

151

108 f. e 2

~

B...KEL

CIRKUŠKI OTROK

LJUDSKA KNJIŽNICA 35

priporoča naslednje zvezke romanov in povesti
»Ljudske knjižnice«:

- I. zvezek: Doyle A. Conan, **Znamenje štirih**. Londonska povest. Ljubljana, 1906, 144 str. Din 12.—, vez. v platno z II. zvezkom Din 32.—.
- II. zvezek: Dostal Alojzij, **Darovana**. Zgodovinska povest. Ljubljana, 1906, 149 str. Din 12.—, vez. v platno s I. zvezkom Din 32.—.
- III. zvezek: Sienkiewicz Henrik, **Jernač Zmagovač**. Povest. Iz poljskega preložil Fr. Virant. — Med plazovi. Povest tirolskega gorskega župnika. Nemški spisal Arthur Achleitner. Ljubljana, 1906. 123 str. Din 12.—, vez. v platno s VI. zvezkom Din 32.—.
- V. zvezek: Šenoa, **Zadnja kmečka vojska**. Zgodovinska povest iz l. 1573. Ljubljana, 1907. 378 str. Din 28.—, vez. v platno Din 42.—.
- VI. zvezek: Finžgar Fr. S., **Gozdarjev sin**. Povest. Ljubljana, 1907. 56 str. Din 6.—, vez. s III. zvezkom Din 32.—.
- VII. zvezek: Detela dr. Fr., **Prihajač**. Povest. Ljubljana, 1908. 157 str. Din 20.—.
- IX. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. I. zvezek: **Kako sem se jaz likal**. Ljubljana, 1910. 154 str. Din 16.—.
- XI. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. III. zvezek: **Kako sem se jaz likal**. Ljubljana, 1910. 114 str. Din 16.—.
- XIV. zvezek: Alešovec Jakob, **Zbrani spisi**. Priredil Jožef Volc. IV. in V. zvezek: **Ljubljanske slike**. Podoba ljubljanskega sveta pod drobnogledom, Ljubljana, 1911. 263 str. Din 24.—.
- XV. zvezek: Coloma, **Juan Miseria**. Povest. Ljubljana, 1911. 170 str. Din 20.—.
- XIX. zvezek: Curwood J. O., **Kazan, volčji pes**. Kanadski roman. Din 18.—, v platno Din 30.—.
- XX. zvezek: About Edmund, **Kralj gora**. Povest. Iz francoščine prestavila Kristina Hafner. Ljubljana, 1924. 254 str. Din 18.—, v platno Din 30.—.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

- XXI. zvezek: Haggard H. R., *Jutranja zvezda*. Povest. Iz angleščine prevel P. M. Črnigoj. Ljubljana, 1925. 307 str. Din 30.—, v platno Din 40.—.
- XXIII. zvezek: Sheehan Patrik A., *Nodlag*. Povest irskega dekleta. Ljubljana, 1926. 231 str. Din 24.—, v platno 32.—.
- XXIV. zvezek: Hanka. *Lužiškosrbska povest. Atala. Čudež v Bolzeni*. Ljubljana, 1926. 311 strani. Din 22.—, v platno Din 30.—.
- XXV. zvezek: Haggard H. R., *Hči cesarja Montezume*. Zgodovinska povest. Iz angleščine prevel Jos. Poljanec. 1927. 384 str. Din 30.—, v platno Din 42.—.
- XXVI. zvezek: Lorenzini C.-Joža Lovrenčič, *Storžek in njegovo burkasto življenje*. 1926. 160 str. Din 14.—, v platno Din 22.—.
- XXVII. zvezek: Pregelj Ivan, *Otroci solnca*. Novela. 1927. 109 str. Din 24.—, vezano Din 32.—.
- XXVIII. zvezek: Haggard H. R., *Kleopatra, egiptovska kraljica*. Din 28.—, vezano Din 40.—.
- XXIX. zvezek: Savinšek Slavko, *Izpod Golice*. Tihotapska povest z gorenjskih planin. Din 30.—, vezano Din 42.—.
- XXX. zvezek: Sienkiewicz Henrik, *Na polju slave*. Povest iz časa kralja Jana Sobieskega. Din 28.—, vezano Din 40.—.
- XXXI. zvezek: Sir Arthur Conan Doyle: *Izgubljeni svet*. (The lost world.) Roman. Din 24.—, vez. Din 32.—.
- XXXII. zvezek: Reimmichl, *Zagorski zvonovi*. Povest. Prevela Vera Pirčeva. — Dr. M. Slavič, *Na Sinaj*. Din 30.—, vezano Din 42.—.
- XXXIII. zvezek: Bridges, *Na pomoč*. — Grazia Deledda, *Novele*. Din 30.—, vezano Din 42.—.
- XXXIV. zvezek: Réne Bazin-Niko Kuret, *Iz vse svoje duše*. Roman.
- XXXV. zvezek: Baronica Brackel, *Cirkuški otrok*. Rom. Din 30.—, vezano Din 42.—.

LJUDSKA KNJIŽNICA
35. ZVEZEK

Cirkuški otrok

Roman

Nemški spisala baronica Brackel

Prevel I. V.

V LJUBLJANI 1929

Založila Jugoslovanska knjigarna

VIII, 6, 37807, e

Vse pravice pridržane.

I.

V enem najodličnejših stanovanj ženevskega hotela Impérial je počivala na divanu mlada gospa. Ko je tako ležala in naslanjala glavo, pokrito s črno čipkasto čepico, na rdeče blazine in so ji padali plavi lasje v mehkih, težkih kodrih, roke pa ji v trudni ljubkosti počivale v naročju, je bil pogled nanjo mičen, dasi ni bila lepa. Vse na njej je bilo kakor dih, da se je človek malone ustrašil toliko nežnosti, ki jo razodevajo tako pri ljudeh kot pri rastlinah, žal, le kratkotrajni cvetovi.

Vzrok njenemu nemiru pa je bila menda tudi slabost, zakaj pogledi so ji živo begali po sobi; ob vsakem šumu se je ozrla na vrata, kakor da nekoga pričakuje, takoj nato pa nestrpno zopet na malo potno uro, ki je stala na mizici ob divanu. Kazalec na uri se je pomikal počasi, prepočasi, tako da ni mogla niti več obvladati svojega nemira. Nalahno se je dvignila in poklicala staro ženo, ki je imela delo v sosednji sobi in je nje široko postavo bilo večkrat videti skoz odprta vrata.

»Ana,« jo je poklicala in vzlic naporu je bilo komaj čuti njen glas. »Ana, ali se gospodična Nora še ni vrnila?«

»Mala gospodična pri gospodu,« je dejala starka v slabi nemščini. Nje temna polt in nenavadne poteze niso kazale, da bi bilo Evropejka. »Na malo gospodično tudi gospod zelo pazi, ni potreba, da se gospa vznemirjajo,« je dodala, da bi jo pomirila. »Že pridejo, ko bo čas. Gospod ravnatelj se nikoli ne vrne pred enajstimi.«

»Gotovo jo je spet vzal s seboj,« je komaj slišno šepetala mlada gospa. »Ne ve, kaj dela. Moram govoriti z njim. Moj ubogi otrok!«

Morda je bilo vzrok šepetanje ali pa razburjenje — suh, močan kašelj ji je pretrgal besedo in jo tako pretresel, da ji je glava trudno omahnila.

»Zakaj se vznemirjajo gospa po nepotrebnem!« jo je karala starka. »Gospa bodo sami krivi, ako bodo zboleli in gospod bo potem hud. Ko je bila gospa še sama mlada gospodična, je bila vedno pridna in potrpežljiva ... sedaj pa je takoj kakor plamenček.«

»Tedaj mi tudi ni bilo treba za nikogar skrbeti, stara Ana; bili sta mama in ti, ki sta skrbeli zame ... In bila sem zdrava,« je dostavila z lahnim vzdihljajem.

»Še danes bi bili lahko zdravi, če bi hoteli,« je godrnjala starka dalje, »seveda, nemirno življenje pa človeka ubija.«

»Ne, ne življenje; saj mi tako zelo strežete. Toda tu notri me duši,« in pritisnila je roko na grudi. »Vrh tega pa še ta moreča skrb, to ne de dobro ... Toda slišiš, Ana, zdaj gresta,« je dodala živahneje.

Slišati je bilo tihe, lahne korake. V istem hipu so se odprla vrata in pridrvela je majhna deklica ter se naglo privila k materi.

»Mama, mama,« je zaklicala brez sape, izvrstno znam. Stoje sem jahala kot gospodična Beti in skoz obroč sem skočila!«

»Kako si razgreta, Nora,« je rekla mati in ji gladila temne lase s čela. »Alfred, že spet si jo vzel s seboj!« se je očitajoče obrnila k velikemu, postavnemu možu, ki je bil vstopil takoj za otrokom.

»Kako ti je, srček?« jo je vprašal in se ljubeznivo sklonil nad njo ter jo poljubil na čelo, ne da bi se zmenil za njeno opazko.

»Alfred,« je ponovila in ga otožno pogledala.

Zmignil je z rameni in se nestrpno okrenil. Deklica pa je zopet obrnila materin obraz k sebi in šebetala dalje: »Mama, poslušaj me vendar: stoje sem jahala in skoz obroč sem skočila, pa še veliko boljše kakor mali Wimbledon, ki bi bil skoraj padel.«

»Preobleči se moraš, Nora,« jo je prekinil oče. »Pojdi k Ani, da ti pomaga.«

»Precej, očka; še prej pa poslušaj, mama. Ko smo prišli na jahališče, me je očka posadil na novega ponija...«

»Helena, kako moreš biti tako nespametna, da zdržuješ otroka?« se je gospod nestrpno obrnil k njej. »Nora, rekel sem ti že enkrat, da pojdi.«

»Pojdi, dragica,« je zdaj dodala tudi mati. »Mi boš pozneje pripovedovala.« Deklica se je ustrašila izredno strogega očetovega glasu in je odšla iz sobe.

Mlada žena se je zopet tiho naslonila nazaj; mož je molče obstal pri oknu. »Alfred,« je rekla mehko čez nekaj časa in ko se je okrenil, mu je ponudila roko.

Prijel jo je in jo dvignil k ustnicam. »Ali se spo-prijazniva?« je vprašal in jo skoraj nagajivo zrl s svojimi temnimi očmi.

»Pridi sem, že tako dolgo nisi bil pri meni,« je rekla ljubeče in ga pritegnila k sebi.

Primaknil je stol tesno k divanu in sedel nanj, tako da jo je mogel objeti in je njena glava slonela na njegovi rami.

»Pridigi pa vendarle ne uidem,« je spet začel napol v šali, »in zlasti še sedaj, ko se ti ne morem izmuzniti. Že iz oči ti berem: »Zakaj si vzel Noro s seboj?«

»Prav si bral,« mu je odgovorila. »Zakaj si vendar to storil, ko sem te pa tako prosila, da nikar?«

»Zakaj? Ve ženske ste naravnost strašne s svojim zakaj. No, pač zato, ker ji ne morem odreči. Otrok je izredno darovit; vitek je kakor vila, drzen kakor moški, zakaj bi si ne smel privoščiti veselja, da bi ga izobrazil v svoji stroki? Umetnica prve vrste bo,« je nadaljeval skoraj navdušeno.

»Moja hči, pa cirkuška jahačica?« je bolestno poudarila Helena.

»Saj si se ti tudi poročila s cirkuškim jahačem.«

»O, to je nekaj povsem drugega. Mož more vsak poklic dvigniti. Tebe so razmere silile k temu. Ti si umel celo brezpomembni igri vdihniti umetnost, znanost!« Njene oči so ponosno zrle soproga.

»Razmere so me silile, da. Toda kdo ve, če bi me bil kak drug poklic sčasoma tako zadovoljil kakor to svobodno in neodvisno življenje.«

»Prej si bil drugega mnenja,« mu je tiho ugovarjala.

»Prej? Meniš tedaj, ko sem te snubil... ko še nisem imel pred seboj jasne bodočnosti, ko so mi misli na preteklost grenile mlado življenje in me je sedanost najbolj živo spominjala na vrednost izgubljenega. Tedaj sem res da mrzil svoj položaj,« je rekel in si z roko zastrl oči, kakor da ga še vedno plašijo one temne slike. »Toda zdaj,« je nekoliko zatem nadaljeval, »zdaj je to že davno pozabljeno.«

Plaho ga je pogledala. »Pa kaj te je prav za prav pri tvoji izobrazbi in vzgoji sililo k temu ne navadnemu poklicu?« je vprašala tiho.

»Nenavadnemu poklicu?« je ponovil trpko. Evi-nega deleža, radovednosti, nisi imela preveč, ženka, da si me tako malo izpraševala po moji preteklosti. Ali si se mar bala izvedeti jo?« je pristavil šepetaje.

»Ne,« je rekla mirno, »brez zaupanja v srcu ni ljubezni. Preteklost je bila tvoja; moja je bila sedanost in bodočnost; to je bilo dovolj.« Nekaj genljivo zaupnega je bilo v teh besedah.

»Sladka ženka,« je rekel prisrčno in jo poljubil na čelo. »Helena,« je nadaljeval potem resneje, »smel sem molčati. Zakaj čeprav je v mojem življenju dokaj temnih ur, vendar ničesar, kar bi onečaščalo tvojo ljubezen; nič drugega, samo en pogrešen korak, kar se pa često pripeti, če nam življenje ne nakloni dobrot. Saj veš, da ime, ki se ž njim nazivljam, prav za prav ni moje. Moj oče je bil iz stare plemiške rodbine. Tudi po njegovih žilah je krožila nemirna kri; bil je iz maloštevilnih starih rodbin, ki so se udeležile revolucije. V dobi naslednjih vojsk za svojega dolgoletnega bivanja v Nemčiji se je tam poročil; v eni poznejših bitk pa je padel na bojišču in zapustil mojo mater s tremi otroki skoraj brez vseh sredstev. Moji prvi spomini na domačo hišo niso srečni. Prevelika so bila nasprotja, prerazlične čudi; tudi bedno življenje nas je trlo. Ker me je veselila le vojaška

služba, so mi pozneje materini sorodniki, ki so bili na višjih vojaških in uradniških mestih, priskrbeli vstop v neko vojaško šolo, kjer so me vzgajali po kraljevi milosti. Svoji materi sem se zdel previhrav. Kar jo je nekoč slepilo pri očetu, tega se je bala pri sinu — bila je v nasprotju z menoj tihe in mirne narave in me zato ni razumela. Nasprotno pa sem si v zavodu s svojim francoskim imenom, s tujim in nenavadnim licem ter z živahnostjo kmalu pridobil prijateljev. Žal, da so v mojih neumnostih videli le duhovitost, tako, da sem se že zgodaj imel za nekaj izrednega in bil sem na tihem silno ponosen na svoje prirojene francoske lastnosti. Moj neposredni predstojnik je bil morda bolj malenkosten človek nego je bilo treba. Bil je star vojak iz osvobodilnih vojn, ki je poleg tega mrzil mojo francosko ničemurnost. Nobene prilike ni zamudil, da bi ne pokazal nad menoj svoje oblasti. Pri neki strogi službeni kazni, ki se mi je zdela krivična, je vzkipela že do vrha nakopičena jeza. Bil sem užaljen in sem zahteval od svojega predstojnika zadoščenja. On se je skliceval na najino službeno razmerje in s svojo predrznostjo sem si nakopal le še ostrejšo kazen. Ker samega sebe nisem več obvladal, sem porabil prvo priliko, da sem ga v družbi očitno prezrl, tako da je zdaj on od mene mogel zahtevati zadoščenja. Streljala sva se in moja krogla je zadela tako nesrečno, da je še isto noč umrl. Ker se je tedaj jako strogo izvajal zakon proti dvoboju, mi po vsem tem niti v armadi niti v deželi ni bilo več obstanka. Moji prijatelji so mi pomagali k begu in odpotoval sem v Ameriko. V prvem trenutku sem čutil, kakor da spet diham svobodo. Bil sem mlad, imel sem bujno domišljijo in odpiral se mi je nov svet. A kmalu se je pokazala bridka resničnost, kajti bil sem brez vsakih sredstev, brez vsake pomoči in popolnoma sam nase navezan. Potem, ko sem se bil na najnižjih mestih trdo boril za življenje, sem se slučajno seznanil z neko lovsko četo, ki je iskala svojo srečo v izkoriščanju prostranih lovišč in v lovu na divje konje. To je bilo nekaj zame.

Pridružil sem se jim — bilo je krdelo neotesanih, brezskrbnih tovarišev, ki so se bili natepli iz najrazličnejših stanov. S svojo spretnostjo v jahanju in streljanju sem si pri njih kmalu pridobil ugled. Na divjih konjih sem spoznal najprej svoje mojstrstvo v ravnanju z živalmi. Marsičesa sem se naučil od svojih drugov, ki so se s tem poslom že dolgo ukvarjali, nemalo pa od Indijancev, ki smo ž njimi vedno občevali na svojih pohodih po prerijah. Za marsikatero jahalno posebnost, ki danes preseneča občinstvo, sem hvaležen tem rdečekožcem. Tako sem preživel več let. V divjini ne opaziš razlike stanov. Nekega leta pa so vojni in sovražni napadi nekaterih indijanskih plemen vendarle ogrožali in kvarili naš lov; tedaj so se nekateri moji spremljevalci domislili, da bi izkoristili nenavadno izurjenost svojih konj občinstvu v zabavo — misel, ki jo je prineslo naključje in trenutki brezmejnega obupa. Ker se nam hipno ni nudilo nič boljšega, smo se v tem zedinili in prvi poskus v majhnem ameriškem mestu nam je tako lepo uspel, da smo se odločili za nadaljevanje tega podjetja. Čeprav so bile te predstave še tako preproste, so bile tam povsem nove. Kmalu so občudovali našo iznajdljivost, izurjenost in lepoto konj ter skrajno drznost ljudi. Tako smo hodili od mesta do mesta in želi denar in slavo. Dokler smo prirejali svoje predstave v malih krajih, pred neizobraženim občinstvom, sem se le malo zavedal svojega nenavadnega položaja. V zadnjih letih povsem svobodnega življenja sem bil preveč otopel. Ko pa smo se spet približali krajem omike in družabnega življenja, ko sem videl pred seboj gledalce iz krogov, v katerih sem se nekdam sam kretal, tedaj se je vzbudilo v meni čuvstvo ponižanja in sramu, da mi ga ni mogoče izraziti. Posebno bridko sem to občutil, Helena, ko sem spet videl pred seboj že povsem odtujeno prikazen ženske v onem čaru, ki ga ji daje vzgoja in dika, ko sem nekega večera v krogu dam, navzočih pri naši predstavi, zagledal tvoj sladki obrazek. V tisti uri mi je postalo takoj vse jasno, kaj sem izgubil;

odličnost imena in stanu, ki mi je vsepovsod odpiral pot v enake kroge. Bil sem neizmerno nesrečen. Kakor tu še danes, je bila tudi tam navada, da so mladeniči iz odličnejših rodbin v dopoldanskih urah obiskovali naše jahališče. Tako sem se seznanil s tvojim bratom, ki je radi podobnosti s teboj vzbudil mojo pozornost. Pri kupovanju nekega konja sva se nekoliko natančneje spoznala, napravil sem nanj vtis izobrazenca in on se mi je prijazno približal. Neskončno mi je bilo prijetno, ko sem spet občeval s človekom svoje vrste. Ko je zvedel tvoj brat del moje življenske zgodbe, mi je postal zvest prijatelj. Radi bogatih dohodkov, ki smo jih imeli, mi ni primanjkovalo sredstev za življenje v njegovih krogih, kamor me je bil uvedel. Tu sem spoznal tebe, Helena in radi svobodnih ameriških običajev sem se ti lahko približal.«

»Vse drugo, srček, pa veš,« je nadaljeval Alfred. »Saj si se predvsem ti sama borila za najino ljubezen in si me s svojo zvestobo spet dvignila, ko sem bil sam v sebi razdvojen, ko sem že skoraj obupal v mislih, da te ne bom mogel snubiti s prejšnjo pravico svojega stanu in imena. Tvoji starši so videli v meni le pustolovca, moža dvomljivega poklica. Da bi imel vsaj malo več pravice do tebe, sem sklenil prevzeti vodstvo podjetja in mu z velikopoteznim razmahom priboriti ugled. Moji tovariši so bili že davno uvideli, da sem bil jaz središče vsega, da je moj duh vse vodil; tako sem se brez težave ž njimi pogodil in z lahkoto uresničil svoje načrte. Kot gospodar družbe sem se čutil samostojnejšega in vedel sem, kaj lahko dosežem . . . in od tedaj, Helena, sem želel samo uspehe. Bil sem srečen, da sem tebi, svoji sladki ženici, mogel dati mesto, ki sem ga želel zate v svoji ljubezni in te obdati z vsem, kar bi moglo zahtevati tvoje ugodje . . . Mar nisva bila srečna?« Ljubeznivo jo je pogledal.

»Nora,« je po kratkem presledku tiho rekla žena in kakor v zadregi obrnila pogled od njega.

Obraz se mu je zmračil. »Ve ženske ste sila nepopustljive,« je dejal, »vedno znova se povračate k isti točki. Kaj te skrbi otrok?«

»Alfred, ti tako budiš to nagnjenje v njej...«

»Skoraj nevoljno se je zasmel. »Počakaj vendar še deset let, da te bodo nagnjenja tvoje hčere res skrbela,« je rekel. »Pusti jo, naj ljubi plemenito žival, ki je prinesla njenemu očetu toliko slave in denarja! Saj sem ti že rekel, da je to podedovala; saj vendar ne moreš zahtevati od mene, da o tem drugače mislim. Naj jo izvežbam; z menoj bo nastopala in žela več priznanja nego katerakoli. Čeprav je to nesrečen poklic, kakor ga ti nazivlješ, vendar vidiš, da ne izključuje sreče.«

»Alfred, tega menda ne misliš resno!« je zaklicala in se hipoma dvignila. »Svojega otroka, svoje hčere ne smeš prepustiti temu poklicu! Ali si mi zato pripovedoval svojo življensko zgodbo? Življenje moškega ni življenje ženske. Saj sem ti že enkrat rekla, da bo ostala za vedno navezana na položaj, ki ga enkrat ima. In kako je z žensko, ki se izpostavlja ljudskim zijalom? — Danes njihova igrača, jutri prezirana! Ne — nikdar ne! Sicer sem bolehna in slaba, a bom že znala pred tem obvarovati svojega otroka!« In iz teh krotkih, modrih oči je zasijala taka brezobzirna odločnost, da se je Karsten malone zdrznil.

»Helena,« je zaklical, »ti imaš vročico. Pred čim hočeš rešiti svojega otroka? O kakšnih nevarnostih sanjaš? Saj ostane vendar v tvojem varstvu. Vzgoji jo, da bo ljubezniva in dobra, kakšna si bila ti, glede vsega ostalega se pa nikar ne vznemirjaj.«

»Pod mojim varstvom!« je ponovila žena in dvignila svoje bele, shujšane roke proti luči. »Vzgoji jo krotko in dobro, praviš ti, Alfred?« je nadaljevala z glasom, v katerem je bilo nekaj groznega. »Ne, nikar ne stori tega! Če si jo odločil za to, potem jo vzemi še danes s seboj; pomešaj jo med cirkuške ljudi, da ji otopi čut za to, da izgubi svoje spoznanje za to ... da ne bo poznala ničesar boljšega, kakor papirnate lavorike in pohvalno vzklikanje strmečega

občinstva! ... da ne bo vedela, kaj je ponos in dostojanstvo žene!«

»Zelo si čudna!« je zaklical; izpustil jo je in skočil kvišku. »Kaj pa je s teboj?«

»To je skrb matere,« je dejala zamolklo, »skrb matere, ki se bo kmalu morala ločiti od svojega otroka ... Alfred!« je vzkliknila in njen glas je bil spet mehek in proseč, »pridi še enkrat sem ... čuj, kaj sem si zamislila v teh dolgih nočeh brez spanja, v katerih sem gledala Norino bodočnost. Pridi sem!«

Obrnil se je k njej in pokleknil pred njo. »Ti se preveč vznemirjaš,« je rekel in ji položil roko na vroče čelo. »Pomiri se, bova kdaj drugič govorila o tem!«

»Ne, ne drugič ... danes! Sicer me bo še bolj mučilo,« je vztrajala. »Glej, Alfred, imela sem tako lepe sanje.« Z roko se je oklenila soproga okrog vratu, v njenih očeh je bil ves vablјivi čar, kolikor ga more imeti le dekliško oko, če si hoče pridobiti ljubega. »Tako lepe sanje,« je ponovila. »Ti si zdaj tako bogat, s svojim delom si si pridobil toliko slave in denarja. Človek ne sme gnati vsake stvari do skrajnosti; opusti to sedaj, ko si na višku, ko zato lahko dobiš velikanske vsote. Vrni se s tem v mojo domovino ... Če hočeš, si tam lahko kupiš posestvo ter osnuješ sebi in svojemu otroku docela svobodno in varno bodočnost, sam pa prideš zopet na odličnejše mesto v družbi.«

Začudeno in prepadeno jo je zrl. Tega vidno ni pričakoval.

»Ti misliš več na srečo svojega otroka nego na moževo,« je rekel zamolklo.

»O ne, tudi na tvojo srečo,« je nadaljevala in ljubkovaje stegnila svojo roko v njegove črne lase. »Tudi na tvojo srečo! Hipoma lahko izgubiš vse, kar si si pridobil. In jaz!« je rekla, »jaz tudi že hrepenim po svoji domovini. Morda tam spet ozdravim,« je dostavila oklevajoče. Toda njen pogled se je obrnil proč, kakor da bi se ne smela videti v njem neresnica, ki jo je izrekla. Potem je obmolknila, kakor da pričakuje svojo obsodbo.

On se ji je polagoma izvil iz objema in vstal. Prekoračil je sobo, globoko zatopljen v misli, nato pa je hipoma obstal pred njo.

»Ti si mislila samo na svojega otroka,« je rekel trdo, »niti nase, zakaj sama nisi nikoli želela tja ... niti name ... Helena! To ni mogoče. Kar mi je bilo nekdanj težko, je zdaj moj ponos, moja življenska potreba. Kak poljedelec ne morem biti več; za kaj drugega nisem sposoben, najmanj pa za mirno brezdelje ... Toda pomiri se,« je pristavil, ko je videl, kako mrtvaškobled je nenadoma postal njen obraz. »Žrtev za žrtev! Pusti meni moj poklic — ti pa vzemi svoje dete! Zame je to žrtev, zakaj to mi ga bo povsem odtujilo. Vzgoji jo v miru in tihoti, če se ti bo pri tem divjačku to posrečilo — kakor si bila ti, čeprav bom na hčeri to manj cenil kakor na ženi. Obljubim ti, da ji nikdar več ne bom dal prilike priti v dotiko z mojim poklicem; obljubim ti, da ne bom nikoli posegel v njeno vzgojo in da mi bo tvoja volja vedno sveta. — No, ženka, ali si zdaj zadovoljna?« je rekel prisrčneje in se sklonil globoko k njej, ko je vsa trudna omahnila v blazine.

Ona je molčala. Oči so se ji zaprle, ustnice so ji drhtele in roki sta se krčevito oklepali druga druge.

On jo je poljubil na oči, v katerih je še vedno bral ostanek nemira in ji šepetal pomirjajoče in ljubeče besede. Njegove besede je niso bile prepričale, ker je videla v njegovem načrtu mnogo negotovega in nemogočega; a nekaj je bila vendarle dosegla. Silno razburjenje je imelo za posledico hipno utrujenost, On je to videl. Nežno ji je popravil blazine in ji skrbno uredil posteljo. Njegov čas je pretekel in moral je še marsikaj urediti.

»Nora bo obedovala z menoj, da se ne boš vznemirjala,« je še rekel, »popoldne bo pa popolnoma tvoja.«

Videti je bilo, kakor da že ne čuje več. Zato je šel, da bi opozoril strežnico, naj pazi nanjo. Nato je poklical otroka in tiho odšel iz sobe.

Helena je ostala sama. Dremavica, ki jo je objela, prav za prav ni bilo nikako spanje; zakaj vse,

kar je bila pravkar doživela, se je mučno nadaljevalo v njeni duši. Komaj je izginil čar Alfredove navzočnosti, so se vzbudile v njej zopet vse skrbi, kot je bilo videti.

In goreče je pritisnila majhen križ na svoje ustnice, kakor da bi se s tem hotela pomiriti.

*

Helena je bila hči irskih staršev, ki so bili še za njenih otroških let zapustili domovino in se naselili v Ameriki, kjer so si pridobili precejšnje imetje.

Nekaj lahkomišljenosti in strastnosti njenega naroda je pač bilo v boječi, strogo in pobožno vzgojeni deklici, da je navezala svojo usodo na usodo lepega pustolovca, dasi so ji starši branili.

Šele po dolgih bojih so ji bili privolili, toda le pod pogojem, da se ne bo prav nič udeleževala življenja družbe.

Soproj je zvesto izpolnjeval to obljubo, zakaj ljubko bitje, ki je imelo vse miline pristne Evine hčere, je bilo zaklad njegovega srca. Ljubil je Heleno z vso prisrčnostjo, ki se je čudovito skladala z njegovim nemirnim duhom. Njegova soproga mu je bila kakor spomin na njegovo prejšnje življenje; pri njej je našel vse to, kar je pogrešal v svojem sedanjem stanu.

Kmalu po svoji poroki sta se zakonca vrnila v Evropo. Tu je žel Karsten velike uspehe in se povzpел do neoporečne višine v svoji stroki. V večjih evropskih prestolicah je ob gotovem času nastopal z družbo in sprejemali so ga vedno z enakim priznanjem.

Njegov odličen nastop in njegova izobrazba sta mu pripomogla do vstopa v družbo visokih krogov. Svojo ženo je obdajal s sijajem in udobjem, za kar so mu ogromni dohodki nudili dovolj sredstev. Helena ni pogrešala družabnosti; živela je zadovoljno v svoji ljubezni do soproga in otroka. Tudi popotno življenje ji je dajalo dovolj izpremembe.

Prva senca, ki je zatemnila srečo zakoncev, je bila Helenina bolezen po porodu drugega otroka, ki pa je kmalu umrl.

Morda Alfred ni opazil, kako je bolezen v zadnjem času napredovala; morda ni hotel videti in se je skušal zazibati v neko lahkoskrbnost, ker ga je bilo strah spoznanja. Ona sama pa je predobro čutila, kako je bilo z njo in to je večalo njeno skrb za otrokovo bodočnost.

Nihče od njiju ni bil zadovoljen z njunim poslednjim razgovorom, zakaj vsak je bil obljubil nekaj žrtvovati in vsak je čutil, da ne dovolj.

Kmalu potem, ko je zapustil svojo ženo, je vstopil ravnatelj Karsten v hotelsko obednico, vodeč svojo hčerko za roko. Bilo je sredi poletne sezone; prostorna dvorana je bila polna najrazličnejših gostov, a oči vseh so se ozrle v visoko moško postavo in na ljubkega otroka ob njegovi strani. Nora je imela pri svojih sedmih letih že dokaj očetovega samozavestnega nastopa; pravilni obraz, nežno začrtane obrvi in temni lasje so bili prav tako njegovi; nenavadno svetla polt in modre oči, ki so se čudno prilagale ostalemu obrazu, so bile dediščina po materi, kakor tudi lahno razgibani, mehki izraz v obrazu. Nosila je belo obleko; njeno nenavadno lepoto so povzdigovali še lasje, katere je nosila popolnoma razpuščene, da so se ji vsipali v bogatih kodrih skoro do roba kratke obleke; bili so temnočrni, kar je tako redko pri otrocih.

Deklica se je kretala med vsemi ljudmi z največjo samozavestjo in mirnostjo. Njen oče si je bil dal prihraniti prostore v bližini nekaterih gospodov, s katerimi se je bil seznanil. Češčenje in male poklone, s katerimi so sprejeli lepega otroka, je sprejemala Nora nekam malomarno in s ponosom male princezinje, ker se je bila temu že davno privadila. Pogovor gospodov se je kmalu zasukal na ravnateljevo stroko, čigar mnogoletne izkušnje so nudile vedno dovolj zanimivega. Pri vsej ljubezni, ki jo je gojila Nora do očetove najljubše živali, otrok ni mogel slediti pogovoru. Ker je čutila, da ji ne posvečajo

pozornosti, se je od dolgega časa ozirala po dvorani. Hipoma so se ji zasvetile oči. Vstopili so bili novi gostje in glavni vzrok njenega živahnega zanimanja je bil pač ta, da je bilo med njimi nekaj otrok, prav takih kot ona. Otroci imajo za otroke vedno nepremagljivo privlačno silo.

V Norino veliko veselje se je družba približala njenemu prostoru. Odlična dama je vodila deklico, ki je bila nekaj let mlajša od Nore in je bila oblečena v žalno obleko. Dva dečka devetih in trinajstih let sta ji sledila v spremstvu mladega moža, ki je bil očitvidno njih vzgojitelj in čigar črna obleka je dovolj označevala njegov stan. Dama z malo deklico se je usedla Nori nasproti; vzgojitelj z dečkoma se je usedel poleg nje, tako, da je bil starejši deček njen neposredni sosed.

Po pravi dečji navadi se ta ni začetkoma prav nič ozrl na ljubko sosedo; videti je bilo, da mu je le za obed. Dama pa je večkrat pogledala lepega otroka, ki je s svojimi živimi pogledi motril tujce, očitvidno želeč skrajšati dolgi čas pri obedu v pogovoru z njimi.

Kmalu ni mogla več krotiti svojih želja; s prostostjo, ki je lastna vsem nedoraslim ljudem, je nagovorila svojega soseda z običajnim otroškim vprašanjem, kako mu je ime.

Deček se je začudeno ozrl; potem pa je vplivala dekličina ljubkost tudi na njegovih trinajstero let in kmalu sta bila v živahnem razgovoru. Vmešala sta se tudi dama in mladi duhovnik, ker jima je ugajalo živahno in neprisiljeno vedenje deklice, ki je pripovedovala zdaj o svoji bolni materi, zdaj o svojih številnih potovanjih; pri tem je bilo videti, da razume in govori vse evropske jezike.

Med tem, ko je bila Nora v najživahnejšem pogovoru, je ravnatelj vstal in namignil svoji hčeri, naj gre z njim. Ker je bil zatopljen v svoj razgovor, je bil prišlece komaj opazil. Nora se je s samozavestjo in ljubkostjo poslovila od tujcev; tem je prav tako ugajala tudi lepa postava Alfredova in zato so z velikim zanimanjem in radovednostjo zrlji za njima.

»Kdo je ta gospod s tem ljubkim otrokom?« je vprašala dama natakarka, ki je stal poleg nje in ki se je bil tako spoštljivo poklonil ravnatelju, kakor se navadno pozdravljajo le visoke osebe ali take, ki dajejo visoko napitnino.

»To je gospod ravnatelj Karsten,« je zašepetal natakarkar. »Slavni ravnatelj cirkuških jahačev,« je uslužno pristavil na vprašujoči pogled dame.

»Ravnatelj cirkuških jahačev Karsten,« je neverjetno in razočarano rekla dama.

»Da. To je najslavnejša družba, gospa grofica,« je dalje poročal natakarkar. »In ta otrok je njegova hčerka. Že nekaj dni so tu. Ravnateljica je bolna. V prihodnjih dneh bodo otvorjene predstave.«

»O, gospod Karsten, gospod Karsten, mama,« sta vzkliknila dečka; »tega moramo videti; pravijo, da ima tako čudovito lepe konje. Mama, tja pa nas moraš peljati.«

Mati je prikimala; a zdelo se je, da ji novica še vedno ni jasna. »Kako odličen je,« je rekla kakor sama zase. »Toda ubogi lepi otrok!...«

»Kdo so bili tvoji znanci pri obedu, ti klopotček?« je vprašal ravnatelj, ko je šel s svojo hčerko po stopnicah v gornje nadstropje.

»Po imenu jih še ne poznam, očka. Večjemu dečku na moji strani je bilo ime Kurt, mlajšemu pa Niko. Misli si, kako smešno: Niko! Malo deklico so nazivali Lili. Pa ni bila njihova sestra, ker je veliko damo klicala za teto. Dečka sta jo klicala za mamo.«

»Kako pa je nazival damo mladi duhovnik?« je vprašal ravnatelj.

»Klical jo je za gospo grofico in prišli so iz Avstrije, to sem tudi razumela. Tukaj bivajo na nekem velikem posestvu in so vzeli zdaj deklico s seboj, ker nima ne očka, ne mamice več. Oni tudi nimajo več očka,« je dalje čebljala deklica.

»No, zdaj le veva nekaj,« je smehljaje se rekel ravnatelj. »Zdaj pojdi k Ani. Če mama spi, moraš biti lepo mirna in pridna. Če bi se rada igrala, tedaj se igray tu na hodniku, da je ne zbudiš.« Odprl je deklici vrata, oklevajoč, ali naj bi sam vstopil ali ne.

Jutranji razgovor je bil pustil v njem nekaj trpkosti; bal se je, da ga ne bi obnovila. »Gotovo spi,« je pripomnil in še enkrat posluhnil, da bi se pomiril, nato pa se je obrnil in šel.

V Helenini sobi je bila globoka tišina. Od tedaj je bila vžila le nekaj malega in je nepremično ležala na postelji. Videti je bilo, da ji je jutranje razburjenje vzelo vse moči, zakaj nobene besede ni več izpregovorila, le zdaj pa zdaj jo je posilil suh kašelj.

Strežnica, ki je menila, da spi, je zadržala otroka, ki bi rad k materi. Živahni mali stvarci pa je bila soba kmalu pretesna in zato se je šla igrat na hodnik, kakor ji je bil dovolil oče. Deloma je upala Nora, da bo srečala tam svoje nove prijatelje, ki jih je bila spoznala pri obedu. In ni se varala. Ko je sanjavo zrla preko visoke ograje v hotelsko avlo, kjer se je živahno gnetla množica, je zapazila duhovnika, ki je prišel s svojima gojencema po stopnicah navzgor.

»Tako tiho in sama?« je prijazno vprašal deklico, ko jo je zagledal.

»Očka je odšel, mama spi in Ana godrnja,« je na kratko odgovorila Nora.

»To so seveda tri hude stvari zate,« je smehljaje se rekel kaplan. »Gotovo se dolgočasiš.«

»Mislila sem si, da boste vi prišli,« je rekla deklica odkritosrčno; »zato sem ostala tukaj. Slišala sem že vašo malo punčko, ki je jokala tu notri,« je nadaljevala in pokazala na neka vrata na hodniku.

»Da, Lili je tam, pri naši mami,« je povzel besedo starejši deček. »Pojdi noter z nama,« je rekel in pokleknil k njej, da bi tako izenačil svoje dolge ude z njeno višino; deklica pa je zaupno položila svojo roko na njegovo ramo. »Pojdi z nami,« je ponovil.

»Ne smem,« je odgovorila. »Ne smem k tujim ljudem; mama mi je to enkrat za vselej prepovedala. Tukaj pa se smem igrati,« je pristavila hrepeneče.

»Potem se bova midva tukaj igrala s teboj,« je rekel deček. »Kajne, gospod kaplan, saj dovolite?« se je obrnil do njega.

Ta je takoj prikimal; tudi njemu je ugajal otrok. »Kaj pa se bomo igrali?« je zopet vprašal deček.

»Ali znaš skakati čez vrstico?« je rekel in pokazal na konopec, ki ga je bila prinesla s seboj iz sobe, ker je bil dolgi hodnik kot nalašč za to igro.

»Če jaz to znam,« je rekla prezirljivo. »Znam še vse kaj drugega nego vi mislite. Le vrtita mi jo.«

Dečka sta ji ustregla. Mala stvarca se je postavila na prste, se uleknila v bokih, vrgla črne lase nazaj in nato z dvignjenimi rokami plesala kakor vila ljubko pod urnim sukanjem vrvi v najizrednejših in najspretnejših okretih.

Glasni pohvalni vzkliki dečkov so jo hipoma ustavili. »To sem se naučila od gospodične Emilije,« je rekla. »A jaz ne bi bila smela storiti tega,« je pristavila v zadregi in obžalovaje. »Mama nikakor ne more trpeti, da delam to pred tujimi ljudmi.«

»Zakaj tvoja mati ne more trpeti tega?« je vprašal kaplan in postal pozoren.

»Mama pravi, da je grdo tako kazati se. Pa tudi tega ne pusti, da bi jahala.«

»Kaj tvoja mati ne jaha?« je zopet vprašal kaplan.

»Mama, jaha?!« je rekla in s preljubkim, nalahnim ponosom vrgla glavico na vrat. »To delajo vendar papanovi uslužbenci; ti delajo to za denar.«

»Znaš ti torej že jahati?« sta vsa začudena vzkliknila dečka.

»Jahati in voziti, gotovo,« je rekla in zmignila z rameni. »Saj imam vendar štiri ponije, ki so samo moji. Lahko jih vidite, če greste v cirkus. Mali Wimbledon vozi z njimi pošto; to sem mu dovolila, a jaz znam mnogo bolje.«

Dečkoma so se širile oči od začudenja. »Ti, da že znaš voziti s štirimi?«

»S šestimi znam,« je rekla s zanosom. »To pomlad sem vozila pred carjem v Petrogradu s šestimi poniji, prav sama. Car ni hotel verjeti očetu, da bi to znala; tedaj je mama na mnoge prošnje dovolila, da smem voziti pred njim. Še prav dobro vem, kaj

je tedaj rekel car,« je pristavila, očitvidno želeč, da bi jo vprašali po tem.

»Kaj pa je rekel?« so zaklicali poslušavci.

»Najprej me je vzel v naročje, me poljubil in mi podaril tole,« in pokazala je z biseri okrašeno srce, ki ga je nosila na vratu, »in potem — pa se ne smeš smejati,« se je obrnila k Kurtu, kateremu sta ustni sumljivo podrhtevali.

»Kako, kaj je rekel car?« jo je zopet napeljal Kurt na pravo pot.

»Car, car je rekel...« je nekoliko zajecjljala. »Ta bo kdaj še vse drugače slovela in bo vas, dragi Karsten, popolnoma izpodrinila,« je natančno in dobesedno ponovila deklica. »No in vi se vseeno smejete!« je razljučeno pristavila, ko se celo kaplan ni mogel vzdržati nasmeška.

Kurt pa je živo zardel pri njenih besedah. »Jaz se prav nič ne smejem,« je rekel zelo resno. »Tvoja mama ima čisto prav; prav nič ni lepo, če se majhna deklica tako kaže. Zelo bi mi bilo hudo, če bi kdaj govorili o tebi kot o cirkuški jahačici. To bi bilo res žalostno zate.«

Deček je razburjeno govoril; vsled stroge graje ga je deklica osuplo gledala in njen obrazek je bil videti užaljen. On je to videl in bilo mu je hudo. Zopet je pokleknil k njej in ji božal temne lase s čela ter rekel prijazno: »No, ne bodi huda; ti že ne boš nikoli jahačica. Ali pa si se poleg jahanja in vožnje naučila še kaj drugega?«

»O, veliko,« je prisrčno zagotavljala deklica. »Vsak dan imam učne ure pri mami in zelo velikokrat pri učiteljih. V treh jezikih znam že brati in pisati; katekizem znam tudi,« je pristavila in se ozrla na kaplana, kakor da njemu to posebno velja.

»Kdo pa te poučuje v njem?«

»Mama vsak dan; tudi pri spovedi sem že bila. Ti si tudi duhovnik,« je dostavila, »sem takoj videla.«

»Tako?« je rekel kaplan. »Ali si to takoj spoznala?«

»Poznam mnogo duhovnikov; če pridemo v kako mesto, kjer ostanemo dalj časa, me mama vselej pelje

k njim, da se izpovem. Mama je zelo pobožna; vedno je hodila vsak dan v cerkev; zdaj pa je bolna,« je dalje čebljala deklica.

»To je bilo zelo lepo od tvoje mame,« je rekel kaplan, ki ga je ganila podoba matere, katera je sredi nemirnega popotnega življenja tako vodila dušo svojega otroka. »Samo, da boš tudi ti pridna.«

»In ti, ali si pobožen?« je vprašala zdaj Kurta in ga ostro pogledala.

»To imaš zdaj od pridige, Kurt,« je smehljaje se rekel kaplan. »A zdaj pojdiva, otroka. Vajina mati vaju že pričakuje.«

»Ne, ostani še malo tukaj,« je zaklicala Nora in krepko zadržala Kurta, »vsaj ti. Tvoj brat naj le gre.«

Proseče mu je zrla v oči; dečku je prošnja uga-jala; ostal je na svojem mestu in opazoval malo stvarco kakor kako novo čudovito igračo. »Kakšna čudovita stvarca si ti!« je rekel, »a mama je že tu,« je prekinil in vstal, ko je iz ene bližnjih sob stopila na hodnik njegova mati.

»Kaj pa počenjate tukaj?« je vprašala in se bližala gruči.

Kaplan je hotel pojasniti, kar so se siloma odprla neka druga vrata in postarna, nenavadna ženska je kriče in jokaje planila k grofici, ki se je v prvem hipu umaknila, misleč, da blazni. »Na pomoč, na pomoč!« je zaklicala starka v slabi nemščini in vila roke; »gospa umira, gospa umira in nikogar ni tu, da bi ji pomagal!«

»Kaj pravi?« je osuplo vprašala grofica.

Deklica pa je skočila k starki, se je oklenila in zaklicala: »To je naša Ana! Ana, kaj ti je?«

»Gospodična Nora, mama tako bolna in gospoda ni tu,« je tarnala starka.

»Mama je bolna!« je ponovila deklica, ki je takoj razumela. »O, mama, mama!« je zaklicala nato, zajokala in odhitela proti sobi.

»Zdi se, da bo treba tu pomoči, gospod kaplan,« je rekla grofica. »Skušajte zvedeti od starke, kdo je soprog te dame in kje je sedaj, jaz pa medtem pogledam, kaj bi bilo napraviti.« Ne da bi dalje po-

mišljala, je vstopila k bolnici, kjer je že čula glas jokajočega otroka.

Helena je ležala kakor prej na divanu; toda glava ji je visela vznak, ljubke poteze so bile kakor spačene od krča in na ustnicah ter obleki je bil videti sled krvi, dovolj jasen znak, kaj se je bilo zgodilo.

Preko matere se je bila vrgla mala deklica in jo klicala z vsemi mogočimi izrazi ljubezni, katerih pa nezavestna mati najbrž ni čula. Kurt, ki je šel za otrokom, ga je zaman skušal pomiriti.

Grofica je z bistrim pogledom premotrila položaj. »Skušaj deklico za sedaj odstraniti, da se mati ne prestraši, in pokliči kakega zdravnika,« je zašepetala sinu, sama pa se je takoj lotila bolnice. Skrbno ji je položila glavo v boljšo lego, ji močila vroča senca z vodo in rahlo oblažila goreče, suhe ustne.

»Mati!« je dihnila bolnica in široko odprla oči. Ko pa je videla neznan obraz, so te oči izražale začudenje in strmenje.

»Bodite mirni,« je prijazno rekla grofica. »Jaz sem vam tuja. Naključje me je privedlo k vaši bolniški postelji. — Dovolite mi, da vam strežem, dokler ne pride vaš soprog. Sem že poslala ponj.« Hvaležno jo je pogledala bolnica in trudne oči so se zopet zaprle. Prsi pa so se ji težko dvigale in iz njih je prihajalo votlo hropenje. Grofica je skrbno gledala bolnico; videla je črne sence, ki so ji legale okrog oči in potoze, ki ji je pačila usta. Ozrla se je tudi na bližnjo okolico. Poleg potne ure je ležal molitvenik; rožni venec, ki je ležal na gubah obleke, je brzkone zdrknil iz bolničnih rok. Grofica se je odločila. »Ali želite še s kom govoriti, preden pride vaš soprog?« je vprašala tiho, a razločno.

Bolnici so se zopet odprle oči, počasi in težko, a v njih je bila popolna zavest. Ustnice so se ji urno premikale, a bila je brez glasu. Roka pa je vendar napravila na čelo in prsi znamenje, ki ga je grofica razumela.

Kot v odgovor je napravila tudi ona znamenje križa. »Moj domači kaplan, vzgojitelj mojih sinov, je

tukaj,« je nato rekla tiho in razločno. »Ali hočete njega ali pa pošljem po tukajšnjega duhovnika?«

Helena je proseče sklenila roke. »O, takoj, takoj,« je zajecjlala, »moram še toliko povedati.«

Grofica ji je takoj ustregla. Kurtu se je posrečilo pregovoriti deklico, da se je odstranila. Oklenila se ga je okrog vratu in pustila, da jo je nesel v sosednjo sobo, kjer je skoraj brez zavesti sedela stara Ana.

Kaplan je pristopil k bolnici. Bil je še zelo mlad. Posvečen je bil pred kratkim in je bil takoj nastopil mesto vzgojitelja v grofovski hiši; to je bilo prvič, da je moral svojo službo vršiti ob smrtni postelji. Helena ga je nekaj časa vprašujoče zrla. Z njegovega obraza je sevala popolna mladostna čistost in svetost njegovega stanu, kar mu je dajalo neko častitljivost, ki je presegala njegova leta. Zato mu je mogla zaupati in mu naložiti veliko skrb, da jo bo v njenih željah zastopal pri soprogu. In glej čudovito naključje: malo besed ščebljajočega otroka mu je omogočilo, da je takoj do dobra spoznal njen položaj in jo razumel v nekaj besedah, kar je bila neskončna olajšava zanjo. Njegov svet se je strinjal z njenimi željami in ko mu je izročila svoje volilo, tičoče se otroka, je zadobila že dolgo nepoznani mir.

Svoj račun z Gospodom je sklenila brez težave: preprosta otroška duša, ki se je ni bil dotaknil svet in ki se je že dolgo pripravljala na ta resni trenutek. Vedela je namreč bolje, nego je slutila njena okolica, kako blizu je bil, čeprav je nemir tega jutra še pospešil njen konec.

Po končani spovedi je prišel njen soprog. Novico je bil zvedel, tik preden je stopil v hišo, ker ga razposlani sli niso bili našli. V groznem strahu in popolnoma nepripravljen je dal duška svoji ljubezni do nje. Heleni je zopet zardelo blede lice in iz oči ji je zasijal žarek ljubezni; toda bil je uničen tudi ravnokar pridobljeni mir. Alfred je poznal le sebe in svojo boleost; niti opazil ni, da so stali okrog njega tujei. V Heleninem srcu pa se je poleg ljubezni do moža oglašala še ena sveta ljubezen. Čutila je, da ji ne preostaja dosti časa več in je poklicala svojega otro-

ka. Mož je skoraj ni slišal; toda grofica, ki je bila sama mati, jo je razumela in je namignila Kurtu, naj pride bliže. To je še vedno držal deklico, ki ga vsa preplašena in boječa ni hotela izpustiti. Zato jo je prinesel bliže in jo dvignil k materinemu divanu, da je ta lahko objela otroka.

Toda bodisi, da je občutila Helena ljubosumnost, ker ji je podajal deklico tujec, bodisi da je hotela opozoriti moža na svojega otroka — z nervozno naglico je porinila dečka nazaj in položila moževe roke okrog deklice. Bilo je v tem dejanju nekaj, kar je dečka užalilo; stopil je korak nazaj in preko čela se mu je razlila živa rdečica.

Z bistrim pogledom, kakor ga često imajo umirajoči, je Helena to takoj opazila in iztegnila roko proti dečku; namignila mu je bliže, da se je sklonil nizko k njej. Bil je to krasen dečji obraz in iz velikih, rjavih oči so tekle nevzdržne solze, ker ga je tuje trpljenje globoko ganilo. Helena je kakor vprašujoče zrla vanj, nato pa je slabotno dvignila roko in jo kot v blagoslov položila na njegovo kodrasto teme; njene ustnice so hotele izgovoriti besedo »hvala«, toda popadel jo je suh kašelj in jo prekinil. Robec, ki so ga ji pritiskali na ustne, je zopet pobarval temnordeči curek, da so se vsi navzoči prestrašili. Bilo je dobro, da je prišel slednjič zdravnik, ki je uveljavil ves svoj ugled, čeprav je moral priznati, da je tu njegova umetnost brez moči. Otroka je velel odstraniti; moža je vzel kaplan v svojo družbo; grofica pa je ostala, zvesta delu ljubezni, pri bolnici ter pridno in skrbno pomagala.

To je bila dolga, huda noč, ko se je še mlado življenje borilo s smrtjo. Šele ob jutranjem svitu je bil boj končan.

* * *

Preteklo je osem dni. Helenino truplo je že tri dni počivalo v zemlji. Soprog je prebolel prvo neizmerno bridkost; življenje je zopet zahtevalo svoje. Grofica se je s svojo praktično pomočjo kar najmarljiveje zavzela za družino, v katero jo je bil na tako

izreden način privedlo naključje. Nora je ostala popolnoma pod njenim varstvom, da bi otrok manj čutil izgubo matere.

Sedaj naj bi se vse povrnilo v navadni red, ki gre nemoteno svojo pot preko grobov. Ravnatelj Karsten je hotel zapustiti kraj, kjer je bil doživel toliko žalosti; tam ni mogel otvoriti svojih predstav. Prišel je, da odvede svojo hčerko in se poslovi od grofice.

Zdaj, ko ni bilo treba več njene pomoči, se je odlična dama prvič zopet zavedla razlike stanov in čudno se ji je zdelo, da mora moža takega stanu sprejeti kot sebi enakega.

Grofica Degenthal je pripadala po svojem rojstvu in možitvi k najodličnejšim in najbolj zaključenim plemiškim rodbinam. Bila je plemkinja malone ostarelih nazorov, ki je poznala in iskala občevanja le v sebi enakih krogih. Toda kakor smo videli, se ni ognila, če je bilo za bližnjega kdaj treba kaj storiti. Bila je narava, ki ni poznala posebne srčne nežnosti in ljubeznivosti, a krepek značaj, v katerem je bilo vse urejeno po izredno močnem čutu dolžnosti.

Da je pomagala tujcem, je bilo dolžnost krščanskega usmiljenja in grofica bi se ne bila ustrašila niti najnižjega posla. Kakor hitro pa njena pomoč ni bila več nujno potrebna, je tudi želela, da bi se njih pota ne križala več.

Alfred Karsten je bil nekoč sam preblizu tem krogom, bil jim je po svojem mišljenju tudi še sedaj preveč soroden, da ne bi tega občutil, celo razumel. Umel je popolnoma točno obdržati svoje lastno stališče. Grofici je pri tem ugajal njegov mirni, samozavestni nastop, njegove preproste, uglajene oblike. Globoka resnost, sled velike žalosti, je dajala lepim potezam še večjo izrazitost.

Deklica se je mudila še pri Kurtu, ki se ji je bil posvetil v tem položaju z nenavadno skrbjo, kakršne bi ne pričakovali od dečka.

Najprej so spregovorili one malopomembne vsakdanje besede, ki naj spravijo pogovor v tek, če še ni dolgo od tega, o čemer se boji človek govoriti.

»In vaša hčerka,« je rekla grofica, ko je po nekaterih toplih besedah omenil svoj odhod, »ali bo šla z vami?«

Bolestno mu je zadrgetal obraz. Za trenutek je zasenčil svoje oči z roko, kakor da se mora zbrati za odgovor. »Ne,« je rekel nato z jecljajočim glasom, »zgubil bom vse hkrati. Kaplan mi je povedal želje moje žene glede hčerke... in te mi bodo svete. Vedel sem za njeno mnenje že poprej in morda je imela prav, češ, da se za vzgojo hčere ne spodobi življenje, kot je moje. Zato bom ustregel njeni prošnji. Kaplan je bil tako dober, da mi je preskrbel potrebne naslove in moje prvo potovanje bo imelo namen, da spravim svojo hčerko kam v samostan.«

»V samostan!« je zastrmela grofica.

»Vam se zdi tudi to nasprotje veliko,« je rekel z lahno ironijo. »Jaz sam bi se ravnal pri svoji hčeri po drugem načelu; toda, kakor rečeno, materina želja mi mora biti zapoved. Tudi ona je bila vzgojena v nekem samostanu in to ji je ostalo posebno pri srcu... Naj bi postal moj otrok ljubezniv in dober, kot je bila ona!« je rekel in obraz mu je zopet prevzela temna žalost.

»Veliko žrtvujete, treba vam je priznati,« je vljudno rekla grofica, »in v tolažbo vam bo zavest, da je otrok v dobrih rokah.«

Molče se je priklonil, ne da bi še dalje razpravljajal o stvari. Zdaj je vstopil kaplan ter mu izročil nekaj pisem in priporočil, ki jih je želel za omenjeni namen. Moža sta si molče stisnila roki; dnevi bridkosti so ju bili zbližali.

»Nora,« je rekel zdaj ravnatelj, »pridi, najin čas je potekel.«

Deklica pa, ki se je bila z dečkom oddaljila k oknu, ni pazila na to.

»Vzemi tole,« je ravno rekel Kurt in ji potisnil majhen otroški molitvenik v roko. »Vzemi tole za spomin na te dni.«

»Zapiši vanj svoje ime,« je prosila. »Nikoli ga ne bom pozabila, ker si bil tako dober; pa je vendar lepo, brati ga takole notri... tudi dneva in leta ne pozabi.«

Deček je vzel svinčnik in ji ustregel.

»O, ti pišeš veliko več!« je zaklicala in mu zrla preko rame. Deček ji je urno položil roko na usta. »Ne govori vendar tako glasno,« je rekel nepotrpežljivo. »Ali znaš brati? Pa tiho!«

»Če ljudje se ločijo, na svidenje si voščijo,« je brala Nora. »Kako lepo!«

»Tako, a ne smeš tega nikomur pokazati,« je rekel v deški plahosti, da ne bi kdo opazil izraza njegovih čuvstev. »Kaj mi boš pa ti dala za slovo?« je vprašal in jo dvignil kakor pero na okensko polico. Deklica je naredila resen obraz in premišljala nekaj trenutkov. »Ali hočeš tole?« je vprašala nato, pograbila šop svojih črnih valovitih kodrov in mu jih ponudila. »Tudi očka je vzel od mame tak spomin,« je pristavila naivno.

Dečka je posilil smeh in vendar je zardel. Za njegovih trinajst let je bila ta primera nekoliko preveč.

Videla je, kako se je obotavljal. »Na, vzemi tole,« je rekla in prijela biserni srček, ki ga je še nosila na vratu.

»Vzemi tole,« in krepko ga je potegnila ter odtrgala z ovratnice.

»Tvoj lepi srček, ki ti ga je dal ruski car?« je rekel on in se branil. »Tega gotovo ne smeš.«

»Kajpak, da ga smem. Moraš ga imeti; nikogar nimam tako rada kakor tebe, morda še očeta,« je rekla in se ga zaupno oklenila.

»Kajne, da ti ne boš nikoli jahačica?«, ji je še enkrat nestrpno šepnil deček in pritisnil srček k svoji urni verižici.

»Nora!« je zdaj znova zaklicala oče. »Pridi, otrok moj, posloviti se morava.«

Nora je še krepko držala dečka za roko, ko je prišla! Nato se je molče ozrla v grofico. Do te velike postave z odločnimi, ravnimi potezami ni čutila po-

sebnega nagnjenja in je zato tudi le molče segla s svojo roko v grofičino.

»Kaj ne boš ničesar rekla?« jo je opomnil oče.

»Na svidenje!« je rekla deklica, kakor da so ji le te besede odmevale v srcu.

Grofico je to čudno dirnilo. Morda je prav to najmanj želela; a iz teh otroških ust je zvenelo posebno ganljivo. Grofica je vzela deklico v naročje. »No, pa na svidenje!« je rekla, »da bi te našla zopet dobro in srečno!«

»Tudi tebe,« je hitro in odločno rekla deklica, potem pa se ji je izvila iz naročja. Zopet je stekla h Kurtu in vlile so se ji solze.

Tudi ravnatelj se je hotel zahvaliti še dečku; a glas mu je odpovedal. Morda je ganilo dečka bolj, nego bi ga bile vse besede, da mu je stresel roko kakor možu.

Še molčeč pozdrav — in oče in hči sta odšla; ljudje, ki so se bili sešli na tako izreden način, ki jih je bilo čudovito naključje pripeljalo za nekaj dni v tako zaupno razmerje, so se zopet ločili.

»Kako nenavaden mož, kako nenavadne razmere!« je rekla grofica kaplanu po kratkem presledku. »Kaka usoda ga je neki privedla na to pot? Po vsej njegovi zunanosti bi človek sodil, kako vzvišen je nad tem in vendar se zdi, da se počuti v tem čisto dobro. Kam namerava peljati svojo hčerko?«

Kaplan ji je imenoval enega najboljših vzgojnih zavodov v Belgiji.

»Toda, moj Bog, gospod kaplan!« je zaklicala grofica; »zakaj ste mu svetovali baš tega, kjer se vzgajajo skoro samo hčerke najboljših in najodličnejših rodbin? To je vendar strašna misel za ubogega otroka!«

»Gospod Karsten si je izbral tega. Vprašal je po najboljših, najbolj urejenih vzgojevališčih in videti je bilo, da hoče dati svojo hčer v eno izmed prvih in najdražjih. Biti mora zelo bogat.«

»To je vendar vseeno,« je nestrpno rekla grofica. »Kakšno čudno življenje bo to! Po tem popot-

nem življenju samostanska vzgoja, vzgajati jo tam v povsem drugem in za povsem drugo ozračje... buditi ji nazore, ki daleč presegajo njen stan... potem pa nazaj v tako življenje, v take kroge! Tisočkrat bolje, da bi jih ne bila nikdar zapustila!«

»Tudi božji roki moramo kaj zaupati,« je mirno rekel kaplan. »Božje cvetke lahko cveto povsod in mati je v sveti skrbi za svojega otroka našla edino ta izhod.

»Božje cvetke lahko cveto povsod« — te besede so čudovite odmevale v dečkovem srcu, ki je še vedno stal na mestu, tiho žalujoč za malo tovarišico in ki so ga bolele trde materine besede; zakaj, ni vedel.

Od one noči, ko je držal otroka v svojem naročju, ko ga je bila blagosloвила mati, je neprestano mislil na usodo tega otroka. Čutil je, kakor da je postal zato nekoliko odgovoren. Bil je že toliko star, da je že lahko razumel njene težavne razmere in če je pomislil, kaj pač lahko postane iz nje, mu je stiskal srce neki poseben strah. Začutil je dolžnost, da jo mora rešiti, obvarovati in v glavi so se mu križali najrazličnejši načrti. Celo to mu je prišlo na um, da bi prosil svojo mater, da bi jo vzela kar k sebi in bi jo vzgajala s svojimi otroki vred. Toda ni si upal izreči tega; poznal je že materin smehljaj za take nesmiselne načrte. »Božje cvetke lahko cveto povsod,« te besede so mu ob čuvstvu, da ne more napraviti ničesar, kakor v tolažbo legale na srce. Kakor mična majhna cvetka se mu je zdela deklica.

III.

Preteklo je deset let. Na dvorišču enega številnih vzgojevališč v glavnem belgijskem mestu se je ob starinskem vodnjaku igrala truma še nedoraslih mladih deklic. V zavodu je bil star običaj, da so gojenke med opoldanskim odmorom same zemale vodo iz vodnjaka in to je bil vedno trenutek komaj pričakovane svobode.

»Poglejte sem,« je zdaj glasneje zaklicala ena izmed njih, »poglejte sem, kaj jaz znam!« S krepkim

sunkom je dvignila napolnjen vrč na glavo in ga nesla pokonci mirno in varno.

»Rebeka pri vodnjaku! Rebeka pri vodnjaku!« so vpile od vseh strani. »Nora, prav taka si, kakor da bi te bili izrezali iz podob svetega pisma.«

Primerica ni bila slaba; visoka, vitka postava v preprosti temni obleki, beli robec, kateri je bil kakor turban potisnjen pod vrč, podčrtavajoč še nekoliko ostre, toda lepo zarisane poteze, temne kite, ki so slikovito padale ob obeh straneh vratu, vse to je nudilo sliko, ki je pač lahko spominjala na čakovo izvoljenko, zlasti sedaj, ko je mlado dekletko z veliko ljubkostjo in varnostjo stopalo navzdol po stopnicah starega vodnjaka, ki je tvoril izredno lepo ozadje.

»Niti kapljice nisem razlila,« je zaklicala zmago-slavno. »Katera še zna to?«

Seveda je marsikatera to že davno poskusila; nekatere so si potem otresale glave, ki so si jih polile, da so pršele kaplje z njih in so plaho ogibale nadzorujoče sestre, ki se je bila nekam oddaljila. Vsled njene odsotnosti se je opogumilo nekaj starejših, da so potem, ko so nekaj trenutkov vneto stikale glave, napravile drug poskus. »Lili,« so zaklicale eni najmlajših, ki se je s svojim vrčem bližala vodnjaku in kateri se je poznalo po bojazljivem nastopu, da je bila še novinka v zavodu. »Lili, danes se nosi voda samo na glavi. Moraš poizkusiti, vidiš, takole moraš napraviti.«

»Ne znam, res ne znam!« se je branila deklica. Ostale pa so jo bile že obstopile in ena je takoj dvignila vrč na glavo. Boječa, nerodna kretnja — in vrč se je zakotalil po tleh; ubožica, od katere je curljala voda, je stala na mestu in jokala, noroglava truma pa je izbruhnila v glasen smeh.

»Mornarski krst, mornarski krst!« je zaklicala neka razposajenka.

Predlog je bil deklicam všeč in z glasnim vriščem so pričele ubožico krepko polivati z vodo.

V tem trenutku pa se je prva, ki je bila pričela igro z vrčem, obrnila proti napadalkam in se postavila pred deklico, da bi jo branila.

»Ali vas ni sram vseh skupaj, vas velikih, da tako plašite ubožico?« je zaklicala glasno. »Niti kaplje ne več — ali pa jo jaz maščujem!«

»He, Nora hoče vedno gospodariti,« so kljubovalno zaklicale nekatere; »le kar naprej! Lili je že tako ali tako mokra, zato jo lahko krščujemo dalje!«

Nora pa je bila urnejša od ostalih. Preden so se mogle razposajenke pripraviti na nov napad, jih je že polila z dobro pomerjenim curkom, tako da so se kriče in pihaje umaknile, toda z namenom, da takoj zopet preidejo v napad. Skoraj bi bila nastala, četudi ne krvava, vsekakor pa zelo mokra vojna.

»Ali gospodične, se li tako obnašajo mlade deklice?« je nenadoma zadonel karajoči glas nadzorojoče sestre, ki se je bila medtem vrnila in ki je v vročem boju niso bile opazile.

»Katera je začela tako neprimerno in divjo igro?« je nadaljevala strogo. »Lili, kakšna pa ste! Vse vas bom naznanila prednici!« S temi besedami se je vpraševaje ozirala po krogu, kjer je zdaj vladala globoka tišina. Večina se je skušala s kolikor mogoče nedolžnim obrazom umakniti v ozadje. Le Nora je pogumno stala na svojem mestu z vrčem v roki, ne da bi se ganila. »Ah, vi gospodična Nora, vi ste tista!« je nadaljevala strogo. »Mislim, da bi bilo vaše dolgotrajno bivanje v zavodu lahko rodilo boljše sadove nego takšne neumnosti; a vi ste, kot je videti, nepoboljšljiva. Videla sem, da ste vi prva dvignila vrč, torej ste vi povzročila vso to neumnost; prav gotovo vas takoj naznanim prednici, ker prav radi njenega popuščanja postajate tako razposajena. Danes ostanete med prosto uro v svoji sobi, da se lahko posvetite premišljevanju; in vi, Lili, pojdite takoj in se oblecite! Ostale dame pa, upam, si bodo zapomnile, da se ne pripeti več kaj takega.«

Govorila je kratko in strogo ter zlila vso svojo jezo nad Noro; pripadala je malenkostnim naravam, ki vedno zvrnejo krivdo na enega in hočejo enega samega napraviti odgovornega. Nora ji je bila radi svoje nekoliko zamozavestne narave in radi posebne naklonjenosti, ki ji jo je izkazovala prednica,

vedno trn v peti; nekaj pristranosti je pač v vsakem zavodu.

Nora je mirnodušno poslušala te besede; prav nič se ni opravičevala. Le s prezirljivim pogledom je ošinila molčečo trumo, ker ni nobena nastopila, da bi jo zagovarjala; nato je ponosno dvignila glavo, znova napolnila svoj vrč in šla proti hiši.

Druge so ji sledile. »Nore ne bi bile smele pustiti na cedilu,« so šepetale nekatere vestnejše.

»Najmanj je bila kriva, pa je vedno tako dobra za vse,« je dejala druga. »Zakaj ni Lili govorila?«

»Lili da bi govorila!« je zaničljivo rekla tretja.

»Ah pojdi! Kaj pa je tako hudega!« je zaklicala prejšnja predrznica; »mati prednica je že ne bo kaznovala; vedno ima zaščito pri nji. Temu je vzrok njen tajen rod. Saj nobena od nas niti ne ve, odkod je, in le iz njenega igralskega daru bi človek lahko marsikaj sklepal.«

»Kar se mene tiče,« je mirno nadaljevala druga, »mi je prav vseeno, če vemo o Nori kaj natančnejšega ali ne. Da je ena najpametnejših in najboljših v zavodu, to vemo vse; še pravkar nas je s svojim molkom obvarovala kazni. Meni je tu najdražja prijateljica, pa naj bo višjega ali nižjega rodu kakor jaz, kar je oboje mogoče.« In ta, ki je tako govorila, je bila hči nekega nemškega kneza; prava stanovska zavest je tudi vedno širokosrčna.

Nora pa je imela ta dan dovolj časa za premišljevanje. Dočim so se ostale igrale na prostem, je sedela ona sama v svoji sobi in zrla na daljne vrhove gora, ki so se dvigale daleč na obzorju.

Na mladem obrazu, s katerega je še zjutraj žarelo tako veselje, je počivala globoka resnost in okrog usten ji je nalahno drhtelo, kakor pri žalostnem otroku. Samota, na katero je bila obsojena, gotovo ni bila kriva temu, nasprotno, še ljubila je samoto, kakor jo ljubi vsako mlado srce, ki ima še opravka s samim seboj. Morda pa so oddaljene gore prehudo vplivale nanjo, morda se je njena kri, katera ji je tako nena doma zalila čelo in lica, preveč nemirno pretakala za ozko zidovje zavoda in so ji hrepeneče uhajale

misli venkaj preko trdnega obzidja? Tedaj ji je nekdo plaho položil roko na ramo; k njenemu licu se je prislonila plavalasa glavica.

»Si žalostna, Nora?« je vprašal bojazljiv glas; »grdo je bilo od mene, da sem te pustila kaznovati, ko si me branila.«

»Ah, ti si, Lili!« je rekla Nora in se zdrznila iz svojih sanj. »Bodi mirna, punčka, ta kazen ni tako huda; toda, zakaj nisi rekla nobene besede, ti zajčji srček?«

»Nikoli ne morem kake stvari dobro povedati,« je rekla deklica v otroški zadregi, »vedno se tako bojim. A radi tebe mi je zelo hudo, kajti ti si bila tako dobra, vedno tako dobra zame,« in oklenila se je Nore okrog vratu.

Nora jo je poljubila. »Drugič boš že znala govoriti,« je rekla, da bi jo potolažila; hipoma pa ji je ostro pogledala v oči in pristavila: »Lili, že zopet si jokala! Pojdi no, kdo neki bo še tako žaloval, ko si že tri mesece tu!«

»Ne morem pomagati; nisem rada tukaj; toži se mi po domu!« se je opravičevala deklica. »A ravnokar si bila tudi ti videti prav žalostna, Nora; gotovo se tudi tebi toži po domu, pa mi tega nočeš priznati.«

»Po domu? ... Ne, zares, mislim, da prav nasprotno, toži se mi po tujini. Deset let sem že v tem kraju in postal mi je drugi dom; a jaz bi šla rada ven; tla mi gore pod nogami. O, da bi kdaj zopet videla druge ljudi, druge kraje, da bi zopet zajahala kdaj konja in se na njem jadrno pognala v daljo!« Kakor v hrepenenju je iztegnila roki.

»Zakaj ne greš domov? Saj si že skoraj dorasla!« je rekla Lili z vsem spoštovanjem svojih petnajst do Norinih sedemnajst let.

Nora je lahno zardela. »Jaz prav za prav nimam doma,« je rekla obotavljajoče se. »Mati mi je umrla in oče je vedno na potovanju.«

»Kdo pa je tvoj oče?« je nekoliko radovedno vprašala Lili.

Nora je zardela še močneje; nikoli ni govorila o tem. Odkar je bila v Švici, jo je odvrčalo od tega

neko posebno čuvstvo, ki ga je podprlo še to, da tudi vzgojiteljice niso nikoli govorile o tej točki. Tako je preslišala tudi to vprašanje in bilo ji je po godu, da je vstopila tretja in ju prekinila. Obrnila se je k njej.

»Pridi sem, Beti,« je rekla, »pridi sem, medve sva obe melanholični; Lili se toži po domu!«

»Nori pa po tujini!« je pojasnila mlajša.

»Po tujini?« je ponovila tretja; bila je prav tista, ki se je bila poprej zavzela za Noro. »Tožbe po tujini ne poznam. Tišina teh zidov, kjer poznaš le en smoter, kjer imaš pred seboj le en namen, mi je preveč pri srcu, da bi se mogla kdaj ločiti od njih.«

»Vem, kaj meniš,« je rekla Nora in jo pogledala. »A jaz nisem kakor ti. Moje misli bi se rade razširile čez ves svet, tvoje pa stremijo le navzgor.«

»Lepo si povedala, Nora, kakor vedno,« je odgovorila druga v šali. »Toda, kdo ve, kaj prinese bodočnost, pa naj si želi človek kar hoče.«

»Bodočnost... da, rada bi vedela, kaj mi bo prinesla,« je zaklicala Nora; »tako zagonetno leži pred menoj, da niti ne slutim, kakšno bi moglo biti moje življenje.«

»Jaz pa vem že prav dobro,« se je mirno vmešala Lili.

»Ti, punčka?« je vprašala druga.

»Zakaj pa ne? Teta je že vse natančno določila. Eno leto ostanem še tukaj, potem pa se vrnem k svoji teti in potem se poročim s svojim bratrancem,« je rekla naivno.

Obe deklici sta se veselo zasmeljali.

»Ti, da se poročiš s svojim bratrancem? Veš to že gotovo? Pa ga poznaš?«

»Radi tega se ni treba prav nič smejeti,« se je shudila deklica. »Oče je to želel na smrtni postelji in teta tudi tako hoče in vsi ljudje to vedo.«

»Kdo je neki ta srečni bratranec?« je pravkar hotela vprašati Nora, ko je zadonel jasen glas zvonca.

»To je znamenje zate, ki te kliče k prednici,« je rekla Beti. »Ob tako nenavadni uri! Sestra Bar-

bara je videti neizprosna; res, medve te morava zagovarjati!«

»Ali naj grem s teboj?« je vprašala Lili in se privila k Nori. »In povem, kako je bilo?«

»Ne, srček mali; toliko nočem zahtevati od tebe; se že sama izgovorim,« je zaklicala Nora in v očeh ji je zasijal izraz poguma in odločnosti. »Rada bi se borila z življenjem in ga skušala premagati. Boljši so viharji kot pa večni mir; tukaj pa le sestra Barbara napravi tuintam kak viharček.«

Nora je smeje se odhitela in v mogočnih skokih stekla po stopnicah navzdol. Pred vrati, ki so vodile k prednici, se je pa vendar ustavila za trenotek in pogledala svojo zunanost kakor plah novinec, boječ se, da ne bi še kaka nerodnost poostrila viharja, kateremu je tako pogumno šla nasproti. Toda ne bilo bi se ji treba bati ostrega pogleda prednice, tako je bila ta zamišljena danes. Ko je Nora vstopila, ni stala, da bi jo zaslišala, kot je imela navado v takih sodniško-mučnih prizorih, marveč je sedela za pisalno mizo. Pred njo je ležalo pismo, od katerega se je zdaj skoro otožno ozrla na vstopivšo mladenko.

Mati Sibila je bila majhne, nežne postave; iz njenih oči je sijala sama odločnost, ki jo je usposabljal za naporno mesto predstojnice tako velikega zavoda. Takoj, ko se ji je Nora približala, je vstala in prišla mlado dekle za obe roki ter jo pritegnila tesno k sebi.

»Otrok moj,« je rekla tiho, »življenje nam vedno prinaša spremembe, ki jih je treba prenesti.«

Noro, ki je bila pripravljena na vse kaj drugega, so te besede zadele kakor udarec, dasi so bile izgovorjene tako prisrčno. »Oče... o, oče!« je zajecjajala v silnem strahu.

»Ne, pomiri se,« je hitro rekla redovnica, »dobro mu je in zdrav je. Celo prav srečen je, dragica, kot mi pravkar piše; vendar mi naroča, naj te pripravim na neki dogodek, ki se izvrši v najkrajšem času.«

Nora jo je pogledala še bolj zmedeno. »Ali bo opustil svoj poklic?« je vprašala in kakor žarek vesolja je preletel njen obraz.

Redovnica je odkimala. »Otrok moj,« je nadaljevala in videti je bilo, kako težko ji gredo besede z jezika. »Gospod mu je že davno vzel ženo, tvojo mamico. Z božjo pomočjo si našla tukaj nov dom in če bi bil hotel Bog, bi ti bile nadomestile me dragoceno materinsko ljubezen.«

Noro so ganile te besede in poljubila je prednici roko. Saj je bila mati Sibila prva, ki jo je bila sprejela kot otroka brez matere k sebi. V njenem naročju je bila izjokala Nora bridko bol, ki ji jo je bila prizadejala ločitev od očeta; odslej jo je vezala na to ženo prisrčna vez, ki ji je tako vrlo nadomeščala mater, kolikor pač to dopušča življenje v samostanskem zavodu.

»Pa tudi tvoj oče je postal v tem dolgem času zelo osamljen, zelo osamljen, ker se je tvoji vzgoji na ljubo ločil tudi od tebe. Zdaj si želi ustanoviti novo, domače ognjišče, da bi s tem tudi tebi vrnil dom... hoče se znova poročiti, otrok moj.«

Vedno večje in večje so postajale Norine oči pri teh besedah. Zrla je prednico, kot da je ne razume.

»Hoče se znova poročiti,« je ponovila prednica in kakor da mora izreči vse naenkrat, je pristavila: »Pravkar mi naznanja, da se je zaročil z neko gospodično Emilijo Laver.«

Težko bi spoznal, je-li Nora to čula ali ne, tako začudeno je pogledala. Hipoma pa si je z obema rokama pokrila obraz in rezek, bolesten glas se ji je izvil iz ust.

»Usedi se,« je skrbno rekla prednica; primaknila ji je stol ter jo prisrčno objela. Norina glava je težko omahnila na njeno ramo. Deklico je doletelo nekaj, česar še slutila ni.

Med Noro in očetom je vladalo prisrčno razmerje, dasi sta se videla tako malo. Vsako leto jo je bil večkrat obiskal. Mož viteške postave, ki je obsipaval svojo hčerko z darili in ljubeznijo, je bil povzročil vedno dokaj zanimanja in radovednosti v zavodu; zato je postala Nora nanj zelo ponosna. Tudi dopisoval je stalno z njo in v pismih je, kakor nekoč v občevanju s svojo ženo, izražal vedno najgloblja

čuvstva svojega srca. Materino podobo, ki jo je v svojem spominu še povelečeval, je predstavljal otroku vedno kot sveto in zelo spoštovano; v tem je živela dalje njegova ljubezen in bol za izgubljeno ženo. Tudi njegova dobra vzgoja, njegova izobrazba je govorila iz teh pisem in ko je bila Nora starejša ter premišljevala njegov življenski položaj, je kmalu prišla do zaključka, da ga je morala pripeljati na to pot težka usoda in da mora biti v globini duše pri tem zelo nesrečen. Zato je že leta sanjala v svojem otroškem srcu, kako ga bo tolažila, kako mu bo s svojo ljubeznijo nadomestila vse to in mu osladila življenje. Bila je ponosna in ljubosumna na to, da je edina, ki mu je blizu, ki je njegova, ki ima pravico do njegove ljubezni. In zdaj naj zasede to mesto tujka, neka druga naj izpodrine spomin na njeno mater?! Nestanovitna ljubezen je za mladost nekaj tako nenaravnega, nekaj tako strašnega, da se je največkrat zboji. Oče, ki je bil doslej njen vzor, je v njenih očeh dokaj izgubil na svoji veljavi; zakaj mladost je tudi stroga v vsem, kar žali njeno čuvstvo; pač še ne ve, s kako mnogimi okoliščinami mora računati čuvstvo v poznejših letih.

Prednica je videla, kako bridko so Nori drgetale ustnice, videla nevoljo, s katero je ta odrinila pismo, ko ga ji je ponudila.

»Otrok,« je rekla in ji ljubko božala črne lase, »ne obsojaj, česar ne moreš presoditi; ti še ne veš, kako osamljen bo oče v poznejših letih.«

»Pa saj ima zdaj mene; tako rada bi bila pohitelja k njemu,« se je razjezila Nora. To ni lepo od njega!«

»Ali pa bi tudi za vedno ostala pri njem?« je vprašala redovnica z nežnim smehljajem ter jo močno pogledala. »Pota, otrok, vodi jo često drugam.«

Nori je živo zardelo čelo in neko posebno čuvstvo ji je obšlo srce, tisti negotovi nekaj, ki se vzbudi v vsaki deklici pri tem vprašanju. Kako pa si je vendar predstavljala svojo bodočnost? Od sramu je povесila oči.

»Noben človek nima pravice, da bi oblikoval srečo drugega po svojih mislih. To je največje samoljubje,« je resno nadaljevala redovnica. »Sprejmi dogodek kot voljo božjo. Tvoj oče upa, da bo s tem tudi tebi pripravil domače ognjišče in te po prvih mesecih zakona poklical zopet k sebi. Torej nas boš morala kmalu zapustiti, otrok moj in to mi je hudo.«

Toda Nora je preslišala boleost v teh besedah; njene misli so se še vedno mudile samo pri tem dogodku.

»Pa je ta... ta dama,« je iztisnila slednjič, »katera... katera iz družbe?«

»Teško bi si človek mislil,« je pomirljivo rekla mati Sibila, »da bi si zdaj iskal družico v drugih krogih. Tega sicer ne omenja, a iz njegovega molka se da to uganiti. Vendar izrecno pravi, da bo njena velika dobrota in ljubeznivost osrečila tudi tebe.«

»O!« je v rezki bolečini zopet vzkliknila Nora, »tudi še to!« Hipoma je planila kvišku, se vrgla prednici okrog vratu in zaklicala: »Ne, ne pošiljaj me k njej, obdrži me tukaj, obdrži me tukaj!« Nevzdržen potok solza se ji je vлил iz oči.

Mati Sibila je krepko objela jokajoče dekle, kakor da bi ga res hotela pridržati. Morda so ji prišle te besede iz duše, morda je bila to skrivna želja njenega srca, ki se je zdaj nenadoma oglasila?

Mati Sibila, večša predstojnica v zavodu, je otroka, ki so ga bili iz tako nenavadnih razmer zapuili njeni skrbi, sprejela v svoje posebno varstvo. Z bistrim razumom je poskusila izravnati veliko razliko, ki je obstajala med tako različnim življenjem in otrok ji je vračal to z vdano ljubeznijo. Nora, ki se je zgodaj razvila, ji je bila skoro prijateljica. Radi njene bodočnosti je prednica prebila marsikatero uro v težkem razmišljanju. Nora ni bila bitje, ki bi moglo neopaženo skozi svet, ki bi povsod tiho in neopaženo našla svoje mestece. In v kakšen svet, v kakšno ozračje, v kakšno življenje naj bi stopila po svojem odhodu iz zavoda! Nora je bila v najbolj čudnih razmerah, nenadomestljiva v vsakem stanu, povsod, kamorkoli bi se obrnila, brez varstva in ob-

stanka. Redovnici zato ni bilo zameriti, da bi bila rada skrila ljubljenko svojega srca v tihi mir božjega hrama, da bi bila rada rešila svojo milo cvetko med zidove, kjer bi bila varna pred viharji.

Ni besedice ni bila kdaj izrekla, ki bi količkaj merila na to, le v njenih molitvah se je često dvigala ta želja — a zdaj, ko jo je Nora tako silno prosila, da, zdaj je privila ljubljenko še tesneje k sebi.

»Otrok moj, potem ostani,« je rekla resno. »Ali se ti je mogoče odločiti, da boš hodila z nami tukaj tiho pot v Bogu in za Boga? Ta daje toliko miru in zate, otrok moj, bo to najvarnejši pristan proti viharjem. Blagosloвила bi uro tvoje odločitve.«

Prisrčno in živo je govorila. Nora je naslanjala svojo glavo tesno na njeno ramo, tako, da ni mogla videti njenega obraza. Dolgo je molčala, nato pa je hipoma dvignila glavo.

»Ne!« je rekla tiho, a odločno. »Ne, ne morem; vem, da mi je samo ponos vdihnil to misel. Po miru in počitku še ne hrepenim. Ne morem še ostati v pristanu, rajši grem ven v viharje in nevarnost. Rada sem bila tukaj, a ne pridržuj me... pusti me, naj grem, naj grem.. ne morem biti Marija ob nogah Gospodovih.«

Na obrazu redovnice je bilo brati globoko razočaranje in vendar se je morala smehljati nenavadnim deklinškim besedam. »No, potem pojdi, otrok!« je rekla, potem pojdi. Vsako človeško srce ima svojo pot in vse lahko vodijo k istemu cilju. Da bi le ne bilo preveč bojev zate! Pa saj tudi boji in nevarnosti ne škodijo. Pogrešala te bom, tvoja stara prijateljica te bo težko utrpela: ena žrtev več, ki jo zahteva Gospod. A v srcih si bova ostali blizu, bodi kjerkoli.«

»Kaj mi bo še prineslo življenje... Bojim se vsega...« se je zgrozila Nora.

»Ne skušaj s silo pregledati prihodnosti, piše Tomaž Kempčan, vdaj se. Samo enega ne pozabi, naj bo že tvoje življenje kakršnokoli: otrok ni nikdar več kakor oče. To je božja volja in človeška uredba, to vzemi takoj od početka ponižno na svoje rame; na ta način se ni pogubila še nobena duša. Vrh tega se

še ne bova ločili tako kmalu. Šele čez tri mesece te odpelje oče... A zdaj pojdi; večerni zvon kliče in med molitvijo se boš lahko najbolje zbrala. Od skupne večerje te oproščam; po hudih razburjenjih mora biti človek sam. Pojdi in odgovori ljubeznivo na očetovo pismo, kakor je bil tudi on vedno ljubezniv s teboj.«

Nora je šla. Pač je brala očetovo pismo, pač jo je ganila njegova ljubezen, ki jo je izražal v njem ljubezniveje nego kdaj poprej; pač je sklenila, da bo nesebično mislila na njegovo novo srečo in si je spremembo, po kateri je bila v zadnjem času tako vroče zahrepenela, skušala slikati v rožnati luči.

IV.

Bilo je v aprilu. Po nebu so drvili sivi oblaki. Naletavali so sneženi kosmi, bučal je vihar; toda kjer so se raztrgali oblaki, se je zasmejala čisto modro nebo in zasijal je najsvetlejši solnčni žarek; snežinke so se topile že v zraku, še preden so dosegle tla; vodne kaplje, bleščeče se kot dragulj, so obvisle na rjavih in zelenih drevesnih popkih in zemlja je bila topla in dehtelo je po pomladi.

Zato je danes vse živo po izprehajaliških porenškega vseučiliškega mesta še pod golim drevjem, kakor da mora vsakdo vsrkati nekaj pomladanskega vzduha, ki je pravkar zavel in ujeti žarek toplega solnca, ki je tako prijazno sijalo z neba, kakor da je že v polni moči nastopilo njegovo kraljestvo.

V gručah izprehajalcev je prevladovala pisana, prešerna dijaška čepica. Velika večina jo je nosila, da je bilo videti, kako zelo se tu počuti domačo, izpod nje pa so zrlji mladi, brezskrbni obrazi z veselorazposajenim izrazom nemških študentov.

Obrazi teh mladih ljudi na izprehajališču so kazali naivno samozavest in tesno medsebojno vzajemnost. Večinoma so bili združeni v skupine in zatopljeni v svoje lastne zadeve, zadeve, ki so za onega, ki v ta svet nima vpogleda, prava uganka, kakor

njih skrivnostni jezik, ki postavlja izvoljene v cel krog pravil in običajev ter se zde tistemu vedno neskončno važni.

Dva izmed mladih ljudi sta krenila po stranskem drevoredu. Tvorila sta nenavadno nasprotje. Prvi je bil izredno debel in širok, kar je bilo v čudnem razmerju z njegovim mladostnim obrazom, ki je bil po svoji okroglosti, plavih laseh in zdravi barvi posebljeni izraz nemške dobrodušnosti. V polnem obrazu ne bi bilo opaziti malih sivih oči, da ni iz njih švignil semtertja oster in natančen pogled, ki je vselej dosegel svoj namen, če so usta, ki so zdaj zaprta, potrebno spregovorila.

Njegov spremljevalec je bil videti poleg njega še bolj slok, nego je bil v resnici, zakaj somernost postave, gibčnost v kretanju in hoji je nadomeščala izraz moči, ki bi ga človek pri njem utegnil pogrešati. Dočim je z obraza njegovega tovariša sijal dobrodejen mir, je bil njegov obraz živahen in dočim pri onem oči skoraj niso prišle do izraza, so bile pri njem nekaj posebnega. Bile so resne oči, globoke in blesteče kakršne pač morejo biti rjave oči, sicer še brez določenega izraza, a iz njih je odsevala množica misli in občutkov. Visoko čelo je pričalo o miselni zmožnosti in po njegovi belini in gladkosti bi lahko sklepal o izredni čistosti in odkritosti. V celoti je napravljaj ta obraz, ki so ga močno obkrožali gosti, temnorjavi lasje, vtis prikupljivega mladeniča — in obraze takih ljudi, še ne vglobljenih v resnično življenje, ki pa vendar prosto gledajo v svet in se skoraj smejejo v mladostni razigranosti, radi gledamo.

Prav s tem so se ujemale njegove besede: »Prav zares, jaz mislim, da živi človek le tu,« je rekel in zavrtel svojo palčico v zrak. »To je valovanje in vrvenje, uživanje in veselje, kakor nikjer drugod!«

»Kar vas je južnih Nemcev, ste na svojih univerzah sami šolarčki,« je rekel debeluhar s samozavestno prezirljivostjo, s kakršno se rad izraža pristni severni Nmec o tujih razmerah. »Sicer tukajšnja zlata prostost nekatere ugonablja... podomače pivo ali zlata vinska kapljica. Za danes zvečer boš moral

zopet zbrati svoje moči; pri zadnji pojedini je neki novinec prav kmalu omagal.«

»Vsak začetek je težak, a vztrajnost žanje uspehe,« se je smejal drugi. »Sicer mi je pa bore malo do tega neprestanega popivanja. Nekateri so komaj kdaj trezni.«

»A še vedno je to bolje kot pa nikoli biti pijan v tej solzni dolini,« ga je zavrnil debeluhar. Če bi nekaterim ne šlo vino v glavo, bi sploh ne imeli ničesar v njej... Kaj namerjaš o binkoštnih počitnicah, da se oddahneš po svojih napornih študijah?«

»Se še nisem odločil,« se je obotavljajal sloki. »A čuj, Dahnow, pojdi z menoj na moj dom; oglej si kraj, kjer je bil tolikrat tvoj očka, kjer se je utrdilo prijateljstvo najinih očetov.«

»Hvala za prijateljsko vabilo. Vendar pridem, da odkrito povem, rajši jeseni na lov... Ali te hoče tvoja mati že zopet prikleniti na dom?« je vprašal in ga ostro motril.

»Predlog za predlog, Degenthal? Napravimo izlet v Nekarsko dolino; razgovarjal sem se že z nekaterimi najinimi prijatelji.«

»To bi ne bilo tako napačno; pisal bom o tem domov.«

»Hudirja vendar, tak odloči se enkrat sam!« je jezno zaklical debeluhar. »Saj se ne držiš svoje matere za krilo.«

Drugi se je čutil užaljenega v svojem ponosu in zravnal se je bolj pokonci. »O tem lahko misliš, kakor hočeš,« je rekel; toda ni mi vseč to brezobzirno vedenje do domačih, kakršno imajo mnogi tukaj. V tem je nekaj pobalinsko surovega, kar me odbija.«

»Mene tudi,« je rekel debeluhar, »čeprav nisem več tako srečen, da bi imel dom. A otrok je otrok, mož je pa mož. Vsako pretiravanje se s časom prevrže v nasprotje in če zdaj vprašuješ mater za vsako malenkost, je nekoč ne boš niti v najvažnejših zadevah vprašal za svet..., zakaj nihče se vedno ne pokorava.«

V teh besedah je bilo nekaj resnice, ki je drugi ni znal zavrniti. Da se je podrejal tuji volji, je po-

stala njegova navada, deloma je smatral to kot otroško dolžnost. »Moja mati me je skoraj povsem sama vzgajala,« je rekel čez nekaj trenutkov, kakor da se opravičuje, »in jaz ji ne bi hotel nikoli v ničemer nasprotovati.«

»Nikdar! Ne zameri mi: to je nezmisel. Mož naj nikoli ne govori tega, po čemer se ne bo ravnal. Tvoja mati je pametna ženska, ki bo spoštovala tvojo voljo prav tako, kakor ceni svojo lastno. Navadi njo in sebe na samostojnost, ki jo boš nekoč vendar imel; to bo potem za oba dobro.«

Degenthal je molčal; mimogrede je sekal s palico cvetne glavice ob potu; čudno se mu je zdelo, ko je nenadoma začul grajati nekaj, kar je sam doslej smatral za krepost. Njegova mati je namreč, kakor mnoge matere, ki morajo same vzgajati svoje sinove, radi njegovega otroškega čuvstva imela nad njim neomejeno blast. Začel je zdaj umevati, zakaj je tako pogosto njegov vzgojitelj delal na to, da bi njega premestili kam drugam; postal je nekam čudno potrj, kot se to vselej dogaja, kadar opazimo, da nam nekaj manjka.

V mehkem pesku skoraj ni bilo čuti kopit dveh konj, ki sta se že močno približala, in mimo njiju sta zložno jezdila dva jezdeca, da nato v naglem diru brž izgineta.

»To sta konja!« je kakor prešinjen zaklical debeluhar. »Kaj takega že dolgo nisem videl.«

»In kakšna jahačica!« je dejal drugi. »To ti je bila ljubka! Katera neki je?«

»Ah, če bi rada uveljavila svojo lepoto, bi ne smela sestiti na tega belca! To je bilo najdivnejše, kar sem bil kdaj doživel!«

»No, to je stvar okusa; jaz pa sem spričo dame na belca popolnoma pozabil. Dahnnow, ti vendar poznaš vso okolico tod: kdo je bila? Gospod se mi je zdel zelo znan; dama je bila črnolaska.«

»Fant, dobro si pogledal! Domačina nista bila; tu ni takih konj, gotovo sta tujca; v tem kraju vedno kar mrgoli tujcev. Sicer pa, prijatelj, če hočeš še

dolgo strmeti za lepoticó, hvala lepa za to šalo...
bodi tako dober in poglej nekoliko kvišku.«

»To človeka seve strezni, nič dobrega se ne obe-
ta,« je rekel drugi in se ozrl v sive oblake, ki so se
preteče zbirali nad njimi. »Stopiva nekoliko hitreje;
na ta način prideva pod streho, še preden se ulije.«

»Teci sam,« je mirno rekel Dahnow. »Zame pa
to ni malenkost; ob vsó sapo prideš in še znojen si
povrhu... zame je vedno eno zlo dovolj.«

»Potem dovoli, da te prepustim lastni usodi. Moja
pa lahko tekmuje z viharjem. Torej danes ob štirih,
če te ne vzame naliv. V nevarnosti, da te odnese ve-
ter, hvala Bogu, nisi.«

Kmalu je prispel do mesta in tu sta ga zopet sre-
čala ona dva jezdeca, ki sta se zdaj vračala. Nepo-
sredno v njegovi bližini je vihar dami pograbil klo-
buk in ga drvil daleč preko mokre ceste. Dahnow je
s svojim večim pogledom opazil, s kako dovršeno
jahalno umetnostjo je mlada dama svojega konja v
največjem diru brzdala in ga ustavila.

Urneje nego bi človek pričakoval od njegove po-
stave, je skočil študent za odnešenim klobukom in ga
srečno ujel, še preden je padel v jarek. Zmagoslavno
se je vrnil z ubežnikom, da ga izroči lastnici. Majhna,
orokavičena roka je segla po njem, zardel obrazek,
okrog katerega so razmršeno viseli premočeni lasje,
se je poklonil v zahvalo in izpod črnih trepalnic ga
je pogledalo dvoje modrih oči, tako ljubeznivo, da so
debeluharju kljub trdo zapeti suknji globoko šli do
srca. Zahvalne besede je udušil vihar; komaj se je
mlada dama pokrila, že se je pognala za gospodom
v mesto in ko je debeluhar dospel tja, je že davno ni
bilo več videti na ulicah.

»Grom in strela, fant je imel prav, to je bila res
krasna deklica! Če bi ne bil človek v tako žalostnem
stanju po tem nesrečnem nalivu, bi šel spraševati po
hotelih, kdo je!« je sam seboj godel debeluhar. »Sicer
pa sem bil videti prav čeden dečko,« je pristavil z
otožnim pogledom na premočeno obleko.

»No, kaj nisi utonil?« je vprašal veselo nekaj ur pozneje grof Degenthal, ko je došel svojega prijatelja tik ob vhodu v domenjeni hotel.

»Ne, kot vidiš. Imel sem pa srečo in sem nekaj doživel.«

»Debeli ljudje imate vedno srečo!«

»Vi hrti se ji pa umikate s pota. Ugani, koga sem videl! Najlepša prilika, da se seznaniš... viteško službo sem vršil.«

»Lepo jahačico? Je-li padla s konja in si jo rešil?«

»Žal, je padel le njen klobuk.«

»Žal? Neotesanec! No, in kdo je?«

»To ni bilo zapisano v klobuku.«

»Torej tudi ti nisi prišel posebno daleč s svojim znanstvom. Vendar vstopiva, drugi že čakajo.«

Mladci so se bili zbrali k poznemu kosilu na čast gostu, ki je želel nekaj dni kot divjak nemoteno živeti dijaško življenje. Okrog mize, kjer so se bili usedli, je bilo kmalu veselo; smeh in pogovor se je mešal med pogovor in pokanje šampanjskih zamaškov. Dahnow je pripovedoval svoj jutranji dogodek z njemu prirojenim humorjem.

Nenadoma je Degenthal dregnil prijatelja: »Poglej tja, on je,« mu je zašepetal in ga opozoril na gospoda, ki se je bil usedel k sosednji mizi.

»Zdi se mi, da ga moram poznati,« je zamišljeno pristavil Degenthal; »ta obraz sem prav gotovo nekje že videl.«

»Prav tam sedi naš junak, a brez nje,« se je tiho obrnil Dahnow k ostalim, »Očividno kak oblasten oče ali pa ljubosumen soprog, ki hoče lepotico skriti pred svetom.«

Oči vseh mladcev so se ozrle v tega moža. »Mislil,« se je zasmel nekdo, »da ta ne kaže svoje dame zastonj! To je Karsten, sloveči ravnatelj cirkuških jahačev. Poznam ga prav dobro, saj sem ga videl še pred nekaj tedni na D., kjer je prirejal svoje predstave.«

»Živel Karsten! Debeluhar, potem bomo tudi tvojo lepo jahačico še videli,« so šepetali drugi.

»Ima mlado ženo, ki je baje jako lepa; prav ta bo.«

»Ne, potem je bila to Nora, mala Nora,« je zaklical Degenthal. »Kako je vendar mogoče, da je nisem takoj spoznal! Moram jo zopet videti!«

»Nora, mala Nora?« je začudeno rekel Dahnow. »Kakor je videti, si zelo napredoval, da imaš že taka znanstva.«

»Nora Karstenova!« je rekel Degenthal, ne da bi se menil za ugovor. »Zato me je tako presenetil ta obraz. Kako se je razvila!«

Degenthalu je vzplamtelo oko. Tedaj je Karsten vstal in je hotel oditi.

Degenthal je skočil kvišku in mu zastavil pot.

»Gospod ravnatelj Karsten,« je rekel in glas se mu je tresel od razburjenja, »ali smem obnoviti najino znanstvo? Od onega dne v Ženevi se nismo videli več... Grof Degenthal,« je pristavil, ko ga je ravnatelj začudeno gledal.

»Grof Degenthal,« je ponovil ta, »to mi je v veliko presenečenje in veselje...«, hvaležni spomin ga je tako prevzel, da ni mogel spregovoriti. Podal je mlademu možu obe roki, ki mu jih je ta prijazno stresel.

»Videl sem vas davi, ko ste jezdili iz mesta,« je nadaljeval Degenthal, »in vaš obraz se mi je takoj zdel znan.«

»Od tedaj je že zasnežilo tu gori,« je rekel ravnatelj in si smehljaje šel z roko skozi lase. »Jaz bi vas ne bil spoznal, gospod grof. A v vaših letih je to poklon. In gospa grofica, vaša gospa mama, se ima dobro? Spominjam se je le z največjo hvaležnostjo.« Spet se je možu glas tresel od ganotja.

»Moji materi je, hvala Bogu, prav dobro. Bivali smo skoraj ves čas na svojih moravških posestvih; šele v dobi svojih visokošolskih let sem se ločil od nje.«

»In tu ste hoteli spoznati porensko dijaško življenje. To je bila dobra misel. In kaplan, vaš prejšnji vzgojitelj, živi še pri vas? Bil je tako prijazen, da mi je včasih pisal; a jaz sem radi svojega nemirnega življenja slab dopisovalec.«

»Seveda, kaplan še živi in je vedno pri nas. Nikakor ne bi mogli pogrešati zvestega prijatelja. Na vas smo se pogosto spominjali in še kajkrat govorili o onih

dneh v Švici . . . Saj to je bila vendar gospodična Nora, ki je danes zjutraj z vami jezdila?« je vprašal mladi mož in pri tem lahno zardel, kar je bilo pri njem kaj hitro, kot pri mladi deklici.

»Da, moja hčerka je bila,« je rekel ravnatelj. »Pred kakim pol letom se je vrnila iz samostana, kamor sem jo bil dal v vzgojo. Bilo mi je slednjič mogoče, da sem vzel svojega otroka k sebi, ker sem se zopet poročil.«

V Degenthalovem obrazu je bilo brati iznenade-nje, kar je ravnatelj opazil in nastal je kratek, mučen molk.

»Nekaj domačnosti je vendarle treba pri našem nemirnem življenju. Človek gre v leta,« je nekoliko prisiljeno zopet nadaljeval Karsten.

»Moram vam torej voščiti srečo,« je rekel Degenthal, da bi mu pomagal iz mučnega trenutka. »A gospodična Nora . . ., ali bi smel tudi z njo obnoviti znanstvo?«

»Če me le hočete počastiti! Trenutno stanujem še tu v hotelu, a sem najel pred mestom vilo, kjer bosta stanovali nekaj časa moja žena in hči. Moja žena potrebuje miru in moja hči se ne udeležuje mojega posla.«

»In kdaj najlaže dobim vas in vaše dame doma?« je vztrajal Degenthal.

»Zjutraj sem vedno zaposlen; toda ob večerih, kadar smo prosti, sem pri svoji družini. Jutri je že takšen dan.«

»Tedaj pridem jutri. Ali bi me hoteli že vnaprej priporočiti gospodični Nori?« je vprašal Degenthal in mu znova stresel roko.

»Moja hči bi mi gotovo težko odpustila, če bi ji ne privoščil tega svidenja. Prav tako kot jaz tu li ona ni pozabila vaše dobrote, gospod grof.«

Med živahnim pogovorom so bili ostali mladci usmerili svoj pogled na nju in tudi ravnateljev pogled je preletel skupino.

»Meni se zdi, gospod grof,« je rekel, »da vidim med vašimi znanci gospoda, ki sem mu dolžan v

imenu svoje hčere neko zahvalo; to je oni krepki gospod na oglu. Ali vas smem prositi, da me predstavite?«

»Moj prijatelj Dahnow. Da, pripovedoval mi je o svojem doživljaju. Stopiva bliže... Dragi prijatelj, gospod ravnatelj Karsten želi nekaj govoriti s teboj. Ravnatelj Karsten... baron Dahnow, nekoliko težka meklenburška pasma,« ga je v šali predstavil Degenthal.

»Zdi se mi, gospod baron, da ste menda vi danes zjutraj tako ljubeznivo pomagli moji hčerki iz zadrege,« je rekel ravnatelj z ono preprostostjo v vedenju in besedi, ki kaže izobraženega in izkušenega moža.

»Žal, me moja postava takoj izda; zato ne morem ponižno tajiti svojega plemenitega čina. Sicer pa je bila sreča povsem na moji strani nasproti tako lepi dami,« je vljudno rekel Dahnow. Ravnatelj se je priklonil. »Če dovolite,« je z največjo mirnostjo nadaljeval debeluhar, »potem pridem sam k dami po zahvalo in vas spričo svojega viteškega čina tudi jaz prosim za dovoljenje, ki ste ga pravkar dali mojemu prijatelju Degenthalu.«

»Gotovo,« je rekel ravnatelj. »Četudi živita moja žena in hči precej sami zase, me bo zelo veselilo sprejeti gospoda.«

Degenthal mu je še enkrat segel v roko; ravnatelj se je lahko priklonil tudi vsem ostalim dijakom in se poslovil.

Kmalu nato sta Degenthal in Dahnow zapustila hotel. »Greš torej res jutri tja?« je vprašal Dahnow svojega prijatelja.

»Seveda,« je potrdil Degenthal. »Nič umevnejšega nego to. Moja mati bo zelo vesela, ko bo zopet čula o mali Nori, za katero smo se vsi tako zanimali.«

Dahnow je nekoliko podvomil nad grofičinim veseljem. »Vsekakor je to zamotana stvar in jaz bi glede tega mogoče vprašal za svet svojo mater, če bi jo še imel,« je rekel z napol ironičnim glasom, kakršnega je rad uporabljal nasproti mlajšemu prijatelju. »Nora je vendarle malo drugačnega stanu, kot si ti.«

Pred mestom je stala mična vila, kakršno zgradi le za lepoto in umetnost dovzetni čut Porenca: lična in lahka, ovita s trto, vsa v zelenju, pred njo pa vrtec, posut s cvetjem, ki ti že od daleč žari nasproti.

Sem je bil Karsten čez poletje naselil svojo ženo in hčerko, jima pripravil bivališče ter ju obdal z razkošjem, kakršnega si privošči le s trdom pridobljeno bogastvo, ki se rado opaja v preobilici življenja, dočim se podedovano rajši drži zmerne mere.

Nora je sedela v mično opremljeni sprejemnici, ki je mejila na večji salon, na svojem priljubljenem prostorčku balkona z lepim razgledom. Sanjala je o preteklih dneh. Bilo je v maju in novembra se je bila poslovila od svojega tihega samostanskega življenja. Kako pestre slike so se bile že medtem zvrstile druga za drugo! Okrog usten ji je igral smehljaj, zakaj prav nič tega, česar se je poprej bala, se ni bilo uresničilo do danes; zdelo se ji je, da bi se morala le upirati mehkeemu udobju, ki jo je bilo obdalo in ki je bilo v tako čudnem nasprotju z njenim prejšnjim življenjem. Oče jo je bil sprejel z največjo ljubeznivostjo in videti je bilo, da je mislil le na to, kako bi obdal svojega otroka z vsemi udobnostmi življenja. V svoji mačehi je našla Nora dobrosrčno, pohlevno bitje, še vso prevzeto od časti, da se je bila povzpela do mesta ravnateljice, ona, najlepša, a zelo povprečna jahačica družbe, ki je s svojimi svetlimi kodri in s svojim rožnatim obrazčkom v nemajhno zavist vseh svojih tovarišic zavzela ta odlični položaj.

Gospa Emilija je vedela, da mora zlasti s pastorko ljubeznivo občevati: bila je tudi prelahkosrčna in prelahkoživa, da bi ne bila ž njo prijazna. Norina prostodušnost pa se tudi ni ustavljala topli prisrčnosti. Kar je njen nežni čut na mačehi pogrešal, to je le-ta nadomestila s svojo veselostjo; radi nekega spoštovanja do višje hčérine izobrazbe pa se je morala v njeni navzočnosti vselej brzdati, kar ji je prikrilo marsikatero pomanjkljivosti. Tako so se razmere za Noro prav lepo uredile. Stalna potovanja, bivanje po največjih prestolicah, ji je nudilo dovolj

izprememb in tako ni pogrešala občevanja z drugimi ljudmi.

Zdaj se je bila družina prvič za stalno naselila in si ustvarila neke vrste domačnost, ki je bila za Noro nekaj novega in zato tem bolj mikavna. Vodstvo malega kraljestva je mačeha rada prepustila Nori, ker bi bilo zanjo to vendarle pretežko ter se je rajši vdajala nemotenemu uživanju vsega lepega. Toda Nora, ki je imela po očetu dokaj organizatoričnega daru, se je lotila te stvari z vso marljivostjo in je dala domačemu razkošju lepo in okusno obliko. Ravnatelj sam je zahajal v vilo le za nekaj dni ali ur, ker je njegova družba prirejela predstave v več oddelkih po večjih porenskih mestih in se je pri njih mudil zdaj tu, zdaj tam.

Nora je bila vsa srečna, ko je spet imela svojega lastnega konja. To je bilo edino, v čemer se ni ravnala po nasvetu svoje pobožne prijateljice in vzgojiteljice.

Na pismo, v katerem je vsa navdušena hvalila očetovo dobrotljivost, ko ji je podaril enega svojih najlepših konj, je bila prednica premišljeno odgovorila: »Otrok moj, ali bi ne bilo boljše, da se v svojih razmerah tej zabavi sploh odpoveš?«

Mladenka je bila tedaj prvič nevoljno odložila pismo izkušene prijateljice, skoraj trmoglavo je namrgodila ustnice in v očeh se ji je zablesketala vroča solza. »Pustite mi to veselje,« je odpisala, »saj je sploh edino, kar me zopet docela zbliža z očetom.« Prednica ni o tem nič več pisala; njenega rahlega vzdihla pri branju teh vrstic pa Nora ni čula.

Da jo je to zbližalo z očetom, je bilo res; nikoli ni bil bolj očaran od svoje lepe hčerke, kakor če jo je videl na konju, ko je v nji tako jasno odsevala njegova darovitost. Kadar je občudoval njeno izredno spretnost, je bilo na njegovem obrazu često videti, kako se kesa svoje obljube; vendar pa ji tega ni nikoli omenil.

Kaj pa je bilo tisto, kar je Nori dajalo notranjo zadovoljnost, kakor da je v novem življenju nena doma našla vse, po čemer je bila tako nejasno hre-

penela — tega bi sama ne vedela povedati. Občutila je vse le kot srečo, ki je ni mogoče doumeti, ki ji še ne vemo imena. Neskaljani odsev te sreče je tudi zdaj žarel z njenega ljubkega obraza: izraz najbolj sveže ter neugnane veselosti. Česa vsega že ni bila napravila to jutro! Na vse zgodaj se je igrala s svojim konjem, nato opravila svoje malo gospodinjstvo in zdaj je imela pred seboj resno knjigo, da bi se vanjo poglobila; zakaj v otroški poslušnosti se je zvesto ravnala po nasvetih svoje pobožne vzgojiteljice in tudi nobene svojih pobožnih navad ni opustila.

Toda svetlo majniško jutro gotovo ni bilo pripravno za študij; zakaj vsak trenutek je dvignila glavo in pogledala ven v smejočo se pokrajino ali pa je segla z roko v mlado zelenje, ki je delalo na oboknicah svoje prve poganjke.

Hipoma se je naglo okrenila in z žarečim pogledom pozdravila nekoga, ki je bil pravkar vstopil. »O, kako prav, da ste slednjič prišli, gospod grof Degenthal,« je rekla živo, »saj ne morem nič delati ob solnčnem siju.« Zaprla je knjigo, ki je ležala pred njo, in mu stopila naproti.

»Smem torej vstopiti?« je rekel prišlec. »A če že smem vstopiti, ne bi rad, da vas preženem z vašega najljubšega mesta.«

»Ne, imate prav, nikjer se tako prijetno ne kramlja kot tukaj,« je rekla prostodušno in sedla zopet na svoje prejšnje mesto.

Usedel se ji je nasproti. Po neprisiljenem pozdravu, po mirni, obojestranski brezskrbnosti si pač lahko presodil, kako nekaj običajnega so bili ti obiski.

»No, in pri čem vas je motilo solnce?« je vprašal ter segel z roko po knjigi, ki mu jo je rada prepustila. »Kako resna stvar! Gospodična, človeka je pred vami kar sram, ko se vi posvečate takim mislim.«

»Neko ravnovesje mora biti,« je rekla in lahno zavzdihnila; »zame je to potrebnejše nego za vas! Popolno pomanjkanje vsega globjega in resnejšega je tu edino, kar težko pogrešam. Samo pri vas najdem razumevanje za to.« Pri tem ga je pogledala s svo-

jimi modrimi očmi tako globoko in iskreno, da je bilo mlademu možu čudno pri srcu ob lepem pogledu.

»Ste mi prinesli kaj čtiva,« je rekla Nora in veselo segla po zlato obrezanih knjigah, ki jih je položil pred njo. »Nimam prav nič berila razen svojih učnih knjig, ker nimam nikogar, s katerim bi se mogla posvetovati glede tega... Ali pa smem to tudi brati?« je obotavlja se pristavila.

Mladi mož se ni nasmehnil preprostemu vprašanju; predobro je poznal meje, ki jih postavlja skrbna vzgoja mladi dekliški duši in niti najduhovitejša pripomba mu ne bi tako ugajala in je tako približala njegovim nazorom, kakor ta nežna vestnost.

»Še moja mama bi vam jih priporočila,« je rekel. »To so zbirke naših najboljših pesnikov. Sem se že veselil, da vam bom mogel postreči z njimi. Ali poznate tole?« je vprašal in se sklonil nad knjigo ter ji prebral nekaj kitic.

Lepo je bral in Nora je rada poslušala — oboje, njegov glas in to, kar je bral. Bile so resne, otožne besede. Kakor star človek veselo, tako ljubi mlad otožno čtivo; toda bile so to besede polne prave poezije. Radi svoje pesniško občutljive narave, ki jo je imela kot irsko dediščino po svoji materi, je bila še posebno dovzetna za vse, kar je bilo v kaki zvezi s poezijo. Kurt pa je s svojo globoko izobrazbo umel še bolj poudariti resnično lepoto v njej. Kakor svetle niti so se prepletale besede in misli. Ko sta tako sedela in je obema utripalo srce radi čudnega nemira, skoraj nista slutila, da ju odeva še drug skrivnosten čar, močnejši od pesniških besed in opojno šelestečega maja.

Degenthal je že več tednov zahajal v vilo; tako naravno se je to godilo, da je zdaj komaj opazil, kako dolgo se je tam mudil. Ko je bil prvič z Dahnowom obiskal prijatelja in njegovo družino, je bila Nora ob svidenju tiha in boječa, kar ni nič nenavadnega, če pretečejo vmes leta, ki ločijo otroško dobo od mladosti; poprejšnja zaupnost pa je pri tem prej v oviro kakor da bi posredovala.

»Samo gojenka,« je bil rekel Dahnow nekoliko razočaran. »Ako si tako neokusno češe lase preko senc, prav gotovo ni kaka nevarna sirena! Še skomina te ne, da bi rešil ubogo, teptano stvarco pred hudobno mačeho! Plavolaska je videti prava posebljena dobrodušnost in zdi se, da je celo ona obzirnejša do hčerke kakor obratno... Danes, ko se vse tako izenačuje, celo cirkuška družba ne nudi več kaj zanimivega, ker brhko, neokretno deklo dobiš lahko tudi v boljši družbi,« je bil godrnjaje pristavil.

Takoj nato so bili Dahnowa radi rodbinskih zadev poklicali domov in se je še sedaj mudil tam. Degenthal pa ni iskal nič dražestnega; njemu je bilo le do svidenja z mladenko, ki ga je že kot otrok tako zelo zanimala, o čigar nenavadni usodi je tolikrat razmišljal. Ni se mogel ubraniti domišljiji, da mu je bila takorekoč zaupana v oni uri, ko je stal ob smrtni postelji njene matere. Dogodek iz otroških let ju je v njunih očeh oklepil z neko bratovsko in sestrsko zaupnostjo, ki se jima je zdela nekaj povsem naravnega.

Gospa Emilija, ki so ji laskali grofovi obiski, se je spočetka skušala udeleževati njunih pogovorov; toda vse obnašanje Degenthalovo ji je bilo preveč tuje in prav nič v skladu z njenim okusom, tako, da se je kmalu rada oproščala od teh pogovorov in večinoma puščala Kurta in Noro sama, ne da bi ju motila. Kdor pa bi bil mladima v dolgih urah njunih skupnih razgovorov prisluškoval, bi bil nemara strmel nad resnostjo, v kateri so se razpletale njune misli. A kakor že rečeno, mladost išče resnosti. Oba sta bila globoke nravi, drug drugega sta skušala obvarovati pred plitkostjo ostale okolice.

Svoji materi je mladi grof takoj prvič pisal, da se je bil spet sešel z Noro in na kakšen način; ona mu jo je v svojem odgovoru kot nekaj zanjo brezpomembnega komaj omenila; zato svojih nadaljnjih obiskov v vili ni več omenjal v pismih.

Polagoma je prihajalo tja poleg njega še več obiskovalcev. Nora je premalo poznala svet, da bi opa-

zila, da so samo gospodje, in sicer po večini iz dijaških vrst.

Gospa Emilija je okrog sebe rada imela častilce in oboževalce, katerim v čast je mogla razkazovati svoje lepe obleke in tudi ravnateljju je bilo pogodu, če je našel v svoji hiši družbo, kadar se je mudil tam. Na javne zabave kakor v gledališča in na koncerte, katere je imela gospa Emilija zelo rada, Nora ni zahajala. Morda jo je bil v njenem sklepu še podkrepil resen Kurtov pogled, ko je nekoč njena mačeha v njegovi navzočnosti s podobnim predlogom silila vanjo. Tem ljubši pa so ji bili izleti po vodi ali po suhem, z vozom, s konjem ali pa peš, ki so jih prirejali v najlepše kraje v okolici in katerih se je večinoma udeleževalo nekaj znanih mladcev. Kakor da sta se molče dogovorila, ni Nora nikdar šla na take izlete, če je ni spremljal Kurt. On je izvajal nad njo nekako bratovsko varuško pravico; v njegovi bližini se je čutila varno in brez vsake zadrege in nehote je čutila, da se ob njegovi navzočnosti vse ravna po njem. In v tem se tudi ni motila: zakaj njegovo resno, spoštljivo vedenje nasproti tem damam je ugajalo vsem njegovim tovarišem.

Še vedno je bil maj, toda eden zadnjih dni v mesecu, in da bi izrabila lepi dan, se je odpravila vesela družba po prijazni poti proti Rolandsecku. V črnem klobučku z rdečimi peresi na kodrih je bila gospa Emilija dovolj mikavna, da je lahko priklenila nase gručo mladih ljudi.

Kurt je hodil z Noro. Kakor vselej, sta bila oba zatopljena v neki pogovor, ki je zajel vse njuno zanimanje. Nora je šla hitro dalje; zakaj prvi pogled z vrha je rada uživala nemoteno. Kmalu sta prispela na vrh k staremu zidanemu oboku, odkoder lahko gledaš na deroči veletok in na oba zelena otoka tam spodaj, kjer se pred teboj razgrinja vsa slikovitost gozdov in gora, mestec in vasic daleč naokrog, tisto čudovito skladno spajanje globokih prirodnih čarov s pestrostjo človeškega življenja.

Kurt pa danes ni ogledoval pokrajina, temveč je upiral oči v svojo tovarišico, ki se je tako tiho na-

slanjala na staro zidovje, dočim je njen pogled visel s posebnim izrazom na neki točki, ob kateri je, kot se je zdelo, pozabila na vse drugo. Nora se je strogo držala preprostosti samostanske vzgoje. Pomladanska obleka, ki jo je nosila, je bila skromna in preprosta, in prav tako tudi širokokrajni klobuk, ki ji je globoko senčil obraz in ji komaj še zakrival kodre las, ki so bili počesani na neki poseben način in ki baronu Dahnowu niso prav nič ugajali. Nora je bila lepa; a bila je še trpka, nezavedna dekliška lepota, ki pogled rajši odbija nego privlači, katere izraz je še zastrt kakor cvetno popje.

Kurt je v tem bržčas našel nekaj svojevrstnega, zagonetnega — tako nepremično je moral gledati njen lepi profil, ki je sanjavo zrl izpod oboka, poraslega z bršljanom. Nenadoma se je zdrznil; videl je, kako ji je polagoma polzela solza izpod temnih trepalnic in se prikradla po licu. »Nora!« je vzkliknil prestrašen in se sklonil k njej.

Nora ga je pogledala; oči so ji bile še mokre, a na ustnicah je bil že spet smehljaj. »Veste, na kaj sem mislila?« se je skušala opravičiti Nora. »Ta samostan s svojim križem tu spodaj mi je vzbudil toliko spominov na moj ljubi stari samostan, da sem resnično zahrepenela po njem.«

»Ali ni čudovito, samo Boga tako ljubiti, da sploh ni mogoče komu drugemu darovati svojega srca? Imam prijateljico, ki je to zmogla in eno, ki šele bo. Iz vse duše, iz vseh moči, z vsem srcem... in ni lepšega in bolj zavidanja vrednega!« je rekla z globoko iskrenostjo in iz oči ji je sevalo hrepenenje, o katerem je pravkar govorila.

»In če temu kdo ni kos?«

»O, pač mora biti,« je odločno rekla Nora z vso mladostno energijo, ki navadno izvira odtod, ker še ne čuti potrebe po njej. In zopet se je ozrla na samostan ter nadaljevala: »Z Bogom se ne smeš boriti; če je tvoje srce povsem njegovo, mu ga vendar ne moreš izneveriti.«

»Toda gospodična Nora... Vi!« je kakor prestrašen vzkliknil Kurt.

»To bi bilo mogoče prav zame največja sreča,« je šepetala napol glasno in po njenem obrazu se je razlil izraz nepopisne otožnosti...

V tistem trenutku so se začuli glasovi ostalih. Obrnila se je od njega in skočila svoji mačehi naproti, ki je pravkar z ostalimi vred prispela na vrh.

Pozdravljali so jo z glasnimi vprašanji, kod se mudi in ona je veselo odgovarjala; imela je — kakor nekdanj kot otrok — tisto ljubko brezskrbnost v družabnem občeivanju.

Po utrudljivem sprehodu so posedli po rušah in po kamenju v zavetju stare razvaline.

Samo Degenthal je ostal danes tih v veseli družbi. Norine besede so mu bile razrvale dušo in mu privabile misli, ki se jih ni mogel otresti. Kako — samostan da je predmet njenega hrepenenja? Da je to njena odločitev? Jeli zato tako vesela, tako dobre volje, ker je že docela na jasnem sama s seboj? Kurt je bil že večkrat slišal, da so se prav one deklince, v katerih je bilo največ življenja, najlaže odločile za samostan.

Ta misel ga je vznevoljila. Kaj, da bi se moralo to lepo, ljubeznivo bitje zato odtegniti svetu, ker ji ta ne nudi nobenega primernege mesta?! Zato da bi se moralo zakopati za samostanske zidove, ker nima nikjer svojega doma!?

Kurt je bil vzgojen v spoštovanju do samostanskega poklica, a glede na Noro je pri tem vendarle mislil na »okorele samostanske zidove« in govoril o »živih mrličih«. Misel, da bo v samostanu videla rešitev iz svojih težavnih razmer, ga je mučila.

Ta nova misel pa mu še ponoči v sanjah ni dala miru. Vedno je videl Noro za zamreženimi okni. Vedno ga je navdajalo čuvstvo, da jo samo on lahko reši, ni pa vedel, kako.

Morda bi bil bolje spal, če bi bil vedel, kako dolgo je tudi Nora še bdela na svoji postelji in z gorečimi lici venomer ponavljala eno samo vprašanje: »Zakaj ni hotel, da grem v samostan, dasi je tako pobožen?«

VI.

Po treh mesecih se je vrnil Dahnow. »Kje je Degenthal?« je vprašal, ko ga ni videl med prijatelji, ki so ga veselo pozdravljali.

»Da, Degenthal,« se je glasil odgovor ob zmigavanju z rameni in skrivnostnem smehljanju, »ta ima druge opravke; komaj ga še kdaj vidiš.«

»O ljubezen, ljubezen, kako čudo-čudovito si lepa!« je pel eden od njih s patetičnim glasom in položil roko na srce.

»Kaj je z njim?« je poizvedoval Dahnow in jih skoro jezno motril. »Kaj imate ž njim?«

»Mi ničesar, a on se zdi, ima z drugimi nekaj, da se tako redko pokaže; morda le radi študija tako malo pride na spregled... morda študira v vili lepe umetnosti?«

»Saj ni tako hudo,« se je vmešal Vestfalec, »pred nekaj dnevi je bil odpotoval. Najbrž potuje po Porrenju, Dahnow, sicer bi bil gotovo tukaj; večkrat je povpraševal po tebi.«

Dahnow se je oddahnil; med vsem tem časom ni bil ničesar slišal o Degenthalu in četudi to med moškimi, ki splošno nimajo veselja do pismenega občevanja, ni nič nenavadnega, vendar se mu je porodila ob tem namigavanju neka neprijetna slutnja. Nikakor ni hotel izpraševati dalje. Ko se je po dobrodošlici, ki so mu jo bili priredili prijatelji, ločil od njih, ga je Vestfalec spremil še nekaj časa.

»Ti, Klemen,« je rekel po kratkem premolku »ti bi vendar lahko rekel Degenthalu kako besedico, saj sta bila vajina očeta prijatelja. Poprej sem hotel to drugim izbiti iz glave; a tudi meni ne ugaja, da vedno čepi v vili in se odteguje vsemu.«

»V kateri vili?« je vprašal Dahnow.

»No, tu pri rodbini cirkuškega ravnatelja. To vendar ni družba zanj, naj živijo ti ljudje še tako razkošno. Deklica je res lepa; videl sem jo nekaj krat, ko je jahala mimo. Škoda pa bi bilo, če bi se Degenthal tukaj spozabil.«

»Ah, kaj!« je rekel Dahnow, »saj ni tako. To družino pozna že iz prejšnjih časov. Zdi se mi, da je deklica po nekem slučaju prišla za dalj časa v Degenthalovo hišo, ker je grofica poznala njeno mater... otroško prijateljstvo.«

»Pojdi mi z otroškim prijateljstvom! Če pritakneš slamo k ognju, gori!« je menil previdni Vestfalec. »To se je pripetilo že boljšim, kot je Degenthal. Rečem ti, posvari ga!«

»Pojdi, pojdi!« ga je zavrnil Dahnow, »Vestfalci ste veliko preveč ozkosrčni; tega ne smeš potem tudi od drugih zahtevati.«

»No, doslej nam to ni bilo v škodo. Stori, kakor hočeš, jaz sem ti povedal svoje.«

»Bomo videli,« je pomirjevalno rekel Dahnow. »Degenthal bo že vedel, kaj dela.«

Vestfalec je zmignil z rameni in šel. Dahnow sam pa ni bil tako miren, kot se je delal. »Bom nekoliko popazil na fanta,« je rekel. »Sicer pa je tak, kot je, prav zmožen napraviti kako neumnost za vse življenje... predober, da bi bil lahkomišljen, premehak, da bi ostal pameten.«

Dobri Dahnow pa prve dni ni mogel paziti nanj, zakaj Degenthala ni bilo nikjer. Kadarkoli ga je šel iskat na njegovo stanovanje, vselej so mu rekli: ga ni doma.

»Morda je bil tako pameten, da je odpotoval,« se je tolažil debeluhar; sklenil pa je, da bo v vili prišel stvari do dna. Na podlagi svojega prvega obiska je lahko upravičil svoj ponovni poset.

Tako se je Dahnow nekega popoldneva napravil, kot je primerno za obisk in odšel v vilo.

Bil je sprejet. Ravnateljica ga je prijazno sprejela in ga najljubezniveje izpraševala o njegovem domu in njegovem potovanju.

Dahnow se je s svojimi rjavimi očmi med tem zaman oziral po salonu, dokler mu ni pogled ušel skozi visoko balkonsko okno na vrt. Tam je spoznal dve postavi, ki sta v živahnem razgovoru hodili sem in tja. Ravnateljica je sledila njegovemu pogledu. »Vaš prijatelj je baš tukaj,« je rekla, »in gotovo bo

zelo vesel, da vas najde tu. Ah, grof Degenthal je resen mož; jaz se vedno rajši ognem njegovemu pogovoru z mojo hčerjo... Ali naj ju pokličem, učenjaka?« je spogledljivo pristavila, »ali naj ju rajši pustim v njuni resnosti?« Videti je bilo, da bi ji bilo dokaj ljubše razgovarjati se še dalje z ljubeznivim baronom, ki je znal tako lepo govoriti.

Dahnow pa je odel svojo željo, da bi pozdravil tudi gospodično Noro, v najvljudnejšo obliko in ravnateljica je z ljubko milino odbrzela k oknu, da ju prikliče. »Zdaj boste se vse vsi resni, kar se bo dalo,« je rekla in ga pogledala z otroško užaljenim obrazom, ker je mislila, da je preprosto vedenje za barona najprimernejše. »Upam, da se vidimo še večkrat v tem času,« je pristavila — in še preden je vstopila njena pastorka, je bila že odšla iz sobe.

Vsekakor je bilo brati na Degenthalovem obrazu prej presenečenje kakor pa veselje, ko je nenadoma zagledal pred seboj prijatelja. Dahnow ni opazil tega, tako ga je prevzel pogled na Noro. Pozdravila ga je z živahno prijaznostjo. Kaj se je bilo zgodilo ž njo, odkar je ni videl? To ni bila več ona okorna, odbijajoča deklica, ki jo je bil takrat tako na kratko prištel med goske. Njena postava je bila ljubkejša; morda jo je lahka poletna obleka tako ljubko izpremenila? Ali pa temni, bujni lasje, ki niso več zakrivali čela in senc, temveč padali v bogatih kodrih po vitkem vratu?

»Si že nazaj?« je vprašal Degenthal in položil prijatelju roko na ramo. »Niti slutil nisem, zakaj so naju bili pozvali semkaj.«

»Že?« je rekel Dahnow in v njegovih očeh, s katerimi se je obrnil od Nore na svojega prijatelja, je bilo mežikanje, ki je pri vsej mirnosti moglo tako zelo oživiti njegov obraz. »Že? Ti trije meseci so ti gotovo zelo hitro minili, kot je videti. Gotovo me nisi preveč pogrešal... Ali nisi našel pri sebi precejšnjega kupa mojih posetnic? Že osem dni zastonj poskušam priti k tebi.«

»Tako,« je raztreseno rekel Degenthal. Zdelo se je, da ima oči le za Noro, ki se je zdaj okrenila k

balkonu. »Da, nekaj dni me ni bilo; imel sem opravka... sploh nisem vedel, da si se že vrnil.«

»Sploh sem na žalost opazil, da lahko prav dobro živiš, ne da bi kaj vedel o meni, ljubček... Kaj ste vse počeli to poletje, gospodična Nora, da moj prijatelj še glasu ni dal od sebe? Ali je bil mar tako zaposlen s svojim študijem, da je tudi vas zanemarjal?«

»O ne,« je toplo rekla Nora, »nam je bil grof Degenthal zelo zvest prijatelj. Skoraj vsak dan je prišel; res ne vem, kako bi nam bili sicer minili dnevi.« Zdaj jo je zadel ostri Dahnowov pogled in čelo ji je nehote zalila lahna rdečica. »V tej krasni okolici mi je minilo poletje kot en sam prelesten sen,« je pristavila in kakor v sanjah povabila glavo.

»Zakaj kakor sen?« se je vedno vznemirjen vmešal Degenthal.

»Ker se bomo tako kmalu poslovili od tod... potem se bo pa vse izpremenilo,« je rekla. Nekam otožno ji je zvenel glas.

Degenthal jo je vprašujoče pogledal; zdelo se je, da ima neko vprašanje na jeziku.

Dahnow je začutil, da postaja med obema vidno neprijeten in odveč.

Nenadoma se je Degenthal dvignil. »Ti boš imel gotovo še dosti povedati s svojih potovanj,« je rekel s prisiljeno lahkoto svojemu prijatelju, »jaz se, žal, ne smem dalje muditi tukaj... Gospodična Nora, priporočite me, prosim, vaši gospe mami... Tebe že najdem, če ne danes zvečer, gotovo pa jutri in tedaj boš moral pripovedovati tudi meni.«

Nehote se je dvignil tudi Dahnow ob tem nenavadnem slovesu. Že je hotel odpreti usta, hoteč izreči, da hoče spremiti Degenthala, ko je ta že pograbil za klobuk.

Trenutek je Norina roka počivala v njegovi. »Saj smem v kratkem spet kaj priti?« je rekel. »Tako hitro se vendar še ne boste preselili?« In s kratkim z Bogom je izginil.

Debeluharja je malce osupnil ta hitri odhod. Saj je bil vendar na tihem sklenil, da bo baš povratek

izrabil za resno besedo o tem, kar je videl; zdaj se mu je pa prijatelj kar izmuznil.

Dve uri pozneje je Dahnow vidno razburjen hodil po svoji sobi sem in tja. »Nekaj je treba ukreniti!« si je venomer ponavljal, »nekaj se mora ukreniti! Fanta ne smemo pustiti, da tako drvi v pogubo... saj vendar nikdar ne more misliti na to, da bi se ž njo poročil. In da bi onesrečil deklico! Nekaj je treba napraviti.«

Vzlic tem ponovnim in odločnim sklepom pa spočetka ni ničesar ukrenil; le k pisalni mizi ga je nekaj vleklo, kakor da se tam vse odloči »Treba je obvestiti njegovo mater... prijateljska dolžnost zahteva... ona bo mogla to morda še preprečiti. To imaš od tega,« je pristavil, »če samo žene vzgajajo fante. Potem lahko vsaka navadna ženska počne ž njim, kar hoče.« Vendar pa je Dahnow začutil ob tej besedi nekak kes, ko se je spomnil Norine miline. Saj njo bi človek najmanj mogel prištevati med te »navadne ženske«. »Seveda, ta bi lahko še kakemu modrecu zmešala glavo,« je godrnjal dalje, »pa še toliko bolj! Nikake pravice nima, da spravlja ljubko bitje v nesrečo, njegove razmere pa mu še celo branijo, da bi mislil na takšno ženitev.«

»Njegova mati mora zvedeti... to je zadeva vesti,« je ponovil svoj sklep. »Najbolje bo, da ga pokliče domov radi gospodarskih zadev. Sanjači, kot je on, lahko tudi hitro pozabijo; a meni, starejšemu prijatelju, ne bi nikdar odpustila, da ga nisem posvaril. Hči cirkurškega jahača... to bi bilo kot nalašč za staro grofico.«

Baron Dahnow se je slednjič s težkim vzdihom usedel za pisalno mizo. Nekaj časa mu je pero neodločno počivalo v roki, dokler ni prišlo v tok, dokler niso pokrile papirja ostro pisane črke, ki so v splošnem neprimerno značilnejše za piščevo notranjost nego za njegovo zunanost. Ko se je bil slednjič podpisal, je vrgel pero proč, kakor da mu gori med prsti. »Hudirjevo delo, takšnole ovaduštvo!« je godel predse. »In vendar, če je že potrebno, ne sme človek izpeljati stvari samo napol. Tudi za nasprotno

stranko ne bi bilo napak, če bi izvedela, kako je s to stvarjo. Nežno upanje, da bo omrežila mladega grofa, ki ga goji, kot se mi zdi, gospa mačeha, je boljše takoj v kali zatreti. Vrh tega mi je mož ugajal; tudi on ima pravico, obvarovati svojega otroka pred težko izkušnjo.«

Tako je Dahnow znova vzel pero v roko, da bi sestavil drugo pismo, ki se mu ni zdelo nič lažje kot prvo. Ko ga je napisal, je zapečatil in naslovil z zanj izredno naglico obe pismi in ju, ne da bi se še kaj ozrl nanji, izročil svojemu slugi, da ju odpošlje.

Potem je vstal in težko vzdihnil, se vrgel na svoj udobni naslanjač, vzel najboljšo havanko in si pet minut neprestano zatrjeval, da je ravnal po svojem najboljšem preudarku; če pa bi ga bili hoteli v tem trenutku obesiti kot vohuna, bi se mu bilo kljub vsemu zdelo upravičeno, tako neprijetne občutke je imel. »Hudič naj me vzame, če ne pregovorim fanta takoj jutri, ko pride k meni, da se mi izpove in mu ne povem naravnost svojega mnenja, da ga pripravim k pameti!« To je bil poslednji sklep, ki ga je napravil za poštenega Meklenburžana tako pomembnega dne.

Sklepov pa, ki se nanašajo na druge, se nikdar ne držimo preveč točno. »Fant« namreč naslednjega jutra ni prišel in sedaj, ko so postala pisma vendar nepreklicna, se je tudi Dahnowu vsaj nekoliko polegla gorečnost, da bi še ustno izpametoval prijatelja.

Ker Dahnow nekaj dni nikjer ni videl svojega prijatelja, ga je pričelo skrbeti. »Ko gora ni prišla k Mohamedu, je šel Mohamed k gori,« je menil filozofsko in »poromal v luknjo k svojemu prijatelju«, kakor označuje to dijaški strokovni izraz. Vstop ni bil težak. Vsa vrata so bila odprta, tako da je lahko neovirano dospel v Degenthalovo sobo.

Degenthal je slonel na odprtem oknu in si z roko podpiral glavo, kakor zatopljen v misli. Ozrl se je šele, ko je začul Dahnowove korake tik poleg sebe. Za trenutek je osupnil in ga vprašujoče gledal; nato pa se mu je naglo vrgel okrog vratu. »Ti, ravno ti prvi, najdražji moj prijatelj, ki mi moreš voščiti srečo, ki mu nočem ničesar prikriti! Klemen, ona je moja!

Ona me ljubi, njeno srce je moje že od njene prve otroške dobe! Srečen sem, da je konec vse te negotovosti, da sva si v vsem na jasnem.«

»V čem na jasnem? S kom? Ali si prismojen? O čigavi ljubezni govoriš?« je zaklical debeluhar in se ga nevoljno oprostil. »Ti grof Degenthal in ona hči cirkuškega ravnatelja! Ali te je res zapustila vsa zdrava pamet?«

Degenthal je izpustil prijatelja. »Ali mi ne moreš privoščiti vsaj ene ure sreče?« je rekel bolestno. »Vem vse, kaj bo prišlo; toda vsaj en dan sem hotel misliti le na svojo srečo. Šele danes zjutraj sva si odkrila ljubezen, šele danes zjutraj sva se popolnoma razumela in so bili končani vsi moji boji. To so bili težki časi!«

»Za take norosti potrebuješ celo še časa,« je govedel Dahnow in se vsedel na stol.

A Degenthal ga je, kot je bilo videti, komaj slišal. »Jaz sem mislil drugače,« je rekel in se znova naslonil na okno. »Menil sem, da je imela v mislih drug poklic, katerega bi ji ne bil mogel braniti.«

Dahnowove ustne so se dvomljivo nasmehnile.

»Zlasti v zadnjem času, ko se je začela odtegotovati, ko je bila nenadoma bolj tuja in hladna nasproti meni... a se je le bala, da ne bi izdala svoje ljubezni,« je pristavil z žarečim obrazom. »A mene je ta strah, da si je izbrala samostanski poklic, pripravil do tega, da sem ji odkril svojo ljubezen; zakaj v srcu mi je bilo že davno jasno, da me bo samo Nora, edino Nora mogla kdaj zadovoljiti. Brez tega strahu bi bil že poprej vse uredil, da bi ji bil prihranil te bridkosti.«

»In tvoja mati?« je kratko vprašal Dahnow.

»Da, mati,« je zaklical Degenthal, »to je najhujše pri tem. Zanj bo to hudo. Tudi radi nje sem se dolgo boril sam s seboj. Morda bi ji bil žrtvoval svojo lastno srečo, a gre tudi za Norino; vsa njena bodočnost je odvisna od tega. Ko pa bo moja mati Noro videla in jo spoznala, bo videla, da jo loči od nas le ime. Osebnost pa ji bo kakor nalašč hčerka, kakršno si želi.

»A ona je imela druge načrte zate, ki bi bili zelo ugodni za vašo rodbino.«

»O svoji bodočnosti ne pustim odločati,« je odločno rekel Degenthal. »Če pa smatra moja mati težkoče za nepremagljive, pa naj prevzame posestvo moj mlajši brat, jaz pa se bom zadovoljil potem z njegovo doto. Nora mi je vredna več kot vse drugo.«

»Kurt, za božjo voljo, pomisli vendar, kaj delaš!« je zaklical Dahnow. »Ne stori ničesar v hipnem navdušenju... poslušaj vendar pameten nasvet!«

»Nisem v nikakem hipnem navdušenju, sem popolnoma miren, kot vidiš. A povej vse, kar imaš povedati; hvaležen ti bom za to.« Vdano se je usedel prijatelju nasproti.

Dahnow, ki je hotel zadostiti vsaj svoji dolžnosti in ki je bil prišel zopet do svoje polne zavesti, je povedal vse, kar je mogoče povedati v takem slučaju in kar je bilo v enakih slučajih že stokrat povedano. Da, povedal je še bolje, kakor je to običajno; zakaj govoril je mirno in brez pretiravanja, kratko in s trpko resničnostjo — a je govoril tudi z navadnim uspehom. Najboljša beseda je padla kakor kaplja vode na razbeljeni kamen: nekoliko zašumi, ohladi ga pa ne.

»Vse sem premislil in bom vse premagal,« je bil edini odgovor, tudi že dostikrat izrečen v takih slučajih.

»Kako pa njen oče?« je še vprašal Dahnow.

»Njenemu očetu sem, seveda, pravkar pisal; najbrž ima že moje pismo. Ali misliš, da je Nora dekle, ki bi moglo tudi le eno uro trpeti skrivno razmerje?«

»Tudi to še!« je rekel Dahnow. Vendar ga je pri tem zadovoljevala misel, da je bil ravnatelj na to že pripravil.

»Moji materi pišem še danes in ji razložim vse. Samo za eno stvar jo bom prosil, naj ne sodi, preden ne vidi Nore.«

»Ona je sploh ne bo hotela videti, če jo le količkaj poznam... Da bi se pa zdaj s teboj še dalje pričkal, bi bilo brez koristi,« je rekel Dahnow in vstal.

Kljub trpki besedi je grof Degenthal segel z desnico po prijateljevi roki in mu jo gorko stisnil k slovesu.

VII.

Neprijetne zadeve imajo največkrat tudi še to lastnost, da nas nadlegujejo v naših najbolj neprijetnih urah. Klemen Dahnow je vsak čas ljubil mir, tako notranjega kot zunanjega, zlasti pa zjutraj. Dan, katerega ni mogel mirno uživati jutranje kave, jutranje smotke in jutranjega časopisa, se mu je zdel izgubljen. Degenthalova zgodba mu je omajala že notranji mir, zdaj pa je bil ogrožen tudi zunanji.

Nekaj dni po tem razgovoru je pridrvel Degenthal na vse zgodaj v spalnico svojega prijatelja, vzlic služabnikovemu ugovoru.

Prav tako je hotel tudi Dahnow obnoviti njegov protest, a pogled na prijatelja mu je zastavil glas; kajti Kurt, na zunaj bled in potr, je bil v razburjenju, ki se ne ozira ne na kraj ne na čas. »Na, beri,« je rekel s hripavim glasom in podal Dahnowu zmečkano pismo, ki je že kot tako kazalo, kako zelo ga je bila razburila vsebina.

Degenthal je šel nato z velikimi koraki po sobi sem in tja.

Dahnow je s hladnosrčno zadovoljnostjo vzel in bral pismo z ravnateljevim podpisom. Glasilo se je:

»Dasi se Vam, velecenjeni gospod grof, zahvaljujem za čast, ki ste mi jo izkazali z včerajšnjim vprašanjem meni in moji hčeri, moram vendar enkrat za vselej odločno zavriniti prošnjo, s katero ste se obrnili name. Prav nič ne dvomim nad Vašim trdnim namenom, da hočete utrditi srečo mojemu otroku; a le Vaša mladost Vas tako slepi, da vidite možnost za to. Dovoljenja Vaše rodbine za to zvezo ne boste dobili nikdar in z njenega stališča priznavam to kot povsem upravičeno, ker so naši poklici preveč različni. A tudi jaz ne bom nikdar dovolil, da bi stopila moja hči v razmere, kjer bi je ne mogli z veseljem sprejeti, kjer bi dala njena zveza le povod za spor

in nesoglasje, čegar posledice bi morala vedno nositi. Vi sami, gospod grof, niste v trenutnem navdušenju premislili dalekosežnosti svojega sklepa. Moja hči popolnoma priznava pravilnost mojih razlogov. Prav nič Vam nočem očitati, da ste dobili njeno besedo prej, preden ste vedeli za moje mnenje, ker mi je rekla moja hči, kako čudna zmota Vas je bila privedla, da ste ji odkrili svojo ljubezen — mladih, ljubečih src človek ne sme strogo soditi. Vendar zelo obžalujem, da sem bil prepozen. Neka vest me je bila že poprej opozorila na to, kar se je zdaj, žal, že uresničilo. Vas, gospod grof, pa moram tem bolj prositi, da mojo odločitev resno upoštevate in na noben način ne omajete moje hčerke v njenem sklepu ali ji skušate tega otežkočiti. Ne poizvedujte za njo; čez nekaj časa odidemo iz tega kraja. Sami mi boste kdaj hvaležni za to bol, ki Vam jo moram povzročiti danes in o kateri rad verjamem kakor tudi o iskrenosti vseh Vaših namenov. Z iskrenim spoštovanjem Vaš udani Karsten.«

»Pameten mož!« je zadonelo Dahnowu iz dna duše. A še preden je izpregovoril te besede, jih je Degenthal, kot je bilo videti, že bral z njegovih ustnic. se vse to, seveda, zdi izborno, izvrstno, povsem tvoje mnenje,« je rekel trpko in s tresočim se glasom, »pa če postaneva midva po tem omejenem naziranju še tako nesrečna! O, do smrti so jo bili zmučili, preden so to dosegli!« je vzkliknil ves iz sebe; vrgel se je na stol in si z rokami pokrtil obraz.

Dahnowa je obšlo človeško sočutje. »Ubogi fant,« je rekel kar najbolj sočutno in mu podal roko. Na znotraj pa je mislil še bolj: »Uboga deklica!«

»Beri tudi še to,« je rekel Degenthal ter mu izročil drug list, ko je začutil mehkejši glas prijateljev. Dekličja roka je bila vrgla nanj le nekaj besed:

»Bila je lepa, a velika zmota. Bolje je, da se ločiva. Zdravstvujte! Bog Vas blagoslovi! Nora.«

Dahnow je vzdihnil; porodila se mu je neka zavest, da je tudi on kriv te bridkosti. Nekaj časa sta oba prijatelja molčala. A čim bolj je Dahnow razmišljal, tem bolj je zopet prihajalo do veljave suho-

parno jutranje razpoloženje. Da je mlada in lepa in da bo pozabila, da jo bodo tolažili drugi, je menil.

»Ali veš ti, prijatelj,« je začel potem s kolikor mogoče pomirjevalnim glasom, »kakor tudi je za ta trenutek bridko, ima njen oče vendarle povsem prav; zdaj je ločitev še lažja in ti bi vendar nikoli ne mogel premagati težkoč.«

Degenthal je skoraj skočil vanj. »Ali misliš, da bom pustil pri tem?« je vprašal.

Dahnow je bil napravil napačno šahovsko potezo. V takih slučajih pa človeka nič bolj ne utrdi kakor dvom o možnosti, da se posreči. »Ali misliš, da me bo taka čečkarija« — in Degenthal je vrgel pismo zaničljivo od sebe — »omajala v mojem sklepu? Do severnega tečaja jo bom iskal! Vem, ona me ljubi in nihče naju ne sme ločiti!«

Glede severnega tečaja bi bil Dahnow rad omenil, da je tam podnebje, ki bi ga bržkone zelo ohladilo; ker pa so imele njegove besede doslej tako nesrečen uspeh, je menil, da bo bolje, če molči. Degenthal pa je brez prestanka nadaljeval: »Tako sem poskusil vse mogoče, da bi kaj zvedel o njej. Drugega nisem slišal kot to, da so bili včeraj zjutraj odpotovali. Da bi vsaj ne bil Nori obljubil, da me ne bo, dokler ne odgovori oče! Danes zjutraj sem bil že na brzozavnem uradu in na pošti; menil sem, da je mogoče ravnatelj pustil tam naslove. A ničesar nisem zvedel. Zdaj grem pozvedovat na železnico. Karsten je znana osebnost, tam moram kaj zvedeti.«

»Bil si vendar jako zgoden,« je godrnjal medtem Dahnow v neprijetni misli na svoj moteni počitek.

Degenthal pa se ni zmenil za to. »Zdaj sem dobil tu še eno novico,« je nadaljeval, »in zato sem te moral motiti. Storiš mi lahko veliko uslugo. Včeraj mi je pisala mati, da namerava priti sem; nisem dobro razumel, kdaj. Moje misli so preveč raztresene. Ker pa bom moral bržkone odpotovati, mi je ni mogoče sprejeti. Bodi tako prijazen in jo sprejmi na kolovozu. Beri tu njeno pismo, da boš vedel, kdaj; jaz se ne morem brigati za to.«

Dahnow je bral vdano tudi to, tretje, pismo. »Tvoja mati ne misli priti sem; potuje samo tod mimo v Bruselj, kjer namerava odpeljati tvojo sestrično iz samostana. Upa pa, da prideš na kolodvor in računa na to, da jo boš spremljal.«

»O tem zdaj ne more biti govora,« je izjavil Degenthal.

»A tvoji materi se bo zdelo zelo sumljivo, če ji odrečeš to malo uslugo!«

»O ne,« je rekel Degenthal, »ona že najbrž ima moje pismo in bo vedela, zakaj.«

»Veliko vprašanje je, če ima že tvoje pismo ali ne,« je zopet rekel Dahnow, dočim ni prav nič dvomil, da je njegovega že prejela in da bi bil zato po njenem mnenju potni ovinek za Degenthala zelo prikladen. »Po poštnem žigu sodeč je prav mogoče, da tvojega pisma še ni prejela. Naj bo temu kakorkoli, vedno boš dovolj potreboval dobro voljo svoje matere, da ti je ni treba zastonj jeziti. Kakor tedaj nisem doumel tvoje brezpogojne odvisnosti, tako mi je nerazumljivo sedaj, da nočeš prav nič prizanašati dele te besede v živo; mrmral je o nečem, »kar mu mora biti zdaj najvažnejše«; a Dahnow je izrabil pridobljeni uspeh.

»Če pričneš s svojimi poizvedbami dan preje ali kasneje, je popolnoma vseeno. Ravnatelj ni mož, ki bi mogel izginiti brez sledu; zdaj torej ne pozabi glavne stvari: pripraviti svojo mater, da ti bo naklonjena. Na potovanju se najde priložnost za marsikako zaupno besedo.«

»Bom videl,« je rekel Degenthal. »A na vsak način bodi tudi ti na kolodvoru: če mi bo mogoče, te bom poslušal. Upam, da nama hočeš dobro.«

»O ti moj Bog,« je mislil Dahnow, ko je bil slednjič Degenthal odšel, »če bi on vedel!« Zlovoljno je pozvonil svojemu slugi in treščil glavo v nekaj umivalnikov mrzle vode, da bi zopet zadobil ravnovesje in da bi se potem, ogrnjen z neko turško spalno suknjo in z nenavadno rdečo čepico na glavi, kar najudobneje spravil k zajtrku. Rjava pijača je ravno zavonjala v čaši, prvi oblaček havanke se je za-

vrtnčil v zrak, ko se je pri vratih pojavil neki gost in se prav tako ni dal zavrtniti kot prvi. Skrajno nevoljen in nekoliko v zadregi je pograbil Dahnow svoje rdeče muslimansko pokrivalo, ko je stal novi vsiljenec že pred njim. Strme ga je motril: bil je to vitek mož, srednjih let, čigar dolga, črna suknja je izdajala njegov duhovski stan.

»Kaplan Lucke, bivši vzgojitelj grofa Degen-thala,« je rekel tujec. »Za moje ime najbrž veste po grofu Kurtu, kakor jaz vas poznam kot barona Dahnowa, njegovega najboljšega prijatelja.«

Dahnowu se je zjasnil obraz; preveč dobrega mu je bil povedal Kurt o tem častitljivem možu, da ga ne bi sprejel z veseljem.

»Takoј vam povem, čemu prihajam, gospod baron,« je rekel duhovnik in takoj prišel na zadevo, četudi se je pri teh besedah pooblačil Dahnowov obraz. »Najprej in predvsem se vam moram zahvaliti v imenu gospe grofice,« je nadaljeval, »za prvo prijateljsko uslugo, katero ste napravili njej in njenemu sinu s svojim pismom.«

»On bi se mi pač lepo zahvalil zanj, če bi vedel o tem,« je otožno rekel Dahnow. »Kdo ve, če človek prav dela, ako se vtika v tuje zadeve. Ljudi laže onesrečiš ko pa osrečiš,« je nevoljno pristavil.

»Kako je s to stvarjo?« je vprašal duhovnik dalje, ne da bi se brigal za očitek.

»Dobro in slabo, kakor vzamete — s svoje ali njegove strani,« je rekel Dahnow ter mu povedal dogodek zadnjih ur. »Seveda še ne misli na to, da bi odnehal. Če gospa grofica morda misli, da bo gospoda sina s praznimi besedami zvalila domov, se zelo moti; potem ji prav gotovo uide.«

»Ali smatrate to za spletke njene družine... da mislijo mladega grofa... no, uloviti, kakor pravi običajni izraz?... Kaj menite vi o mladi dami?« je dalje vprašal duhovnik, kakor da si skuša napraviti o stvari jasno sliko.

»S takimi očmi, kakršne ima ona, ji ni treba spletkariti in poskušati, če bo mogla koga uloviti,«

je z istim nevoljnim glasom zopet odgovoril Dahnow. »Toliko vam povem, gospod kaplan, če bi jo jaz imel, kdove, če bi jo pustil in če bi bil ves svet proti temu! To vam je deklica, kakršno moškemu komaj sen ljubezni pričara pred oči. Sicer pa to poglavje ne spada v vašo stroko,« je hipoma s prijaznim smehljajem pristavil Dahnow, spomnivši se, da ima tujca pred seboj. Če pa se je Dahnow smehljaj, je imel na sebi nekaj zelo prikupljivega, kar je za-brisalo vsak neugoden vtis.

»Mlada dama je bila že kot otrok lepa in izredno nadarjena,« je nadaljeval duhovnik. »Že radi umrle matere se zelo zanimam za tega otroka in bilo bi mi neizrečeno hudo, če bi jo bila vzgoja, katero smo ji dali z najboljšim namenom, le še bolj usposobila za spletkarjenje, kakor meni gospa grofica.«

»Kdo govori o spletkarjenju?!« je vzkliknil Dahnow. »Ali si ne morejo ženske nikoli česa enostavneje razlagati? Vedno mislijo, to mora biti skrbno nastavljeno in izpredeno. Kaj je enostavnejšega, kakor da se mlad mož zaljubi v izredno lepo, ljubeznivo deklico in ona v njega? Če bi ne bilo tega nesrečnega očetovega poklica, bi mu človek res lahko voščil srečo. Zato mislim, da je to grofici trn v peti... toda jaz ne storim ničesar več v tej stvari, prav ničesar, to vam povem.«

Kaplan je pazljivo motril mladega moža. Zdelo se mu je, da je menil isto kot on; kajti ko se je Dahnow zdaj obrnil od njega in, vtaknivši obe roki v globoke žepe svoje turške spalne suknje, zamišljen stal ob oknu, je zaigral kaplanu nežen smehljaj okrog ustnic.

»Jaz mislim, da nam o stvari, kakršna je zdaj, tudi ničesar ni treba storiti. Saj je oče zaenkrat sam vse prekinil. Tu bo najbolje, da pustimo zadevo v miru. Gospa grofica upa, da je grof Kurt ne bo spremljal samo v Bruselj, temveč tudi domov in ga hoče pripraviti do tega. Drugi krogi, druga opravila... tedaj se bo bol ozdravila.«

»Tako mislite vi o tem?« je rekel Dahnow in se skoro jezno krenil. »Imeti morate strašansko malo pojma o ljubezni, da se vam zdi to tako enostavno.«

»Saj ste vendar pravkar sami rekli, da to poglavje ne spada v mojo stroko,« je rekel kaplan in se mirno smehljajal. »Nekaj zgledov pa imam vendarle za svojo trditev. Bilo bi slabo, če bi se noben mladostni vtis ne dal izbrisati... in tudi vi sami, gospod baron, ste se vendar prav podobno izjavili v svojem pismu.«

Dahnow si je v zadregi gladil brado; ujel se je bil v lastno past.

»Gospa grofica,« je nadaljeval duhovnik, ne da bi mu pustil časa za njegovo zadrego, »je včeraj pozno prispela v C. Danes zjutraj me je z zgodnjim jutranjim vlakom poslala naprej, da bi poizvedel kaj natančnejšega pri vas o tej stvari... radi česar se moram še opravičiti, ker sem vas motil tako nenavadno zgodaj. Grofica pa želi imeti odgovor še pred poldnevom in zdaj ji bom vendarle lahko prinesel nekoliko pomirljivih vesti. Danes popoldne namerava potovati dalje in upa, da bo našla sina na kolodvoru.«

»Ne računajte preveč gotovo na to, četudi sem mu to, kolikor sem mogel, polagal na srce,« je rekel Dahnow. »Je v razpoloženju, v katerem je vsega zmožen.«

Popoldne ob določeni uri je bil Dahnow na kolodvoru. Ko je vlak že hrumel na postajo, je prišel tudi Degenthal v popotni obleki, vendar pa je nosil s seboj le lahek popotni kovčeg.

»Spremil bom svojo mater, a pojutrišnjem se vrnem. Bodi tedaj tudi ti tukaj,« je rekel Dahnowu. Bil je že čas, da bi moral vstopiti. Ravno toliko, da je grofici še na kratko predstavil Dahnowa, kateremu je ta posebno dobrohotno prikimala; potem se je vlak zopet začel pomikati.

»Na vsak način pojutrišnjem!« je Kurt še enkrat zaklical iz predelka, kakor da je hotel na ta način tudi materi takoj odkriti svojo namero — potem je vlak odhrumel dalje.

»Izrazit obraz, ta mama!« S to ni dobro češenj zobati,« je mislil Dahnow, ko se je vračal v mesto. »Najbolje bi bilo, da bi bila sestrična lepa kot kerub; sanjač je vsega zmožen, četudi ima fant več volje nego sem mislil. Uboga Nora potem! A kaplan ima prav, hudo bi bilo, če bi bil vsak mladostni vtis nezbrisljiv.« In baron Dahnow je težko vzdihnil.

»Izročil šem ga zopet v materine roke... več pa ne napravim,« je pristavil kot navadno tudi sedaj.

Grofica, ki je bila zgodaj vdovela, se je s čudovito odločnostjo posvetila tako vodstvu svojih poslov, kakor vzgoji svojih sinov. Kolikor je bilo na njej nežnosti, je pripadalo njenemu starejšemu sinu, v čigar nežnejšem duševnem življenju je našla nekako dopolnilo. S tem si ga je popolnoma prisvojila in ni mislila na to, kar često pozabljajo matere pri svojih sinovih, da bo prav to vdano čuvstvo, v katerem tiči njena moč, istotako prešlo nekoč v roke druge, za katero govori potem močnejše čuvstvo.

Svojega sina je bila vzgojila po svojih načelih. Da pa so se mogla ta načela, kakor je menila, razbiti ob prvem koraku v življenje, to ga je globoko ponižalo v njenih očeh. V materinski gorečnosti pa ni hotela iskati vzroka v njem, temveč v nenavadnih zunanjih vplivih. Zato je zvrčala vso nesrečo na samopašno dijaško življenje in na nizkotna spletkarjenja. Šele, ko bi bil zopet v njenih rokah, bi menila, da je rešen.

Zato je smatrala že za polovico pridobljenega, da je sedel zdaj njej nasproti. Dahnow se je bil zmotil; še v trenutku odhoda je bila prejela sinovo pismo, čigar prošnjo je seveda smatrala za višek njegove zaslepljenosti, za katero se sploh ni treba dalje brigati. Vedno in takoj v vsako stvar marljivo poseči pa je bilo eno njenih načel. Zato se je bila takoj odločila, da bo poslušala Dahnowov nasvet, poklicala sina domov in ga obdržala doma. Da hoče odpeljati svojo nečakinjo iz samostana, naj bi bila le pretveza za potovanje. Na tihem je tudi upala, da mu bo deklica s svojo navzočnostjo zopet oživila dom in pozneje se iz tega lahko lahko primeri povod, da bo zimski

čas preživela z mladima v mestu, da se bo mogel sin raztresti. Bila je ena onih glav, ki takoj vse do zadnjega premislijo in si napravijo podroben načrt.

Pa tudi v tem je bila pametna ženska, da je znala molčati. Vso dolgo vožnjo, med katero je sedela svojemu sinu nasproti, ni izrekla niti ene besede, ki bi količkaj merila na to zadevo. Veselje, da jo bo spremljal, je bilo njen sprejem bolj ogrelo nego bi ji bilo sicer mogoče in tako ni Kurt prav nič slutil, ali ve ali ne.

Natanko mu je razložila posle, v katere ga je skušala zaplesti in v čemer naj bi tičal razlog njegove kar najhitrejšje vrnitve domov. S tem, da mu je vzbudila zanimanje, ga je nekoliko predramila iz trenutnega motnega premišljevanja. V ravnateljevem odgovoru, ki ga je bil prinesel kaplan, je videla prav za prav le drug korak spletkarjenja, vendar pa je upala, da ga bo izkoristila. Za zdaj je bilo njeno edino stremljenje, sina čim manj mogoče izpustiti izpred oči; imela je nejasen občutek, da ji lahko vsak trenutek ubeži. Zato je bila drugo jutro prva njena prošnja, naj jo spremi v samostan, kjer hoče rešiti malo Lili njenega neprestanega domotožja.

Kurta je kaj malo veselila ta pot; a če človeka tlači velika bridkost, se prav nič ne upira malim neprijetnostim. Bavil se je samo z eno mislijo, kako bi našel Noro, ko so se bili izjalovili vsi prvi hitri poskusi in kako bi dokazal njej in očetu, da se mu nobena ovira ne zdi nepremagljiva, če si je treba priboriti lastno srečo. Glede načrta, kako bo ravnal, si ni bil še na jasnem. Že njemu samemu se je bila zasvitala misel, da bi se vrnil domov, ker mu je vseučiliško mesto za ta trenutek ogrenelo in ker bo povsod lahko nadaljeval svoja poizvedovanja. Vsaj to, kje se nahaja oče, mu ne bo moglo dolgo ostati prikrito.

In da bi se ognil nepotrebnega ugovora, je spremil svojo mater do samostanskih vrat. Tam jo je hotel zapustiti, izgovarjajoč se s klavzuro. Grofica ga je silila, naj vstopi; prednica da je njena mladostna

prijateljica in sorodnica; veseli jo, da ji bo lahko predstavila sina.

Brezbrižno se je vdal Kurt tudi to pot. Preko malega starinskega dvorišča sta dospela v poslopje. Sprejela ju je vratarica in ju peljala v govorilnico ter šla, kakor je rekla, klicat gospo prednico. Grofica se je usedla na mali žimnati divan. Kurt je brez misli ogledoval nekatere slike, ki so krasile golo sobo. Oba, mati in sin, sta imela preveč na srcu, da bi se mogla lagodno razgovarjati.

Po nekaj trenutkih je prišla sestra povedati, da prednica takoj pride. Ravno je bila zopet odšla iz sobe, ko je bilo videti, kakor da jo je nekdo pridržal pri vratih in jo tiho vprašal po prednici.

»Ne, nikar ne hodite gori, gospodična,« je rekla redovnica; »gospa prednica bo takoj prišla semkaj. Zgoraj je ne boste našli. Izvolite za trenutek vstopiti v govorilnico.«

»Povedati ji imam samo eno besedo,« je odgovorila prva in čuti je bilo lahen šum njene obleke. »Pa tu so že tujci,« je pristavila in se ozrla v sobo ter obstala na pragu.

Grof Kurt, ki je bil osupnil že pri prvem zvoku njenega glasu, se je zdaj urno okrenil. Nepremično sta trenutek nato strmela drug v drugega.

»Nora, Nora!« je vzkliknil silno presenečen in že je bil poleg nje. »Ti ne smeš biti tukaj! Nimaš pravice, biti tukaj! Ne smejo te žive pokopati!« je zaklical kakor iz sebe. »Vsa sodišča sveta bom sklical proti temu, proti takemu nasilju. Ti si moja! Ti si mi sama to rekla!«

Pri glasnih besedah se je grofica osuplo ozrla, ne da bi mogla izreči kako besedo. Videla je lepo mlado damo, ki je stala na pragu in ki ji je sin strastno stiskal roke. Videla je, kako ga je mlada dama zavrnila in skušala oditi iz sobe. A zdelo se je, da so jo pri tem zapustile vse moči; zakaj nenadoma je omahnila in se bleda naslonila na podboj.

V istem trenutku jo je Kurt objel. »Pojdite in pokličite prednico,« je ukazal mali redovnici, ki je

prestrašena stala tam. »Hitro pojdite in brž prinesite kako okrepčilo... Saj vidite, da se onesvešča. Mlada dama je moja nevesta; imam pravico, da skrbim zanjo. »Pri tem je s krepko roko dvignil Noro in jo nesel na divan, s katerega se je nevoljno umaknila njegova mati.

Redovnica je odšla; kaj takega se v tihih samostanskih zidovih pač še ni primerilo. Kot prava ženska pa je z vsem srcem sočuvstvovala z nesrečnima zaročencema.

Med tem je pokleknil Kurt pred Norino ležišče. Z najnežnejšimi izrazi je klical njeno ime in jo zaklinjal, naj mu pove, zakaj ga je zapustila. Kmalu so se ji zopet odprle oči; napadala jo je bila le lahna slabost, ki jo je bil povzročil strah.

»Kurt,« je rekla tiho in iz njenega pogleda je govorila vsa njena ljubezen. Nenadoma pa se je prestrašeno dvignila in ga plaho odrinila. Zapazila je bila grofico in videla njen strogi, malone obupani pogled, s katerim je gledala sina.

Tudi Kurt se je obrnil. »Mati,« je rekel, »to je Nora. Iztrgati so mi jo hoteli; ti sama si me zopet pripeljala k njej. Morda bi ti bilo težko, predstavljati si, kakšna je; po božji volji si jo našla zdaj tu, da moreš sama videti, kako zelo je tebe vredna. Moje pismo, katero naj bi ti povedalo vse, je bilo že na poti; tu te zdaj lahko prosiva za blagoslov.«

»Prejela sem tvoje pismo,« je hladno rekla grofica; »vendar so v njem budalosti, ki niso vredne odgovora.«

»Mati,« je jezno zaklical Kurt, »potem tudi vedi, da smatram te budalosti za edino srečo svojega življenja in da bom vse žrtvoval zanje.«

»Mislim, da je bilo dovolj tega prizora,« je mrzlo rekla grofica. »Rodbinskih zadev ne maram obravnavati pred tujci.«

S tem se je okrenila, zakaj pravkar je bila vstopila prednica in s strmečim pogledom zrla razburjeno skupino. Komaj pa jo je Nora zagledala, je skočila kvišku in se ji jokaje vrgla okrog vratu.

»Kaj ti je, otrok moj?« je prijazno vprašala prednica.

Silno razburjen je povzel besedo Kurt. »Gospa prednica, to mlado damo protipostavno pridržujete tukaj! Tudi, če bi prostovoljno prišla semkaj, ne smete prav nič verjeti njenim besedam, ne smete sprejeti njene zaobljube. Le pogovorili, preplašili, prisili so jo k temu! Ona nima vašega poklica, sama mi je rekla, da je njeno srce moje; dala mi je besedo. Nora, ti ne moreš, ne smeš tajiti tega!

»Kdo pa kaj govori tu o zadrževanju, o zaobljubi in poklicu?« je mirno odgovorila prednica. »Ta mlada dama je prišla sem s svojim očetom, ker se je vzgajala deset let tukaj; hotela je ostati samo nekaj dni in je nameravala jutri zopet odpotovati.«

»Ne, Nora, ti že ne boš odpotovala! Ne boš se mi znova izneverila! Ali more tvoja ljubezen tako malo prenesti? Ali je preslaba za nekoliko potrpljenja?« je zaklical mož ves prepadel.

»Grof Kurt,« je resno rekla redovnica, »dokler je dama pod mojim varstvom, ne morem dopustiti, da ji tako govorite. Ne vem, kakšno pravico imate do tega in ne morem soditi vzrokov, ki so povzročili vajino ločitev, niti, kaj ovira vajino združitve. O tem se pomenite z njenim očetom in s svojo rodbino,« je pristavila pomenljivo in se ozrla na grofico, ki je z boleznim obrazom stala poleg njih.

»Draga Nora,« je nadaljevala, »bolje boste storili, če greste gor, ako ste dovolj pri močeh.«

Nora se je poslušno dvignila; obotavlja se je trenutek še postala, nato pa se je hipoma obrnila h Kurtovi materi. »Gospa grofica,« je rekla in v njenem glasu je bilo nekaj nenavadno ganljivega, »o, nisem mislila, da bo naše svidenje tako grenko! Tako neizrekljivo dobri ste bili napram moji umirajoči materi... ne bodite trdosrčni napram hčeri, ki vam bo hvaležna vse življenje. Hudo je, biti vzrok take bridkosti!«

Grofica je bila tako razkačena in razburjena, da ni mogla razumeti niti ene Norine besede.

»Ujeli ste ga tako krepko v svoje mreže,« jo je zavrnila, »da ga bo malo brigalo, kaj čuti pri tem njegova mati.«

Nora se je zravnila. »On me je poiskal in brez moje volje sva se danes sešla tukaj. Popolnoma svoboden je!« je rekla hladnomirno in v njenem glasu je bilo nekaj, kar je grofici nehote vzbudilo pozornost. Vitka postava, ki se je tako resno in ponosno obrnila od nje, ji je ugajala; to je bil edini trenutek, ko je razumela sinovo zaslepljenost.

»Mati!« je zaklical ta ves iz sebe, »ne pregreši se nad najino srečo! Jaz te bom znal prositi, pa bom tudi vedel, kaj mi je storiti... Nora, vsaj eno besedo mi še reci!« in hotel je planiti za njo.

Prednica mu je zastavila pot. »Govorite z očetom mlade dame ali pa jo poiščite pri njem. Tu vam ne smem dovoliti nobene besede več,« je rekla odločno. »Kolikor mi je znano, stanuje gospod Karsten v hotelu Pelloux.«

Kurt je pogledal redovnici v prijazni obraz; nenadoma se mu je zazdelo, kakor da ima v njej svojo zaveznico. »O,« je prosil, »če ste materina prijateljica, o kateri mi je Nora toliko pripovedovala, potem recite moji materi, da je vredna biti njena hči.«

»Res, ima vse duševne in srčne lastnosti, ki jo usposablja za tako mesto,« je rekla prednica. »Toda ljubi gospod grof, so okoliščine, s katerimi se človek ne sme boriti, ker to skoraj vedno, prej ali slej, obžaluje. Bilo bi bolje, ko bi se ne bila zopet našla.«

»Toda to se je zgodilo tako rekoč po božji volji... že v tretje naju je tako čudovito privedla skupaj!«

»Kar človeku ugaja, rad imenuje božjo voljo in vendar je čestokrat le preizkušnja,« ga je prijazno zavrnila redovnica.

»Ne maram se dalje muditi tukaj. Voz hočem imeti, da se vrnem,« je jezno rekla grofica.

Prednica je hotela pozvoniti; Kurt pa se je ponudil, da bo sam priskrbel voz.

Komaj je bil odšel iz sobe, se je grofica kakor zlomljena sesedla na divan.

»Klotilda,« je rekla prednica in jo zaupno nagovorila kakor v njenih dekliških letih, »Klotilda, čutim in razumem tvojo bol, tvoje bridko razočaranje. A v tolažbo naj ti bo vsaj to, da ona, ki je tvojega sina priklenila nase, ni nevrednica. Saj sem jo vzgajala od njene otroške dobe in Bog ve, da si ne bi mogel izbrati boljše neveste, če bi bil njen zunanji položaj drugačen.«

Grofica je nepotrpežljivo odbijajoče zamahnila.

»Vem, kako zelo se to križa s tvojimi načeli; siliti tuj živelj v kak stan, to ima redko dobre posledice. Toda ali si ne moreš misliti nobene izjeme? Pri takih dveh značajih, kakor sta Nora in tvoj sin, ne verjamem, da bi bila to trenutna strast. Globoko, čisto nagnjenje je, kakršno izvira le v mladih, neizkvarjenih srcih. Izredne okoliščine pa so ju še podkrepile; zakaj tudi on se je dolgo boril, dokler ni ljubezen premostila prepada, ki ga je občutil istotako kot ti. Toliko sem posnela iz njenega pripovedovanja, povedala mi je namreč svojo malo povest. Brez najvažnejšega razloga pa ločiti resnično nagnjenje, je nevarno... saj veš, da se mlada srca ne ozirajo dosti na stara načela.«

»Svojih načel nikoli ne izpremenim,« je trpko rekla grofica, »najmanj pa še radi kake zaljubljene noroglavosti ali prostaškega spletkarjenja. Moja dolžnost je, da tako delam.«

»Dolžnosti, ki si jih nalagamo sami, se nam vedno zdijo najvažnejše. A sreča drugih se ne da graditi po lastnih željah. Klotilda, ne bodi trda, utegneš izgubiti sina mesto da si pridobiš hčer.«

»Ne govori več o tem,« je nepotrpežljivo rekla grofica. »Nikoli se ne pustim vplivati. Sicer ne želim, da bi Lili kaj zvedela o tem. Je še premlada za take stvari. Danes popoldne pošljem svojega kaplana, da jo odpelje. Sama sem preveč utrujena za to; za zdaj ji zamolči moj obisk.«

Prednica ji je obljubila. Kurt je zopet vstopil. Roke, ki jo ji je bil ponudil, da bi jo peljal k vozu, mati ni sprejela; kljub temu je vstopil tudi on v voz. Tiho sta si sedela nasproti, mati in sin. Morda

je upal Kurt na kako prijaznejšo besedo; a molče sta dospela v hotel. Kurt je pomagal materi, da je izstopila, vendar je ni spremil v hišo. Zaklical je le kočijažu neki naslov, skočil zopet na voz in se odpeljal.

»Kam se je odpeljal grof?« je vprašala grofica natararja, ki je uslužno stal poleg nje.

V hotel »Pelloux«, se je glasil odgovor.

Grofica je globoko vzdihnila; razumela je naslov...

VIII.

Po jutranjem dogodku se je vrnila Nora v svojo sobo, v kateri je stanovala, dokler je uživala samostansko gostoljubnost. Iz prijazne obzirnosti so ji bili odkazali njeno prejšnjo sobo. Tako je torej zopet sedela na tistem mestu, s katerega se je tolikrat tako hrepeneče ozirala v polno, nemirno življenje; zdaj pa je valoval v njenih prsih že prvi vroči boj tega življenja.

Veliko je bila doživela v tem tako kratkem času: največjo srečo in najbolj skelečo boleost, ki jo more občutiti mlado srce. Zdaj so se znova borila v njej vsa mogoča čuvstva, pa tudi užaljeni ponos je zahteval svoje pravice.

Nad vsem pa je zmagovala ena misel: Zopet sva se našla, zopet našla... in on me ljubi... vem, da me ceni nad vse.

In skozi potok solza je potem vedno zasijal blažen smehlaj in z rokami si je zakrila oči, kakor da se boji te globoke, skrivnostne sreče.

Ko je tako sedela in premišljala, so vstajali pred njo dogodki zadnjih dni, od onega dne ob balkonskem oknu, kjer sta si prvič odkrila ljubezen, ko se je morala še smejeti njegovemu napačnemu doumenjanju, da si je najbrž izbrala samostanski poklic! In kako je tedaj nepričakovano ušlo njemu, ušlo njej z jezika, kar je že mesece neizgovorjeno počivalo v srcu in proti čemur sta se oba bojevala in kar pa ju je vendar tako močno vezalo.

Mar pri tem nista bila prav nič pomislila na ovire? Gotovo; saj sta oba mladca stremela za tem, da bi preudarno in trezno živela; a kako, da so se jima zdele v tem trenutku vse ovire tako majhne, tako lahko premagljive? Saj je bil vendar prost, neodvisen, le materino srce je imel še omehčati — če je človek v resnici srečen, čuti zelo veliko, malo pa jasno misli.

A zdaj je vstala pred Noro tudi druga slika: kako se je bil vrnil njen oče in vedel že za vse, še preden mu je bila to dodobra povedala. Kako je bil nevoljen! Vse je hotel smatrati kot otroško neumnost. Kako različno se lahko razlaga ena in ista stvar! Ali ni bilo vse to prav isto, o čemer sta se bila že razgovorila s Kurtom? Kako velikanske so postajale zdaj težkoče, ki so se njima zdele tako majhne!

In slednjič strašne očetove besede: »Mislili bodo, da smo ga zvabili z nedostojnimi sredstvi; tvojo lepoto bodo smatrali za vez, s katero ga vežeš nase, da bi izrabila njegovo mladost in neizkušnost, da bi se povzpela do njegove stopnje in položaja; da, rekli bodo . . . mislili bodo . . ., da smo porabili nepremišljen trenutek za obvezno besedo.«

Nora se je umaknila; v njeno prosto otroško srce je prišla slutnja o nečem strašnem, proti čemur se je uprla vsa njena bitnost. To je bilo tedaj, ko je bila zaprosila svojega očeta: Piši mu, da je bila zmota in da se morava ločiti; in s krepko roko je bila sama pridejala očetovemu pismu one besede. »Toda potem,« je bila rekla takrat, »pa pojdemo takoj odtod, oče. Tu mi gore tla pod nogami. O, naj ga ne vidim nikdar več! Pošlji me daleč, daleč proč odtod, v deželo moje matere, čez morje, da ne bodo mogli misliti, da sem ga bila zvabila.«

Oče, ki ga je bila ganila otrokova bol, tem bolj, ker si je sam očital, da ni bil dovolj previden, jo je skušal pomiriti. Njemu samemu se je zdelo najbolje, da se ogne sumnji, da hoče prikleniti Nora mladega grofa nase s tem, da čim prej zapusti Porenje. Da bi se ognil vsem prehitrim korakom, je bil predlagal, naj za nekaj časa obišče svoj prejšnji dekliški zavod, kjer

se bo mogoče natančneje pomeniti. Nora je bila sprejela ta predlog z največjim veseljem. Da bo pri izkušeni prijateljici izlila svoje srce, si poiskala tam sveta in tolažbe, ta misel jo je najbolj oživljala. Zato je bil ravnatelj še isto noč odpotoval ž njo tja, dočim je njegova žena nadzirala selitev iz vile.

Prednica je sprejela svojo ljubljenko z velikim veseljem. Žalostno je zrla otroka, ki je bil prišel že tako zgodaj v one zapletljaje, katere je slutila. Odobraval je Norino misel, da hoče obiskati materine sorodnike na daljnem zapadu; a ravnatelj ni hotel še ničesar čuti o taki ločitvi. Med tem nesoglasjem pa je prišlo to povsem nepričakovano svidenje; le en teden pozneje — in Nora bi se bila morda popolnoma umaknila Kurtu.

Ko je Nora zdaj vse to premišljala, se ji je zazdelo vse drugače. Pač je mislila, da bo veliko žrtvovala, saj je hotela lastno srečo podrediti njegovi; a vendarle so jo težko zadele to jutro njegove besede: Mar je tvoja ljubezen tako majhna, da ne zmore niti malo odpora? Da, zdaj se ji je zdelo to kot slabost in nezvestoba. Takoj je zmagal v njej ponos. Saj sta vendar oba že naprej videla vse ugovore, ki jih je povedal njen oče. A ona je bila takoj odnehala, dočim je Kurt tako odločno nastopil za njuno ljubezen. Bi bila mar res sreča zanj, če bi se mu umaknila? Kako globoka žalost je sevala z njegovega obraza! Ali ne bi tudi ona vsega žrtvovala za njegovo ljubezen? se je vpraševala. Zakaj je vendar njega slabše obsodila?

Zopet si je z rokami pokrila obraz. O, kaj naj stori, kaj naj napravi zdaj? Ali naj se znova odreče? Ali naj znova ubeži? Ali pa se bori z njim za vse...?

Zdaj je zopet potrkalo in povedali so ji, da je prišlo zanjo neko pismo. Tisoč slutenj se je križalo v tem trenutku v njeni glavi; srce ji je utripalo, ko je sprejela pismo. Pisava je bila tuja, pečat pa je nosil grofovsko krono. Na prvi pogled je vedela, da je od Kurtove matere.

Grofica je bila ena onih delavnih narav, ki morajo vedno delati; to je edino, kar jim omogoča pre-

našati bridkosti. Ko je sedela sama v pusti hotelski sobi in vedela, kam je bil šel sin, je skoro obupala. Manj kakor kdo drugi je mogla prenašati, da so se ji križali načrti in da si je kdo upiral. Radi dolge samostojnosti, zmernega in pametnega samostojnega vodstva se je temu popolnoma odvadila. Bila je prepričana, da je tudi to pot zastopala le pametne nazore. Toda na jeziku ji je bila vedno prva beseda, »kaj naj storim?« Da ji sin zdaj ne bo dovzeten za noben svet, ji je bilo jasno; zopet se je domislila, kako ji je bila prednica opisala Noro. Če je torej res tako plemenita, tako dobro vzgojena, če so ji spletke res tako nekaj tujega, no, potem bi se ne smela siliti v družino, ki je ne želi. Če je res, da se je bila tako odtegnila, potem bi to tudi lahko izjavila, potem bi morala svojo ljubezen žrtvovati njegovi sreči. Grofica se je odločila, da ji bo pisala in se sklicevala na njeno srce, njen razum in ponos.

Nori so žarela lica, ko je brala to pismo.

»Ne oropajte me sina,« se je glasil sklep, ki je šele uveljavil vse nasprotno razloge; »ne ločite ga od njegove matere. To pa bi bilo, če bi se on ne briga za mojo voljo. Da, celo tedaj bi naju ločili, če bi zmogla jaz toliko, da bi ga odvrnila od tega; zakaj materi tega ne bi nikdar odpustil. Toda čula sem, da ste veliko dušna in plemenitega srca. Zatorej se odpovejte temu, kar v teh razmerah ne more biti njegova sreča. Me ženske smo zmožne žrtev. Le, če čuje iz vaših ust, da vaša ljubezen ne more prestopiti prepada, ki vaju loči, se bo umirilo njegovo srce in njegovo naziranje o časti, ki ga veže na vas. Iz tega lahko izprevidite, kako veliko duševno in srčno silo vam pripisujem, da vas to prosim — in neizmerno vas bom cenila in vam bom hvaležna.«

Nora je brala pismo še enkrat, dvakrat. Ali ni prav razumela, kaj je hotela grofica ali pa jo je ljubeznivi začetek zazibal izprva v drugačne upe?

Hipoma je planila kvišku; postalo ji je jasno, kaj ji je storiti. Kaj, kaj zahteva ta gospa od nje? Da naj uniči svojo lastno srečo — da naj se celo izkaže omahljivo in slabotno in zataji svojo ljubezen? Očetova na-

rava se je vzbudila v njej. »To bi bila laž, navadna laž! Kajti kakor on v svoji ljubezni, tako tudi jaz ne vidim ničesar nepremagljivega. Vem, da ga ne bi ponižala,« je pristavila z drhtečimi ustnicami; »vem, kako enako misliva in čutiva. Ne bom ga zadrževala . . . pa tudi ne bom znova zatajila svoje ljubezni. Vsaj ne bo smel reči o meni, da sem nezvesta in slaba.« Vsi njeni poprejšnji dvomi so izginili. Še so ji plamtela lica, ko je bila že tudi prijela za pero.

»Vaš sin je danes svoboden, kakor je bil včeraj,« je pisala odločno in ponosno; »zakaj moj oče je odrekel dovoljenje in jaz ga bom vedno slušala. Ni besede, ni koraka ne bom storila, da bi priklicala vašega sina nazaj, kot sem se mu že tudi umaknila. A neresnice nočem govoriti in ta bi bila, če bi hotela preklicati obljubo ljubezni, ki jo je bil on kot svojo srečo hotel od mene, če bi hotela tajiti čuvstvo, ki ga čutim globoko v svojem srcu in katerega bom, se mi zdi, čutila večno. Nočem se z neresnico ločiti od njega, kajti ta ni ohladila še nobenih ran in še nikoli ni prinesla sreče. Naj se zgodi božja volja, naj vodi vse tako, da bo v naše dobro; pa tudi moja ljubezen je tako močna, da bo lahko čakala in vztrajala!«

Komaj je bilo pismo gotovo, že ga je zaprla in z zvoncem poklicala služkinjo, da ga je oddala.

Zdaj je Nora dolgo molče stala ob oknu. Kakor odmev so ji zvenele v srcu pravkar napisane besede, zdaj slovesnoresno, zdaj kakor zasmehljivo in zaničljivo.

Ali je prav ravnala, da se je hotela boriti za ljubezen — ali je napravila napak, da je zavrnila žrtev, ki bi bila takoj končala boje?

To vprašanje ji je žgalo ustne, ji je žgalo srce, dokler ni prišla njena zvesta prijateljica.

Gospa Sibila je bila trudna od dnevnega dela, onemogla radi jutranjega razburjenja. Njene misli se že tako dolgo niso bavile s to vrsto človeških težav, da se je komaj spet vživela vanje. Vendar so srca, ki se jim ne odtuji zemlja z vsemi svojimi malimi bridkostmi, če se še tako približajo nebesom. Gospa Sibila

je vzela vročo glavo mlade deklice v svoje roke in pomirjajoče zrla njene žareče, nemirne oči in jo poslušala, ko je malone jecljavo razodevala, kakšen vihar divja v njeni mladi duši.

»Prav ali napak,« je rekla ljubeznivo. »Otrok, zemski ljubezen ni ne čednost in ne napaka; tako si tudi ravnala. Nikaka dolžnost ne zahteva od tebe žrtve, ki so ti jo hoteli naložiti, nikogar nisi vprašala za svet in morda ti je moglo svetovati tudi le lastno srce. Toda na nekaj tudi pomisli, otrok moj: prav nič vzvišenega, nič izrednega ni, boriti se ali trpeti za zemsko ljubezen; to je mogoče tudi najslabotnejšim ljudem. V božjih očeh to ne pomenja dosti; zakaj naša ljubezen je naravno izpričevalo našega srca, najlepši dar življenja, najmičnejša cvetka, ki jo je vsadil Bog v naše življenje. A kdor hoče uživati njen vonj, ta mora sprejeti tudi njene trne; in to so tudi najhujši trni, ki morejo raniti človeško srce in če je ljubezen vredna vsega trpljenja, ki ga more ta prizadejati in v teh okoliščinah ti ga bo seveda prizadejala... potem le!! Morda bi ti jo bilo mogoče premagati le z eno žrtvijo... kdo ve, če si je ne boš morala odkupiti s tisoč žrtvami... Toda ljubezen, to je tudi res, dokaj odtehta. Morda ti jo je postavil Gospod kot stražo pred tvoje srce, da te obvaruje pred drugimi boji,« je dostavila in kakor v blagoslov položila roko na mlado glavo, ki se je globoko sklonila pred njo. »Že v drugič si izvolila boj mesto miru... naj te vodi Bog, otrok moj!«

IX.

Ko je grofica prejela Norino pismo, so se ji samo nasmehljale ustne. »Mislila sem si,« je bila edina beseda, ki jo je izpregovorila. Še preden je prišel odgovor na njeno pismo, ki je bil le zadnji njen poizkus, je bil že dozorel njen sklep. Raje je pristala na to, kar se ni dalo izpremeniti, nego da bi silila do skrajnosti in s tem izgubila vsak vpliv iz svojih rok.

»Otrokom je treba pustiti njih igračo, sicer še bolj trmasto kričijo po njej,« to je bila približno vsota njenih razmišljanj; od tega trenutka so se ji bleščale gube na čelu in kar najmarljiveje je delala beležke na list papirja.

Ob uri, ko je imela biti večerja, je prišel kaplan z Lili. Grofičin pogled je ošinil mlado deklico, ki se ni bila nič prida razvila v zadnjih letih. Majhna postava z brezpomembnim obrazom, ki je skoraj izginil v obilju prve mladosti, je bila zdaj, z objokanimi očmi in z zbeganim izrazom videti neverjetno malo lepa in sila brezpomembna. Grofica se je nestrpno obrnila od nje — to je bila nova črta preko njenega računa. Kako le je moglo iz plavolasega otroškega obraza postati tako malo lepega? Nehote je vstala pred njo vitka Norina postava s svojim inteligentnim izrazom. Grofica je lahko zavzdihnila in se vrnila k svojim beležkam.

Prav, ko so hoteli sestiti k večerji, je prišel Kurt. Bil je razgret in utrujen, toda bolj mehak in pomirjen. Mati ga je sprejela hladno in tiho, četudi je nekako ginjeno prijel za njeno roko in jo poljubil. Tudi med obedom je bil pogovor zelo redkobeseden; njegove oči so često iskale materinih. Videti je bilo, da čaka le pravega trenutka, da bi govoril ž njo. Vendar grofica odločno ni hotela, da bi prišlo do tega. Komaj je bila večerja pri kraju, se je dvignila in odšla ter poklicala k sebi samo kaplana. Kurtovo čelo se je zopet nagrbničilo in mehki izraz mu je izginil z obraza. Trenutek se je obotavljal, kakor da bi hotel za materjo, potem pa se je domislil nečesa drugega; svoji sestrični je voščil le na kratko »lahko noč« in odšel.

Uboga mala Lili! Ta prvi večer v svetu je bil bridek začetek. Tako se je veselila svidenja z bratrancem, ta pa je bil izpregovoril ž njo komaj besedo, komaj da jo je bil pogledal. Dobro je vedela, da se je moralo med materjo in sinom nekaj zgoditi. Na ta način si je razložila njegovo slabo voljo. Vendar pa se je z živahno dovtetnostjo mlade deklice nehote takoj postavila na Kurtovo stran proti teti.

Naslednje jutro, še precej zgodaj, se je ustavila pred hotelom Pelloux kočija, iz katere je izstopil kaplan. Javil se je pri ravnatelju Karstenu. Ravnatelj se je bavil s pisanjem, a je takoj skočil kvišku, ko so mu naznanili gosta in mu šel naproti. Po dvanajstih letih sta si zopet stala oba moža nasproti.

Cirkuški jahač je podal duhovniku roko. »So mar šla leta brez sledi mimo vas?« je vprašal in ga začudeno motril. In res, ker je bil njegov izraz popolnoma miren, je bil sedaj na videz res toliko mlajši, kolikor je bil tedaj vsled resnosti svojega poklica videti starejši.

Moža sta si stresla roki. »Ali prihajate kot poslanec?« je smehljajoč se dejal ravnatelj. »To nemilo svidenje je obnovilo postopek, o katerem sem mislil, da sem ga bil srečno preprečil. Povejte grofici, da ni to moja želja in da ima ona istotoliko vzroka tožiti ko jaz. Jaz bi moral biti le previdnejši. Toda radi vzgoje, ki smo jo bili dali otroku, mu je moglo ugajati le občevanje s takimi krogi... Vedno bo hrepenela po teh krogih,« je pristavil z mračnim obrazom, »toda jaz sem smatral prepad za preglobok, da bi bil mislil na to, da bi ga mogla prekoračiti... zlasti spričo resne pameti in strogih nazorov mladega grofa.«

»Prihajam kot posredovalec,« je rekel kaplan. »Je li bil grof Kurt včeraj pri vas?«

»Da, še večkrat, ko me začetkoma ni bil našel. Ponovil mi je svojo prošnjo in jaz njemu svoj odgovor. Mladi mož je resno in goreče zastopal svojo zadevo. Verjamem njegovemu poštenemu namenu in njegovi iskreni ljubezni... kakor tudi ljubezni svojega otroka. Hudo je, če mora človek zavračati takšno srečo. Ona je materine narave in zna ljubiti; zelo bo nesrečna... in moj edini otrok je!« Nemirno je šel po sobi sem in tja, hipoma pa se je ustavil pred kaplanom. »Ponos tudi zahteva svoje; a vi s svojega stališča, seveda, pravite, da ga je treba ukloniti. Ponavljam, moj edini otrok je in Bog ve, kako bi jo drugače osrečil! Kaj menite, ali bi se dalo pri grofici kaj posredovati?«

»Jaz prihajam sam s predlogi za posredovanje,« je rekel kaplan. »Tudi grofica je bila mnenja, da

morda ne bo mogoče plavati proti toku. Naročeno mi je, naj vprašam vas in vašo hčerko, če sprejmete pogoje, pod katerimi daje grofica svoje privoljenje.«

»No!« je rekel ravnatelj in se krepko vrgel na stol, »govoritel! Tu so bili moji,« je pristavil in položil roko na pravkar napisani papir.

»Grofica ne bo odrekla svojega privoljenja, če mlada dvojica poizkusi dve leti zvestobo in stanovitnost svojih sklepov. Želi pa, da se med tem časom ne vidita in nista v nikakršni zvezi med seboj — pisati si smeta le v najsrajnejših primerih. Dokler ta doba ne poteče, naj ostane ta stvar nasproti vsem drugim najgloblja tajnost. Če se bosta mladca strogo držala teh pogojev, potem bo tudi grofica smatrala svojo besedo kot obvezno in potem bi ji bila gospodična Nora dobrodošla kot hčerka. Če pa se ne bosta ravnala po njenih željah, se nikakor ne bo čutila vezane.«

Ravnatelj je tiho poslušal, le krepko je vihal konic svojih brk. »Grofica računa na izpremembo stvari in na potek časa,« je rekel po nekaj minutah molka. »Morda ne storim jaz nič manj, če sprejemem te pogoje. Naj bo! . . . Mladca se morata podvreči preizkušnji! Ni nič prevelika za tako nenavadno volitev. Toda povejte grofici, da vem, kaj namerava in da upam prav tako kot ona.« Nenadoma je skočil kvišku ter šel vnovič nemirno sem in tja. »A svojemu otroku hočem zgraditi tudi most,« je rekel po kratkem premolku. »Hočem odpraviti oviro, ki obstoji, četudi je gospa grofica proti meni ne omenja. Vem, kakšen je položaj mladega grofa, kakšne koristi mu uidejo, če se ne poroči s svojo sestrično. Te koristi mu more otrok cirkuškega jahača vsaj nadomestiti. Povejte torej gospej grofici, da bi moji hčeri ne bilo treba iskati grofa; morda bi bil še marsikdo srečen, če bi jo dobil. To je njena dota na dan poroke.« Pokazal je na list papirja, ki ga je bil pravkar napisal.

Kaplan je ostrmel nad visoko vsoto in ravnatelj je zrl z nekim zadovoljnim smehljajem njegov malone osupli obraz.

»Zaničevani poklic ni bil tako slab,« je rekel nekoliko zasmehljivo. »Početvoril je premoženje moje prve žene in polovica je takoj Norina last. Grofica se lahko o tem prepriča, ker sem naložil svoje premoženje v banke; tudi sem na razpolago za vsako nadaljnje pojasnilo. A povejte ji še več; vem namreč, da tu ne zadostujejo samo zlati mostovi. Povejte, da ima moja hči pravico do drugega imena kot je moje, ki je morda nekoliko preveč znano po svetu. Ona zopet lahko dobi ime svojega starega očeta, ki je bilo ugledno staro francosko ime in za čigar dokaz bom še lahko predložil listine... Meni se bo potem popolnoma odpovedala,« je nadaljeval in glas se mu je malce tresel. »A tudi njena mati se je meni na ljubo odrekla vsemu in zato nočem skopariti pri otroku.«

Bolestni izraz pri zadnjih besedah ga je zopet izpremenil v moža onih dni. Kaplan je skočil kvišku in ga prijel za roke. »Vi se veliko trudite, da bi ravnali pot,« je rekel »in grofici in grofu Kurtu se bo to zdelo vredno priznanja.«

»To je komaj dovolj,« je rekel in zmajal z glavo, »in po nazorih tega stanu tudi upravičeno. Bolje bi bilo, ko bi bili že od vsega početka ravnali drugače; potem bi bila šla moja pot in ne bi zašla v te zapletljaje.«

»Da bi bila padla morda še globlje in huje,« je resno rekel kaplan. »Mati ni skrbela le za časno srečo, ona je skrbela tudi za otrokovo dušo.«

»Da, če premotrivате stvar z verskega vidika,« je malomarno rekel ravnatelj. »V življenju pa človek za to polagoma otopi; mi posvetni ljudje moramo vzeti stvari kakor so. Ob moji strani bi bila zdaj Nora najslavnejša lepotica dneva, predmet mojega ponosa, zdaj pa moram svojega kloniti njej na ljubo... Tako je na svetu!«

Na njegov ugovor kaplan ni nič odgovoril. Videl je, kako vedno bolj je jemal čas ravnatelju njegove poprejšnje nazore in ga vedno globlje potiskal v njegov sedanji krog.

»Ali vi sami ne boste nikoli mislili na to, da bi si privoščili miru in nehali s tem razburljivim poslom, ko imate na razpolago tako bogata sredstva?«

Ravnatelj je zmignil z rameni. »Bogata sredstva! Človek veliko potrebuje, predragi in kdo ve, za koga bom moral še skrbeti. Sploh pa ne morem držati križem rok in kakor vidite, mi gre dobro,« je pristavil smehljaje. »Vendar, poskrbimo zdaj, da umirimo naša mladca. Ta zgodba me je stala že dosti časa in jaz se moram te dni vrniti.«

Kaplan je vstal; ločila sta se kar najprijazneje, ravnatelj na njemu lastni viteški način. In vendar je kaplan brez ozira na povsem nesebično in plemenito ravnanje, ki ga je bil pokazal ravnatelj v tej zadevi, odnesel neprijeten vtis. Zdelo se mu je, da mož pada — kar se je sicer komaj opazilo, a bi lahko sledil hiter padec, če se ne bi več upirala mladostna energija in častihlepnost moške dobe. »Nikdo se ne more odtegniti vplivu kroga, v katerem živi,« je mislil. »Daj Bog ubogi deklici kmalu pristan, kjer bo varna.«

*

Kurt je imel nemirno noč, zakaj večerno srečanje z njegovo materjo mu je bilo vzbudilo vso trmo. Po razgovoru z ravnateljem je bil prišel z namenom, da bo moledoval pri materi in jo prosil ter ji dokazal, da ga ni bila privedla do tega koraka niti lahkomišljenost, niti strast. Toda — če mora biti boj — dobro, pa naj bo! V njegovi glavi se je bilo zmotalo že tisoč načrtov, kako bo izvedel svojo voljo; bil je trdno odločen, da se bo uprl vsaki zahtevi, da bi ga ločili od Nore. Rajši se odpove vsemu, žrtvuje svojo dediščino in prvenstvo nego da se odpove svoji sreči. Nemirnim mislim je šele pozno sledil težek spanec, ki je trajal dolgo v jutro. Mladost zaspri celo od žalosti, dočim starosti še veselje prežene spanec.

Ko se je Kurt zbudil, ga je najprej presenetila vest, da sta njegova mati in sestrična že odpotovali; zakaj, naj bi mu pojasnil kaplan. Moral pa je dolgo čakati nanj, kar je le še stopnjevalo njegovo nestrpnost in njegove sklepe.

Končno je prišel ta s presenetljivimi novicami. Kurtu je bilo neskončno mučno. To, kar si je bil hotel priboriti sam, za kar je bil napel ves svoj pogum, vse svoje moči, to so mu prinesli kakor igračo, po kateri otrok tako silno hrepeni — z jasnim prepričanjem, da se je bo tako najlaže naveličal. Vendar prav radi tega ni mogel in ni smel zavriniti predloga; vsak ugovor bi bil nezaupanje v lastno vztrajnost.

Ko je šel proti večeru k ravnatelju, da se tam zaveže z Noro, ni naletel srečno.

V ravnateljevi prednji sobi je našel nekaj ljudi čudnih postav iz onih krogov, ki so se nudili slav-nemu možu v službo. Eden izmed njih, ki je bil sloke postave, s črno, dolgo umetniško grivo, se je pravkar poslavljal od gospoda Karstena in Kurt je slišal še zagotovilo, s katerim ga je ta zagotavljal, »kako zelo ga veseli, da ga je sprejel v svojo družbo.«

Prodirajoče oči sicer zelo lepega moža, ki le svojega judovskega pokoljenja ni mogel prikriti, so izzi-valno oplazile mladega grofa, v katerem je gotovo čutil nekoga, ki išče službe. A Kurtov hladni, ponosni pogled in ravnateljev bolj svečan sprejem so ga v tem oziru, kot je bilo videti, pomirili.

Ravnatelj je takoj peljal Kurta v drugo sobo. »Žal, da imam opravke, ki jih nisem pričakoval,« se je opravičeval. »Sam moram svoj čas skrbno izrabiti in povpraševanja me kar duše.«

Kurt se je vljudno priklonil; toda prvič mu je postalo zoprno, da jemlje Noro iz takih krogov; zato je sklenil, da ona teh dveh let ne sme preživeti tukaj.

K sreči se je v tem trenutku pojavil ob očetu njen ljubki obraz in izlil na Kurta ves svoj čar. Ob njenem smehljanju so se razpršili vsi pomisleki in v blaženem občutju medsebojne vdanosti je izginilo vse drugo.

Noro je bila hitra izpremema teh stvari silno presenetila; ko ji je bil oče prinesel to novico, kar ni mogla verjeti. Je li bilo njeno pismo tako učinkovalo, izrek njene odločnosti? Kako rada bi bila to verjela! Ali pa — in to ji je bila še ljubša misel — ali je bila res ganila grofičino srce? Nikakega boja je ni stalo, da je sprejela ponudbo; srce ji je le vri-

skalo od sreče, in ni mogla prav doumeti, da sta se oče in prednica nekoliko manj radovala nagle izpremembe.

Pogoj je seveda bil, in dve leti — kaj sta dve leti preizkušnje? Pripravljena je bila na dvajset let. Dve leti sta neskončno malo, če leži vse življenje pred teboj!

Tri dni je preživel Kurt v Bruslju — tri dni, ki si jih je hotel pridobiti od svoje preizkusne dobe, preden bi nastopil strogo pot popolne tajnosti, popolne ločitve. Da bi prvo docela izpolnil, se je sklenil za nekaj časa vrniti v Bonn in potem pod pretvezo gospodarskih poslov iti na svoja posestva v Avstrijo, češ, da bo tam pomagal materi. Njegovo mehko srce je zopet zahrepenelo, pridobiti si mesto v njenem srcu in ga prav tako pripraviti tudi za Noro.

Kar se tiče Nore, bi bil rad našel kak izhod, po katerem bi jo odtujil družbi cirkuških jahačev; vendar se je uprla njena otroška ljubezen, da bi že zdaj zapustila svojega očeta. Ravnatelj pa je imel srečen predlog. Že dolgo je imel namen, da bi si, kjerkoli že, ustanovil trajnejši dom, zlasti sedaj, ko so po poteku enega leta čakale njegovo ženo nove dolžnosti. Zato je hotel v bližini kakega mesta z lepo okolico kupiti kako vilo; tam bo Nora lahko preživela ta čas v družbi mačehe ali kake tovarišice, če bi morala ona zopet spremljati svojega moža. Predlog je bil vsem všeč in tako je celo ločitev nudila sladko zaupanje, ki je ljubečima lajšalo slovo.

*

Nekaj mesecev po teh dogodkih se je preselila grofica s svojo družino na Dunaj. Bilo je prvič, odkar je bila vdova, da je prišla iz svoje podeželske osamljenosti. Prisotnost njene mlade nečakinje, ki naj bi nastopila v družbi, in sklep njenega sina, da stopi v diplomatsko službo, vse to ji je dajalo pred svetom najboljše razloge za to.

Tiho podeželsko življenje namreč se ji je zdelo premalo pripravno, da bi odvrnilo sinove misli, zlasti; ker tudi Lili ni bila bitje, ki bi moglo oživljati domači

krog in nuditi kako privlačno silo. Zato je opustila vsako tozadevno misel in je upala, da bo vplivalo nanj novo delo in da ga bo premotilo velemesto. Globoki vtis, ki ga je bila nanj napravila Nora, je seveda pripisovala njegovemu nepoznanju sveta in zato je mislila, da bo v svetu našel tudi najboljši protiučinek. Zato je predlagala, naj poizkusi z diplomatičnim poklicem, da bi mu na ta način omogočila bivanje v prestolici. Ker pa ga tudi tu ni mogla izpustiti izpred oči, se je pod pretvezo, da mora Lili vpeljati v družbo, tudi sama preselila tja.

Kurt se je rad sprijaznil z mislijo, da bi nastopil službo, ki je kmalu odprta za mladega ter uglednega in imovitega moža.

Salon njegove matere je zavzemal v družabnih krogih kmalu odlično mesto. Sijaj starega imena in najuglednejših zvez je izvajal ob prisotnosti mlade dedične, kot je bila Lili, in prvorojenca, ki se je imel po mnenju sveta kmalu ženiti, dvojno privlačno silo. Seveda so takoj sklepali, da grofica ničesar bolj ne želi in ne namerja, kakor zvezati ta dva; vendar to ni zadrževalo podjetnih src, da ne bi sledila svojim lastnim načrtom, zlasti, ker sta ona dva kazala vse prej kakor voljo, da bi uresničila to dozdevno namero. Nasproti svoji mali sestrični se je obnašal Kurt povsem mrzlo. Četudi si ga često našel v salonu njegove matere, je drugače vendarle živel tako samotno, kolikor se je to pač dalo v življenju prestolnega mesta.

Videti je bilo, da se je v resnici posvečal svojemu učenju; mlademu ženskemu svetu je izkazoval tako hladno in enakomerno ljubeznivost, da so skoraj obupavale. Niti ena se ni mogla ponašati z njegovo vsaj trenutno odliko.

Grofica je morda nestrpno zrla vse to njegovo početje; po tem, kar je bila ukrenila, je vsekakor pričakovala nekoliko več uspeha.

Bilo je zadnje dni predpusta, ko je še priredila večjo zabavo. na kateri je bila zbrana skoro vsa odličnejša družba. Grof Kurt se je klanjal na materini strani z ono ljubeznivo lahkoto, ki mu je bila lastna, pa tudi z ono mirnostjo, ki jo ima človek, če stoji

popolnoma prost pred družbo, katera mu ne nudi nikakega osebnega nagiba.

»Kako prijeten kavalir je vaš sin,« je rekel star gospod, ekscelenca in družabna avtoriteta, ki se je pravkar priklonil grofici, katera se je bila vsedla v krogu nekaterih najodličnejših dam ob vhodu v salon. »Dovršeno dobrega vedenja, duhovit in lep, pravi materin ponos...«

Grofica se je lahko priklonila v priznanje laskavosti o njenem sinu; toda neopazen drget na njenem obrazu je pomenjal, da se kljub vsemu ni tako točno strinjala s tem.

Stari ekscelenca je to opazil; bil je premeten, obče poznan in radoveden povrhu, ki je stvari rad prišel do dna. »Občudoval sem ga,« je nadaljeval, »redkokdaj sem videl mladega moža tako odločnih načel. Tako malo so ga zavedle zabave našega vele-mesta, da bi se človek lahko bal za prihodnje. Saj veste, milostljiva, človek ima svojo lahkomiselnost dobo...«

»Če je to potrebno, bo že tudi moj sin plačal ta davek,« je rekla grofica tako trpko, da je bilo lahko spoznati, kakšne izkušnje je imela v tem oziru.

Stari gospod je postal še bolj radoveden. Kaj je slabega na njenem sinu, o katerem molči celo najhujša čenča. »Ali se morda noče pokoriti materini volji z ozirom na to zlato ptičko tukaj?« je mislil in oplazil s svojim pogledom Kurta; ta se je pravkar zelo hladno obrnil od Lili, ki se mu je bila plaho približala z nekim vprašanjem.

»Od vašega sina se bomo kmalu poslavljali, kakor mi je bilo zaupano,« je začel čez nekaj časa napadati znova. »Naš mladi ženski svet se bo odel v žalno obleko, četudi se on zanj ne meni bogvekaj. Nobena od teh lepotic se ne bo mogla ponašati, da ga je zapredla v svoje mreže.«

»Je še premlad, da bi se vezal,« je navidez navdušeno rekla grofica. »A če že toliko veste, bodite tako prijazni, pa mi izdajte, kam nameravajo poslati

mojega sina?« Viden nemir je govoril to pot iz nje-
nega pogleda.

»To je diplomatska tajnost!« se je smehljajl stari
gospod. »Vrh tega se bojim, da bom svoji stari go-
stiteljici skvaril večer; mame nimajo rade dolgih
ločitev.«

»Ah, le povejte, če veste,« je vidno nepotrpež-
ljivo rekla grofica. »Pa ga vendar ne bodo poslali v
severno Nemčijo?«

»Prav v nasprotno smer; pa še nekoliko dalje,
milostljiva. Prav do njegovega turškega veličanstva
se bo moral napotiti... Vendar pa se da, če ljubez-
nive gospe želijo, z nekolikim vplivom še kaj izpre-
meniti,« je pristavil tiho šepetaje. »Naši pribočniki
niso tako važne osebnosti, da bi od njih zaviselo
državno ravnovesje.«

»O, zakaj?« je hitro rekla grofica. »Saj je vendar
povsem prav tako. Me matere ne smemo priklepati
sinov nase. Tamošnji poslanik je vrhu tega naš star
rodbinski znanec,« je pristavila kot v pojasnilo.

Ko pa je zdaj grofica vstala, da je pozdravila
nekega novega prišleca, je vendar z glavo zmajevaje
pogledal za njo. »Prava Semiramida! A rad bi vedel,
zakaj hoče, da ji pošljejo najstarejšega sina tako daleč
v svet. V resnici se zdi, kakor da ji je prehitro do-
rastel... O ženske, ženske! Kje naj uganemo iz ljub-
kih, boječih stvarc, kaj vse še lahko postane iz njih.«

Z »ljubko, boječo stvarco« je menil stari eksce-
lenca to pot Lili, ki je stala v njegovi bližini, rožna
kakor vedno, molče in z zmedenim, plahim pogledom.
Stare gospode je Lili povečini osrečevala. Njena sveža,
mala postava, njeno otroško bitje jim je ugajalo, dočim
jo je mladi moški svet na splošno ocenjal kot dolgo-
časno in brezpomembno. Le glas o njenem bogastvu
in nasveti modrih družinskih mater so ji pripeljali
častilcev, katerim pa je bila zelo nedostopna; bila je
pri vseh enako molčeča, pri vseh enakomerno zarde-
vala in se enakomerno smehljala.

Natančnejši opazovalci so trdili, da se največ ozira
za svojim lepim bratrancem, ki ji je vsekako dajal
najmanj povoda za to. Vidno se je je ogibal in pravkar

jo je bil skoro nevljudno zopet zapustil, da je z živahnim veseljem pozdravil svojega prijatelja Dahnowa, ki ga je bilo neko potovanje pripeljalo v prestolico in ki ga je bila nujna grofičina prošnja privedla še na zabavo.

»Ti nisi posebno vljuden do svoje sestrične,« je rekel baron Dahnow, braneč se, ko ga je prijel prijatelj pod pazduho in ga peljal v stransko sobo. »Plesal si ž njo.«

»Ah, kaj... med sorodniki!«

»Tvoja sestrična postane lahko še prav lepa, če se nekoliko popravi; okrog ust ima prav ljubko potezo,« nadaljuje Dahnow.

»Tako?« je rekel Kurt. »Že mogoče; ona je ena izmed tistih, ki zame sploh ne obstoje.«

»A ti obstojiš zanjo! Meni se je resnično smilila s svojim žalostnim obrazom, ko si jo kar brez nadaljnega pustil na mestu.«

»Neumnost, ki so ji jo kot otroku vtepli v glavo in ki si jo mora zdaj izbiti... Dahnow, poglej tukajle.« Kurt je izvlekel medaljon, ki ga je nosil skritega, in ga odprl; kazal je najdražestnejšo dekliško glavico.

»Ah, čudovito!« je rekel Dahnow. »Torej vendarle! Ko si tako molčal in tako hitro odšel, sem menil, da je vsega konec. Ti misliš torej še priti do cilja?«

»Sem že na njem, če se hočeš tako izražati; odvisno je namreč samo od pogojev. Moja mati je zahtevala dveletni rok in dve leti tajnosti... in to ni pretežko.«

»Kje je zdaj?« je vprašal Dahnow.

»V neki vili pri Draždanih, katero je pred kratkim kupil njen oče. Tam bo preživela te dve leti. Skrajno neprijetno mi je, da bi živela v tisti družini,« je dostavil z razburjenim glasom, »in sem to zahteval.«

Dahnow je zamišljeno zrl predse. »Ali veš...« je začel.

»Ah!« je rekel Degenthal in se ozrl na strežaja, ki se je prikazal pri vratih, »najbrž radi obeda, ki ga bo treba začeti. Moram še nekaj urediti. Obedovali bomo povsem neženirano pri malih mizah. Prijatelj,

skrbi zase. Jaz moram, žal, kot gostitelj dvoriti največjim zvezdam. A potem pridem k vaši skupini. Vzemite mojo malo sestrično, ko ne poznaš nobene druge izmed dam.«

»Si bom že znal poiskati,« je rekel Dahnow. In res si je znal prav dobro poiskati; ko ga je namreč nekoliko pozneje iskal Degenthal, ga je našel ob strani najbolj slavljene lepoticice te sezone, sredi vodilnih, družabnih osebnosti, v najbolj veselem in živahnem krogu, kateremu je pomagal tudi njegov humor po svojih močeh.

»Ah, grof Degenthal,« je zaklicala zdaj mlada lepa grofica in ga drzno gledala s svojimi črnimi očmi — nekaj, kar je zastoj ponavljala vso zimo — ker še vedno ni izgubila upanja, da bo tudi njega priklenila na svoj zmagoslavni voz. »Grof Degenthal, povejte nam, zakaj je vaš severonemški prijatelj šele zdaj obiskal našo prestolico, ko smo že prav na tem, da se odpravimo vsemu posvetnemu veselju in potrebujemo svoje glave s pepelom?«

»Zato, milostljiva, ker sem krivoverec in nič ne vem o tej pobožni navadi. Zato me bo pa zdaj zadela najtežja pokora; zakaj vidim, da sem izgubil... če ne boste tako dobri in me odškodovali nocoj vsaj še z enim plesom.«

»Hinavec!« se je zasmel Degenthal. »Komtesa Jadviga, kaznujte ga z več plesi; kajti on je prijatelj Turkov, ki ples raje gledajo, nego da bi se sami podvrgli temu napornemu delu.«

»A, potem že vem, kaj je barona Dahnowa privedlo k nam,« se je vmešal eden mladih gospodov. »Njegova domovina nam pravkar pošilja najslavnejše umetnike v tej stroki. Ali veste, gospoda moja, da bo Karstenov cirkus v bližnjih dneh otvoril tu svoje predstave?« Ker so v tem trenutku vsi zrl v Dahnowa, ni nihče opazil, kako zelo se je zdrznil Degenthal.

»O baron, vi zardevate!« je smeje se zaklicala komtesa Jadviga. »Štirinogate lepoticice so torej vaše zvezde vodnic!« je pristavila precej drzno. »Ne morete tajiti tega.«

Bilo je nekaj posebnega, da se je ustavil jezik Dahnowu, ki je bil sicer tako pripravljen na vsak odgovor.

Degenthal, ki mu je stal nasproti, ga je začudeno gledal. »Ali si vedel, da bo prišel Karsten?«, je vprašal zategnjeno.

Dahnow se je nekam prisiljeno zasmeljal. »Dragi Kurt, kakor vidim, zelo nizko cenite prijetnosti svoje prestolice, da jim prištevate tako male dogodke. Vrh tega Karstena to zimo sploh ni bilo v Berlinu, temveč se je mudil na severu.«

»Zato ga iščite zdaj tukaj,« je zaklical eden gospodov. »Kdo ve, — če radi štirinogatih lepotic? O Karstenu vendar govore, da ima čudovito lepo hčerko, ki vzbuja povsod veliko zanimanja. V Porenju je zadnjo jesen vse govorilo o njej; vsekako upam, da jo bo pokazal tudi nam.«

»Nora Karstenova sploh ne nastopa,« se je nenadoma mirno vmešala Lili. »Nikdar še ni javno nastopila in tudi nikdar ne bo.« »Noro Karstenovo dobro poznam in jo imam rada. Skoraj eno leto sem bila še ž njo skupaj v zavodu, kjer je bila vzgojena. Bila je najlepša in najljubeznivejša izmed vseh gojenk in zlasti dobra napram nam, novinkam.«

»Toda komtesa, to je vendar povsem zanimivo: lepa jahačica, ki pride iz samostana...«

»Ona sploh ni jahačica,« je trdovratno odgovorila Lili. »Njena mati je želela, da bi ne bila jahačica in zato jo je dal njen oče, ki je zelo bogat, vzgajat v samostan. Tedaj sploh nismo vedele, da je njen oče cirkuški ravnatelj. To sem zvedela šele pozneje po našem kaplanu, ki jo tudi pozna.«

»Kakšna pa je?« je radovedno vprašala Jadviga, »in kje živi.«

»Lepša je ko vse dame, kar jih poznam,« je maščevalno odgovorila Lili. »Kje živi sedaj, ne vem, mislim pa, da pri svojem očetu. Le to vem, da nikoli ne bo storila kaj takega, česar tudi me ne bi storile; je preveč pobožna in predobro vzgojena.«

Deklica je zardela pri svojem zagovoru. A dvoje oči je prvič z zanimanjem zrlo vanjo; videti je bilo, kakor da ji hoče Degenthal vsako besedo vzeti z jezika. Zdaj je tudi prvič opazil »ljubko potezo okrog ust«, na katero ga je bil opozoril Dahnow.

Kmalu za tem je stal za njenim stolom. »Imaš valček še prost, sestričina?«, je rekel tiho. »Ali mi ga hočeš dati?« Lili je živo zardela. Le molče je prikimala, toda veselo jo je presenetilo; zakaj niti njeni najdrznejši upi bi si ne bili upali sanjati kaj takega.

Ko se je nekaj ur pozneje vršil ples, ni vedela grofica, naj bi li verjela svojim očem ali ne, ko je videla mlado dvojico sebi nasproti. Kako vneto se je razgovarjal Kurt s svojo plesalko, kako neizmerno srečna je bila videti ta! Grofica ni čula, da so bile te zgodbe iz vzgojevališča, s katerimi ga je priklepala Lili; samo gledala je in strmela. Kaj! Je bila poprej slepa — kako, da ni bila opazila, da se je v tihi intimnosti domačega občevanja spredlo vse to? Morda je bila prehitra, da je iskala zanj novega raztresenja? In prav zdaj, ko je bilo videti, da so se zvezale nove niti — kako neumno bi bilo raztrgati jih!

Grofičine oči so poiskale starega ekscelenco in stari ekscelenca ni bil nikoli daleč od damskega kroga.

»Ali smem izrabiti svojo žensko pravico in biti nestanovitna?«, je rekla s prijaznim smehljajem.

»Nekoliko nestanovitnosti vas bo samo približalo nam ostalim slabotnim smrtnikom«, je vljudno rekel stari gospod.

»Turško glavno mesto je le predaleč... skrbi me podnebje! Dajte torej migljaj na pristojnem mestu in poskrbite, da se odgodi, vi vsemogočni mož.«

»Vedno na razpolago«, je rekel stari ekscelenca in se priklonil. »Grof Č. se bo lahko zadovoljil tudi s kom drugim izmed naših mladih gospodov.«

Človeške misli se često čudovito izpolnjujejo. V istem trenutku, ko je stari ekscelenca to govoril, se je Kurt zamišljen naslonil na svoj stol. Njegovo plesalko so mu bili odvedli na ples. Njeno govorjenje

mu je bilo sladko, kajti sukalo se je samo okrog nje-nega in Norinega življenja v zavodu. A zdaj se je domislil tega, kar je bil slišal, da bo namreč prišel ravnatelj s svojo družbo v mesto. Prvič je blagoslavljaj modrost svoje matere, ki mu je bila odprla izgled na daljšo odsotnost. Tudi on je ravno mislil na starega ekscelenco, če ne bi morda ž njegovo pomočjo pospešil svojega odhoda: zakaj ni mu bila prijetna misel, da bi se prav tu srečal s Karstenom; celo slišati na ta način o njem bi mu bilo neprijetno. Sklenil je takoj poizvedeti, kdaj je pričakovati otvoritve cirkusa, da bo poprej vedel, kaj mu je napraviti.

Zato je zjutraj po veselici posvetil svoj prvi izprehod temu namenu. Da ne bi srečal koga od svojih znancev, se je odločil zelo zgodaj za to. Ježa skozi park ga je kmalu privedla do mesta, kjer je navadno stal cirkus in kmalu je našel delavce, ki so se bavili z opremo. Šel je tja, zakaj deloma je upal, da bo našel tam ravnatelja samega. Mesto njega pa je naletel le na onega moža temne polti, na katerega je bil naletel v Bruslju, ko je bil obiskal ravnatelja. Videti je bilo, da vrši službo nadzornika ali poslovodja; s klepetavo vsiljivostjo je silil v mladega grofa, katerega je prav tako spoznal in bil je zelo radoveden, v kakih odnošajih je ta z ravnateljem.

Kurt je imel neprijeten občutek ob tem človeku. Na njegovo vprašanje, kje je gospod ravnatelj, mu je odgovoril, da je prišel ta že pred nekaj dnevi s prvim oddelkom družbe, pa je nenadoma obolel in leži v hotelu. Brž se mu je ponudil, da ga spremi do tja, če ga želi obiskati. Ko je Kurt ponudbo hladno odbil, ga je sumeče oplazil tujčev pogled.

Kurt se je boril sam s seboj, ko je zasukal svojega konja. Vedeti, da se mož, s katerim je imel po hčeri stopiti v tako ozke stike in čigar gost je tolikrat bil, nahaja zdaj v njegovi bližini in da je bolan, ne da bi ga obiskal, se mu vendar ni zdelo plemenito. Vrh tega mu je bilo Lilino pripovedovanje tako oživile spomine na Noro, da je začutil nenavadno hrepenenje, da bi vsaj nekaj slišal o njej. Odločil

se je torej kreniti proti imenovanemu hotelu. Ni pa opazil, da mu je v nekoliko oddaljenosti sledil poslovodja.

Ko je došel v hotel, je kmalu našel nekoga, ki ga je lahko naznanil ravnatelju. Peljali so ga v sobo, kjer naj počaka; njena vrata so bila napol odprta. Na enem izmed oken je slonela ženska postava in Kurt je, meneč da vidi ravnateljico, urno stopil k njej. Ona se je okrenila, lahni vzklik radosti je privrel iz njenih prsi.

»Kurt, Kurt...?« je zaklicala in objela ga je dvojica rok in njena glava se mu je privila k rami.

Njegov »Nora, ti tukaj?« je nasprotno zvenel bolj začudeno kot veselo, obraz pa je izražal globoko nevoljo.

Njegov obraz je moral biti nekam hladen — kajti začudeno je dvignila glavo. »Ali si hud, da se zopet vidiva? Ah, saj se s tem nič ne pregrešiva proti obvezi! Saj se nisva dogovorila, slučaj je hotel... in jaz sem srečna radi tega.«

»Zakaj pa si tukaj?« je vprašal razburjeno. »Saj veš, da ne maram, da bi bila v ti družčini in da želim, da ostaneš v vili.«

Roke so ji omahnile ob tem očitajočem glasu. »Moj oče je nenadoma hudo zbolel,« je dejala, »in sporočili so nam brzojavno.«

»Kaj ne bi zadostovala njegova žena?« je vprašal še bolj razburjeno.

»Kurt, gotovo ne pomisliš, kaj govoriš!« je zaklicala žalostno. »Ali ti je tako neprijetno, da me najdeš tukaj?«

»Neprijetno... ne,« je rekel, ko ga je nekoliko omečil njen bolesten glas. »Toda meni se zdi to neprostitljivo neprevidno. Ravno tukaj v naši domovini je tako malo želeti, videti te v teh razmerah. Saj veš, kako važnost polaga moja mati na svoje pogoje... kako pa naj se jih držim, če vem, da si ti tako blizu.«

»Kakor hitro mi bo mogoče, bom zopet odpotovala,« je rekla vdano.

»Jaz bom odpotoval v nekaj dneh,« je rekel on. »V toliko je to naključje srečno, v kolikor ti morem zdaj povedati, da grem za daljšo dobo v tujino.«

Nora je trenutek pomolčala, kakor da skuša doumeti smisel njegovih besedi; hipoma pa je vzkliknila: »Kurt, od mene te hočejo ločiti, hočejo te iztrgati od vsakršne zveze! Ni dovolj, da se ne smeva videti, še daljo hočejo postaviti med naju!«

Kurt jo je prijel za roko. »Kakor da bi srce poznalo dalje!« je rekel nežno.

»Da, pozna dalje!« je odvrnila Nora. »Dokler še dihaš isti zrak, imaš še nekaj skupnega z onim, ki ga ljubiš; dokler te obdajajo enaki ljudje, enake razmere, te veže ž njim še ena vez. Čim bolj pa sta oddaljena drug od drugega, tem več tujine ju obdaja, tem teže poletavajo tudi misli preko nje. Kurt, še drevo izpremeni svoje listje v tuji zemlji in tudi srca se izpreminjajo ... na to računajo!«

»Vse sem dodobra premislil in uvidel, koliko bolje je tudi za najino poznejše življenje, da si zagotovim bodočnost. Zato grem rad odtod.

Kurt se je sklonil k njej in ji božal temne lase z vročega čela. Nori so solze napolnile oči. »Ne bodi otročja, Nora. Nekaj milj več ali manj, kaj zato!«

Nora je hotela nekaj odgovoriti, a v tem trenutku se je Kurt nenadoma visoko zravnal, jo izpustil ter ponosno pogledal kvišku. Tudi Nora se je ozrla; preko čela in lic se ji je nenadoma razlila rdečica. Na vratih na nasprotni strani je stal črni gospod iz cirkusa s porogljivim smehlajem na ustnih. »Gospod ravnatelj prosi gospodično Noro, naj pride takoj k njemu,« je rekel in v istem trenutku izginil.

Kurt se je ugriznil v ustnice. »Kdo je ta neznosni človek?« je vprašal jezno. »Pravi vohunski obraz! Zdaj vidiš, kako zelo nepreviden je bil tvoj prihod.«

»Landolfo je, prvi poslovodja mojega očeta,« je rekla mukoma. »Zoprni mi je, ker se vsiljuje k nam in se ima za več nego drugi. A moj oče ceni njegovo sposobno glavo in z ozirom na potrebne moči ne smemo biti izbirčni.«

»Ne smemo?« je še bolj jezno rekel Kurt. »Vsaj ne enači se s to družbo!«

»O Kurt, ti nočeš danes ničesar prav razumeti!« je rekla žalostno. »Saj vendar veš, kakega rodu sem.« Zdaj ni pristopila k njemu, temveč je še ponosneje dvignila glavo. »Moram k očetu,« je nadaljevala potem. »Ali ga hočeš videti? Bil je zelo bolan, šele od včeraj je boljši.«

»Bolje bo, da ga sedaj ne vidim. Nisem razpoložen za to. Tudi ne maram srečati tam zoprnega moža. A pridem ga pogledat drugič... V kratkem. Ni najina krivda, če naključje krši pogoje. Tedaj bom vedel že kaj več o svojem odhodu. Pozdravi dotlej svojega očeta.«

Hotel jo je objeti; toda z lahko ponosno kretnjo se je oprostila, le svojo roko je pustila nekaj časa v njegovi — potem pa se je obrnila in šla.

Tudi Degenthal je šel. Bil je nezadovoljen s seboj, ž njo, z vsem tem srečanjem. Zavest, da zdaj ve za to tudi tretji in nezadostno slovo, pri katerem je videl Noro tako užaljeno, vse to mu je napravljalo to stvar skrajno neprijetno.

»He, punčka,« je rekel Landolfo sobarici, ki mu je pravkar prišla nasproti, »kako je bilo ime temu gospodu, katerega sem te poprej videl naznaniti ravnatelju?«

»Tu imate njegovo posetnico,« je reklo dekle, »gospa je rekla, da jo moram izročiti gospodični, a gospod je bil že notri.«

»A tako,« je mislil Landolfo. »Zato je torej gospodična tako prevzetna, ker ji je le grof dovolj, da ji dvori. Ta ima prav primerno ime, da bo smel kaj takega pripeljati k svoji oholi rodbini.«

Še isti večer je našla grofica Degenthal med svojimi pismi enega, ki je bil iz finega papirja in napisan z elegantno pisavo. »Dober prijatelj vas svari. Vaš sin se je danes zjutraj sešel v nekem tukajšnjem hotelu z neko damo, gospodično Noro Karstenovo, hčerjo cirkuškega ravnatelja. Če hočete preprečiti splotko, potem je skrajni čas. Tvegajo vse do zadnjega,

da bi ga priklenili in stvar spravili v javnost. Samo na ta način mi je mogoče svariti.«

Grofica je odrevenela, ko je to brala; bil je prevelik udarec na njene pravkar vzklile upe. Na to je bilo torej preračunjeno njegovo obnašanje, da bi jo speljal v napačno prepričanje, da bi ji nasul peska v oči! — vse skupaj skrivaj dogovorjena zgodba! Razljutila se je nad svojim sinom, razljutila nad »spletko«, v katero se je bil ujel, četudi si je vedno ponavljala, da od teh ljudi ni nikdar pričakovala kaj drugega.

Brezimno pismo se je pravzaprav upiralo njenemu odkritemu čutu — toda v tem slučaju — spletko za spletko — zdaj hoče iztrgati sina iz teh nedostojnih družb, naj velja kar hoče!

Njen sklep je kmalu dozorel. Še tisto uro je odšlo pismo na starega ekscelenco; in če je včeraj hvalil njeno nestanovitnost, ji je moral zdaj vsekakor priznati v tem oziru še napredek. V tem pismu ga je namreč naprošala, naj čim bolj pospeši odhod njenega sina; vsaka ura je dragocena. Povedala ni ničesar, a vendar navedla dovolj, da je izkušeni gospod lahko razumel in slutil, za kaj gre.

Že naslednjega jutra na vse zgodaj je dobil grof Kurt poziv, naj gre v inostranski urad; tam so mu takoj izročili potrebne listine z ukazom, naj takoj odpotuje k poslaništvu v Carigrad.

Kurta, ki je ta ukaz že nekaj časa pričakoval, to ni iznenadilo. Če bi bil zadnje ure nekoliko manj zaposlen, bi bil morda lahko opazil, kako malo je bilo to razburila njegovo mater, četudi jo je pričakovala zelo dolga ločitev. Lilin obraz je bil najbolj iznenaden in najbolj žalosten.

Na kako svidenje z Noro, na kako besedo obvestila ni bilo misliti, tako se je mudilo v zadnjih urah. Še preden se je kratki zimski dan nagnil, še preden se je tega sam dobro zavedel, je že v hrumečem brzovlaku, kateri ga je z vsako minuto bolj in bolj oddaljeval od Nore.

X

Kurt je bil že mesec dni na svojem novem mestu. Njegove misli so se bavile z vsemi novostmi, ki so ga obdajale in so le mimogrede uhajale k zapuščenim spominom. V resnici mu je bilo v okrepčilo, da se je po vsem notranjem nemiru, ki ga je bil prestal zadnje leto, pečal le z zunanjimi predmeti.

Hitro ti mine mesec, če živiš v vrtincu novih ljudi, novih razmer in novih poslov; zelo dolg pa je mesec, če slednji dan pričakuješ neke vesti, če slednji dan hlepiš po nekem dokazu ljubezni. To nasprotje je Kurta živo zbadlo v oči, ko ga je slednjč iz uravnovešenja in pomirjenja, v katerega se je bil vživel, zbudilo Dahnowo pismo. Debeluhar je pisal nejevoljno in odločno:

»Misli si o mojem vmešavanju kakor hočeš; toda jaz ne razumem, kakšno pravico imaš, da onesrečiš mlado bitje, kateremu si zagotovil svojo ljubezen in zvestobo. Ni mi treba imenovati nje, ki je vse dolge tedne zastonj pričakovala od tebe vsaj eno besedico pojasnila. Ti bi moral bolje vedeti, nego jaz, kaj tako nežno srce pri tem trpi. Zelo dvomim, če ji je bilo v tolažbo, čuti od mene, ki sem slučajno zvedel, da je tukaj, da si prispel zdrav na svoje odrejeno mesto. Morda bi bilo zanjo tolažilneje, če bi mislila, da te ovira bolezen, kakor pa tako ravnanje, ki ga ni mogoče oprostiti. Oprosti besedo — z ozirom na njeno žalost ne najdem druge. Ti se misliš menda zelo strogo držati pogojev svoje matere, kljub vsem nenavadnim dogodkom, ki so se bili medtem pripetili. Meni se zdi, da ljubezen drugače misli. Karstenova žena in hči gresta jutri z Dunaja; doslej jih je pridrževala tu ravnateljeva bolezen. Tudi jaz odpotujem jutri. Če bi te veselilo, da mi kaj pišeš, pošlji mi v domovino na Meklenburško.«

Bolj jasno pismo ni moglo biti. Kurtu ni bilo treba izpraševati vesti: jasno je videl svojo krivdo. Kaj je bil napravil! Neprijazno svidenje, hladno slovo in zdaj ti štirje tedni, ki so se mu zdeli tako kratki! Namesto, da bi ji bil kaj odgovoril, je bil odšel, takoj

odšel, ne da bi jo bil sploh kaj pomiril ali ji kaj pojasnil. In zakaj je šel, kaj je bilo povzročilo tisti hitri odhod, ki mu je bil komaj pustil do zavesti? Hipoma mu je padlo kakor luskinе z oči: to se je moralo zgoditi na nenavaden način. Vse mu je postalo jasno: tisti poziv, ki ga je bil prejel še istega dne, zadovoljen obraz njegove matere, ko je bila to zvedela, njena ravnodušnost ob slovesu, hipno začudenje njegovega predstojnika tukaj, ko se je bil pri njem zglasil. Nora je imela prav — ločiti so ga hoteli od nje in posrečilo se jim je. Njegova mati je bila ukrenila vse, da bi pospešila njegov odhod, ne da bi bil on kaj slutil, da bi ga tako odtujila njegovi ljubezni in ga privedla na drugo pot. Zdaj je umel njeno namero in bil je tem bolj užaljen, ker je čutil, da je bila dosegla gotov uspeh.

Tem silnejša pa je zrastle v njem samozavest in ljubezen. So mar mislili, da ga bodo na ta način premagali? Da bodo na zvijačen način upognili njegov odpor, ker ga niso mogli zlomiti?

In Nora, Nora, ki jo je bil tako zanemaril, kako je revica trpela! To si je slikal še v temnejših barvah kot je bilo v resnici; ni se namreč domislil nobenega opravičila, ki ga vendarle žensko srce vedno najde v svojo tolažbo, če ljubi. Vsak dan mu je bil zdaj dolg kakor mesec. In Dahnnow je bil njen tolažnik, Dahnnow je vztrajal pri nji in njemu je bila ona bržkone po-tožila svojo bol; saj je govoril Dahnnow o njenem nežnem srcu! Z ljubosumno nejevoljo je obstal pri tej besedi. Zakaj neki je ostal Dahnnow tako dolgo na Dunaju — ni li prišel tja prav tedaj kot Karstenovi? Kurt se je spomnil njegove zadrege pri šalah oni plesni večer. Tudi zdaj je ž njimi vred odšel z Dunaja... Spričo le-teh misli je Kurt popolnoma pozabljal na ostalo vsebino pisma.

Ali se hoče vse zarotiti zoper njega? Pa naj si izmišlja ves svet zoper to karkoli hoče, njega ne bodo premagali, če mu le ne odtujijo Norinega srca! Kaj naj stori? Mora ji dati sijajno zadoščenje, dokazati ji, da so vsi poizkusi, ločiti ga od nje, brezuspešni.

Piše ji! Toda pisana beseda je mrzla in nemara bi pisma radi kakih spletk še v roke ne dobila. Zdaj je čutil povsod spletke. Ena beseda bi poravnala vse, en pogled izbrisal vse! Jezno je udaril z nogo ob tla, ker so ga bili tako oddaljili.

Dahnovo pismo je zletelo vstran, da je napravilo prostor zemljevidom in voznim redom. Saj v dandanašnjih časih skoraj ni več daljav, v vojni kakor tudi v ljubezni pa je marsikaj mogoče.

Naslednje jutro je prinesel Degenthalov sluga poslaniškemu načelniku pisemce z vestjo, da je grof nekoliko bolan in mora zato nekaj dni ostati v postelji; zdravnik da mu je predpisal popolen mir.

»Glej, glej,« je rekel stari gospod, ko je to bral, »vedno zopet nespamet od nas Nemcev, da se ne varujemo tukajšnje vročine. Mladega moža so mi priporočili; na vsak način moram k njemu, da pogledam, kako je ž njim.«

*

Nekaj dni pozneje.

Pomladansko solnce se je zrcalilo v blestečih se oknih gradiča, ki se je ponosno dvigal nad vilami v bližini saške prestolice. Solnce, v katerem se je sedaj jasno odražala mogočna stavba iz brstečega zelenja, je obsevalo tudi mlado deklico, ki se je bila vsedla na hišnem balkonu; bila je kakor ljubka cvetica sredi pomladne krasote. Toda v njenih očeh ni odsevalo žarko solnce; trudno jih je povešala in pod dolgimi trepalnicami so bile modrikaste sence. Vse njeno vedenje je bilo nekam otožno in roke so ji trudno počivale v naročju, kakor da ima dovolj opravka s svojimi mislimi.

Nora sama sebe ni prav umela. Da je užaljena radi Kurtovega molka, si ni hotela priznati in vendar jo je ravno to vznemirjalo; kljub temu, da se je upirala vsakemu nezaupanju, se je vendarle prikradlo vanjo; hotela je misliti na svojo ljubezen, pa je občutila zgoče in nemirno hrepenenje. Dve leti si bodita tuja in oddaljena, tako so ji ukazali v začetku; na to

je bila pristala — in kako lahka se ji je zdela tedaj preizkušnja. Samo počakati dve leti s toliko ljubeznijo v srcu se ji je zdela vendar tako majhna naloga. Zdaj pa je bilo preteklo komaj šest mesecev in že se je raztezal čas med njima kakor prepad in zdelo se je, da se bo širil vedno bolj in ga slednjič ne bo mogoče več prekoračiti. Hitro so ji tekle solze po licu, glava se ji je povescila še niže in Nori se je zdelo, kakor že tolikrat v tem času, da ji mora počiti srce od hrepenenja in bolesti.

Kaj ni čula voza, ki se je med njenimi sanjami pripeljal do vrat, katere so ločile cesto od vrta? Kaj ni čula, kako se je tam ustavil in ni videla moža, ki je urno izstopil in komaj še poslušal kočijaža, ki mu je popisoval pot do hiše? »Temu se pa mudi!« je mrmral starec in z zadovoljstvom gledal na bogato napitnino, ki mu jo je bil stisnil v roko.

Medtem je potnik prekoračil umetno zavita pota med nasadi. Njegov obraz je bil prečut, lasje razmršeni, obleka nekoliko v neredu, kakor po dolgi nočni vožnji. Oči pa so mu nekam zmagoslavno žarele in pazno je oprezoval naokrog, dokler ni hipoma zagledal postave na balkonu; lahen radosten vzklik mu je ušel iz ust — in v nekaj hitrih skokih je bil preko kratkega kamenitega stopnišča. Morda je zdaj Nora čula urne korake, da se je osuplo dvignila in čudno zrla vsiljenca?

»Nora! Nora!« zakliče Kurt. Še trenutek strmečega začudenja, kakor da si ne upa verjeti lastnim očem — nato pa ji zasiže iz oči žarek blaženosti, iz prsi ji privre radostni klic . . . To je bilo vpraševanja, strmenja in pripovedovanja, ko sta prišla slednjič do besede!

Degenthal se je bil medtem že davno vrnil s svojega nepremišljenega potovanja. Ko je nekega jutra poslanik sedel v svojem zasebnem salonu v Carigradu, se je zglašil pri njem njegov najmlajši pribočnik, mu javil, da je okreval ter se mu zahvalil za ljubeznivost, da je bil tolikrat povpraševal po njem. »Se torej zdaj prav dobro počutite?« je vprašal stari gospod in ga nekam čudno ostro motril.

»O, izborno! Mnogo bolje kakor prej,« je rekel mladi mož žarečih oči.

»Videti ste nekam utrujeni,« je počasi nadaljeval načelnik. »Vaš sluga je bil zelo strog čuvaj; človek niti ni mogel do vas, čeprav sem se tolikrat tudi osebno potrudil, zdravnik pa je bil zelo molčeč.«

»Ekscelenca ste bili preveč skrbni,« je zmedeno jecljal mladi mož. »Zdravnik je bil...«

Poslanik je vstal in položil roko na njegovo ramo. »Dragi moj, vi ste slab diplomat,« je rekel z rahlim nasmeškom. »Vaše spletke so slabo stkana pajčevina. Saj vam obraz izdaja, kar hočete zamolčati. V katero zdravilišče vas je popeljal tržaški parnik?«

Grešnik je ves osupel stal pred svojim predstojnikom.

Stari gospod je nekajkrat prekoračil sobo. »Mladi mož,« je slednjič dejal in obstal pred njim, »mladi mož, nikar ne zapravljajte svoje mladosti v slabih družbah.«

Kurt mu je odkrito pogledal v oči. »Ekscelenca,« je rekel, »šlo je za srečo nekoga, ki ga prav tako spoštujem kakor ljubim.«

Poslanik ga je motril še resneje. »Ne mislim nič slabega o vas,« je rekel, »vendar so mi sporočili, da ste v veliki nevarnosti, da zapravite svojo življensko srečo. Vaš pogled mi je porok, da ni nič nečastnega; vendar bodite previdni pri tem, kar imenujete svojo življensko srečo. Če se ne motim, niste vi mož, ki bi si mogel vsem nakljub priboriti srečo; boste prej sami šli po zlu.«

Od onega dne je bil svet za Noro zopet lep, četudi so zagrnilo nebo oblaki in ni dosti manjkalo, da niso mrzli deževni nalivi odplavili vse pomladne krasote in čeprav so tudi na njenem obzorju vstajali oblaki, ki so s svojo mračnostjo polagoma vedno bolj vplivali nanjo. Oblaki, ki so se zbirali nad njo, so se kazali na očetovem čelu, čigar razpoloženje se je bilo po njegovi bolezni popolnoma izpremenilo. Polastil se ga je bil neki nemir, neka razdraženost, ki je poprej na njem niso nikdar poznali. Celo veseli dogodek, da se mu je rodil sin, kar je bilo kmalu po

vrnitvi njegove žene v vilo, ga je razveselil le za nekaj dni, dasi je kazal izprva toliko veselja nad novorojenčkom.

Nora je z veseljem sprejela bratca. Bilo ji je pravzaprav v tolažbo, da bo imel oče nadomestilo, če bodo njo bodoče razmere popolnoma ločile od njega. Njegove slabe volje, ki jo je začetkoma pripisovala bolezni in potem nemiru radi pričakovanja tega dogodka, si ni znala razlagati drugače, kakor da ji je vzrok telesno trpljenje. Zato ga je večkrat prosila, naj si privošči več miru. Saj vendar že leta ni bil tako neumoren; vedno in vedno se je vračal k družbi, često pa je prihajal v vilo, toda le za nekaj ur in še tedaj vedno v spremstvu onega Landolfa, ki se mu je zdel neizogibno potreben in s katerim je pogosto imel dolga in tajna posvetovanja.

»Signor Landolfo«, kakor se je nazival posebno rad in kako je vedno v debelih črkah blestelo njegovo ime na letakih, je bil vsekakor nenavadna prikazen. Vitka postava, drzni profil, polni blesteči se črni lasje, vse je ugodno vplivalo na množico. Le natančnejši opazovalec se je počutil neprijetno ob drznem, lokavem pogledu njegovih temnih oči, ob mesenem izrazu nabreklih ustnic, ki jih je najbolje skušala zakriti skrbno negovana brada. Če bi bilo njegovo preteklost sploh mogoče doznati, bi mogli razlagati njegovo ponosno zveneče ime iz Ponižnega »Levija«. V najrazličnejših vlogah se je bil že pojavil in vedno zopet izginil brez sledu. Napol izprijen genij je poskušal že na odru kot umetnik, kot pisatelj in v podobnih strokah. Ko je bil nekega dne popolnoma na suhem, je vstopil v neko malo jahaško družbo. Nekaj priročnosti in njegova ugodna zunanost sta mu tam pripomogli do veljave in s samozavestjo, ki ga je dičila, se je bil kmalu ponudil ravnatelju Karstenu v službo. Landolfovi jahalni talenti niso bili posebni; toda Karsten je znal uporabiti njegovo estetsko in trgovsko nadarjenost. Spretno je znal snovati nove prizore in obdelovati gledališke točke predstav in to mu je dajalo veliko prednost pri družbi; prav tako je tudi njegovo spretno pero

vzbudilo pozornost pri ravnatelju. Landolfo pa je vsekakor bil mož, ki je znal izkoristiti ugodno priliko. S spretnostjo, ki jo je bil morda imel po svojih židovskih prednikih, je znal tako pomagati svojemu predstojniku, da mu je ta polagoma prepuščal tudi vodstvo trgovskih poslov. Ravnatelj ni nikoli imel smisla za trgovske zadeve, vedno jih je rad naložil na rame drugemu; hitri, premeteni pogled in točni preudarek Landolfov sta mu ugajala tem bolj, čim več sveta je potreboval v tem času nego sicer.

V zadnjih mesecih so nastopile važne in zamotane gospodarske izpremembe. Dotlej je bil Karsten neoporečno edini in največji v svoji stroki. Žel je zlate žetve, tako, da se mu ni bilo treba prav nič bati, če je trošil velike vsote za svoje razkošje.

Prejšnjo zimo pa mu je bil prvič nastopil tekmeč, ki je neumorno skušal zatemniti ravnateljev sijaj in pridobiti naklonjenost ljudstva zase. Brez dvoma mu je bilo velikansko imetje na uporabo; bil je iznajdljiv v izbiri zanimivih sporedov ter v uvedbi novih elementov, ki so privabljali gledalce.

Novost pa vedno vleče in Karsten je kmalu opazil znaten odpad onih, ki so mu bili doslej naklonjeni in še bolj občuten primanjkljaj v blagajni. Tudi on je uvidel, da bo treba večjih stroškov in naporov, da bo mogel biti kos tekmeču. Nekaj njegovih najboljših moči mu je bil oni z visokimi ponudbami že izneveril, da je z ozirom na osebje zdaj v resnici zaostajal za njim. To ga je zelo žalilo in zbudilo vse njegovo častihlepje. Da bi svoje ime zopet dvignil do stare višine, si je moral nabavljati zdaj novih privlačnih sredstev. Toda ta na hitro privlečena sredstva so stala ogromne vsote in pri kapitalu, ki ga zahteva že samo dnevno vzdrževanje toliko ljudi in živali, je korak navzdol kakor sunek v plaz.

Da bi ohranil svoj kredit, ni smel Karsten ničesar izpreminjati na razkošju svojega življenja, čeprav je težko plačal gradič, ki ga je bil dobil s popolno brezvestnostjo velikega bogataša.

To ga je vznemirjalo že vso zimo in polagoma pripravljalo tla njegovi bolezni. Zadnje tedne pa se

je pridružila še nova okoliščina, ki ga je težko zadela. Bankir, pri katerem je bil vložil one vsote, s katerimi je moral vedno razpolagati, je nesrečno špekuliral in prišel v stečaj. To je ravnatelja zadnje čase tolikrat privedlo vilo, ker se je posvetoval s trgovci v bližnjem mestu.

Danes je nenadoma prišel in le s težavo prikri-val svoje razburjenje; Landolfa je med tem v svrhu poizvedb poslal v mesto. Pogled na njegovega mladega potomca in zdravje njegove žene sta ga nekoliko razvedrila, dočim je Noro večkrat motril s temnim pogledom. Njeno razmerje z grofom mu je postajalo v sedanjem položaju mučnejše.

Zvečer, ko je bil v krogu svojcev v salonu svoje žene, je zopet prišel Landolfo. Ravnatelj mu je pohitel nasproti. V boleštni razdraženosti je videl v njem zdaj svojo edino oporo, ker ga je slepilo nekaj pametnih nasvetov, ki niso bili slabo uspeli. Zato je Landofla čedalje bolj priklepel nase in zato ga je sprejel tudi danes z zelo očitno ljubeznivostjo. Ravnateljici je bil Landolfo jako všeč. Bil je mož njenega prejšnjega kroga in njegova pikantna postava ji je zelo ugajala. Posvečala mu je vedno največjo ljubeznivost; dočim je Nora, kateri je bilo njegovo vsiljivo vedenje nenavadno zoprno, občevala ž njim le z odbijajočo hladnostjo, zlasti od onega dne, ko je prisluškoval njenemu snidenju s Kurtom.

Ravnatelj, ki mu je dajal vedno več dokazov svojega zaupanja, ga je povabil, naj prisede v domači krog — ta trenutek je Nora kakor nehote porabila, da se je dvignila in odšla iz sobe. Landolfo je to opazil in se ugriznil v ustnice. Bil si je svest tihega boja med seboj in hčerjo svojega gospodarja — užalila je bila več nego njegov ponos.

Landolfo ni bil ostal hladen ob toliki lepoti, odkar pa se je bil približal ravnatelju, so dobile njegove misli smel polet. Njegove zmožnosti in njegova osebnost se mu je zdela dovolj velika, da si poizkusi pridobiti roko gospodarjeve hčerke. Noben drug zet bi mu ne mogel toliko koristiti in tako dobro deliti ž njim vrhovnega vodstva v bodoče kakor on.

Kolikor se tiče pridobitve osebnosti same, se je naslajal z najlepšimi upi. V krogih, v katerih je živel, si je bil vedno svest lahke zmage. Norino hladnost si je začetkoma razlagal s ponosnim izjemnim stališčem, ki ga je imela v tem krogu. Od onega dne pa, ko je naletel na Dunaju na grofa Degenthala in je menil, da je bil našel pravi ključ za to in užaljeni nečimurnosti se je pridružila še divja ljubosumnost.

Prvo maščevanje je bilo po njegovi preprosti pameti brezimno pismo, ki ga je bil poslal grofici. Tedaj je smatral to razmerje za navadne ljubavne spletke. A nekatere ravnateljve besede so ga kmalu pripravile do drugih sklepov; ker pa je bila Nora od onega dne nasproti njemu še osornejša, je naraščala tudi njegova maščevalnost. Hotel jo je ponižati, hotel ji je izbiti te visokoleteče misli — moral jo je vreči. Ker je računal, da bo morda potem dosegel svoj prvotni načrt, ga je to še bolj spodbujalo, zlasti, ker so mu očetove stiske nenadoma podale v roko sredstva za to.

Ko se je okrenila k odhodu, se ji je Landolfo, bled od jeze, umaknil ter ji napravil prostor do vrat; njegove temne oči pa so počivale na njej, kakor da so jo hotele použiti, na njej, ki si njegove jeze niti ni bila v svesti, tako malo se je bila zmenila zanj. Landolfo je molčal, a njegov sklep je v tem trenutku dozorel.

Tudi ravnatelj se je nevoljno ozrl za svojo hčerjo. Da bi zakril njeno vedenje, je zopet vstal. »Ne, pojdiva v mojo sobo, Landolfo; za trgovske zadeve je najbolje, če se takoj uredijo, dame pa za take stvari itak niso.«

»Kakšne novice imate,« ga je vprašal, še preden je zaprl vrata svoje sobe.

Ko sta bila sama z ravnateljem, je dobilo Landolfovo lice takoj drug izraz. Vsa pokornost je izginila ž njega; Landolfo se je zavedal, da je nujno potreben. Zato je mlačno sprejel smotko, ki mu jo je ponudil ravnatelj ter jo dolgo prižigal; nato se je leno vrgel na stol, dočim je ravnatelj nemirno hodil po sobi.

»Tu so pisma,« je rekel Landolfo in zagnal na mizo majhen zavoje.

»In bankir?« je razburjen vprašal ravnatelj.

»V najboljšem slučaju bo velika izguba. Dve tretjini bosta gotovo izgubljeni, če ne več.«

»Toda to je vendar prehud udarec,« je zaklical ravnatelj, »nenadomestljiva izguba! V sedanjih razmerah jo bom komaj prenesel. Pri družbi ni nič kaj prida. Vso zimo velikanski stroški in ogromni primanjkljaj v dohodkih.«

Landolfo je molčal in vrtinčil v zrak oblake dima.

»Dve tretjini izgube,« je mrmral ravnatelj, venomer hodeč sem in tja, »to je propast!«

»Ena sama srečna sezona bi vam pomogla zopet na noge,« je mirno rekel Landolfo.

»Toda ali naj srečno sezono izkopljem iz tal?« je jezno zaklical Karsten. »Ta lopov me hoče uničiti; nabira ti vsa mogoča blazna sredstva! Gotovo je to podjetje večih. En sam bi ne mogel razpolagati s toliki vsotami. Slepništvo je, jemati mi slavo, ki sem jo užival toliko let... Toda ne bo me pregnal z bojišča!«

»Je pri družbi kaj novega?« je s čudovito mirnim glasom zopet vprašal Landolfo.

Ravnatelj je zmignil z rameni. »Novi glumci dobro delajo; a prihodnje četrletje bo treba zopet povišati plače. Saj ni mogoče plačevati! Blagajnik zahteva denar; obisk je slab. Nova družba je, seveda, takoj nastopila pot po vseh srednjenemških mestih in to pred nami, da bi nam delala konkurenco. Je li to podjetje večih. En sam ne bi mogel razpolagati s levi pitat zijala?« je pripomnil srdito.

»Vzemite kako levinjo v službo, to najbolj privlači,« je z ostudnim nasmehom rekel Landolfo.

Ravnatelj ga menda ni slišal; bil je zaposlen s pismi, ki jih je bil Landolfo položil na mizo. Hipoma mu je ušla lahna kletev. »Tudi to še,« je rekel jezno in vrgel pismo od sebe. »Kaj pa je tej ženski padlo v glavo? Tu mi odpoveduje gospodična Beti, moja prva in najboljša učenka v jahanju. Ali nisem prav-

kar privolil tudi v njene blazne zahteve? Tudi to mi je izneveril ta lopov!«

»Kaj pa piše?« je malomarno vprašal Landolfo.

»Berite sami. Neumne fraze... Še tega je bilo treba.«

Landolfo je prebral pismo in ga mirno odložil. »Sem si mislil,« je rekel in se naslonil na stol.

»Kaj ste si mislili? Kaj hoče?« je jezno vprašal Karsten.

»Užaljena umetniška čast. Gospodična Nora ji ni vrnila obiska... tega naša lepotica ne prenese. Niso vsi tako krotki kakor smo mi.«

»Neumnosti,« je godrnjal ravnatelj. »Dekle me bo še spravilo ob vse s svojo nespametno prevzetnostjo.« Razburjen je hodil po sobi. »Kaj naj storimo, Landolfo?«

»Vzemite kako novo v službo; gospodična Beti ni bila več novost.«

»Kako novo!« je zopet zaklical ravnatelj. »Kje pa naj jo iztaknem kar takoj? In blazne zahteve, ki jih zahtevajo te stvarce.«

»Ne poznam nikogar, ki bi lažje odvrnil to propast,« je pripomnil Landolfo, otresajoč smotkin pepel.

»Kakor kdo — jaz?« je začudeno vprašal ravnatelj in ga zastonj skušal pogledati v vstran obrnjeni obraz. »Kako to mislite, Landolfo? Vi ste pameten mož; ali imate kak načrt? Govorite!«

»Gospodična Nora,« je rekel Landolfo s še vedno vstran obrnjenim obrazom, kakor da ima opraviti s smotko. »Gospodična Nora je najboljša jahačica, kar jih poznam. Gospodične Beti ni bilo primerjati ž njo. In ona je poleg tega lepotica, ki bi vam privedla zopet polovico sveta... Naj nastopi gospodična Nora in zmaga je vaša.«

Karsten je stopil korak nazaj. »Moja hči ne jaha javno,« je rekel čez nekaj časa s hripavim glasom.

Landolfo je molčal.

»Ona tega ne bo nikdar storila!« je zaklical ravnatelj.

»Gospodična Nora je zelo pobožna, pravijo; vedela bo, kaj je njena otroška dolžnost, da obvaruje očeta gotove propasti.«

Ravnatelj je bilo kakor da mu stopa mrzel pot na čelo. »Ona ima druge dolžnosti... ona je zaročena... in grof ima mojo besedo.«

Landolfo se je tiho zasmel. »Ah, zaročena... morda z mladim avstrijskim grofom? Saj to menda doslej ni bilo bogve kako znano.«

»Dve leti bi moralo ostati še tajno,« je nekoliko v zadregi odgovoril ravnatelj.

»Takšna zaroka,« je rekel Landolfo in zmignil z rameni. »Skrivna zaroka, da človek obdrži prosto roko... poznam to! Zato se je mladi gospod tako hitro napotil v Orient. Zdi se mi, da je gospa mama pripomogla k temu.«

»Kam?« je vprašal ravnatelj, ki mu Nora ni bila ničesar povedala o Kurtovi premestitvi, iz nekake bojazni, da ne bi omenjala oddaljenosti.

»Poslaniški pribočnik v Carigradu je,« je rekel Landolfo, »da mladi gospod nekoliko izpremeni zrak... orijentalški ljubimec bo malo motil vaše načrte, predragi,« je pripomnil in zaupno položil roko na ravnateljjevo ramo. »Bodiva si odkrita. Saj razumemo take zgodbe: taki se pač ljubijo, ne poročijo se pa nikoli.«

»Grofa smatram za popolnega poštenjaka,« je rekel ravnatelj in na licu se mu je pokazala temna pega. Nevoljno se je umaknil pred dotikanjem svojega podložnika in stal trenutek s poprejšnjim dostojanstvom pred njim.

»Jaz tudi,« je odgovoril Landolfo z nesramno mirnostjo. »Toda mlad je še, zelo mlad! Bodite pravični, ravnatelj: z njegovega stališča je to velika nespamet; nespamet pa ne traja dolgo. Najvztrajnejši pustolovec je ne vzdrži niti tri dni. Tako je vedno v življenju in četudi je nespamet še tako sladka, se vedno razbije sama ob sebi. Mladi parček je že v prepiru.«

»Kaj veste vi o tem,« se je razjezil ravnatelj.

»Srečen ali nesrečen slučaj, kakor se vzame, mi je dal priliko, da sem bil priča majhnemu prizoru — Gospodična Nora se joka, ker ji gospod grof očita, da je prišla s »tolpo« tja... nato gospodična Nora ogorčena... potem ga prosi, naj nikar ne hodi na Turško. A kot v odgovor na to je odpotoval grof še isto noč... brez nadaljnega slovesa.«

»O vsem tem nisem zvedel ničesar.«

»Gospodični Nori pač ni bilo prijetno to pripovedovati,« je odgovoril Landolfo. »Opazil sem njeno tiho vznemirjenje. Toda gospodična Nora je precej pametno dekle. Kakor hitro ji bo vse jasno, bo vedela, kaj ji je storiti. Razumela bo,« je nadaljeval počasneje in poudarjaje, »da gospodarski polom ne bo izboljšal položaja in da bo hči propadlega cirkuškega jahača tej rodbini še manj pogodu kakor hči bogatinova.«

Karsten je obstal kakor odrevenel. Te besede so mu predočile novo sliko — razgovor s kaplanom o doti, ki jo je bil obljubil takrat in ki ga bo imel zdaj za lažnika.

Znova se mu je vrinila misel, da bi bilo protin naravno, da bi se v takem trenutku ne mogel opreti na svojo hčer — na hčer, ki ji je treba le iztegniti prst, da ga reši, a ne bo storila tega. »Nikdar ne bo storila tega!« je zaklical glasno.

»Čudno pojmovanje otroške dolžnosti je to,« je hladnokrvno rekel Landolfo. »Nas kdo ni dosti vreden, a bi pojmil to drugače. Sicer počakajte še do jutri. Jutri se bo odločilo, kaj bo iz te stvari. Hiša še ne gori nad glavo. Tri mesece še lahko ohranimo kredit v najslabšem slučaju ... ponavljam, gospodična Nora ne bo naraven otrok. Samo poizkusite.« Pri tem si je prižgal novo smotko in je postal še trenutek, kakor da je čakal na ravnateljevo besedo.

Karsten ni nič odgovoril. Še temneje sta mu goreli pegi na licih, nemirno so delovale njegove misli; toda molčal je.

Landolfo je vprašal, če lahko odide. Le molče mu je prikimal ravnatelj in bil je sam.

Ali bi ne bilo naravno, da bi otrok rešil očeta? Ta misel se mu je neprestano vsiljevala v možgane.

»Nič ji ne rečem, ne, prav nič,« je zopet ponavljal nato in vendar mu je zvenelo po ušesih vso dolgo prečuto noč: »Ali ni samoposebi umevno, da otrok reši svojega očeta?«

XI.

Drugo jutro je Nora zgodaj dala osedlati svojega konja, da bi po svoji ljubi navadi nekoliko pojezdila v sveže jutro.

Ko se je ustavila na dvorišču, ki ga je ločil od parka nizek zid, je zagledala očeta, stoječega ob oknu pisarne. Pozdravila ga je in da bi mu napravila nekoliko veselja, je spodbodla konja, da se je vzpel visoko v zrak; v umetniškem okretu ga je zasukala in ga vodila na najrazličnejše načine; slednjič je še enkrat pozdravila očeta in v mogočnem skoku skočila preko zidu ter izginila v parku.

Jo je li oče opazoval? Da, z žarečimi očmi je gledal njeno dovršeno umetnost, njeno izredno nadarjenost, s katero je brzdala žival. Bil je to mlad, isker konj, ki ga je bila pred kratkim izbrala v njegovem bogatem hlevu, da je, kakor že večkrat, pozkušala na njem svojo spretnost. »Landolfo ima prav, gledala bi svet pred svojimi nogami,« je mrmral; »postala bi največja v svoji stroki. Pa bo tudi njej v veselje; moja pristna hči je,« je pristavil.

Da bi si pot nekoliko okrajšala, je Nora preskočila potok, ki je omejeval park. Tam je vodila steza na cesto, ki je peljala v mesto. Breg je bil polzek in njenemu konju je spodrsnilo; le njena krepka roka ga je obvarovala pred padcem. »Kako nevarno je to mesto,« je menila, ko se je ozrla; polomljeno grmičevje, polzka steza in mostiček so se ji živo vtisnili v spomin.

Vrnivši se domov ni našla svojcev v družinski sobi, kakor po navadi ob tej uri. Misleč, da je njena mačeha z otrokom na vrtu, je šla iskat očeta v nje-

govo pisarno, da bi mu še enkrat voščila jutranji pozdrav. Toda iznenadena je obstala pri vratih. Tam je sedel oče in si z roko podpiral glavo; bil je prava podoba težkih skrbi. Pred njim je ležal razprostrt papir, na tleh pa je frlel zelen ovitek, znak brzojavnega sporočila.

Z nagonom ljubezni je slutila, da se je zgodilo nekaj, kar je bilo v zvezi z njegovim prejšnjim skrbečim obrazom.

V tem trenutku je bila pri njem, ljubeznivo se ga je oklenila in nežno spraševala po vzroku njegove žalosti. Zelo je ljubila svojega očka in zdaj se ji je vzbudilo rahlo kesanje, ker je čutila, da je dajala zadnji čas svoji novi ljubezni neizmerno prednost. Zato je bila tembolj ljubezniva in ravnateljju je uga-jalo ljubkovanje njegovega otroka; toda zastonj je spraševala po njegovi žalosti.

Po brzojavnem sporočilu, ki ga je ravnatelj pravkar prejel, so se bile stvari res silno zamotale. Landolfo je javil še mnogo manjšo odstotno postavko, ki jo more pričakovati iz stečaja, kakor jo je bil navedel včeraj, tako, da je ravnatelj po pravici lahko smatral največji del svojega premoženja za izgubljen. V takem položaju človek z lahkoto pograbi za vsako sredstvo, od katerega pričakuje pomoči.

Odločno je pogledal svojega otroka. »Če mi kdo more pomagati, mi moreš ti,« je rekel počasi in težko. oče. »Vse drugo so prazne besede. Dobro . . ., ohrani svoj ponos in prepusti očeta njegovi usodi!«

»Jaz?« je začudeno ponovila Nora. Toda takoj se je domislila materinega imetja, ki je bilo njeno. »Oče,« je rekla prisrčno, »ali gre za materino imetje? A, kako le moreš dvomiti! Vzemi vendar vse, kar ti more pomagati . . . kar je moje, je tudi tvoje.«

»To mi ne more več pomagati . . . je že izgubljeno,« je zamolklo rekel ravnatelj.

Osuplo ga je pogledala. Se je bil mar res postal tega in bil izgubil to, kar je pravno pripadalo njej in ga je to tako težilo? A mladost je velikodušna in te lastnosti je imela Nora še v izredni meri. Še prisrčneje ga je objela. »Ne delaj si skrbi radi tega,

očka; s tem si lahko ravnal po svoji volji. Povej mi, kako naj ti pomagam?«

»Ti si prva umetnica v naši stroki,« je začel ravnatelj. »Ti si nov, svež element, kakršna svet že leta ni občudoval. Podedovala si ga po meni,« je rekel in postal topel ob tej misli... Narava te je odločila za to in ti položila to drznost v zibelko! Vse boš prekosila s svojo slavo, kakor ti je bilo prerokovano že kot otroku.«

Videti je bilo, kakor da se je nenadoma zavedla. »Nikdar, nikdar!« je zaklicala z zvenečim glasom in si z obema rokama pokrila obraz. »Nikdar, nikdar ne!«

»Saj sem vedel,« je rekel in se hladno obrnil. »Tvoja ljubezen je samo v besedah, ne žrtvuješ se pa za nikogar!«

»Oče!« je zaklicala Nora, »vse hočem storiti zate... le tega ne! Pripravljena sem delati zate, če ti je mogoče s tem pomoči, pripravljena trpeti s teboj pomanjkanje, če obubožaš, samo tvoja hočem biti... nobena druga misel ti me ne bo izneverila... le tega ne, samo tega ne!«

»Samo to mi more pomagati,« jo je grobo zavrnil.

»Oče, saj znam vendar več, saj znam boljše stvari,« je zopet prosila. »Veliko sem se naučila, imam še druge sposobnosti; poiskala si bom službo in vse, kar bom prislužila, bo tvoje.«

»Teh malo tolarjev, ki bi jih zaslužila v takšni službi, mi bo pač dosti pomagalo!« je rekel in se zaničljivo zasmel. »Prizanesi mi s svojim praznim govoričenjem.«

»Misli vendar na mojo mater, ki je bila vedno proti temu.«

»Tvoja mati bi mi bila pomagala v vsaki sili; nobena žrtev ji ni bila prevelika zame,« se je izvijal. »Tudi ona se je od mnogih ločila, da je mogla biti moja in mojega stanu, ki ga ti tako oholo preziraš. Ali ti more potemtakem njena beseda, ki je bila izrečena v povsem drugačnih okoliščinah, veljati več nego sramota tvojega očeta!«

Nora je bila brez moči — njeno srce se je zvijalo v smrtnem strahu in vendar ji je prigoval nekakšen glas, naj vztraja.

»Rajši umrem, rajši umrem,« je zastokala.

»In če bi te prosil za to ... res lepo prosil?« je nenadoma rekel oče in ji položil roko na glavo. »Bodi prepričana, če ne bom imel te pomoči, sem izgubljen!« Govoril je z izredno zahlipljenim glasom.

»Rajši umrjem, rajši umrjem,« je ponovila, vsa iz sebe od strahu.

»Da, rajši umrješ, kakor upogneš svoj ponos ... morda imaš prav,« je rekel z istim nenavadnim glasom in ne da bi rekel še kako besedo, se je obrnil ter odšel iz sobe.

XII.

Nora ni vedela, da je sama. Z rokama si je zakrila obličje in obstala na mestu kakor vkopana — kako dolgo, ni vedela; silno jo je potrlo, kar je bila pravkar čula. Skušala si je poklicati v spomin, kaj je bil rekel oče; toda vse ji je bilo nejasno, nerazumljivo. Le eno ji je postajalo polagoma zopet jasno, namreč, da mora biti in ostati trdna, vztrajna proti vsaki prošnji in proti vsakemu pritisku, da je ne sme omajati nobena sila na zemlji, da je ne sme nič na svetu pripraviti do tega, da bi se tako ponižala.

Vstala je vanjo globoka, bridka jeza proti očetu, ki ji je bil kaj takega prisodil. Da, se je le mogla poroditi v njem ta misel! Kdo neki mu je bil žepnil na uho ta nesrečni svet? Neka slutnja ji je rekla, da ima Landolfo svoje prste vmes. Toda pri tem ni hotela izgubljeni svojih misli; misliti je hotela le na to, kako bi odvrnila stisko, kako preprečila nesrečo. Obšlo jo je neskončno hrepenenje po svetu in izpovedi — in vsaka ženska misli tedaj najprej na moža, ki ga ljubi.

To je bil gotovo dogodek, ko je smela prestopiti meje prepovedi, ko je bil nujno potreben razgovor s Kurtom. Misel, da mu bo pisala, jo je že pomirjala. Dvignila se je, da bi šla v svojo sobo; v hiši je namreč

čula korake in nekdo je celo klical njeno ime, kakor da jo išče. Tiho se je izmuznila skozi neka stranska vrata, kajti zdaj bi ji bilo nemogoče stopiti pred obličje drugih. Dospela je v svojo sobo, ne da bi jo bil kdo opazil.

Usedla se je, da bi pisala; a že pri prvih besedah je spet jasno imela pred seboj ves dogodek, da je morala pero s trepetajočo roko spet odložiti. V tem trenutku je močno potrkalo na njena vrata in še preden se je mogla dvigniti, je zagledala pred seboj Landolfov razburjeni obraz.

»Gospodična Nora... Vi tukaj?« je vprašal hitro. »In vaš oče, kje je?«

Nora se je ponosno dvignila, da bi čim hladneje zavrnila vsiljenca. Toda on je vztrajal na svojem mestu in iz njegovega glasu je bilo sklepati, da se je bilo zgodilo nekaj nenavadnega.

»Kje je Vaš oče?« je zaklical znova. »Vem, bil je pri vas, pogovoriti se je imel z vami o važnih stvareh. Kako ste ga potolažili? Je odšel pomirjen od vas?«

Nora ga je zrla kakor v sanjah; le molče je odkimala.

»Ah, tako je!« je zaničljivo rekel Landolfo. »Na ta način ste odslovili svojega očeta? Zelo otroško! Zdi se, da ne veste, česa vsega so zmožni ljudje, ki so na robu propasti!... Še enkrat, gospodična Nora, kje je ravnatelj?« je zaklical in nestrpno udaril z nogo ob tla, ko je še vedno molčala in ga zrla kakor v sanjah.

Nora je prebledela ko smrt; položila je roko na čelo, kakor da mora najprej zbrati svoje misli. »Ne vem, jaz ne vem,« je zajecljala. »Kaj menite... kaj mislite?« A kakor da se ji je nenadoma zopet vrnila zmožnost mišljenja, je dodala: »Tako ga moram poiskati. Po najinem razgovoru je šel ven na vrt.«

»Na vrt? Kam? Kaj je hotel tam... pa vendar ne sam?« je z osornim glasom dalje vpraševal Landolfo. »Z ravnateljico sva seveda mislila, da sta skupaj in vaju nisva hotela motiti. Nisva si mogla misliti, da bi hči prepustila očeta ob uri nesreče samemu

sebi. Vse posledice boste nosili vi!« je neusmiljeno nadaljeval Landolfo.

»Prepustila očeta samemu sebi« — te besede so jo zadele v dno duše. Da, mislila je samo na svojo nesrečo, molče in brezobzirno ga je bila zavrnila.

»O, takoj ga morava poiskati!« je zaklicala vsa prepadena; v strahu je pozabila na svoj gnev in proseče je iztegnila roke proti Landolfu. »Pojdite z menoj, da ga poiščeva!« je prosila še enkrat.

»Vse posledice boste nosili vi!« je ponovil Landolfo.

A ona ga ni več čula; odhitela je po stopnicah proti vrtu. Gospa Emilija je preplašena stala ob vhodu na vrt in jo hotela zadržati, vprašujoč jo, kje neki je ostal ravnatelj vse jutro.

A Nora ni imela časa, da bi odgovarjala. »Gotovo je v parku, mogoče pa je odšel proti mestu!« je zaklicala in odhitela, da ji je Landolfo komaj sledil. Zdelo se ji je, da je sedaj vsaka minuta dragocena. V njenih ušesih je odmevalo kakor doneči zvon: »Vi pač ne veste, česa vsega so zmožni ljudje, če so na robu propasti, posledice boste nosili vi!«

Kakor splašena srna je begala po vseh vijočih se stezah in klicala očeta; a nehote jo je vlekle proti nekemu mestu, ki se je bil kakor vžgal v njeno misel: oni splozki breg, trhla brv, polomljeno grmovje, globoka potokova struga: hotela se je ogniti temu pogledu, a kljub temu jo je vlekle tja.

»Ali resno mislite, da je nameraval vaš oče v mesto?« je vprašal Landolfo brez sape, ko se je slednjič obrnila tja in krenila po najkrajši poti skozi grmovje. »Saj je vendar vedel, da sem jaz tam.«

»Pa je vendarle možno, lahko da . . . tu vodi steza na cesto,« je rekla Nora, pomirjajoč samo sebe. A nenadoma se ji je zdelo, kakor da ima svinec na nogah, tako težke so bile — vsa sila se ji je osredotočila v oči, tako so se ji širile, ko se je bližala onemu mestu.

»Stojte! Gospodična Nora, stojte!« je zaklical zdaj Landolfo in jo krepko zgrabil za roko. »Tu ni mesta za vas!«

Toda Nora se mu je iztrgala in z glasnim krikom planila naprej ter obupno padla na kolena. Videti je bilo, da se uresničuje najhujše: slutnja jo je vodila pravilno. Napol potopljeno je ležalo v vodi temno, iztegnjeno telo, le glava je bila še trdno naslonjena na najskrajnejši brežni rob — le nekoliko naj bi se premaknila in s precejšnjim padcem deroča voda bi ga odnesla s seboj. Morda je hotel iti čez potok, pa mu je izpodrsnilo? Morda se mu je bilo zvrtilo v glavi in je padel s polzke brvi? Ali pa je bil hote to napravil, pa mu je božja previdnost ustavila še zadnji korak?

Nora, ki je bila skoraj brez zavesti, je onemogla vlekla za težko truplo, ki ni pokazalo nobenega znaka življenja. Tudi Landolfo je bil že na mestu. »Mirno in premišljeno,« je velel; a njegov lastni obraz je kazal, kako malo je bilo to mogoče. Mrzel pot mu je stopil na čelo in skoraj so mu šklepetali zobje. S krepko roko in veliko spretnostjo je potegnil težko truplo na breg ter previdno položil njegovo glavo v Norino naročje.

»Ni mrtev,« je rekel in v preizkušnjo položil roko na onesveščeno glavo; »samo omedlel je.« Globoki vzdih, ki se mu je pri izvil iz prsi, ni veljal samo naporu, ki ga je bil prestal. »Odvežite mu ovratnik; drgnite mu žile, kolikor morete,« je nadaljeval, obrnjen k Nori. »Jaz skočim medtem po pomoč... Na poti proti mestu se mu je zlomila brv,« je pridejal zelo pomenljivo in parkrat sunil z nogo v trhle deske ter jih razbil, preden je šel.

Morda je učinkovala na ponesrečenca izpremenjena lega ali pa močno drgnjenje in glas njegovega otroka ali pa njena vroča sapa, ki je udarjala vanj; kajti vse telo mu je lahno zadrgetalo in rahel vzdih mu je vstal iz zaprtih ust.

Nora je sklenila roke kakor v zahvalno molitev. »Nikar naj ne umre, o Bog, ne daj, da umre po moji krivdi!« je prosila. »Vse svoje življenje bom popravljala, kar sem zagrešila tisti trenutek,« in pritisnila je mali križec, ki ga je nosila, na njegove in na svoje

ustnice. »Nič, nič mi ne sme biti preveč, samo da te rešim, oče!« Samo njena daritev, je menila, more odkupiti dragoceno življenje.

Landolfo se je vrnil z ljudmi. Ravnateljici je bil povedal samo, da si je njen mož v gozdu izvinil nogo in da nujno rabi nosilnico za prenos. Možem, ki jih je bil vzel s seboj, je dovolj povedala zlomljena brv.

Ravnatelja so previdno položili na nosilnico. Nora je neprestano stiskala njegovo roko. Kakor da se še vedno boji, da bo umrl, preden bo razumel njeno otroško žrtev. Enkrat je bilo videti, kakor da so mu razumljivo zasijale oči, drugič se je zdelo, da ji je lahko stisnil roko.

Več dni je visel med življenjem in smrtjo. Nora se noč in dan ni odstranila od njega. Ni govorila, ni tožila, ne jokala; vse je vršila tako, kakor da bi bilo od vsakega dejanja odvisno njegovo življenje in kakor da je bila otopela za vse drugo.

Ko se je bolniku vrnila polna zavest, ni izpregovorila nobene besede, niti o preteklosti, niti o dogodku samem. Polagoma se vračajoči spomin ga je, kot je bilo videti, vznemirjal in mučil; njegove oči so plaho in boječe iskale Noro. Ta pa ni bila le napol junakinja: takoj mu je hotela pomiriti trudne možgane. Klečeč ob njegovi postelji, ljubeznivo ga objemajoč je obnovila svojo obljubo, ki jo je bila napravila takoj prvi trenutek in ki jo je odslej vedno in brez pridržka ponavljala v svoji duši.

Bilo je nekaj posebnega, kako je to vplivalo na bolnika. Najprej jo je gledal neverno, nato vprašujoče; slednjič pa je preletelo utrujeni obraz skoro otroško veselje; radostno je objel svojo hčerko: »Torej nisem tega samo sanjal in ni bila le domišlija, da mi boš ti pomagala... Nora, Nora, ti boš rešila svojega očeta! Saj sem vedel, da boš moj dobri otrok, da me ne boš zapustila v sili. Sedaj tvojemu očetu ne bo treba pustiti lepih konj, ki so njegov ponos in slava, brez katerih ne more živeti. Nora, zdaj bova tekmeča pregnala z bojišča! Zdaj bo zopet tako, kot je bilo tedaj, ko si bila še mala deklica in nisi poznala večjega veselja, kakor če te je očka posadil

na konja. Ali se ne spominjaš tega, Nora? ... Med naju pa je prišel prepad: moja hčerko so hoteli ločiti od mene. A tudi ti boš radi mene pustila vse, kakor nekoč tvoja mati.«

»Vse,« je dihnila Nora in morala je biti v tej mali besedici globoka boleost, kajti bolnik sam se je streznil iz svojega omamnega navdušenja.

»Otrok moj, saj bi ne bila nikoli srečna ž njim,« je rekel in kakor sočuvstvovaje božal sklonjeno glavico. »Neizmerno bi bila nesrečna. Poznam svet. Vedno bi te smatrali za vsiljenko; njemu bi bilo žal in bi te zanemarjal. Tisočkrat bridkejše bi bilo zate kakor ta trenutek. Verjemi mi, otrok moj, tvoja sreča je to ... rešil te bom velike nesreče.« Ko se je ravnatelj, utrujen od dolgega govorjenja, zopet naslonil na blazine, je verjel sam, kar je bil rekel. Noben govornik nam ne govori prepričevalneje kakor sebičnost.

Nora je trudno naslonila glavo na očetove blazine in oče jo je krepko držal za roko, kakor da se je bal, da mu bo morda ubežala.

»Vse,« je zopet zašepetala zase in pred njenimi očmi je zrastle žrtev v vsej svoji velikosti. Konec je njene ljubezni, uničena je njena prihodnost, izgubljena vsa sreča, zanjo ni nikakega upa več — kakor silen kamen ji je padlo to spoznanje na srce, da bi najrajši zavpilo pod težo boleosti.

Morda je oče slutil v svojem polspanju, kaj trpi njegov otrok? Nemirno se je premetaval po postelji. »Saj ne bo storila tega, Landolfo, ne bo!« je mrmral kakor v sanjah.

Na Norini pisalni mizi so ležale začetne vrstice, ki jih je pisala Kurtu: kakor strahovi so strmele vanjo te besede; spomnile so jo vsega, kar je bila hotela tedaj obljubiti in zagotoviti ... Vse to je proč — proč! Nenadoma je pograbila list in ga raztrgala na drobne kosce: »Tudi to moram storiti, takoj zdaj moram storiti!« je rekla. Kljub temu, da so jo skelele oči od dolgega bdenja, kljub temu, da so bili njeni udje kakor otrpli od utrujenosti, se je usedla in pisala — kakor v sanjah.

Kaj je pisala? Pozneje ni vedela več — toda bil je izredno jasen opis vseh dni in ur strašnega sklepa, ki ga je bila napravila. Zdelo se ji je kakor da piše o njeni lepoti in vzgoji, zdaj o njeni ljubavni zgodbi. Le ob sklepu jo je obšla neskočna bol, prodrlo je na dan pri poslovilnih besedah, kažočih ji prepada, ki naj ju odslej loči za vedno. Niti trenutek ji ni prišlo na um, da bi smatrala njegovo besedo tudi zdaj še za obvezno.

»Kakor umirajoča se poslovljam od tebe, kakor umirajoča, ki niti ne sme več vpraševati, če je še čaka rešitev. Kurt, jaz ne bi smela več seči po roki, ki bi mi jo mogoče ti ponudil v pomoč. O, ko bi bil ti blizu, bi bil morda našel kak izhod iz tega strašnega prepada! Tako pa sem videla le v tem svojo dolžnost. Naj mi bo ta žrtev, ki jo darujem, za pokoro, če nisem prav ravnala. Ne morem drugače. Zbogom, Kurt!«

Pero ji je padlo iz roke in glava se ji je povесila kakor v težki omami.

»Mati, mati! Ali je to bila tvoja volja?« je glasno zaklicala in ulil se ji je potok solz. »Ali si kljub temu hotela to? Ali moram biti popolna očetova last? ... O, saj sem se mu zapisala s svojo srčno krvjo! Zdaj pridi in blagoslovi svojega otroka!«

V srce ji je kanila kaplja tolažbe, zavel je vanj dih blagoslova, ki je združen z vsako nesebično žrtvijo, in miru, ki sledi vsakemu dejanju čiste in blage volje.

V takem tihem in mirnem položaju je ostala Nora prav dotlej, da se je prikradel v sobo sivi jutranji svit in da so jo slednjič poklicali k očetu.

Pred njo je ležalo pismo. Kaj naj ga pošlje? Glava ji je bila pusta; ničesar se ni mogla dobro spominjati. Pri zadnjem Kurtovem obisku sta bila oba za trdno sklenila, da ne bosta več kršila prepovedi in da bosta zdaj mirno preživela preizkusno dobo; zato si nista bila dala tedaj nikakih naslovov in misel, da bi pismo prišlo v tuje roke, je bila zanjo strašna.

»Pošljem ga materi, da ga ona odpravi dalje... Naj ga vidi. Saj je to edino, kar je hotela od mene,« je trpko pristavila.

XIII.

Landolfo je hitreje dosegel svoj cilj nego je mislil. Bila je le njegova tajnost, da je bil naslikal ravnateljve zapletljaje v zadnji brzojavki hujše nego so bile v resnici, da bi ga podkrepil v njegovem sklepu nasproti Nori. Zato njegovo razburjenje ni bilo baš hlinjeno, ko je videl, kako je stvar postajala nevarna. Vendar pa njegova vest ni bila tako nežna, da bi se takoj zopet ne pomirila, ko je videl, kako je bila njegova spretna poteza srečno privedla do cilja.

Da more edino Norin nastop rešiti ravnatelja, to je bilo njegovo odkrito prepričanje in da je najugodnejše sredstvo tudi za njegov zasebni načrt, prav tako.

»Po nekaj letih se bo ponosna ljubica že privadila temu,« je mislil in že je videl samega sebe kot zeta slavnega Karstena na čelu najodličnejše družbe umetnih jahačev.

Nora je še čuvala ob bolniški postelji, ko so že krožili po najbolj razširjenih časopisih mali pikantni članki, katere je seveda pisal Landolfo; s posebno vnemo se je bavilo ž njo čenčavo časopisje prestolice, kjer je imela nastopiti. Zdaj je pisalo o njeni lepoti in vzgoji, zdaj o njeni ljubavni zgodbi, ki jo je prinašalo v najčudovitejših premenah in se je tu in tam tako približala resničnosti, da bi človek mislil, da bo spoznal imena in osebnosti, zopet pa je zašla v najdrznejše domišljije. Tudi izprememb v Karstenovem premoženju se je dotaknilo; omenilo je nesrečne dogodke in predočevalo Noro občinstvu zdaj kot zapuščeno ljubico, zdaj kot junaško hčer ali strastno umetnico. Občinstvo je bralo vse te zgodbe, se o njih živahno razgovarjalo in jim verjelo.

Radi večje previdnosti je poslal Landolfo te članke grofici in jo s tem zadel najobčutnejše. Grofica je bila že zdavnaj prejela Norino pismo, ki ga je

pisala njenemu sinu. Ogorčilo jo je, da se je na ta način kršila njena prepoved in ni čutila dolžnosti, da bi pismo takoj poslala dalje. Ko so kmalu nato dosepele Landolfove pošiljatve, se ji je zdelo, da je pismo najbrž v zvezi s temi dogodki, a skoraj ni vedela, ali naj bi se veselila ali srdila, da njo, ki jo je bil njen sin spoznal vredno svoje ljubezni, na tak način vlačijo v javnost. Kakega opravičila za to, da je bila krenila Nora na taka pota, nikakor ni bilo mogoče sprejeti. Zdaj, ko se je že zlorabilo njeno ime, bi v grofičinih očeh celo dokaz, da je vse skupaj laž, ne pomagal več. To ime se ne more nikdar več imenovati poleg imena njenega sina. Zdaj je smatrala za popolnoma upravičeno, da obdrži pismo še toliko časa, da se izkaže, kaj je resnice na teh časopisnih poročilih. To je zvedela dovolj kmalu.

Dnevi so potekali; ravnatelj je ozdravel hitreje nego bi človek mislil in se je zdaj žuril, da bi videl nastopiti svojo hčer na največjem in najzanesljivejšem pozorišču svojih del. Na to je zidal vse svoje upe, s tem je tešil vse svoje skrbi.

Tako so bili pretekli komaj trije tedni po tem dogodku, ko so veliki lepaki v debelih črkah in blestečih barvah objavljali vrnitev slavnega Karstenovega cirkusa in naznanjali prvi nastop nove učenke v jahanju, gospodične Nore Karstenove, z vsemi potrebnimi pridatki slavnostnega programa.

Celo grofica, že vnaprej pripravljena kakor je bila, je prebledela, ko je zagledala ta list, ki ga je bil poslal Landolfo. Slutoma je vstalo vanjo kakor sočutje z ubogo deklico. Še enkrat je videla pred seboj oni plemeniti, jasni obraz z vsemi znaki vnanje odličnosti in omike, ki ni izražal nikake sledi lahko-mišljenosti. Kaj neki jo je le privedlo do takega, v njenem položaju tako nenavadnega koraka? se je vpraševala. Toda naj je bilo karkoli — dejstvo je tu. Zdelo se ji je, da se ji je s tem odvalil težek kamen od srca. Zdaj je imela v rokah vse dokaze proti svojemu sinu; lahko si je dala izpričevalo, da se ni ravnala samo po poročilih.

Bila je prepoštena, da bi prestregla pismo; toda ni ga poslala samega. Priložila mu je tudi vse one članke, vse pa je zavila v velik, tiskan lepak.

Le vsled malenkostne okoliščine je grofica ves zavoj uredila tako, da bi mogel sin zagledati Norino pismo šele nazadnje. A življenje je sestavljeno iz silno majčkenih malenkosti in čestokrat se skriva v najmanjšem delcu največji učinek. Morda je grofica to še enkrat premislila, ko je poizkuševaje tehtala zavoj v roki, preden ga je odposlala? Morda je spadalo tudi to v obseg njenih dolžnosti.

Isto uro, ko je grofica odposlala zavoj, je stala Nora v mali cirkuški oblačilnici, opravljena za predstavo. Nekaj služabnic je ž njeno mačeho vred klečalo poleg nje in urejevalo gube bogate, temne suknene obleke, ki je v svoji čisti preprostosti ugodno podčrtavala lepe oblike njene postave. Več sveč je gorelo pred ogledalom, v katerem je žarno odsevala njena podoba. Njeno strogo lepoto je poudarila samo zlata mrežica, ki je pokrivala bujnopolne črne lase. Izbrala si je bila le preprosti jahalni kroj, vse drugo je zavrnila; tudi v svetlem steklu se ni ogledovala in se ni menila za pridne roke, ki so jo obdajale.

Še celo v tej minuti se je obotavljala, kakor da se mora še zdaj zgoditi nekaj, karkoli že, kar ji bo zadržalo zadnji korak. Le mlada srca lahko tako upajo. Pač pa se je bila poslovila od Kurta, pač je bila sama zavrnila vsako možnost rešitve — in vendar, in vendar... ali ne bi bila mogla priti kaka pomoč, še preden bo za vedno prepozno! O, saj je vendar toliko tvegala za eno samo srečno uro ljubezni...

Zunaj je godba zaigrala tuš. S tem je bil zaključen prizor, ki se je vršil pred njenim nastopom. Vstopil je že ravnatelj, da bi jo odpeljal. Tedaj je potrkal na vrata oblačilnice in sluga je pomolil vanjo pismo.

Nora se je zdrznila; ravnatelj je prebledel. Toda v istem trenutku je Nora brezbrizno izpustila pismo iz rok; bila je pisava prednice, ki je bila v zvestem

prijateljstvu takoj odpisala na njeno sporočilo — toda kaj je prijateljstvo, če pa upa ljubezen?

»Čas je,« je skoro obupno rekel Karsten.

Novo razočaranje pa je Noro tako razburilo, da je trepetala po vsem telesu.

Ravnatelj je že mislil, da ga bodo varali vsi njegovi upi. »Ali ne boš zmogla?« je vprašal izredno votlo.

»Bom,« je rekla Nora in se visoko zravnila ob zvoku njegovega hripavega glasu, kakršnega je bila čula le enkrat. »Da, bom, očka!« S krepkimi koraki mu je sledila.

Landolfove uredbe so se izkazale kot zelo uspešne. Veliki cirkus je bil razprodan do zadnjega kotička; ljudje so se bili požurili za vstopnice, kajti silno jih je vlekel, da bi videli lepotic, o kateri se je toliko govorilo. Ravnatelj je bil opremil današnjo predstavo z največjim leskom. Hotel je obdati svojo hčer z nekakim sijajem. Navzoči so bili vsi nadkonjarji v svojih najmenitnejših livrejah, ob vhodu na jahališču pa so stali dečki, opravljeni kot paži, v najprelestnejših oblekah, kakor da so pričakovali svoje gospodarice.

Godba je zaigrala; sledil mu je zadušen začuden vzklik množine — kajti z enim skokom je bila lepa jahačica sredi jahališča; v istem trenutku je konj, kakor da je iz brona vlit, obstal z lepim tovorom, ki je bil istotako kakor iz brona, tako negiben je bil v obraz.

Na mestu, kjer je bil v pretežni večini mladi moški svet, se je razgibalo; vsak se je nehote dvignil, da bi bolje videl in se je rinil bliže. Tako ljubke postave, tako plemenitega vedenja in mladostnosvežega, lepega obraza tu še niso nikdar občudovali.

Zdaj se je vzpela iskra žival visoko v zrak, da je bilo skoraj nepojmljivo, kako se je mogla jahačica tako mirno vzdržati na svojem sedežu — in godba je pričela igrati lahno in mamljivo, kakor pri jahalnih vajah. Ljubko je drvel konj v krogu okrog,

razvoj je sledil razvoju, vodila ga je tako varna in odločna roka in ga izvajala s tako nepopisno dražestjo, da je vzklik za vzklikom vzpodbudno spremljal ves mikavni prizor. Veščaki niso imeli dovolj besed, da bi prehvalili njeno umetniško dovršenost.

Med tem je igrala godba čedalje bolj hitro in divje, tempo je postajal čedalje razburljivejši. Konj je drvel po jahališču, kakor da ga je uspeh podžgal in je med tekom preskakoval ovire, ki so jih porivali predenj. Nehote se je razburjalo tudi občinstvo. Oči vseh so napeto sledile drznemu jahanju. Samo pogled lepe jahačice je ostal miren; ni ena iskra vselega ponosa ali zadovoljne nečimurnosti ni zažarela v njem, nobena poteza na obrazu se ni izpremenila, niti en pogled ji ni ušel med polne vrste gledalcev; videti je bilo, kot da obstoja samo za svojega konja . . . zdaj še en mogočen skok preko visoke zapirajoče ograje — in v trenutku, kakor je bila prišla, je tudi izginila.

Napetost občinstva se je sprožila v en sam bučič pohvalni vihar: izbruhnilo je ploskanje, kakor ga tu že leta niso poznali. Lepa, zagonetna postava je očarala vse in Landolfo si ni zastonj mel svojih rok. Tisoč glasov je ponovno klicalo ime jahačice, hoteč jo pripraviti do tega, da bi se še enkrat pokazala — toda prišel je samo oče. S tresočim glasom se je zahvaljeval za priznanje, ki so ga bili izkazali njegovi hčeri in pojasnjeval, da jo je prvi javni nastop preveč razburil, da bi se pokazala občinstvu.

Ta prvi nastop je zagotovil njen uspeh. Toda med tem, ko je bilo njeno ime na vseh ustnicah, ko jo je pri marsikakem šumečem kozarcu slavil mladi moški svet kot »novo vzhajajočo zvezdo« in je padla obenem marsikaka lahkomišljena beseda, je ležala Nora bleda in tiha na svoji postelji. Telesni in duševni napor je zahteval svoje pravice; prav do smrti je bila utrujena.

Le eno ji je bilo pred očmi: da je zdaj storjeno — da se ji je nepreklicno, neizbrisno vtisnil ta večer kot madež na njeno čelo, da je izločena iz kroga,

h kateremu je doslej duševno pripadala. Znova ji je nervozno zadrgetalo telo in pordele veke se niso hotele zapreti.

Mehanično je segla po pismu zveste prijateljice in brala njene ganljive, tolažine besede. »Otrok moj,« je pisala pobožna žena, »po čudovitih potih te vodi Gospod; čisti namen mnogokaj posvečuje, velika žrtev pa pojasni vse, tudi tvoj korak, ki bi ga drugače nikakor ne mogla razumeti. Morda je to življenje, ki se zdi nam tako nevarno, zate koristnejše, nego življenje, ki smo ti ga želele me in v katerem smo videle tako varno zatočišče za te. Dragica, bodi karkoli, zdaj si mi dražja, dražja nego kdaj poprej; vez ljubezni naj naju zveže še tesneje; v mislih ti sledim po vseh tvojih potih in prosim Boga, naj te čuva in varuje.«

Da, prijateljstvo je sledilo preko mej, pred katerimi se je ljubezen umaknila. In vendar je brala Nora zopet in zopet en stavek: »Čisti namen mnogokaj posvečuje, velika žrtev pa pojasni vse.« Zadnja njena misel, preden ji je spanec zatisnil oči, je bila: »Bo li Kurt tudi tako mislil in me ne bo zaničeval? O, videl bo, da ne bom padla, ne bom padla, celo na tej poti ne... tudi tu naj me varuje njegova ljubezen.«

Medtem, ko se je vse to dogajalo doma, je živel Kurt brez vsake slutnje v tujini in z njemu lastno mladostno živahnostjo užival vse, kar mu je to nudilo. Odkar se mu je bilo umirilo srce in je bil s svojo odločitvijo na jasnem, je bil njegov duh zopet svež in čil. Bil je še dovolj mlad, da je lahko prenašal preizkusno dobo; bil si je v svesti, da niti v njegovi, niti v Norini ljubezni ne more priti do kake spremembe; ko preteče poldrugo leto, bo Nora njegova. Da bi se ognil vsem težavam v domovini, je sklenil še nekaj let ostati na svojem tujezemskem mestu, nato pa se tem bogatejši na izkušnjah in spominih vrniti domov in delovati na domači grudi. Neki dan, ko se je vrnil z daljšega izleta iz Azije, se je javil pri svojem predstojniku in ta mu je izročil pošto, ki je bila med tem dospela zanj. »Cel zavoj,«

je rekel stari gospod in se dobrodušno smehljaj, ko mu je izročal zavoj z materino pisavo. »Da, da, mladi ljudje se tega še veselite; mi stari pa se bojimo že vnaprej, tako redko prinaša življenje kaj dobrega... A zdaj pojdite in študirajte svojo domačo kroniko.«

Kurt je šel in naletel pri izhodu na enega svojih tovarišev, na mladega pribočnika francoskega poslanstva; ta ga je spremil do njegovega stanovanja, ker se je bil ravno namenil, da ga bo obiskal. Govoričil je s francosko živahnostjo, tako, da ni prav nič opazil, kako razmišlja Degenthal o nečem drugem. Ta je mislil na izredno težek zavoj; tako veliko zaprtih strani vzbuja strah.

Ko sta prispela na stanovanje, je Kurt nepotpežljivo vrgel zavoj na mizo, tako da je Francoz to opazil.

»Ah, pisma iz domovine!« je rekel takoj z ljubeznivo obzirnostjo, ki označuje njegove rojake. »Oprostite, zdaj bi vas ne bil smel motiti, dragi grof. Prosim, zadovoljite prej svojo radovednost, med tem pa bom občudoval tukaj vaše krasno cvetje; sem kos rastlinoslovca.« Stopil je takoj na notranje dvorišče, kamor vodijo stanovanja vsake hiše v Carigradu in kjer najdeš med svežim zelenjem, cvetnim vonjem in hladnimi vodometi odškodnino za vso smrdljivo soparo in nesnago, ki vlada na cesti.

»Zdi se, da me hoče moja mama izučiti za urednika,« je veselo zaklical Kurt za njim. »Ostanite tukaj, dragi vikont; v zavoju so sama časniška poročila in oglasi. Pridite sem, prijatelj in vzemite si najprej smotko.«

Avikont ni prišel takoj; občudoval je neko rastlino, ki je doslej še ni poznal. Nenadoma pa je začul nenavadno ječeč glas in urno je okrenil glavo. Skozi odprta steklena vrata je videl Kurta, zgrudivšega se preko mize, za katero se je bil vsedel, glava pa mu je kakor v nezavesti slonela na naprej iztegnjeni roki; ob nogah mu je ležalo odprto pismo, z roko pa je krčevito stiskal list časopisa.

»Grof, za božjo voljo, kaj vam je?« je osuplo zaklical Francoz.

Kurt je zamahnil z roko, kakor da se ga brani. »Samo glava me boli... omotica,« je dihnil neslišno. »Vode... nekoliko vode!«

Vikont je stekel na dvorišče in pomočil v vodnjak svoj žepni robec, da bi ga položil bolniku na glavo.

Samo nekaj trenutkov je porabil za to; toda ko se je vrnil, so bili različni časopisni izrezki že izginili.

»Silna bolečina me je bila popadla,« je rekel Kurt, podpirajoč si glavo z roko, medtem ko mu je vikont pritiskal vlažen robec na senca. Ta pot je bila gotovo prenaporna zame.«

Vljudno Francoz ni ničesar odgovoril. Degen-thal je bil sicer videti utrujen, nikakor pa ne preveč izmučen, ko se je bil vrnil; gotovo ga je potrla kaka vest — pa je bila ta bol taka, da je ni hotel razkrivati in Francoz je bil preobziren, da bi ga izpraševal dalje.

Vikont je vzel svoj klobuk, da bi šel sam po zdravnika. Komaj pa je bil napravil nekaj korakov po cesti, je zaslišal, kako ga nekdo kliče. Obrnil se je in zagledal Kurta, ki je gologlav in nenavadno omahujočih korakov šel za njim s pismom v roki.

»Dragi prijatelj,« je rekel hitro, »stori mi prijateljsko uslugo. To pismo mora takoj zopet na pošto... to je... to je« — je zajecjal, »za mojega bratranca... gotovo je bilo pomotoma poslano semkaj. Iti mora nazaj,« je pristavil nepotrpežljivo, »nazaj na oddajno postajo.« Pri tem mu je izročil pismo. V razburjenih potezah so bile napisane na njem besede: »Nemčija — nazaj.«

Vikont je obljubil, da ga bo oddal. »Toda vi morate počivat,« ga je posvaril še enkrat, kajti Kurtovo vidno naraščajoče razburjenje ga je zaskrbelo. »Dovolite, da vas spremim nazaj.«

A Kurt je to odklonil in hitel nazaj na svoje stanovanje. Francoz je gledal za njim, gledal pismo in majal z glavo. Očividno je bila pisava ženske roke. »Prisegel bi, da je tule zopet vmes kaka lepa gospodična,« je razmišljal. »Toda njenega pisma pa ni

sprejel preveč prijazno, niti odprl ga ni; pravzaprav bi v razburjenju človek nikdar ne smel storiti kaj takega. Morda bo pozneje grofu mnogo na tem, da bi bil pismo prebral. A Nemci so trme; pa mu ustrezimo.«

*

Za vse tedne, katere je Nora z vročim hrepene-
njem pričakovala vsaj eno besedo od Kurta, dočim
je njeno pismo mirno čakalo v materinih rokah, je
prejemala zdaj grofica bridko vračilo. Tudi ona je
zastonj pričakovala dan za dnem. V velikih skrbeh
je bila preračunala, kdaj bo dospelo pismo do sina in
kdaj bo došel kak odgovor, kakršenkoli — toda čas
je potekal in od sina ni bilo nobenega znaka življenja.
Slednjič je prispelo pismo, toda ne od njenega sina,
temveč od njegovega predstojnika. Stari gospod se je
sam potrudil in kar najobzirneje sporočil materi o
sinovi bolezni. Vzrok zanjo je iskal v izletih, ki jih
je prirejal mladi mož v notranjost dežele in na ka-
terih si je gotovo premalo prizanašal. A mati se je
zdrznila, ko je brala dan njegovega obolenja, ki se je
tako nenavadno vjemal z dnem, ko je moglo dospeti
ono poročilo.

Bila je dovolj energična ženska, da bi lahko takoj
sama odpotovala tja; toda pisec teh vrstic je omenjal
izrecno sinovo željo, naj nikar ne napravlja tega ko-
raka in pripomnil, da mu svetujejo zdravniki, naj se
predvsem ogiblje vsakega razburljivega svidenja. In
grofica se je, kar se prav nič ni skladalo z njenim zna-
čajem, vdala v vse in ostala. Saj si je bila sama v
svesti, kako zelo bi ga moglo razburiti to svidenje.

Tedni za tedni so pretekli. Ljubeznivi vikont, ki
se je z veliko ljubeznijo posvečal bolniku, je poslal
materi vsak teden točno poročilo; toda videti je bilo,
da je bolezen vedno na isti stopnji.

Kakor megla je ležalo na bolnikovem duhu.
Močni možganski vročici je sledilo popolno brezčutje.
Priznal ni nobene bolečine, nikoli ni omenil, da ga
je bila zadela kaka bol, imenoval ni nobenega imena
in zdelo se je, da je popolnoma miren; le eno čustvo

je jasno izražal: odločen, neizrekljiv odpor proti vsakršnemu poročilu iz domovine.

Vprašali so za svet najboljše zdravnike; ti so bili mnenja, da mu je treba izpremeniti zrak. Toda radi telesne slabosti na kako selitev še dolgo časa ni bilo misliti. Videti je bilo, da je uničena vse njegova telesna in duševna energija.

V Nemčiji je zopet cvelo bujno poletje, ko je slednjič dospela vest, da je Kurt toliko okreval, da bo mogel potovati. Materino srce je seveda polno hrepenjenja klicalo po otroku. Toda zopet ni bilo ni ene vrstice od njega samega.

Znova je bil njegov francoski prijatelj, ki je kar najljubezniveje in najnežneje sporočil materi, da sin še ne sme tvegati napora za pisanje, da pa se je odločil za daljše potovanje; obiskati hoče kraje, ki so mu jih nasvetovali zdravniki in upa, da bo s pomočjo slikovitih sprememb okrepil svojega duha.

Grofica je to brala in vroča solza se ji je prikradla v oči — zakrvavelo ji je materinsko srce, ki je vse življenje posvečalo vso svojo ljubeznivost edino njemu. Tiho, kakor odmev ji je zvenela v duši beseda, ki jo je bila izrekla prednica: »Mesto da si pridobiš hčer, lahko izgubiš sina.«

Toda grofičina narava ni bila taka, da bi se vdalja takim mislim; saj je bila ravnala po svojem najboljšem prevdarku; videla je v vsem tem nujno posledico, ki jo je treba preživeti. »To bo prebolel,« je rekla sama pri sebi. »Njegovo zdravje tako zahteva,« je rekla prav tako proti drugim in s tem zavrnila vsako pomilovanje in strmenje.

Podrobneje ni z nikomur govorila o tem, niti s besedah mu je povedala dejstva o Nori in ko so se ta v njegovo bolešno strmenje izkazala kot resnična, se je moral tiho vdati, ne da bi mogel rešiti uganko, ki mu jo je stavila ta Norina odločitev.

Med tem časom je prejela grofica pismo od prednice. »Moram ti nekoliko pojasniti,« je pisala, »korak nje, ki bi imela stopiti s teboj v tako neposredno zvezo, če bi ne bila tako nesrečna usoda zavedla ubogega otroka na tako žalostno pot. V svoji otroški ljubezni

je bila žrtvovala neizmerno žrtev in radi te daritve naj jo Bog milostno sprejme v svoje varstvo. Ne obsojaj je! Resnici na ljubo ti to sporočam in te prosim, da poveš to tudi svojemu sinu. Dokaz, da ni zapravljaj svoje ljubezni ob nevrednici, da se ni varalo njegovo srce, bo ublažilo rane, ki mu jih bo zadal ta preobrat. Božja modrost je tako hotela; obe mladi senci pa bosta morali izpiti grenko čašo.«

Grofica je jezno zavrгла pismo.

»Dobra Sibila je gotovo izgubila glavo v svoji slepi ljubezni do tega dekleta. Ravno zdaj, ko je skoraj na tem, da ozdravi, naj mu oživljam vse te spomine, naj ga silim zopet na to pot... blazna misel! Zares značilno, kako nepraktični postanejo celo razumni ljudje, če se odtegnejo svetu in živijo le svojim čuvstvom... uboga Sibila s svojimi romantičnimi čuvstvi!«

In grofica je bila tako praktična, da je takoj vrgla pismo v ogenj — edino pismo, ki bi moglo izpolniti njeno najbolj vročo željo, da bi zopet našla pot do sinovega srca.

XIV.

Več let je preteklo. Tudi Lili, ona mala Lili s svojim okroglim in rožnim obrazom, jih je občutila; zavedla se je teh let, v katerih je dozorela in ki so ji dala pravico do posesti njenega premoženja.

Doslej je bila pod varstvom grofice Degenthalove in ta si ni domišljala nič drugega, da bo pri ostalo dotlej, dokler si ne bo izbrala kakega drugega varuha za življenje. Dedinja pa ni odklanjala vseh takih ponudb, v tiho zadovoljstvo svoje tete, ki še ni opustila svoje prejšnje nade — da, odkar se je Norina usoda tako zaobrnila, jo je na tihem še bolj gojila. Tudi Lilin odpor proti vsaki možitvi je spravljalas tem v zvezo. Zato jo je tem bolj iznenadila in vznemoljila Lili s svojo odločnostjo, da bo odslej živela samostojno pod varstvom neke stare sorodnice na svojih posestvih, ki so bili približno dan hoda od-

daljena od Degenthalovih in v precej neposredni bližini avstrijske prestolice.

Kaj je bilo napotilo Lili do tega koraka, si grofica ni mogla razjasniti. Dasi ji ni bilo ljubo, da se je deklica ločila iz njenega družinskega kroga, vendar je ni mogla pri tem prav nič ovirati. Lili je imela ono tiho trmo, ki se ne meni za noben ugovor. Mirno je počakala, da je dobila pravico do svoje volje, potem pa je to odločno izvedla.

Odkar je bil nenadoma odpotoval njen bratranec, je živel v njej nekak odpor proti teti. Ne, da bi ji pripisovala krivdo, češ, da ga je bila radi nje oddaljila; predobro je poznala njene želje v tej zadevi. Toda Lili je nekako slutila in čutila, da je bila mati samolastno posegla v sinovo usodo, da je ona kriva, da je šel tako daleč iz domovine in da od tedaj ni več tako srečen. Kako in zakaj se je bilo to zgodilo, Lili ni vedela; grofica ji namreč ni bila ničesar povedala. Mnogo in globoko mislila Lili sploh ni; v misli pa, ki si jo je enkrat prisvojila, je trdovratno vztrajala.

Kljub svoji mladosti je bila kakor ustvarjena za samostojnost. Ne oziraje se na vsakdanjosti, se ni bilo prav nič bati, da bi prekoračila kakršnokoli mejo. Kar je presegalo njeno zmožnost, je razumno prepuščala bolj večšim rokam. Imela je svoj krog lastnih poslov. Njena domačnost, njena perutnina in njeni ubožci — to so bile naloge, ki si jih je bila naložila. Ker je bila našla vse izbornu urejeno, je varno hodila po že uglasjeni poti.

Za mlade gospode je bila še vedno dolgočasna; starejši gospodje so jo smatrali za sijajno dekle, ki bi bila vrla žena; mladi ženski svet se sploh ni dosti brigal zanjo, materam pa je bil tihi, plavolasi obrazek vzor njihovih snah.

Danes pa je tihi, plavolasi obraz kazal lahko razburjenje, kolikor ga je pač mogel. Poganjalo mu je kri prav do temena. Teta ji je pisala, da jo najbrž poseti bratranec Kurt, ki se slednjič namerava vrniti s svojega potovanja domov; omenil je, da se namerava

ustaviti najprej pri svoji sestričini, ker pelje železnica skoraj neposredno mimo njenih posestev.

Lili je zaživelo in zablestelo modro oko, ko je brala te vrstice. Po tetinem mnenju je možen ta obisk že v prihodnjih dneh; gospodinja je zdaj prvič pridno poskrbela in pripravila za kolikor mogoče dostojen sprejem, dočim je sprejemala druge goste na povsem vsakdanji način.

Bratranec Kurt — kaj se je godilo ž njim od onega dne, ko mu je bila pošiljatev njegove matere tako nenadoma iztrgala vsako vero v ljubezen in zvestobo iz srca in z enim udarcem uničila vso njegovo ljubezen?

Nikoli se ni mogel spomniti, kaj je bil občutil, ko je bil zagledal oni, z velikimi črkami natiskani list, na katerem je tako nesrečno stalo ime Nore. Bil je to vrtinec, vihar čuvstev, ki bi ga bil skoraj spravil ob razum in ki se je bil tako nenadno in neovrgljivo pojavil pred njim ter ga pahnil z vsega viška v najnesrečnejšo globino. Vse, kar more občutiti človek v jezi, zaničevanju, užaljenem ponosu in nezvesti ljubezni, vse se je bilo zbralo v en sam trenutek.

Kakor hitro ga je prijatelj zapustil, je hotel še enkrat najti pojasnila — pismo njegove matere pa mu je potrdilo vse.

Prva odločitev, ki jo je bil nato napravil, je bila, uničiti v ognju vsa ta znamenja njegove sramote in razočaranja, tega silnega razočaranja, katerega nihče ni smel slutiti, radi katerega se mu zdi, da se mu posmehuje ves svet. Zraven je našel Norino pismo; spoznal je njeno pisavo in v neizmerni jezi je hotel uničiti tudi tega. Toda v glavo mu je šinila grozna misel, da se huje maščuje, če ga vrne, ne da bi ga odprl.

To je bilo njegovo zadnje zavestno dejanje. Ko je prišel zdravnik, ga je našel nezavestnega na tleh — in ta nezavest je trajala tedne in mesce. Izvedenci so morda imeli prav, če so sodili, da je obolel vsled pre-razdraženosti živcev, ki mu jo je povzročilo podnebje,

katero tako rado škoduje tujezemcu — toda njegov organizem je temeljil na občutku in tega je bil zadel udarec.

Ko ga je popustila mrzlica, se ga je polastila skoraj popolna topost. V dolgih urah mučnega miru, ki so sledile za tem, se mu je zopet vračal spomin na vse to, kar je bil doživel. Često se mu je zdelo, kakor da je bil to težek sen, iz katerega se bo iztrgal, kakor da je igra domišljije, posledica mrzlice, ki mora zdaj zopet ponehati. Toda iz njegovih ust ni bilo ni enega vprašanja; le v svoji duši je premleval svoje dvome, svoje hrepenenje po razjasnilu. Na drugi strani pa se je zopet bal potrdila, tako, da se je skrbno izogibal vsake vesti iz domovine.

Bilo je nekaj mescev po tem dogodku, ko ga je hotel nekega dne razvedriti njegov prijatelj z nekaterimi ilustriranimi novostmi. Prinesel mu je oni angleški časopis, ki nam skuša v skromni veličini pokazati vse zanimivosti sveta, od kronane glave pa do nagrajenega vola. Tu in tam je bila ena ali druga slika izsilila bolniku truden nasmešek. Današnja številka je prinesla novo znamenitost: mlado damo v nekoliko drzni pozi, gospodično Noro Karstenovo, najslavnejšo umetno jahačico dneva.

Vikont je bil ponosen, če je segel prijatelj po njegovih zvezkih in slikah; njegova zabava naj bi bila le najnedolžnejša in ta je bila gotovo dovolj nedolžna. Kurt je dolgo strmел v sliko, kakor da si jo je hotel vtisniti v spomin; a nenadoma se mu je spačil obraz, glava mu je omahnila nazaj, roka je zagnala list od sebe, kakor da je strupena kača, oko pa mu je zopet negibno zastrmelo, prav tako kot ga je videl prijatelj takrat . . .

Zdravniki, ki proti tej popolni duševni ohromelosti niso zmogli ničesar več, so mu svetovali, naj izpremeni zrak.

»Kamorkoli, samo v domovino ne,« je odločno izjavil Kurt. Tamošnji zrak se mu je zdel neznosen. Nikakor ni mogel dolžiti svoje matere, češ, da je ona kriva te nesreče; toda roke, ki nam pošlje tako ne-

srečno pošiljatev, nas je groza. Kurt je slutil pri njej neko zadovoljstvo — saj mu je bila prerokovala tako.

Kurt je potoval. Obiskal je vse kraje, ki so mu jih bili nasvetovali zdravniki. Bolj groba narava bi se bila vdajala drugačnemu uživanju. Morda bi se bil tudi on vrgel v vrtinec sveta, če bi bil zdrav, da bi s čim izpolnil svojo notranjo praznino. Tako pa je ostalo vse pri starem. Eno čuvstvo je bilo vedno središče njegovega življenja: najprej otroška ljubezen, potem ona druga ljubezen, ki mu je postala življenski cilj in namen. Obe sta ga bili takorekoč zapustili — zdaj ga ni mikalo nič več.

Slednjič, po več ko treh letih, se je vrnil v domovino, da je ustregel prošnjam in prigovarjanju svoje matere, ki je upala, da mu bodo domače razmere vzbudile zanimanje.

*

Bilo je nekega večera. Z neke obmejne postaje v zapadni Nemčiji je pravkar imel oditi eden onih vlakov, ki danes vežejo glavna mesta civiliziranega sveta, hiteč z velikansko brzino od središča ene dežele do glavnega mesta druge, kakor da je vse, kar je vmes, nižje vrednosti, le pritikljaj, ki ni, da bi se človek zanj menil.

Vlak, ki je prispel iz francoskega glavnega mesta in hitel proti avstrijski prestolici, se je ustavil le za hip. Kljub temu je neki mladi mož prav mirno pristopil k sprevodniku, kakor človek, ki dokaj potuje in prosil za predelek prvega razreda. Sprevodnik mu je uslužno odprl vrata.

Mladi mož je pogledal skozi nje in se obotavljal.

»Kaj ni nobenega praznega predelka?« Toda kljub temu, da si je bil podprl željo z napitnino, ki mu jo je bil stisnil v roko, je mož zmajal z rameni.

»Nemogoče. Ostali predelki so še bolj zasedeni.«

Mladi mož se je vdal v svojo usodo in je vstopil. Ž njim vred sta bili v predelku dve ženski. Prva, ki mu je sedela skoraj nasproti, je bila starejša oseba z nenavadnimi potezami v obrazu; po njeni preprosti

obleki si v njej takoj lahko spoznal služkinjo. Debelo glavo z rjavim, okrogličastim obrazom je naslanjala na blazine in glasno smrčala. Drugo potnico v oddaljenjšem kotu pa je komaj razložil v sivem mraku nastopajoče noči. Samo toliko je videl, da je obdana z vsem udobjem, ki označuje imenitno damo. Njena glavica, ki je bila pokrita s črno čipkasto kapico, se je od časa do časa nagnila naprej, da je pogledala na prosto.

Potnik je bil videti utrujen in nekoliko blaziran, mlad mož. Vendar se ni mogel premagati, da se ne bi tu in tam ozrl na svojo sopotnico.

Rezek pisk, ki je dal znamenje za odhod, je že davno utihnil. Lokomotiva je šumela in puhala, pihala in sikala, vlak je drdral in drvel dalje, zavil v meglo sopare, ki je oblikovala pošastne sence v topli nočni zrak.

Slednjič brzina poneha, rezki pisk vnovič pretrese zrak, vlak se ustavi — in nehote se oddahne človek, ko je rešen tega večnega premikanja. »Bonn!« zakliče sprevodnik v predel ime porenskega vseučiliškega mesta. Starka mirno spi dalje; a druga dva se pri tem imenu zdrzneta iz svojega sanjavega miru, kot zadeta od iste misli. Kakor nehote se dvigneta oba in zdaj si stopita nasproti v tesnem prostoru. Žarka luč svetiljk jima pada na obraz in nepremično zastrmita drug v drugega kot v smrtnem strahu... Nato se zdi, kakor da jima bo zdaj, zdaj privrel iz ust kak glas — en trenutek se zdi, kakor da bosta hrepeneče iztegnila roke drug proti drugemu, kakor da bi legel na njuno obličje svetli žarek sreče. — Tedaj pa oblije njeno čelo živa, vroča rdečica. — Njegovo čelo se potemni, kakor da ga je zakril oblak. Ustne se mu zopet zapro, da naravnost stisnejo se, žarek ugasne kakor v ledenem mrazu... Oba omahneta brez besede na svoje mesto, tiho in molče, nepoznana kot poprej.

Vlak je zopet v urnem teku. Skupina dijakov, ki še proslavlja poletno noč, vriska za njim; a veseli mladi svet je že zopet v daljavi. Mlada človeka v predelku se še vedno ne ganeta, njune oči se ne iščejo več, nasprotno, oba strmita skozi okno, kakor da zreta v neko kraljestvo sanj.

Topli nočni zrak sili v predelek in jima hladi vroče čelo. Vzšla je luna in v njenem siju se ostro kažejo obrisi gora, trenutno tudi bleščeč, širok veletok.

Kaj je tako dolgo tega, ko sta stala na teh gorah, ko sta se zibala na tem veletoku in sta prav za prav gledala samo sebe — ko sta se neprestano iskala in se našla — ta dva, ki se zdaj tako močno obračata drug od drugega?

Vroča solza ji privre v oči ob tem spominu in hipoma ga pogleda, kakor da jo je prevladalo vroče hrepenenje, tako preseče, tako koprneče, kakor da mora tudi v njem vzbuditi enako čustvo. A on se je obrnil od nje, njene oči ne dosežejo njegovih . . . mrzel kakor kamen in odrevenel zre predse, kot da ne sluti, kdo je v njegovi bližini . . .

Tedaj omrzne tudi v njej gorko čustvo v srcu; pred seboj vidi pismo — neodprto pismo, katero je bil on hladno zavrnil in ga ji poslal nazaj in ki se zdaj liki zid dviga med njima . . .

Vlak hrumi dalje. Že davno so dospeli na ravnino. Romantika gora leži že daleč za njima, prav tako kot romantika njunega življenja. Bog moj, ali se bo njuno življenje odslej vedno tako enolično razgrinjalo pred njima, tako pusto in otožno, kakor ta pokrajina v sivem jutranjem mraku?

Dalje, dalje — uro za uro. Noč je minila, a vlak se neprestano premika dalje — in ž njim tudi misli. Naprej in naprej se tvorijo nove besede, vprašanja, prošnje in očitki, a nič jima ne gre z jezika.

Kaj on še ne bo izstopil? Mar ona še ni na cilju? Zdaj, čuj, zopet oni rezki žvižg — vlak obstane; sprevodnik zakliče ime velikega južnonemškega mesta. Ona se prestrašena dvigne. Tako dolgo je trajalo in vendar je minilo tako hitro . . .

Starka se zbudi, pograbi vso prtljago in gre proti izhodu.

Nora pa se giblje le mehanično . . . Iti mora mimo njega. En trenutek še upre vanj svoj pogled — a ta pogled ni bil več plah, kot poprej, temveč je izražal tih obup.

Zdaj mu pač ni treba iskati žalosti, ki jo je prej tako pogrešal, saj je vendar tako blede njeno obličje, saj vendar tako drgeče od bolesti!

Tudi njemu se vleže kakor koprena na oči; vzdigne se in iztegne roko, gotovo z namenom, da bi ji pomagal.

A v tem trenutku vstopi v predelek neki gospod in jo prijazno pozdravi. Samo še nem, tuj poklon z glavo in ona odide iz predelka. Čeprav ji tujec uslužno stoji ob strani, ga Nora zavrne; kljub temu se ta zaupno polasti njenih stvari in jo spremi do voza, ki čaka nanjo.

Kurt zre za njima kakor za prikaznijo.

Odšla je, odšla je ona, ki je prebila tu ž njim dolge ure — čas je potekel in nikdar, nikdar več se ta trenutek se vrne . . . trenutek, ki ga jima je morda poslal Bog, da bi zopet vse popravila! — A beseda je onemela, jezik je otrpnil, ustnice so ostale zaprte . . .

»Nora, Nora!« zakliče v skoraj divjem obupu in si zakrije obraz z rokami. In odpro se vse zaceljene rane in zbudi se vsa zadušena ljubezen. »Nora, Nora! O, zakaj ne vsaj eno sekundo prej?!« — — —

Solnce je stalo že visoko na nebu, ko je slednjič dospel vlak tudi do njegovega cilja. Mali premeteni služabnik ga je takoj opazil ter vljudno, z odkrito glavo čakal popotnika. Kakor hitro je ta stopil iz predelka, mu je naznanil, da ga čaka voz.

Solnce se je zrcalilo v enem izmed najimenitnejših vozičkov in konjiča sta ponosno in pogumno metala glavi v zrak, kakor bi zahtevala občudovanje, kakršno jima pristoja.

Že desetkrat se je bila vprašala Lili ta dan: »Ali pride ali ne pride?« Često je skrivaj opazovala z okna, če bi morda videla dvigajoči se prah, ki bi ji naznanjal prihod voza.

Zdaj je zagrmelo preko mostu in to ji je povedalo, da je slednjič res prispel gost. Urno je pohitela v svoj salon, da bi zdaj, ko bo prvič sprejela bratranca, storila to v dostojanstvu kot ga zahteva čast gospodinje. Mešano čuvstvo hladnosti in iskrenega notranjega ve-

selja, ki jo je navdajalo ob pričakovanju gosta, ji je kaj ljubko pristojalo; toda prišel je samo služabnik.

»Gospod grof se oproščajo. Pravkar so odšli v svojo sobo, ker jih je nočna vožnja tako utrudila, da jim je nemogoče, da bi se vam poklonili. Upajo pa, da bodo v nekaj urah lahko prišli semkaj.«

Lilin žareči pogled se je zelo povetil — kajti veselje, zlasti veselje ob pričakovanju na svidenje se tako ohladi, če pride svidenje pozneje, nego smo ga pričakovali.

XV.

»To je bil tih sopotnik,« je mrmrala stara Ana in si mela zaspane oči, ko se je vsedla na voz poleg svoje mlade gospodinje. Stara Ana je ostala zvesta ravnateljju. Vedno in povsod je spremljala Noro ter ji posvečala slej ko prej svojo posebno skrb. »Nora, punčka moja, zebe te,« je skrbno dodala tudi sedaj in ji višje potegnila potno odejo; »to pride od vseh teh nočnih voženj in vsega tega letanja po svetu. Hvala Bogu, da sva slednjič na cilju. Tako stare kosti ne bodo več dolgo prenašala tega . . . in tako mlade tudi ne,« je govorila dalje sama s seboj ter s težavo pomagala z voza, ki je obstal pred enim prvih hotelov.

Gospod, ki je bil sprejel dame na kolodvoru, je bil tudi zdaj na mestu. »Ravnatelj je prišel že včeraj zvečer,« je poročal. »Vse je prirejeno za pojutrišnjem, če niste preveč utrujeni, gospodična Nora.« Nora ga je, kot se je zdelo, komaj slišala; samo molče je prikimala in šla po stopnicah, ne da bi še kaj poizvedovala od njega.

»Zelo nemilostna je danes,« je mrmral Landolfo. »Vse preveč razvajena! Skoraj vas bom moral odvaditi tega, lepotica moja. Pa če se ne motim preveč, je bil to grof, ki je gledal iz predelka. A ji ne bo vse skupaj nič pomagalo . . . tega zdaj ne dobi več, bella donna . . . zato smo že mi poskrbeli! Zato seveda, je bila dražestna visokost tako nemilostna . . . no, s časom že še obračunamo,« je pristavil z zaničljivim nasmeškom in vstopil v restavracijsko sobo, da bi tam poplaknil svojo jezo z nekaj kozarci likerjev.

Nora je bila sama. Po neprestanem premikanju je nastopil zdaj popolen mir. A ona ga ni občutila. Še vedno se ji je zdelo, da šumi in hrumi, tolče in drdra in drvi ž njo dalje. Še vedno je videla pred seboj njega, tako molčečega, tako tihega, tako nepremičnega in hladnega.

To je bila huda noč: ure, v katerih vihar uniči vse in preobrne človeku srce.

Tri leta so minila, odkar je Nora Karstenova po onem prvem nastopu legla v posteljo in ležala na njej kakor danes, uničena od prevelikega telesnega in duševnega napora. Zaslovela je bila po vseh mestih kontinenta; drzni Landolfov proračun se je bil popolnoma obnesel. Njena lepota in njena umetnost sta trdneje nego kdaj združili srečo in uspeh z ravnateljnim podjetjem. Že samo Norino ime je vselej napolnilo cirkus.

Nora pa se je po onem velikem razburjenju polagoma pomirjala. Kakor se duša ne vzdrži na višku sreče, tako tudi v najhujši bolesi ne ostane. Z nepremagljivim dejstvom nastopi neki notranji mir, zlasti še, če nam naloži to dejstvo nemirno, delavno življenje, ki zahteva neprestani telesni napor. Telesni napor je najenostavnejše sredstvo proti duševni boli. Norino delo samo na sebi nikakor ni bilo neprijetno zanjo; saj je že po svojem očetu podedovala posebno ljubezen do te umetnosti in kot je navadno pri vsakem resničnem talentu, je imela tudi ona veselje do njegovega udeleštovanja in izpopolnjevanja. Občinstvu se je polagoma privadila; ni se menila zanj več, nego le v toliko, da je vedela, da bi ji bržčas nekaj manjkalo, če bi kdaj izostala ploha častitk in pohval, ki je vedno spremljala kot nekaj samo ob sebi umevnega.

Njenim čuvstvom je oče kolikor mogoče prizanašal. Kot poprej, je tudi sedaj ni prav nič pripeljal v stik z ostalo družbo; nikdar ni nastopala drugače ko ob njegovi strani in se ni nikdar udeleževala skupinskih in gledaliških predstav. Strogo se je omejevala le na navadne jahalne vaje in ob prilikah na predvajanje enega ali drugega izmed najimenitnejših konj.

Ko se je bilo vrnilo njeno pismo, ne da bi ga bil on odprl, ji je zakrvavelo srce. A to je bilo še v času, ko je bilo njeno srce skoraj brezčutno od mnogih bo-lesti, ki jih je bilo prestalo. Njegova pisava je bila tako izkažena in vrh tega tako pokrita s poštnimi znaki in žigi, da je niti ni mogla spoznati. — Morda — in v njenem srcu se je vzbudil up — morda pa pi-sma sploh ni bil dobil v roke! Nora ga je spravila, da bo vsaj potem še razbral iz njega bolest, ki jo edina more opravičiti v njegovih očeh in jo mora opravičiti, njo in njeno življenje. Resno in tiho, za-prta sama vase, se je odrekala pisanemu življenju; ni se vdajala niti najmanjšemu mladostnemu vese-lju. Kamor je prišla, povsod se ji je laskal mladi moški svet; častilcev je imela vsake vrste in stokrat ji je že zagotavljala njena mačeha, da naj bi bila samo nekoliko bolj dostopna, pa bo namesto enega nezve-stega grofa klečalo pred njo deset drugih.

A Nora je na to molče odkimala; nikdar ni spre-jela koga od svojih častilcev, nikdar ni poletel kak prijazen ali osrčujoč pogled ponosne jahačice v krog gledalcev. Mladi moški svet je pripovedoval, da se ni-koli ne dotakne vencev in šopkov, ki jih mečejo pred njo. Največkrat so jih s hudomušnimi pogledi in kret-njami pobrali klovni in često začeli ž njimi obmeta-vati občinstvo ali pa so se v nevoljo darovalcev in v radost občinstva sami okitili ž njim. Koliko cvetnega dežja, koliko nespametne potrate se je bilo že izvršilo v čast nedostopne krasotice! Nekaj drznejših je bilo poizkusilo slednjič na ta način, da so ji pošiljali šop-ke neposredno na stanovanje in mačeha jo je morala na vso moč pregovarjati, da jih ni takoj zavrnila.

Vendar so govorili nad občinstvom, da je mogoče videti lepo jahačico zgodaj zjutraj, ko gre v cerkev, oblečena v zelo preprosto, temno obleko, ob času, ko je še ves lep svet v najtrdnjšem spanju.

Moč njene lepote je bila sicer pripravila neka-tere do junaškega sklepa, da so jo zalezovali tudi tam; toda kakor hitro je bila to opazila, se ni več prikazala v cerkev. Mrzel jutranji zrak je ohladil vroče glave in zagrenil vsakemu nadaljnja zasledovanja.

Tako je živela Nora doslej. A ta noč ji je kruto strgala zaveso z oči in ugasnila ji je zadnja iskrica upanja. — Po tem srečanju ji je bilo jasno, s kako hladnim preziranjem ji je bil on zavrnil njeno pismo.

Tako zaničevanje! Zavrglo jo je srce, ki ji je bilo vse na svetu. Torej ni bil našel prav nobene olajšujoče okoliščine? Niti enega žarka usmiljenja in sočutja ni pokazal, ki bi ji v spomin ogreval srce in ji svetil v tej noči obupa!

Padla je v obup — roke so grabile v temne, črne lase in obraz se je zaril v blazine, kakor da ne more prenesti več najmanjšega bleska luči radi sramote in bolesti.

Burno ji je zavrela kri po žilah; zapuščeno srce je vpilo po omami, po nečem, kar bi moglo izpolniti njegovo praznino.

Kaj ni vedno videla okrog sebe tistih lahkih metuljastih narav, ki so tako veselo frfotale skozi življenje, tako lahkotno in prostopašno — da, te so pripadale njenemu stanu! Seveda so dokajkrat padli v prah; a vendarle so se zibale po cvetju in so bile vesele in srečne. In ona — tudi njo teptajo v prah, a brez primere ž njimi je okusila komaj peno življenja.

Zakaj hoče biti boljša od njih, ko pa jo je pahnila usoda v enak položaj? Čemu naj se trudoma povzpenja na strmo višino, ki jo bo težko dosegla in na kateri je nikdar ne bo trpel svet? Izgubljena je zanjo vsaka prava življenjska sreča — a živeti hoče brez tega vročega hrepenenja po njej.

To so težke ure, v katerih popolnoma prevladajo razburjena čustva. Tudi najčistejšo dušo skali blato, ki leži na dnu vsake zemeljske narave, če jo razburka tak vihar.

Dolgo je tako ležala Nora, toliko časa, da se je razburjenje poleglo samo od sebe. Toda šele, ko povodenj upade, vidi človek, kako si je vse drugače predstavljal!

Ko je Nora vstala, je bil na njenem obrazu drug izraz. Temneje so ji žarele oči, trmasto je namrdnila ustnice in mesto hladnosti in miru je dobil obraz stra-

hoten izraz. Baš si je hotela naviti še lase, ko so potrkali na njena vrata in ji podali dragocen šopek.

Najprej ga je, kot po stari navadi, hotela odkloniti; a takoj nato ga je sprejela. V njem so bile zbrane najdragocenejše, najredkejše cvetlice in nežen vonj se je dvigal iz njega. Vzela ga je in pritisnila obraz v cvetje ter ga vdihavala, kakor da se je hotela ž njim omamiti. Prav dobro je vedela, čigava roka ji je poslala ta dragoceni šopek. Neki častilec knežjega stanu jo je že mesece obsipaval s podobnimi darili. Danes ji je bilo to prvič po volji in jo je navdalo s skoraj divjim veseljem.

»Vse jih lahko spravim na kolena, če hočem,« je mislila in ponosno vrgla glavo na vrat. »Vse jih lahko vklenem in jih vodim z enim pogledom svojih oči, z enim migom svoje roke, če hočem. Lahko jih onesrečim, te prevzetne ljudi, kot so oni mene. A njemu hočem pokazati, da mi je treba le iztegniti roko, da dosežem isto, kar mi odteguje on.«

Ko je nekaj ur pozneje prišla Nora k svojemu očetu, da bi ž njim napravila načrt za naslednji dan, se mu je zdela tako dostopna za vse njegove predloge kot še nikoli poprej.

V mestu in daleč naokrog kmalu niso govorili drugega ko o lepi Nori Karstenovi, ki ni bila še nikdar tako očarljiva kakor to sezono. Kar so ji poprej predbacivali glede hladne mirnosti in neke, skoraj trmoglave hladnosti, vse to je bilo videti zdaj popolnoma izgajeno. Večina je pripisovala ta napredek gostovalni turneji, ki jo je bila napravila po Franciji in Angleški in od katere se je bila pravkar vrnila.

Zdaj je nastopala Nora tudi v mešanih predstavah; neki duhovito zasnovan romantičen prizor je bil kmalu njena glavna vloga in najsijajnejša točka predstav.

Nekaj tednov pozneje je cirkus odpotoval dalje in se ustavil, kakor vsako leto, tudi v avstrijskem glavnem mestu. Tudi tu so napeto pričakovali to predstavo. Pred prihodom družbe se je širila govorica, da ji sledi nekaj najbolj vnetih častilcev iz visokih krogov in to je vsej stvari dajalo še večji mik. Vendar

pa so trdili tudi slej ko prej, da v zasebnem življenju nadaljuje svojo moškimi sovražno vlogo.

Na večer prve predstave je bilo vse, kar nudi mesto stanov in imen, zbrano v Karstenovem cirkusu. Ravnatelj je dal uprizoriti to predstavo z najsijajnejšo opremo.

Lepa, zapeljivo lepa je bila Nora, ki je zdaj prijezdila v spremstvu lahke čete svojih jahačic. Jezdila je črnega žrebca najplemenitejše pasme, ki je bil videti, kakor da mu iz vseh udov prši ogenj. Zlat oklep je oklepal vitko, krepko zraslo postavo in izpod njega je v težkih, bogatih gubah padala obleka iz srebrovine. Glavo je pokrivala srebrna čelada, ki pa ni zastirala obraza; izpod nje so se daleč preko tilnika vsipali bujni kodri, črni kakor noč. Kakor meglica je sedela na iskrem konju in vendar čvrsto, ko da je prirastla nanj.

Pohvalni vzkliki so sledili neprestano še po edinim točkam. Dramatično so upodobili neki prizor, ki je predstavljal preganjanje sovražnikov, kjer je kakor divji lov prihrumela četa zopet z Noro na čelu; visoko je vihtela sulico, lasje so ji frfotali po zraku, oči so se iskriale. »Valkira, bojevita devica«, je šel šepet med gledalci.

Zdaj je prišel trenutek, ko se ji je pogumno postavil po robu zadnji bojevnik, obdan od zmagoslavnihih bojevnic. Nora mora zagnati puščico in se ustavi; konj se povzpne visoko v zrak — ta prizor še spada v predstavo — morda tudi še blesteči, zmagoslavni pogled, s katerim se zdi, da pozdravlja gledalce in s katerim poišče neko mesto v širnem prostoru, kjer sedi gosta skupina gospodov. Ti prično ognjevitoploskati.

Norine oči obstanejo tam kakor priklenjene, kakor da jih ne more obrniti proč. Zastonj se ji postavlja nesrečni Šarka v najdrznejšo pozo, da bi pričakal smrtnega sunka — a kot da ga je prezrla. Obraz ji pokrije taka mrtvaška bledica, popade jo takšen drget, da se ena Amaconk, njena mačeha, ki to opazi, z veliko prisotnostjo duha pririne k njej s svojim konjem

in ji zašepeče nekaj besed, da bi jo zopet spravila do zavesti.

Nora se zbudi kakor iz sanj — zave se in izvede prizor do konca. Občinstvo je smatralo to malo motnjo le kot mojstersko predstavljanje notranjega boja in prizor, ko se zgrudi mrtva in zdrči s konja v roke žalujočih devic, ta prizor, ki ga vrh tega obseva bajna razsvetljava krvavordečih plamenov, ovenča vse.

Sreča je bila, da je zahteval potek igre, da poneso Noro s pozorišča — kajti ne bi se bila mogla več vzdržati. Ni videla vencev, ki so ji jih poklanjali, ni čula tisočerega pohvalnega vzklikanja, ki je vriskalo za njo — strese se v krčevitem joku, kakor hitro vidi, da je izven arene.

Na mestu pa, kamor je bila pogledala, je stal sredi blestečih uniform mož v dolgi črni duhovski obleki ter je s pazljivim in resnim pogledom sledil predstavi, ne meneč se, kot je bilo videti za vse vzklike občudovanja okrog sebe.

»To je prav, gospod kaplan, da ne zametavate popolnoma naših posvetnih zabav,« je pravkar rekel velik in slok častnik ter si gladil koničaste brke. »Vas je li to osmo svetovno čudo jahalne umetnosti privedlo semkaj ali kaj vas je po dolgem času zopet pripeljalo v našo prestolico? Grofica nas je zadnja leta zelo trdovratno zavračala.«

»Bolezen in odsotnost mladega grofa ji je dala pač toliko bridkega posla, da je morala postati nenaklonjena vsakršnemu občevanju,« je odgovoril nagovorjeni. »Jaz sem trenutno na poti k grofu Kurtu, ki je na posestvu gospodične Lili v Göhlitzu, žal, zopet obolel.«

»Kaj, da se je Kurt vendarle vrnil s svojega potikanja po svetu?« je živahno vprašal častnik, »in v Göhlitzu da je? No, radi njegovega tamkajšnjega ujetništva se gospa mama gotovo ne bo jezila. A kaj mu je, prav za prav?«

»Tropske vročice so mu, kot se zdi, uničile ves organizem,« je rekel kaplan, »odkar je zbolel na možganski vročici, od tedaj še nikoli ni docela okreval.«

»To je žalostno,« je sočutno rekel častnik. »Bila pa je tudi nesrečna misel od matere, da ga je poslala od doma; dobro vem, kako se je takrat trudila za to, sam Bog ve, zakaj. Pa je zdaj že kaj boljši?«

»Da, je na tem, da okreva in ker je izrazil nujno željo, da bi me rad videl, sem šel. Jutri grem tja. Grofica je že nekaj tednov tam.«

»Potem pridem na vsak način tudi jaz v prihodnje kdaj tja, da pozdravim starega prijatelja in da se poklonim nedostopni grofici.«

XVI.

Drugo jutro zgodaj je prejela Nora pisemce, ki je želelo odgovora. V mrzličnem nemiru ji je prešla noč. Zdaj je sedela ob svoji pisalni mizi in se zastonj trudila, da bi sestavila neko pismo, ki ga je vedno zopet raztrgala. Pisemce, ki ga je prejela, je obstojalo samo iz posetnice z vprašanjem, če sme dotičnik vstopiti. Nora se je neodločno obotavljala — toda slednjič je vendarle, kakor da ne more drugače, pristavila podenj povoljni odgovor ter ga poslala nazaj. A takoj nato bi bila to odločitev zopet rada preklicala.

Kaplan, ki je bil poslal pisemce, je tudi kmalu vstopil. Silno razburjena mu je stopila Nora nasproti. On ji je ponudil roko ter jo resno in prijazno, sočutno pogledal v oči.

Gorko so ji zaživali spomini na prvo otroško dobo, ki so se nanašali nanj. Oblile so jo solze: »Takole me zopet vidite,« je zaklicala bolestno, »jahačico... cirkuško jahačico kljub vsemu!« Vrgla se je na mali naslonjač ter si ihte zakrila obraz.

»Zahvaljen bodi Bog za te solze,« je rekel kaplan in rahlo položil roko na njeno glavo. »Ubogi otrok, jaz hvalim Boga, da ti je to takšna žrtev; ah, včeraj sem se bal, da si se že sprijaznila s tem poslom.«

»O, ko bi se le bila!« je trpko zaklicala Nora. »Da bi vsaj to ne bila več žrtev! Ko bi le mogla pozabiti vse, prav vse, do zadnje misli, kar je bilo... Saj imam morda vendarle dovolj, da lahko postanem srečna: Bogastvo, občudovanje, lepoto, kakor pravijo

ljudje . . . vse, kar sladi življenje. Zakaj se oklepam starih misli, ki bi jih tako rada pozabila? In zdaj ste prišli še vi, da mi znova obudite boj! Hotela sem vas prositi, da nikar ne pridite, da me nikar ne vznemirjajte . . . zakaj nisem storila tega! Pustite me, naj grem po potih, ki jih ni mogoče več izpremeniti; potem bom morda bolj srečna . . . O, zakaj ste prišli!»

Govorila je v silnem razburjenju, hitro, osorno in trdo.

»Zakaj sem prišel? Da zadostim obljubi, ki sem jo bil dal umirajoči materi, da ostanem otroku, če mogoče, prijatelj in svetovalec. Da bi dal Bog, da bi vam bil smel svetovati v tistem trenutku, ki vas je privedel do tega koraka, ki tako zelo onesreča vas in druge.«

»Drugi niso postali nesrečni,« ga je rezko prekinila Nora. »Radi in hitro so se navadili, da zaničujejo in pozabljajo, kar se jim zdi zaničljivega.«

»Nihče ne more vedeti, kaj trpi drugi,« je mirno rekel duhovnik. »Morda so se motili o vas, kakor se vi motite o njih. Morda je moralo vse tako priti, da vas bo po drugi poti pripeljalo do cilja.«

»Zdaj nikdar več do cilja!« je vzkliknila žalostno.

»Ne do tega, ki smo ga mi želeli, pač pa morda do kakega drugega, h kateremu nas lahko vodijo vsa pota . . . in pota, ki jih začenjamo z žrtvijo, kakor ste jo darovali vi, kot je videti, so vendar povečini pota, po katerih nas vodi Bog.«

»Ali menite, da ta pot, po kateri sem morala kreniti zdaj jaz, tako zelo približuje temu cilju?« je vprašala zasmehljivo.

»Nobenega stanu ni, ki bi ga ne mogli posvetiti,« je rekel kaplan vedno enako mirno. »Čim več je izkušnjav, tem več je slave.«

»Ali mislite, da je tako lahko premagati izkušnje?« ga je jezno zavrnila. »Poglejte tul« In brezobzirno je pomedla skupaj vence in šopke, ki so še od sinoči ležali na mizi. »Poglejte tu,« in razmetala je mala pisemca, ki so ležala pred njo, dišeči kosi papirja, ki so že s svojo zunanostjo izdajali lahko-miselnost. »Ali mislite, da navsezadnje to nič ne

gane? da se ne prikrade človeku v misli, da se ne prilaska srcu, če polagoma opaja in omamlja? Ali menite, da nam pohvalni vzkliki zastonj udarjajo na ušesa in da mu moremo vedno kazati hladno čelo, zlasti, če človek ne more računati na nobeno srečo več? . . . Odkar je zlomljeno zadnje sidro, odkar vem, da me zaničuje, od tedaj mi vpije srce po nadomestilu, od tedaj hoče okusiti vsaj to, kar nudi še svet. O, jaz čutim, da bom v tem propadla! Prav nič nisem drugačna kot druge: ljubila in uživala bom življenje kot tisoč boljših pred menoj in tisoč za menoj.«

Kaplan se ni več menil za njen ostri govor. Z bistrim človeškim razumom je povzel iz njega le eno, da ne sme povsem odbiti globoko ranjene duše.

»Človeška ljubezen je vedno slabo sidro,« je rekel. »Toda odkod veste, da vas on zaničuje.«

Nora je le še bolj zardela. Kar je hotela povedati, ji ni hotelo z jezika. Šla je k oknu in naslonila vroče čelo na hladno steklo.

»Ali ste čuli kaj o njem?« je zopet vprašal kaplan.

»Pred nekaj tedni sem potovala z brzovlakom iz Pariza ob Reni navzgor. Z menoj je sedel v predelku neki gospod . . . ki me ni več poznal,« je rekla hripavo.

Kaplan je ostrmel. »Z njim ste se peljali?«

Nora je tiho prikimala, vsi udje so ji zadrgetali ob tem spominu.

Zdaj si je kaplan znal pojasniti povratek Kurtove bolezn. Bi bilo li pametno, povedati ji, kako zelo ga je bilo razburilo to svidenje? Oživiti ji zopet iskro upanja v srcu?

»Grof Degenthal,« je dejal, »je po svojem potovanju hudo obolel. Jaz grem k njemu; ni mu bilo mogoče zapustiti posestva svoje sestričine.«

Nora je urno okrenila glavo. »Hudo obolel?« je rekla brez sape.

»Povrnila se mu je njegova dolga bolezen. Zdravnik ji išče vzroka v hudem razburjenju živcev, ki ga zastonj skušajo razjasniti.«

»Povrnila!« je ponovila Nora. »O kakšni bolezn govorite?«

»Kaj ne veste ničesar o tem?«

Nora je odkimala. »Ničesar nisem vedela, razen, da je pri poslaništvu v Carigradu.«

»Zatorej poslušajte, da boste videli, če je res lahko prenašal. Pred dvema leti ga je ona vest, ki ga je zadela popolnoma nepripravljenega, vrgla na bolniško posteljo,« je poročal kaplan in pripovedoval potem mirno in jasno vse, kar je vedel o Kurtu.

Mrtvaškobleđa ga je poslušala Nora. »Moj Bog!« je rekla počasi. »Bolan in hirav vsa leta!«

»Moj Bog,« je začela znova, »to je vendar strašno... tega si nisem nikoli predstavljala.«

»Največkrat smo tako zatopljeni v lastno trpljenje, da ne opazimo trpljenja drugih, zlasti, če mislimo, da so nam ga povzročili oni.«

»Gospod kaplan, gospod kaplan! Saj ni bila moja krivda!« je zaklicala. »O, vi ne veste, kaj me je privedlo do tega... skoraj ne morem povedati. Kurtu sem pisala, zaupala sem mu ves nesrečni dogodek in povod, ki me je prisilil do tega koraka. A on me je obsodil, ne da bi me bil zaslišal... zavrnil je moje pismo, ne da bi ga bil odprl, brez besedice tolažbe!«

»Torej ga ni prebral? Potem je moral na kak drug način zvedeti za vaš nastop in to ga je tako razburilo, zakaj on je stavil vse svoje zaupanje v vas. Za tem je sledila njegova dolga bolezen!«... Ali mi vi hočete pojasniti svojo odločitev, Nora?« je resno vprašal duhovnik.

»Da, hočem, toda pod pečatom, ki vam veže ustna pri vsaki izpovedi; zakaj tudi drugi so zapleteni v to zadevo!« Padla je na kolena, kakor da se je v resnici hotela izpovedati kake krivde in potem je vrela iz njenih ust vsa pripoved o onem nesrečnem dnevu, ko je šlo za več kot za življenje njenega očeta. Opisala mu je silen strah, ki ji je bil izsilil obljubo.

Kaplan je mirno poslušal. Nikdar je ni sodil, da je delala iz lahkomišelnosti ali hipnega razpoloženja, ni si bil mogel razložiti njenega koraka in ravno v tej nerazumljivosti ji je iskal oprostila. Toda veliki boj in velika žrtev, ki jo je bila darovala, so presegle njegove slutnje. Globoko v srce se mu je zasmililo

mlado bitje, ki je bilo v resnici izvršilo junaški čin in ni želo za to drugega ko zaničevanje.

»Ali sem delala napak? Nikar me ne obsodite,« je sklenila svojo pripoved. »Toliko sem pretrpela ... z lastno roko sem uničila svojo srečo.«

»Bog varuj, da bi vas obsojal, ubogi otrok,« je pretresen rekel kaplan. »Bog ve, kaj bi bil mogel jaz svetovati v onem trenutku! Nad vašo odločitvijo pa plove vaša čista otroška ljubezen in vaša požrtvovalnost: Bog vas bo blagoslovil za to! Huje, nego je mogla slutiti vaša mati, vas je zagrabilo življenje ... Morali ste darovati vse, da ste rešili svojega očeta.«

»Ali pa sem ga tudi rešila? ...« je šepetala obupno, »ali sem ga rešila? ... to je strašno vprašanje, ki se že nekaj časa poraja v meni! O, saj skoraj ne morem povedati vsega, kar me znova tare, četudi sem hotela zadnji čas za vse zatisniti oči ... da bi le lahko in površno gledala življenje, ker je bilo vse razmišljanje tako mučno. Tisti Landolfo je očetov hudi duh, ima ga popolnoma v svoji oblasti ... O, moj oče ni več, kar je bil,« je pristavila z gorečo rdečico na licih. »To življenje upropašča vse. Če bi se ne bila žrtvovala, bi ga bila morda prisilila nuja, da bi bil opustil obrt.«

»Storili ste to, kar ste smatrali za prav in to je dovolj pred Bogom in našo vestjo. Ne razglablajte tega; vsega ni mogoče videti naprej. Toda sli se ne bi mogli odtegniti zdaj, ko znova cvete podjetje vašega očeta?«

»Ne, ne! On pravi, da ga vzdržujem samo jaz, da škrbina še ni izbrušena. O, bojim se, da Landolfo skrbi za to, da ostaja občutljiva. On bo vse poizkusil proti meni.«

»Proti vam ... ljubljenci vašega očeta ... Ali ne ravnajo lepo z vami?« je začudeno vzkliknil kaplan.

»Ne mislim tako,« je rekla z žalostnim smehljajem. »Z menoj ravnajo več ko lepo ... laskajo se mi, obožavajo me ... saj sem vendar vsem potrebna. Toda ta, ki sem ga vam pravkar imenovala, ima določene načrte v glavi; zato zapleta očeta vedno globlje ter ga z zvijačo in dobrikanjem čedalje bolj spravlja pod

svojo oblast... A mene ne bodo obvladali!« je pristavila iskrih oči. »Toda za enim načrtom sledi morda drugi! Človek polagoma vendarle čuti in razumeva! Vi komaj slutite, kakšne spletke se vse vrše v taki družbi. Zdaj ne morem in ne smem zapustiti svojega očeta.«

»Ali se ne morete izraziti jasneje?« je vprašal kaplan.

»Ne, ne!« je dihnila Nora. »Je še vse kakor strah, ki se poraja.«

»Nora,« je resno rekel kaplan po nekolikem razmišljanju, »izpolnite nalogo... četudi je še tako huda in težka za vas. Šla je preko vaše sreče, po nevarnih potih vas vodi dalje... a ohranite svoje srce močno in čisto, potem ne bodo zmogle zunanje nevarnosti ničesar proti vam. Morda boste morali biti še varuhinja svojega očeta! Milosti vam ne bo manjkalo pri tem. Ali ni božja volja, da me vam je poslal baš zdaj, ko ste pričeli dvomiti sami nad seboj. Ali vam ni v to lažbo, da vam je po meni pojasnil to, kar bi bilo skoraj izpremenilo vašo dušo in v svoji bridkosti zastrupilo vašo čisto žrtev. Pojdite resno in pogumno dalje in nikar ne prodajajte za skledo leče malenkostne ničemurnosti in malenkostnega ogorčenja svojega večnega prvenstva.«

»A kako dolgo, kako dolgo bo to še trajalo? Ali bom vedno dovolj močna?« je šepetala zase.

»Tako dolgo, kot je božja volja! Ona vam lahko v enem trenutku razveže, kar se vam zdi za vedno nerazmotljivo.« Kaplan je vstal.

Tudi ona je vstala. Položila je svojo mehko roko v njegovo. »Da, bila je božja volja, da ste prišli,« je rekla, »stala sem na robu propada. Pomagajte mi, da ne omagam.«

V tem trenutku je potrkal na vrata in na Norin »notri« je vstopil ravnatelj. »A, ti imaš obisk,« je rekel navidezno presenečen. »Vi, gospod kaplan? ... Kaj vas je tako nenadoma pripeljalo k nam? Veseli me, da vas zopet enkrat vidim!« Podal mu je roko, toda v njegovem glasu je bilo nekaj umerjenega, v

njegovem obnašanju nekaj prisiljenega, da je bilo lahko opaziti, kako malo mu je všeč ta obisk.

Kaplanu se je zdel izpremenjen, odkar ga je videl zadnjikrat. Postava mu je postala bolj debela, obraz mu je bil nekam zabuhel, oči medle in nestanovitne; celo v nastopu ni bilo več onega mirnega obnašanja kot prej. Kaplanu je bilo hudo, da je to opazil; kajti, ko je stala zdaj hči poleg njega z vso resnostjo, ki jo je bil razlil nanjo prejšnji pogovor, je bilo nasprotje njunih različnih življenskih potov videti še ostreje. Vsekakor ni mogla najti v očetu nobene opore več.

Nora je med tem pojasnila očetu, čemu je prišel kaplan in ta se je zdaj spomnil, da mu je čas oditi.

»Bojim se otrok, da te je razburilo to svidenje,« je rekel ravnatelj in nevoljno zrl njen resni obraz. »Vse se je zgodilo tako, kot so uvidele naše starejše in modre glave,« se je obrnil h kaplanu. »Mladi ljudje morajo prestati svoje izkušnje. A moja hči je tudi sedaj srečna; ona vam je gotovo že povedala, da njeno življenje ni tako hudo, kot je videti. Ali nisem imel prav, ko sem rekel, da bo žela še velike uspehe?«

»Da, da, popolnoma je izpodrinila svojega očeta,« je glasno smejoč se nadaljeval ravnatelj. »Nora, če prideš doli, te čaka nešteto šopkov. Da, ta hčerka je moja opora, moj ponos... a obenem razvajena prinčezinja.« Objel jo je okrog pasu in pritisnil k sebi.

Ravnatelj je govoril negotovo; pri tem sta mu goreli rdeči pegi na licih, tako da se je polagoma porajala kaplanu neka slutnja, ki bi se mu bila gotovo zdela upravičena, če bi bil vedel, da je prišel ravnatelj ravnokar od razkošnega zajtrka z Landolfom. Po dokaj kozarcih sladkega sheryja mu je ta povedal o kaplanovem obisku in ga svaril, češ, da bo »far« gotovo utepel hčeri zopet bajke v glavo in mu svetoval, naj obisk prekine.

Landolfo in ravnatelj sta zdaj često zajtrkovala skupaj, seveda na ravnateljjeve stroške in večinoma z isto posledico. Norina trditev, češ, da postaja Landolfov vpliv na ravnatelja vedno močnejši in da se ne obeta nič dobrega, je bila zelo upravičena. Ne le, da je imel

vodstvo gospodarskih poslov povsem v svojih rokah, temveč se je tudi trudil, da bi ravnatelju kolikor mogoče osladil njegove proste ure in podkrepil njegovo lahko nagnjenje k opojnim pijačam, ki se mu je bilo vzbudilo po zadnji bolezni.

»Princ je tudi bil tukaj in povpraševal po tvojem zdravju,« je z istim glasom nadaljeval ravnatelj. »Svetlost si šteje v čast, da bi priredil mal izlet, če se ti poljubi.«

»Hvala oče; saj vendar veš, da nikoli ne sprejemam takih vabil,« je hladno rekla Nora. »Upam, da si to takoj povedal.«

»No, no, saj lahko greš malo s svojimi starši. Saj si ravno začela postajati nekoliko pametnejša. Upam, gospod kaplan, da mi niste napravili iz hčerke zopet redovnice. Ne pristoja vsem eno... tudi to spada v našo stroko, da ne odbijamo ljudi.«

»Po mojem mnenju ima gospodična v tem slučaju prav. Mladi dami v položaju, kot je ona, človek nikoli ne svetuje dovolj previdnosti.«

»Pojte, pojte! Samo ne zmešajte ji glave, dragi moj duhovni gospod,« je blebetal ravnatelj. »Je že itak dovolj prevzetna... še vse mi bo pokvarila.«

Nora, ki ji je bil ves ta prizor nepopisno mučen, je podala kaplanu roko. »Bojim se, da vas zadržujem,« gospod kaplan,« je rekla žalostno; »zadržujemo vas, da ne morete v kraj, kjer vas težko pričakujejo. A zahvaljujem se vam za obisk, ki mi je neizmerno ugodil. Ne bojte se nič več; skušala se bom boriti in se bojevati.«

Kaplan se je globoko ganjen obrnil od nje; zdela se mu je večja sirota nego tedaj, ko je bila še otrok.

Tudi ravnatelj se je potrudil, da bi se dostojno poslovil. »Ne napravite mi redovnice iz nje,« je vedno zopet ponavljal. Njegova trdnost ga je zapustila; vrgel se je v najbližnji stol.

Komaj je odšel kaplan iz sobe, je bila Nora že za njim. »Še nekaj,« je rekla in ga pridržala. Ustnice so ji drgetale, lica žarela. »Samo eno mi sporočite: kako mu je! Ne povejte mu ničesar o meni, ker bo potem

mogoče še bolj trpel, popraviti pa se zdaj tako ne da več.«

Duhovnik ji je stisnil roko, ji tiho prikimal v odgovor in Nora je odšla.

XX.

Lilino veselje nad svidenjem z bratrancem je hudo zagrenilo. Njegova bolezen se je nekoliko ur po njegovem prihodu tako poslabšala, da so morali poklicati zdravnika in da je Lili čutila dolžnost, brzojavno obvestiti teto. Grofica je prišla naslednji dan. Zanja je bilo to svidenje po večletni ločitvi še bridkejše. Bledi obraz, izpremenjena postava, medli pogled, vse to je kazalo, kakšen udarec je bil zadel ves organizem mladega moža — da je bil to eden onih udarcev, ki človeka popolnoma izpremenijo, njegovo duševnost in zunanost.

Morda se je prikradel vanjo nekak kes, ko je sedela dolge ure ob njegovi postelji, dočim je ležal on z zaprtimi očmi poleg nje — prenemogel, da bi mogel prenašati njen glas, prebrezbrižen, da bi kaj vprašal po domu, prehladen in premalobeseden, da bi vrnil vsaj eno ljubeznivost, ali da bi se vsaj z eno zaupno besedo obrnil do nje. Bilo je, kakor da je preko tega toplega, razgibanega srca zavel mrzel dih in ga zledenil.

Za vzrok sedanjega povratka boleznini ni vedel nihče razen kaplana, kateri pa je spričo Kurtove molčečnosti tudi molčal. V nasprotju z grofico je bil mnenja, da so stvari, ki jih je bolje prepustiti tihemu razvoju kakor pa neprestano posegati vanje in jih motiti.

Šele v septembru so mogli opaziti na Kurtu, da se mu vrača zdravje. Jesensko solnce, ki je imelo še ves sijaj, ne pa več poletne vročine, je obsevalo mehke, zelene trate in cvetne gredice, ki so se raztezale pred Göhliško graščino, tik do terase, na katero je vodil poletni salon.

Ko je Kurt vstal iz postelje, je prebil dokaj ur na tem mestecu v navidez sanjavem miru. Zunanja tihota

pa je le zakrivala notranji boj, ki ga je bilo zapustilo nenadno svidenje z Noro. Bilo je to neprestano valovanje čustev: ljubezni, ki se je bila vzbudila, močne volje, ki jo je hotela pokopati, kesa, ki je vstajal v njem in dvom, je li storil prav, da jo je obsodil, ne da bi jo bil zaslišal. Telesna oslabelost mu je onemogočala jasno mišljenje. Hrepenel je po miru, po miru: rad bi se zapredel v druge misli, da bi se umiril in pozabil; toda čim bolj to hočeš, tem lažje pozabiš. Ono malo ljudi v njegovi okolici mu je to še otežkočalo, ker so bili več ali manj priče njegovih doživljajev. Lili je bila edina oseba, ki si ni imela napram njemu ničesar očitati; zato ga je njena navzočnost najmanj motila in mu je bila najprijetnejša.

Kurt je ljubil prostor na terasi še zlasti zaradi tega, ker je imel v bližini Lili. Vsa njena postava se je izborno prilegala svetlemu dnevu. Njena sveža polt, plavi lasje in prijazni pogled so se podnevi še posebno odražali, dočim je bila zvečer v salonu videti često utrujena in brezpomembna. Tudi preproste navade in domača obleka so jo delale lepšo ko največji nakit. In tako je Kurt pač lahko opazil, da se je bila njegova mala sestričina odkar je ni videl, zelo popravila. Postava sama je postala višja in vitkejša, poprej tako okrogli obraz je dobil lepo ovalno obliko in če se je nasmehnila, sta se pokazali v licih dve jamici. Odkar pa je bil bratranec Kurt njen gost, pa se je Lili često smejala na svoj tihi način.

Ko se je Kurtovo zdravje boljšalo, je družabno življenje v Göhlitzu postalo živahnejše. Grofičina navzočnost je dajala mladi gospodinji potrebno varstvo in Degenthalov povratek je nudil mnogim, zlasti gospodom priliko, da so se tam na primeren način vpeljali.

Tako se je nekega popoldneva, kot že večkrat v tem času, zbrala na terasi mala družba; bili so to sosedge iz okolice in nekateri prejšnji Degenthalovi prijatelji, ki so se bili z vlakom pripeljali iz glavnega mesta. Med njimi je bil tudi konjeniški stotnik, s katerim je zadnjič v cirkusu govoril kaplan.

So dnevi, ki so posebno prijetni po svoji lepoti, svežosti in mikavnosti. Takšen dan je bil tudi danes za družbo v Göhliškem vrtu. Morda temu ni bila toliko vzrok narava kakor razpoloženje mlade gospodarice, ki je, kar se ni prav nič skladalo z njeno hladno naravo — bila nenavadno vesela in živahna in je tvorila ljubko središče vsega. V svoji svetlomodri obleki, z modro pentljo v laseh, je bila podobna preprostemu, mičnemu lanenemu cvetu. Sreča in ljubezen, to dvoje čarobnih lepotil, sta ji dajali izraz življenja in toplote, kakršne še nikoli ni bila pokazala. Dasi bi ji kot posestnici Göhliške graščine in posestva nikdar ne bilo težko najti častilcev, vendar jih je danes tudi sama kot taka priklepala nase. Navzoči gospodje so vneto obkrožali mesto, kjer je sedela kakor mala kraljica pod cvetočimi oleandri, ki so jo s svojim cvetočim grmovjem obkrožali kakor krona in ki bi glede svežosti lahko tekmovali z njo. Vse dvorjenje je sprejemala z mirno samozavestjo, katera jo je vedno spremljala na lastnih tleh, dočim je zanjo, kot je bilo videti, obstojal samo eden.

Kurt je v sorodniški zaupnosti sedel poleg nje; ramo je naslanjal na naslonjalo njenega vrtnega stola, s prsti pa se je igral s trakom, ki je plapolal iz njenih las, kakor da je imel za to posebno pravico; ob poklonih ostalih je nehote postal toplejši v besedi in zgovornejši, kajti le njemu je bilo mogoče priklicati na Lilin obraz rdečico, ki se ji je tako ljubko podajala.

»Vse dvori!« je šaleč se rekel kaplan in pristopil k družbi.

Veselo in ponosno se je ozrla vanj Lili.

»O, prečastiti,« mu je odgovoril močni stotnikov glas. »Ne smete nas več svariti, odkar ste se ondan sami tako žurili, da bi se poklonili lepotici.«

»Kako to?« je rekel kaplan nekoliko osuplo.

»No, no,« se je smejal stotnik; »spomnite se! Nič več časa za nas, takojšnje odpotovanje — in nato pošljete posetnico najlepši med lepimi! Le čakajte! Niti niste slutili ono jutro, da sem stal tik poleg vas, ne da bi me bili opazili, ko ste poizvedovali v hotelu. Upam pa, da v svoji duhovniški vnemi lepi dami niste

napravili prehude pridige. Karstenov cirkus bi ne bil nič brez krasne Nore.«

»Ah! Vi menite moj obisk pri gospodični Nori Karstenovi,« je rekel kaplan, ki ga je silno neprijetno iznenadila ne ravno nežna šala. »Da, obiskal sem jo. Poznam jo že od njene otroške dobe,« je mirno dostavil.

Kurt se je zdrznil, trak v Lilinih laseh je zopet prosto plapolal. Drugače je ostal na videz ravnodušen, prav tako naslonjen kakor poprej.

Grofica pa, ki se je bila vsedla daleč od skupine, je prisluškovaje dvignila glavo; videti je bilo, da ni mogla verjeti, je li prav čula ali ne.

»Da,« je neslutema nadaljeval stotnik, »mora se priznati, da lepšega kot je to dekle na konju, ni. Res, Degenthal, takega jahanja ne vidiš zlepa. Ali je na svojih potovanjih niste nikjer srečali? Saj nastopa Karstenov cirkus že skoraj povsod.«

»Ne,« je rekel Degenthal kratko in trdo.

»Potem pojte vendar v prestolico. Se izplača. Zdaj lepota vzbuja velikansko zanimanje. Celo prečastiti gospod tukaj je bil ves navdušen.«

»Pač ne toliko navdušen, kolikor poleg globokega sočutja,« je dejal kaplan. »Težka usoda jo je prisilila, da je nastopila to pot. Vzgojena je bila za vse kaj drugega.«

»Kurt,« je zdaj rezko prekinila pogovor grofica, »hladno že postaja; ti gotovo ne smeš biti več zunaj. Ali ne bi šel rajši noter?«

Mladi mož ni ničesar odgovoril, pa tudi pozivu se ni odzval. Morda je bilo priznanje, ki ga je dal opominu na previdnost, da se je pokrnil s svojim slamnikom in ga pomaknil nizko na čelo, tako da mu je zakrival obraz.

Stotnik pa se ni dal motiti v svojih mislih. »Zakaj težka usoda?« je nadaljeval, obrnjen h kaplanu. »Saj je vendar hči svojega očeta . . . torej nič naravnejšega! Je pa baje zelo dostojna in zelo nedostopna, to sem tudi slišal.«

»Pravijo, da je zaročena z lepim Landolfom, prvim poslovodjo njenega očeta,« je rekel eden drugih gospodov.

»In temu na ljubo je nastopila ta javni poklic,« je rekel tretji. »Prej, tako pravijo, ni nastopala.«

»Jaz mislim, da so vse to samo govorice,« je pripomnil kaplan.

»Pa gotovo, govorilo se je o neki ljubezenski zgodbi,« je zatrjeval stotnik. »Le ne spominjam se jasno, v kaki zvezi je to bilo.«

»Dokaj se govori, zlasti o takih stvareh, a čestokrat brez vsake resnične podlage. V tem slučaju to celo odločno lahko trdim. Jaz sem, kot rečeno, zelo obžaloval, da je napravila Nora ta korak; vendar pridejo včasih razmere, ki jih je težko premagati in jaz ji ne morem odrekati svojega spoštovanja.«

»Toda Kurt,« je trpko in nestrpno rekla zdaj grofica, »neodpušljivo je zate, da še ostajaš zunaj. Jesenska megla pada . . . kako hočeš ozdraviti, če si tako nepreviden?«

»Jaz ne vidim nobene potrebe,« je odgovoril mladi mož in vstal. Vendar se ni oddaljil več ko do salonskih vrat in se tam naslonil nanje. Videti je bilo, kakor da se ne more odtegniti pogovorom.

»Noro Karstenovo sem jaz zelo dobro poznala,« je rekla Lili; »in še več kot to, imela sem jo jako rada. Bili sva skupaj v istem vzgojevališču v Bruslju. Nisem hotela verjeti, ko sem čula, da je nastopila. A gospod kaplan ima gotovo prav v tem, ko pravi, da jo je moral le kak zelo resen razlog pripraviti do tega. Uboga Nora.« Tedaj pa je njen pogled zadel grofico, ki je čedalje mučneje in nemirneje zrla v svojega sina. Lili je menila, da jo razume. »Mislim, da napravimo najbolje, če sejo tu prekinemo,« je rekla, »da prisilimo porednega bratranca k pameti. Pridi Kurt; v salonu je zdaj prijetneje.«

Sledeč migljaju mlade gospodinje so se vsi napatili v hišo; a prijetneje tam ni bilo. Prejšnja veselost je izginila in zdelo se je, kakor da se je vleglo nekaj težkega na vso družbo. Najbrž so pripomogli k temu grofici pogledi. Razburjeno in boječe jih je

upirala v sina, ki je seveda tudi nenavadno pobledel in hipoma obmolknil; kakor preutrujen se je naslonil na stol. Gostje so se pripravili k odhodu, da bi ne motili miru okrevajočemu bolniku.

»Toda prosim vas, gospod kaplan,« je srdito rekla grofica, ko so odšli gostje in sta bila sama, »kako ste mogli biti tako neprevidni, da ste na ta način začeli ta pogovor in vzbudili te spomine v mojem sinu.«

»Mislim, da ti spomini še niso nikdar zaspali v njem in da so prej ko slej vzrok njegove bolezni,« je resno rekel kaplan.

»A! Pojdite!« je vzkliknila grofica, »njegove bolezni je bilo krivo samo podnebje. Zdaj ga je treba samo čuvati pred vsakim zblizanjem s preteklostjo in radi tega mi je bila doslej njegova odsotnost po volji.

»Gospa grofica, mi ljudje premoremo z vso svojo skrbjo neskončno malo. Grof Kurt in gospodična Nora sta bila že spet skupaj.«

»Za božjo voljo!« je vzkliknila grofica, »kako je bilo to mogoče?«

»Sestala sta se slučajno na vlaku, ko je grof potoval semkaj in to svidenje ga je tako pretreslo, da je znova obolel. Vidite, kako malo so zaspali v njem ti spomini, če so mogli imeti še toliko učinka.«

»Moj Bog, moj Bog!« je zopet vzkliknila grofica, »in to ravno zdaj, ko sem imela že toliko upanja, ko so se tako dobro skladali vsi moji načrti, da ga zvezem z njegovo sestrično!«

»Gospa grofica, raje nikar ne delajte takih načrtov, ki bi ga samo odbijali. Prepustite nebu, naj ukrene ono tako kot bo najbolje za vse. Gospodične Nore se vam ni treba več bati, že davno se je bila odrekla vsem pravicam do njega.«

»Ko bi vsaj ne bili gospodom ugovarjali! Bilo je čisto prav, da je Kurt slišal, kako govore o njej.«

»Bila pa je neresnica in ta ni nikoli dobra,« je odločno, a prijazno rekel kaplan, zakaj grofičina razdraženost ga je bolj bolela kakor pa jezila, ker je

razumel njeno skrb. »Moral sem povedati resnico, kajti znano mi je, kako žalostno se je preokrenila ta stvar.«

»Ali pa vam je bila sila, s svojim obiskom zopet otvoriti zvezo s to družino?«

»Ni šlo le za obisk, gospa grofica, temveč za dušo in te je mojemu poklicu vedno mar. Videl sem, da se je bližala mladenka veliki nevarnosti, kamor jo je bila privedla nesreča in zagrenjenost in hotel sem ji pomagati s svojo besedo, kakor sem bil to nekoč obljubil njeni umirajoči materi. Z božjo pomočjo, upam, se mi je posrečilo.«

»No, jaše pa kljub temu še vedno,« je rezko rekla grofica. »Že začetkoma sem napovedovala, da iz tega ne bo nič prida. A kaj naj storim za svojega ubogega sina? Zakaj ni ostal rajši še v tujini!«

»Ne storite ničesar, gospa grofica,« je odločno rekel kaplan. »Bojim se, da je v tej zadevi le preveč storjenega; stalo je to že zdravje vašega gospoda sina in mlado življenjsko srečo nekoga drugega. Če se človek le preveč plašno ogiblje ene nesreče, največkrat pade v drugo.«

A prepričati grofico ni bilo lahko.

XXI.

Mar ne bo nikdar več našel miru? Kurt je razmišljal o tem vso dolgo noč brez spanja, razmišljal tudi naslednje jutro, ko je še bolj utrujen in razdvojen sedel na svojem tihem mestu. Po včerajšnjem razgovoru je bil vstal v njegovi duši ljut boj, ki ga je zastonj skušal razrešiti in pomiriti. Vsaka beseda, ki jo je bil slišal, mu je tlela na duši kakor žerjavica — na eni strani ta brezobzirnost, s katero so izrekli njeno ime, na drugi pa v ostrem nasprotju nič manjše spoštovanje, globoko sočutje in nežna obzirnost, katero ji je izkazal kaplan, kakor da se je ni bila dotaknila niti senca kake krivde. Govoril je o neki usodni nesreči, ki jo je bila prisilila do tega

koraka kakšna nerazrešljiva uganka! Vsebovala je protislovja in nikakega oporišča ni našel, da bi jih mogel razrešiti... Sicer pa, mar ni bil sam zavrnil vsakršno pojasnilo? Ali je ni bil obsodil, ne da bi jo bil zaslišal? Kaj ga ovira zdaj iti k njemu, ki je o vsej zadevi, kot se zdi, poučen in ga prositi za pojasnilo?

Poleg njega je nekaj zašumelo in ga vzdramilo; ozrl se je kvišku. Pred njim je stala sestrična Lili. Zbral je vse svoje sile, kajti nihče ni smel slutiti, kak nemir vlada v njegovih duši, niti, kaj mu povzroča ta nemir. Četudi se je silil, vendar je prijazno pozdravil malo gospodinjo.

Ta se je usedla poleg njega; a tudi ona se je bavila z neko mislijo, za katero pa ni mogla najti besede. Slednjič jo je vendarle nekam bojazljivo izrekla. »Kurt, ali bi hotel... ali bi me hotel danes popoldne nekaj ur... spremljati na neki vožnji, ki bi jo... ki bi jo rada napravila s teboj, a brez tvoje mame?« Tako je v mučnih presledkih izrekla svojo misel.

Kurta je ta prošnja prej iznenadila kot pa razveselila. »Da bi se peljal s teboj?« je rekel nekoliko zategnjeno; »kam? Saj vendar veš, dragica, kako me še vse utruja.«

Morda je pričakovala Lili po včerajšnjem razgovoru, da bo prijazneje pristal na njeno prošnjo in njen obraz ni mogel prikriti nevolje, ki je vstala v njej. »Mislila sem, da ti bo vožnja ob tako lepem vremenu še dobro dela,« ga je zavrnila. »Seveda, če bi te pa utrudila —« in okrenila se je, kot da je hotela oditi.

Toda človek ni zato tedne in tedne gost mlade dame, katera se je izkazala v dvojni vlogi, kot prijazna gospodinja in ljubezniva strežnica, da bi ji hladnokrvno odbil prvo uslugo, za katero ga prosi.

Kurt je videl njen užaljeni obraz in bilo mu je žal, da je odgovoril tako neprijazno! kaj mu je preostajalo drugega, kakor da ji je s podvojeno gorečnostjo zagotavljal, da ji je pokoren sluga in da je pripravljen na vsako uslugo.

Mladenkin obraz se je zopet hitro zveselil in ni je bilo treba dolgo prositi, naj smatra njegovo obljubo za resno. »Vožnja ti bo koristila,« ga je zagotavljala in s tem pomirjala samo sebe; toda povedati ni hotela niti »kam«, niti »čemu« se bosta peljala. »Poslušati me moraš na besedo in vse storiti, za kar te bom prosila ter vse prepustiti meni. Zakaj, ti bom povedala pozneje,« je rekla s pretkanim obrazom. »Tvoji materi bom kar povedala svoj sklep, tako, da mi ne bo mogla odreči... če mi ne boš ti kaj ugovarjal, Kurt.«

Kurt ni nič ugovarjal; ko ji že prvič ni mogel odreči, mu je bila vsaka nadaljna beseda, vsaka nadaljna misel odveč.

Grofica je, seveda, osupnila nad samolastnim in skrivnostnim namenom svoje nečakinje, ki se ni povsem ujema z njenimi nazori o družabnih običajih. Toda prav sedaj ni marala motiti ničesar, kar bi moglo pospeševati zaupno razmerje med njima in tako je brez nadaljnega privolila.

Ko se je, vsa prevzeta od svojega dejanja, odpeljala na svoji kočiji z bratrancem poleg sebe, je postala sila dobre volje.

»Sedaj pa moraš tudi vedeti, kam te peljem,« je rekla Kurtu, ki ji v nevoljo ni pokazal prav nič radovednosti. »Na Dunaj se peljeva, a ne z vlakom, kar bi bilo škoda ob tako lepem vremenu in v dveh urah pritečeta konja tja. Potemtakem prideva še dovolj zgodaj, da opravim, kar nameravam in imava še nekaj ur na razpolago. Voz pošljem poprej nazaj na našo postajo, kjer naju bo zopet počakal. Zvečer ne smeš tako dolgo potovati; zato se vrneva z vlakom, ki rabi komaj četrte ure in dospeva še o pravem času domov. Kajne, ali nisem lepo uredila?«

Kurt ji je moral pritrditi; tudi to ji je moral priznati, da mu vožnja dobro de. Mirno drdranje voza skozi sveži, vedri zrak ga je bolj pomirjalo kakor pa, če bi bil moral preživeti današnji dan v materini družbi. Polagoma se je zazibal v nekako dremavico, v kateri je preslišal skoraj vse besede svoje sosede.

Še preden sta pretekli napovedani dve uri, sta

bila že na cilju in konja sta se dopihajoč ustavila pred Lilinim hotelom, ki ga je ta imela v mestu. Dvorni hišnik je mladi gospodarici uslužno odprl sobo, ki je bila vedno pripravljena zanjo.

Dočim se je Kurt zdaj šele zavedel, kje je in kaki spomini ga vežejo na ta kraj — kajti po svojem odhodu v Orient ni bil še nikoli v prestolici — se je Lili dolgo razgovarjala s svojim uslužbencem. Čez nekaj časa je prišel ta z nekim listom ter ga izročil mladi grofici.

»Tako, Kurti,« je rekla Lili, »ali si se dovolj odpočil, da me boš mogel spremljati? Potem, prosim, pojdiva. Poglej, v tole gostišče me pelji... iti morava skozi tele ulice,« je pristavila ter mu podala beležke, katere ji je bil pravkar izročil hišnik.

Kurt je raztreseno bral list, da bi se spoznal, nato pa je ponudil sestričini roko. Preveč so se zopet oglašali v njem spomini, da bi razmišljal, kaj name-rava Lili. »Bržčas namerava kupiti kako darilo, s katerim hoče koga presenetiti,« si je mislil.

Kurt je molče korakal proti označenemu kraju in premišljal o dnevu, ko je zadnjič hodil po ulicah tega mesta — ono jutro, ko je bil našel tu Noro in ko ga je ta tako nujno rotila, naj nikar ne hodi v tujino. Je li prav slutila? Morda bi bilo zdaj vse drugače, če bi bil ostal v njeni bližini in je ne bi bil pustil tako brez varstva?

»Ne meštu sva,« je nenadoma rekla Lili; vodila je bolj ona njega ko obratno. Stala sta pred enim večjih gostišč. »Tukaj moram z nekom govoriti. Prosim, pelji me še noter... v hiši se bom že sama spoznala. Potem pa bodi tako prijazen in pridi čez pol ure zopet semkaj pome.«

Kakor njegova mati, tako si tudi Kurt ni mogel misliti o Lili kaj drugega kot le kaj najnedolžnejšega. Zato ji ni kalil veselja in je, pričakujoč jo, počasi pohajal po ulicah. Vendar je živahno velemestno vrvenje samo silno razburjalo nemir njegovih živcev.

Točno ob napovedanem času je zagledal Lilino modro kopreno in požuril se je, da bi jo zopet vzel v svoje varstvo.

»No, ali je velika zarota skovana?« je rekel v šali. A ko se je ozrl v njen močno zardeli obraz, je videl na njem očitne sledove solz.

»Kaj je to, Lili?« je vprašal zdaj strahoma in resno. Toda kljub še vlažnim očem se mu je zopet nasmehljala in je še krepkeje stisnila svojo roko v njegovo. Nekaj časa je molče šla poleg njega.

»Zdaj ti hočem vse povedati,« je začela slednjič, kakor da se je junaško odločila. »Bilo je zelo lepo od tebe, da si brez vprašanja storil, kar sem te prosila. Glej, obiskala sem Noro Karstenovo.«

Kurt je obstal kot da ga je zadela strela. »Noro Karstenovo iz cirkusa?« je rekel z osobito rezkim glasom.

»Da. Noro Karstenovo. Ali se ti zdi to tako čudno? Saj vendar veš, da jo poznam še iz zavoda. Nikogar nisem imela tako rada kot njo, kajti nobena druga ni bila tako dobra, tako blaga in prijazna. Marsikake kazni me je obvarovala, marsikako uro me je tolažila in skrbela zame, ko sem skoraj mrla od domotožja; in sto in stokrat sem ji tedaj zagotavljala, da je ne bom nikdar pozabila. Zato bi bilo zelo krivično, če bi se zdaj, ko je morala postati cirkuška jahačica, ne hotela prav nič več spomniti.

»Saj ti nisi hud?« se je s plahim pogledom ozrla v njegov obraz, iz katerega pa ni mogla ničesar razbrati, tako nizko je povešal glavo.

Kaj je razmišljal ob njenih preprostih besedah, da je kakor omamljen stopal poleg nje?

»Da,« se mu je slednjič težko izvilo iz prsi, »prav imaš. Bog blagoslovi tvoje srce in tvoj otroški sklep! In če si se motila o njej, potem je bila to lepa zmota.«

»O, kako sem vesela, da ti nisi hud,« je dalje čebljala Lili. »Vseeno mi je, kaj misli teta, a če bi me karal ti, bi mi bilo pa hudo. A le veruj mi, nisem se motila o njej. Še prav tako dobra in blaga je, kot je bila poprej — tudi kaplan je včeraj tako rekel — in ne veš, kako je lepa! Naravnost ganljivo je bilo, s kakim veseljem me je bila sprejela in kako ljubeznivo se mi je zahvaljevala. A jaz ne verjamem, da bi bila srečna, tako je jokala, da je komaj odgovarjala

na vsa moja vprašanja. Danes zvečer mora zopet jahati... misli si, kako strašno! Kar gledati je ne bi mogla. Povedala sem ji tudi to, da si me ti spremil do tja; vpraševala je namreč po teti in tebi. Saj vendar veš, da si jo videl v Ženevi kot majhno deklico. A ni mi hotela dovoliti, da bi te poklicala gori.« Tako je v eni sapi dalje pripovedovala Lili; uspeh njene namere ji je bil namreč popolnoma razvezal jezik.

Lahko bi bila pripovedovala še dokaj več, a Kurt ni ničesar slišal. Bilo mu je, ko da je omamljen. Zopet se mu je Nora nepričakovano pojavila na poti... Je li bil to odgovor na duševni boj, ki ga je bil danes bojeval — in naj li znova opusti priložnost, ki se mu nudi?

Prišla sta do Lilinega hotela. »Ali bi se mogla trenutek pomuditi tukaj?« je rekel nenavadno hitro, ko je bil spremil Lili do njene sobe. »Poprej sem videl na cesti starega znanca, s katerim bi rad govoril. Saj imava še dve uri časa.«

»Seveda,« je zagotavljala Lili. »Tukaj te prav lahko počakam. Samo pazi, prosim, da ne zamudiva vlaka.«

Toda Kurt je že odšel. Hitel je po stopnicah navzdol in planil na cesto, kakor da bi se bal, da ne bo mogel izvršiti svojega sklepa, če le eno minuto zamudi. Kaj hoče, kaj želi? Sam ni prav vedel kaj — hotel je le, da ne bi zopet zamudil tega trenutka.

»Grof Degenthal?« je prestrašeno vzkliknila Nora, ko je kmalu nato v strastni razburjenosti stal pred njo. »Grof Degenthal!... Vi nimate več pravice prihajati k meni!« Hladno in ponosno se je hotela dvigniti, a se je trepetajoč zrušila.

»Nimam več pravice?!« je zaklical Kurt in pristopil k njej. Kakor z železnimi rokami jo je prijel za roke. »Kdo me je oropal te pravice? Kdo mi je zasmehljivo zalučil v obraz najpožrtvovalnejšo ljubezen? Kdo je prelomil zvestobo, kdo izdal najsvetejša čuvstva?... iz grde strahopetnosti ali še grše domišljavosti?! Nora, zares, rad bi te sovražil!« In sunil je njeno roko, ki jo je pravkar držal, od sebe.

»Kurt, Kurt, ti sam ne veruješ, kar govoriš! Saj vendar veš, da je bila vsa moja sreča v moji ljubezni!« je zaklicala v skeleči bolesti.

»V tvoji ljubezni!« je ponovil Kurt in dal duška svoji ogorčenosti. »V tvoji ljubezni, ki ni prestala niti najkrajšega odloga in se je tako žalostno skončala?!...«

Te brezobzirne besede so, kot je bilo videti, vzbudile ves njen ponos. Vstala je, mrtvaško-bleda, a pri polni zavesti. Ustnice so ji drgetala, vendar je govorila jasno in razločno. »Nimaš pravice, obsojati me; zakaj jaz sem ti bila vse zaupala, a ti me nisi hotel niti poslušati... zavrnil si vsakršno pojasnilo.«

Očitek ga je zadel v živo in ko je tako stala pred njim, tako resna in lepa in ni bilo niti sence krivde na njenem čelu in so zrle vanj njene odkrite oči, v katerih pa je bil vendar neizmerno žalosten pogled — tedaj je kljub jezi in ogorčenosti znova zagorel pridušeni ogenj v njem. »Nora, Nora!« je zaklical. »Zakaj si to storila? Ali misliš, da jaz nisem nič trpel? Pogledaj me, če se nisem ves izpremenil, pogledaj, kaj sem moral pretrpeti in vprašam te, s čim sem bil zaslužil, da si tako ravnala z mano?«

»Oprosti! Oprosti! Nisem bila jaz kriva... O Bog, saj je bila to tako strašna žrtev! Zakaj ni uničila mojega življenja mesto tvojega?« Kakor v obupu si je zakrila obraz z rokami.

»Zdaj je prepozno,« je zašepetala žalostno, »za vedno prepozno! O Kurt, da bi bil vsaj ti tukaj!« Glava se ji je povescila na njegove rame in vlil se ji je potok solz.

»Jaz sem tu, Nora... zdaj sem tu!« je odgovoril, ker ga je ganila njena žalost in jo poljubil na čelo. »Vse se še lahko popravi, za ljubezen ni nikdar prepozno.«

»Je, je prepozno, valovi so se že zgrnili nad menoj... še ti me ne moreš več rešiti... Kar se je zgodilo, se je zgodilo in ni mogoče več zabrisati. Pojdi Kurt in pusti me... Zakaj si zopet prišel?«

»Da dobim to, kar morem zahtevati, dasi sem bil to nekoč v nezavestni boli zavrnil! A po oni vožnji, ki

naju je bila tako čudovito privedla skupaj in na kateri se nama je nudil tako dragocen trenutek, a sva ga kljub temu zapravila, mi srce ni dalo miru. Zdaj pa ga ne smeva zamuditi... Jaz hočem pojasniti: nobena skrivnost in nobena spletka naju ne sme ločiti. Nora... samo govori!... govori« in jo je objel.

»Nikar, ne smeš... zdaj ne smeš več!« je rekla zopet. »Prepozno je.« Toda v tem trenutku se je zdržnila in se mu hipoma izvila iz rok. »Nekdo prihaja,« je rekla prestrašena in skoraj brez sape. »O ta neznosni človek, pa ravno sedaj!... Pojdi, vse ti povem, vse boš zvedel... samo zdaj pojdi, Kurt, pojdi!«

»Zakaj?« je prav hotel vprašati Kurt, a že je potrskalo na vrata in še preden se je mogel okreniti, so se ta že odprla.

Vstopil je Landolfo. Lokav smeh mu je preletel obraz, ko ju je zagledal. »Ah! Grof Degenthal!« je rekel in se urno priklonil. »Gospodična Nora, prihajam po vas, da vas odpeljem k predstavi. Skrajni čas je.«

»Hvala vam: oče vedno sam pride pome,« je rekla hladno in odklanjaje.

»Vaš gospod oče me pošilja k vam. Če pa bi bil vedel, da imate prijeten obisk, si ne bi bil drznil motiti vas,« jo je zavrnil, nesramno poudarivši besede »prijeten obisk«. »Morda bi vam bilo danes ljubše, če ne bi nastopili. Ako naj sporočim to vašemu očetu...« in nemoteno je ostal poleg nje, kakor da ima neko pravico do tega ter meril Kurta z izzivalnimi pogledi.

»Bom že sama sporočila očetu svoje mnenje,« je odgovorila Nora. »Grof Degenthal, žal morava se ločiti,« je rekla in se obrnila k njemu ter mu podala roko.

Kurt je prijel njeno roko, ki je nekaj časa hladno in trepetaje počivala v njegovi. »Zdaj torej grem, ker skoraj poteče tudi moj čas. A v kratkem pridem zopet, Nora,« je rekel trdno odločen. »Vse se mora pojasniti. Pa naj bo karkoli, midva se morava izpovedati drug drugemu. — V kratkem torej gotovo računajte name.«

Poudaril je te besede, kakor da se hoče sam podkrepiti v svojem sklepu in kakor da jih hoče tudi Landolfu, ki je še vedno vsiljivo stal poleg njih, jasno dati v vednost.

Landolfo je odgovoril z neprijetnim, mnogopomenbnim smehljajem.

Nora, kot je bilo videti, tega ni opazila ali pa se ni hotela spuščati v prepir s predrznežem. A njen glas je zvenel neskončno otožno, skoraj neverjetno, ko je ponovila Kurtove besede: »V kratkem...« Trenutek je bilo opaziti, kakor da hoče iztegniti roko, da bi ga zadržala.

A Degenthal je urno odhitel; vrgel se je v najbližjega izvoščka, da bi se čim hitreje vrnil. Kljub temu, da prav za prav ni ničesar zvedel, ničesar dosegel, mu je bilo, kakor da se mu je odvalil težek kamen od srca. Zopet jo je videl, nekaj besed je le spregovoril ž njo in zakletstva, ki je bilo nad njima, je bilo konec. Na njenem obrazu je bral, da jo je bila le nesrečna usoda privedla do tega koraka; žrtev je bila nazvala to in bil je prepričan, da jo je prisilila do tega le napak pojmovana dolžnost.

Vstopil je v sobo svoje sestrične, a je ni našel same. Širokopleč mož v svetli popotni obleki je sedel tam s silno eksotičnim panama slamnikom v roki. S svojim polnim, zagorelim in gostozaraščenim obrazom se je okrenil zdaj k prišlecu.

»Dahnnow, ti?« je zaklical Kurt, do skrajnosti presenečen in mu podal roko. »Odkod prihajaš, prijatelj?«

»S kratkega, triletnega prekoatlantskega potovanja, z namenom, da se zopet poevropčim,« je odgovoril Dahnnow in krepko stresel prijateljevo roko. »Po nekoliko sestankih, ki sem jih imel z velikimi znanstveniki, da bi ocenil svoja redkokdaj natančna opazovanja, sem se namenil poiskati tebe, preden se vrnem v svojo severno domovino. Ko sem poizvedoval tukaj v hiši tvoje milostljive sestrične po vaši družini, sem imel srečo, ker sem zvedel, da si slučajno tu. Grofica Lili me je pravkar milostno sprejela... tu imaš torej moj življenjepis. A tvoj, kot sem slišal, prijatelj, ni posebno razveseljiv. Biti bolan...

kako zapravljanje mladostnega časa! A ti si, kot je videti, bolje okrevaj kakor pa meni tvoja ljubezniva sestričina,« je pristavil s pogledom na Kurtov radi razburjenja zardeli obraz in njegove blesteče oči.

»Pa vendar nimaš vročice?« je vprašala Lili istotako začudena nad to izpremembo. »Kurt, ne bilo bi dobro, če bi ti škodoval najin izlet! Nikoli bi si ne odpustila tega.« Z njenega obraza je sevala najgorečnejša skrb.

»Bodi brez skrbi, sestričnica,« je rekel Kurt in se nemoteno vrgel poleg nje na divan. »Ta tvoj korak je bil sijajen! Ne morem ti povedati, kako hvaležen sem ti zanj, kako dobro mi je del ta dan... No, nikar me tako ne razvajaj,« je nadaljeval in odrinil blazinic, ki jo je bila potisnila k njemu; vendar je krepko prijel njeno roko. »Dahnów, ti ne verjameš, kako ljubezniva roka je to,« je rekel skoraj nežno, »in kako ljubeznivo srce! Mi moški skoraj ne razumemo take zveste dobrote... mi smo v primeri z njimi pravi barbari.«

Kurt je menil pri tem na zvesto prijateljstvo, ki ga je bila Lili izkazala Nori in katera mu je pripomogla do svidenja z njo.

Lili pa je živo zardela. »Ne govori vendar takih neumnosti,« je rekla in v zadregi potegnila roko iz njegove.

»A on meni resno, kot je videti, grofica,« je rekel Dahnów, motreč obadva, »in napram taki sočutni gospodinji tudi upravičeno.« Na tihem pa si je mislil: »Vrag vedi, če mi ni usojeno, da ga po treh najdem zopet baš pri odkrivanju svoje ljubezni, kot takrat. Ubogo Noro je, kot je videti, popolnoma pozabil... moje tadašnje pismo gotovo ni dosti uspelo. Pametneje sicer je tako. Srečen, komur je to mogoče; taki sanjači morajo vedno sanjariti za katero... A kaj je neki z Noro?«

Bilo je, kakor da bi njegova zgovornost zastala ob tej misli; kmalu se je poslovil. »V kratkem pridem v Göhlitz,« je odgovoril na nujno Lilino vabilo, naj obiše tam svojega prijatelja. Kurt mu je še skriv-

nostno šepnil na uho: »Pridi gotovo! Povedati ti imam nekaj važnega.«

»Kakor da bi tega ne mogel že uganiti,« je zagodrnjal debeluhar.

»Hvala Bogu, voznja ti je dobro dela,« je rekla Liti, ko sta se vrnila; dokajkrat se je bila v skrbeh ozrla v bratrančev obraz. »Okrepil si se. O namenu najinega potovanja pa molčiva, Kurt. Hvala ti za spremstvo.«

»Ne, jaz se imam zahvaliti tebi! Kar si izvršila danes, je bila lepa poteza tvojega srca, Lili; v kratkem imam tudi jaz tebi nekaj povedati in tedaj računam zopet na tvoje ljubeznivo in zvesto srce.« Hotel je še več povedati, a Lili je vsa zmedena odhitela.

»V kratkem,« je mislila Nora in kljub temu, da je bila rekla: »Prepozno je,« je koprnelo njeno srce v radostni slutnji. Prišel je in spet namerava priti! Četudi mu je trepetal glas od jeze, četudi je bil s skoro sodniškim glasom zahteval jasnosti — vendar je bila mogočno nadvladala ljubezen. Nora ni hotela gojiti nikakih upov; vsak trenutek si je dopovedovala, da bo pogumno odklonila vsako slednjo žrtev od njega in zavrnila vse misli, ki bi bile zdaj le še krivične — a vera v srečo je v mladih srcih tako močna, da vedno znova vzplapola.

»V kratkem,« je mislil tudi Kurt; in ko se je bilo poglelo prvo razburjenje, se je otresel vseh misli, ki so mu jih bili prišepetali bojazen, ponos in nezaupanje. Bil si je na jasnem s svojim namenom, ni si hotel pustiti, da bi mu iztrgali njegovo ljubezen.

»V kratkem,« je rekla tudi Lili, ko je položila svojo plavolaso glavico na blazine in težko bi ji bilo povedati, kaj vse je pričakovala od tega časa.

»Da bo le enkrat moj, potem ga kmalu popolnoma ozdravim; tukaj si je že dokaj opomogel,« je pristavila s ponosom. Čudno je, ene ženske mislijo v ljubezenski sreči: »ko bo moj«, a druge: »ko bom njegova« — majhna, a značilna razlika. Lili je videla srečo le v: »ko bo moj«.

*

Nekako dva dni potem, ko sta bila Kurt in Lili v glavnem mestu, je šinila med ljudi novica, ki je, kakor vsak spotakljiv dogodek, vzbudila precej radovednosti in zanimanja. Ker so bile prizadete splošno poznane in slavne osebe, so se brezposelni jeziki še bolj razgibali. Za zvečer napovedana predstava v cirkusu je bila v trenutku, ko bi se imela pričeti in ko je bilo gledalstvo že zbrano, odpovedana, ker je ravnatelj nenadoma težko obolel, kakor so javili. Popolna zmeda med člani družbe, njih razburjeno vedenje in nenavzočnost Landolfa, ki je sicer vedno nadomeščal ravnatelja — vse to je takoj dalo povod za nejasne govorice. Prav kmalu se je tudi zvedelo, da je zadel ravnatelja mrtvoud vsled razburjenja radi skrivnega ubega njegove hčere z njegovim prvim poslovodjem. Govorica se je seveda takoj razširila v najrazličnejših oblikah in se stopnjevala zdaj do tragičnosti, zdaj padla zopet med vsakdanjosti, med kakršno občinstvo je pač prišla. Nekateri so hoteli, da ni ubežala hči, temveč žena ravnateljeva. A ta trditev se ni uveljavila, ker je razmerje med lepo Noro in nič manj lepim Landolfom že davno veljalo kot dejstvo, ravnateljeva žena pa je spadala že med ovenele lepoticice.

Dnevno časopisje je kmalu prineslo ta dogodek z različnimi podrobnostmi. Kaj pa je bilo prav za prav vzrok ubega dvojice, pa vendarle ni nihče vedel, ker njuno zvezo, kolikor je bilo znano, pač ni nič oviralo. Kmalu pa so šepetali o velikih poneverbah, s katerimi se je bil okrivil poslovodja.

Nekateri posebni častilci ravnateljevi in nekaj onih radovednežev, ki jih je v vsakem velikem in malem mestu dovolj, so šli sami v gostišče, kjer je stanoval ravnatelj s svojo družino, da bi zvedeli kaj natančnejšega. A tudi tu niso dosti zvedeli; zakaj Karstenova družina se je bila po tem dogodku popolnoma odtegnila in se zaprla zunanjemu svetu. Zvedeli so zdravnikovo izjavo, da je ravnateljevo stanje smrtnonevarno, vsekakor pa bo trajalo zelo dolgo.

Na vprašanje, kaj je bilo vzrok nenadnemu obojenju, je višji natakakar zmignil z rameni. Povedal je le, da je prišlo zadnje dni do nesoglasja v družini. So-

barica da je pripovedovala o burnem nastopu med gospodom ravnateljem in njegovo hčerjo in potem — višji natakar se je nasmehnil kot je večinoma navada pri takih kočljivih zadevah — da je gospod ravnatelj zadnje čase često precej obilno zajtrkoval, kar za njegov krepki život pri njegovi starosti morda ni bilo dobro. Če je bil potem gospod ravnatelj utrujen, je imel gospod Landolfo vedno precej opraviti pri ženskah. Znanega popoldneva je, kot se spominja vratar, prišla ena od žensk v popotni obleki in zakrita s koprano z gospodom Landolfom po stopnicah navzdol ter sta se takoj z nekim kočijažem, ki ju je že čakal, odpeljala. Gospod Landolfo pa je često prihajal po dame, da jih je odpeljal k izkušnjam in zato ni bilo to nič nenavadnega. Šele zvečer je nastalo zgoraj veliko razburjenje in poklicali so zdravnika. A od tedaj se, kot že rečeno, še ni nič izvedelo, ker žena sama streže možu in otroku in ne pusti nikogar blizu, niti hotelske služinčadi. Ni pa jim prav nič na tem, da bi zasledovali ubežnika, kot je videti.

Vsa stvar bi se bila sicer pozabila, kakor vsaka taka dnevna novica, če ne bi neka pikantna sprememba vzbudila podvojenega zanimanja zanjo med občinstvom in tokrat zlasti med visokimi krogi. Eden najbolj razširjenih dnevnih časopisov je prinesel članek, ki je pojasnil skrivnostni vzrok odpeljave. Krajevni poročevalec je vedel zelo natančne podatke o neki ljubezenski zgodbi, ki se je bila nekako pred tremi leti odigrala med lepo Noro in nekim mladim avstrijskim grofom, čigar ime je bilo z navedbo treh črk zelo jasno označeno. Vedel je, da je oče lepotice to razmerje zelo podpiral, nakljub D...t...l-ovi družini, katera se je na vso moč trudila, da bi rešila sina iz teh vezi, dokler ga ni slednjič pripravila do tega, da je sprejel neko diplomatsko službo v inozemstvu. Tudi tega ni zamolčal, da je ravnatelj Karsten še tedaj z največjimi naperi skušal prikleniti odličnega ljubimca in da je ljubečima še rad pomagal do različnih sestankov. Šele, ko se je vse razbilo ob odločni volji te družine, se je odločil, da bo pustil svoji hčeri nastopiti javen poklic in odslej ni več nasprotoval na-

klonjenosti svojega prvega poslovodje do svoje hčere ter jo je temu celo obljubil v zakon. Bodisi radi nejevolje nad nezvestim ljubimcem, bodisi radi izpremenljive naklonjenosti, je Nora v to privolila in to njeno razmerje do njega je postalo splošno znano. Zdaj, po treh letih, se je nenadoma spet pojavil oni grof D. in se znova na najočitnejši način približal svoji prejšnji ljubezni. Očetovo upanje, da bo vendarle še spravil svojo hčer med visoke kroge, se je radi tega vzbudilo s tako silo, da se je takoj sprl s svojim poslovodjo in ga odslovil. Ta pa se je poslužil svoje pravice in z ubegom odtegnil svojo nevesto vsem nadaljnjim spletkam — ali na prostovoljni pristanek lepotice ali ne, ni znano. Dva dni pred ubegom so namreč videli grofa D. v hotelu in tedaj ga je, kakor pravijo, zasačil gospod Landolfo pri svoji nevesti.

V Göhliški krog je udarila prva novica kakor strela. Grofica je bila našla vest o ubegu Landolfa in Nore v dnevniku in zatrjevala, da je ni presenetila. Dala je časopis Lili, da bi ji služila novica kot nauk za ondanji pogovor o Nori.

Lili je silno presenetila ta novica. »To ni res, to ne more biti res!« je zatrjevala s prirojeno trdovratnostjo. »Nora je preveč pobožna in mnogo pre-dobra, da bi bila storila kaj takega.«

»Otrok, leta v takšnih okoliščinah ljudi izpreme-nijo,« je prepričevalno zatrjevala grofica.

»A Nora se ni prav nič izpremenila,« je vztrajala Lili; »neskončno ji je hudo, da se je morala oprijeti tega poklica. Samo svojemu očetu na ljubo je to storila.«

»Kako pa veš vse to?« je strogo vprašala grofica in jo z nejasno slutnjo ostro pogledala v oči.

Lili je živo zardela, a s polno zavestjo svoje neodvisnosti se je pogumno ozrla v teto. »Ker sem jo prav te dni videla in govorila ž njo. Samo zato sem se peljala s Kurtom, da bi jo obiskala in sem jo tudi našla.«

»S Kurtom? Kurta da si peljala k njej?« je bruhnila grofica skoraj brez glasu. Smrtni strah, ki se je pokazal na njenem obrazu, je zbegal Lili.

»Ne s Kurtom; hotela sem samo to, da me je spremljal, ker gospodični Richthoven nisem hotela zaupati te stvari. Kurt je zvedel šele potem, ko sem bila že tam, koga sem bila obiskala. On me ni radi tega prav nič karal, temveč je rekel, da sem prav storila.«

»Torej je on ni videl?« je vprašala grofica nekoliko pomirjena.

»Ne, peljal me je le do njenega stanovanja, ne da bi bil vedel, kot že rečeno, koga hočem obiskati. Sicer pa mislim, da ni bilo v tem prav nič nepriemerne, da sem napravila vožnjo z bratrancem, s katerim sem bila skupno vzgojena in da sem šla ž njim po ulicah,« je užaljeno pristavila mala göhliška gospodarica in zapustila teto.

Grofica ni mogla sinu prihraniti tudi zadnje grenke čaše. Stvar bi mu bila sicer prikrila, da bi prizanesla njegovim starim spominom; a zdaj je najvarneje, da takoj jasno uvidi vso stvar, zlasti po vseh teh idealnih nazorih, ki jih je bil zadnjič čul o hčeri cirkuškega jahača.

Zato je poslala časopis v sinovo sobo, tja, kjer je vedela, da ga bo takoj zapazil. »Izzgana rana se najlaže zaceli,« je mislila.

Kakor žgoč ogenj je šinila ta novica v Kurtovo srce, ki si ga je bila pravkar osvojila sled miru. Strmel je v list in škripaje so se mu stiskali zobje. On ni rekel kot Lili: »To ni res!« za to je že predolga leta gojil nezaupanje do ljubljenske; za to se je bila njegova ljubezen že preveč omajala v svojih temeljih. Tudi ni padel v omotico, kot takrat; preveč je bil že vaje bolesti in razočaranj. Gorostasno se je dvigala pred njim resničnost in ob njej se je razbilo vse zaupanje in vera, kolikor ju je bilo pravkar znova zaživelo v njegovem srcu.

S temi mislimi je vstala tudi nujna želja, prikriti svojo boleost in sramoto. Zdelo se mu je, kakor da mu mora vsakdo brati s čela misli in sklepe teh zadnjih dni, kot da ima vsakdo pravico posmehovati se njegovi lahkovernosti in njegovi slabosti. Najtežje pa je prenašal poglede svoje matere.

Ko je grofica vprašala po njem, ga ni bilo več v Göhlitzu. Sluga ji je povedal, da je prejel gospod grof važno novico, ki ga je odpoklicala in da je šel peš na kolodvor; šele čez nekaj dni se bo vrnil ali pa bo poslal obvestilo.

Grofica se je silno prestrašila. Ali je bila zopet pregoreča v svojem delu? Tudi Lili je povabila glavico, ko je zvedela za hitri odhod bratrančev. Hotela mu je bila zaupati svojo bol glede Nore.

»To napravijo vožnje samostojnih mladih dam,« je rekla istega dne zvečer grofica svoji nečakinji in tam dala duška svoji jezi in žalosti, ker je čutila, da deklici vendar ne bo mogla ničesar prikriti, ker je mesto preblizu in so časopisi stvar preveč raztrobili.

Lili je mirno poslušala, kar ji je pripovedovala teta. »Toda to pravitko ni res, kakor ni res, kar pripovedujejo o Nori,« je rekla v svoji trmi, ki je vedno takoj vstala v njej in ki ni popustila niti od misli niti od zaupanja, ki si ga je bila enkrat prisvojila. »Ni Kurt, ni Nora ne bi napravila kaj takega. Grdi članek v časopisu je napisal nekdo, ki jima hoče škodovati. Kurt bi le moral to takoj vedeti, da lahko takoj ovrže.«

»Bog ti daj pamet,« je mislila grofica, ogorčena nad preprostostjo, s katero je hotela Lili urediti to zamotano zadevo. Teta je bolje poznala svet in ljudi in je vedela, ne samo, kaj vse je lahko mogoče, temveč tudi, kakšne posledice lahko nastanejo iz tega. A prvič je opustila svoj običajni rek: »Kaj naj storim?«

Prvič pa je to mislila Lili. Njena ljubezen in ponos sta jo vzpodbujala k temu. Dolgo je razmišljala. Kurt je torej ljubil Noro! Zato je bil tako nesrečen, zato je bil tako dolgo v tujini. Zato tako bolan in tako žalosten? ... Toda globoka in resnična ljubezen nikdar ne odbija čistega dekliškega srca. Nora je bila v Lilinih očeh tako dobra, tako lepa, da je umela Kurtovo bol; morda ga je tam laže razumela, ker je v svoji pametni glavici lahko pristavila: »Poročiti pa uboge Nore, seveda, ne more; to je

vendar povsem nemogoče. Ubogi Kurti! Zdaj ima povrhu še to jezo in prav gotovo je zato odšel.«

Prišla ji je rešilna misel: kaplan bi bil najpripravnejša osebnost, ki bi mogla tu pomoči. On vendar pozna Kurta in Noro, ve za vso zgodbo, ve, da Kurt po svojem povratku ni zapustil Göhlitza, da na sovražnih časopisnih besedah niti besedice ni resnice. Njemu hoče pisati, naj vse primerno ovrže. Morda je tudi Kurt odšel tja.

Da ga je dobro razumela, o tem so pričale vrstice, ki jih je zdaj pisala, ki so naivno preprosto potrjale njeno trdno zaupanje, njeno skrb za njegovo zdravje in njeno sočutje ter so v vsaki besedi nezavestno izdajale njeno ljubezen. Priložila je tudi žaljivi članek iz časopisa ter naprošala kaplana, naj ukrene vse, da prihrani ubogemu Kurtu nadaljne neprijetnosti in mu stvar olajša, da ne bo zbolel. Priložila je tudi vso korespondenco, ki je bila med tem došla za Kurta, prav takšno, kot je bila. »Lahko je kaj vmes, kako obvestilo, ki bi ga sedaj nujno potreboval,« je menila.

Kakor ranjena žival, ki beži v goščo, da se skrije, tako je bil tudi Kurt v svoji bolesti poiskal samoto. Zvabil ga je bil stari dom, ki je bil zdaj prazen. Pot ga je peljala skozi glavno mesto; trenutek se je obotavljal, ali bi tam še kaj poizvedel ali ne. Toda novica je bila preveč nepričakovana in glede osebnosti, poznane kot je Nora, pomota pač ni mogoča. Srce se mu je upiralo, da bi slišal to iz tujih ust, saj je videl na lastne oči — saj je sam slišal od nje: »prepozno«. »Dovolj zgodaj mi je dala pojasnilo,« je rekel z bridkim smehljajem in se odpeljal skozi Dunaj, ne da bi se kaj ustavil.

Služabništvo v domačem gradu je bilo nenavadno presenečeno, ko je prišel mladi grof tako nepričakovano in sam. Namenili so se bili, da mu bodo priredili slovesen sprejem, ko se bo po dolgoletni odsotnosti in prestani boleznii vrnil s svojo materjo domov kot popolnoma ozdravel, kakor je često pisala grofica, bržčas zato, da bi jih pomirjala.

Ljudje so zmajevali z glavami: »To naj bo ozdravel?« — tako bled in tako slab, da je komaj mimogrede pozdravil presenečenca? Njegova poprejšnja priljudnost in pristopnost je vidno izginila; za služabnike, ki so se zglasili pri njem, je imel jedva nekaj drobnih, mlačnih besed. Celo napram kaplanu je ostal tih in sam zase; kot razlog za svoj nenaden prihod je navajal, da se je hotel ogniti vsem slovesnostim, ki mu niso ljube.

Kaplan, ki ni prav nič slutil, kaj se je bilo zgodilo, je menil, da bojuje Kurt notranji boj, ki ga on, kaplan, dobro razume; in ostal je zvest svojemu prepričanju, da je najbolje pustiti vsako stvar samo, da se na tihem izčisti.

Tiho je živel Kurt, sam zase, kakor puščavnik v svoji sobi ali pa je po cele ure jezdil ali hodil peš po svojih gozdovih. Družina je neverjetno gledala to njegovo vedenje in stari posli so govorili, da to ne pomenja nič dobrega.

Kaplanu samemu se je začelo zdeti to obnašanje nerazumljivo, šele Lilino pismo mu je razrešilo to uganko. Ta preokret je tudi njega močno pretresel. Žaljivemu članku je istotako malo verjel kot Lili. Vendar je dovolj poznal svet, da je lahko vedel, kake neprijetnosti lahko nastanejo iz tega za mladega moža in kako težko bo zabrisati ta vtis.

Kaplan je sklenil molk prekiniti. Posetil je Kurta v njegovi sobi in ga našel, kot zdaj vedno, sanjavo stoječega ob oknu; roko si je pritiskal na čelo in gledal ven v svet, četudi ni ničesar videl.

Za začetek mu je podal kaplan pisma, ki jih je bila priložila Lili k svojemu pismu. Kurt jih je hitro pogledal ter jih vrgel v koš, le enega, naslovljenega z Dahnowovo pisavo, je pridržal. Vprašujoče je pogledal kaplana, na čigar čelu je bral, da še nekaj pridržuje. Ta je molče vrgel predenj omenjeni časopisni članek z Lilinim pismom vred, o katerem je menil, da ga bo najbolj pomirilo.

Začuden je gledal Kurt v časopis, a ko ga je bral, tedaj se je nenadoma izlilo vse razburjenje teh zad-

njih dni v en sam izbruh jeze, kakršne njegova mehka narava doslej še ni poznala. Ljuto je zmečkal list ter ga vrgel v stran, a besede ni mogel spraviti iz sebe.

V divjem smehu je nato izbruhnil: »Prav je tako! Kdor za smolo prijema, se osmoli. V svoji nori zaljubljenosti sem smatral gnili les za blesteči kamen. Prav je tako: kdor se z volkovi pajdaši, naj z volkovi tuli! In vse to za dvojico mamljivih oči? ...«

»Kurt,« je zelo resno odgovoril kaplan, »kaj je resnice na trditvi, da ste se ji vi zopet približali? Glede vseh ostalih podtaknjenih podlosti je Nora gotovo istotako nedolžna kot vi.«

»Nedolžna? Da, videti je sila nedolžna, tako, da celo njenim lastnim besedam nisem verjel. Bila je toliko odkrita, da mi je vsaj rekla, da je »prepozno«!

»Torej ste jo videli?«

»Da, videl sem jo!« je kljubovalno rekel Kurt. »Obiskal sem jo, kakor hitro je bila Lili odšla od nje. Hotel sem se oprostiti očitka, da sem jo obsodil, ne da bi jo bil zaslišal; hotel sem jo rešiti, če bi bilo še mogoče in bi bil tudi še, sedaj kljuboval vsemu, tako čista in plemenita se mi je zdela... O Bog, in jaz norec sem jo tako neizmerno ljubil!« je izbruhnil v najsilnejši bolesti.

»In oni človek vas je našel tam?« je mirno dalje vprašal kaplan. »Potem je ta članek najbrž tudi izliv podlega sovraštva in razdražene ljubosumnosti. Povejte mi, kako ste jo našli?«

Kurt mu je na kratko opisal ves dogodek.

»Ona sama vam je rekla, da je prepozno? Da vam je obljubila pojasnilo in vam kljub temu velela, da pojdite? To so nejasne besede. Bog vedi, kaj je neki privedlo deklico do tega drugega nesrečnega koraka?«

»Berite pismo svoje sestrične,« je rekel kaplan po nekaj minutah tihega razmišljanja. »Pogovoriva se potem pozneje, kaj bi bilo najbolje ukreniti, da zadostno nastopimo proti tej žalitvi.«

»Ves moj položaj v družbi je uničen!« je zopet vzkliknil Kurt v vzplamteli jezi.

»To so samo obrekovanja, ki vam delajo krivico,« je pomirjevalno rekel kaplan. »Nekoliko časa nikar ne pojdite v mesto, vaša bolezen vam daje dovolj razloga za to; med tem se bo govorica kmalu polegla kakor marsikake take neosnovane čenče. Jaz pa bom med tem povzel potrebne korake, da poizvem natančnejše podatke in poskrbel, da se neresničnosti, ki jih vsebuje ta članek, popravijo. Če vas je našel oni človek pri Nori, bo najbrž tudi on pisec tega članka... Uboga deklica!«

Kaplan je premišljal to življenje, ki je toliko obetalo in vendar tako žalostno propadlo in je pri tem globoko vzdihnil. Slutil je, da so tu zopet nesporazumljenja, četudi si jih napram prepričevanim novicam ni znal razjasniti. »Temna usoda je to, ki mora vsakokrat prekrižati njeno zemeljsko srečo, kot je videti — a če ni bila zadnja materina molitev namenjena za njeno srečo, je bila pa za njeno zveličanje. Naj bo to kakršnakoli pot — božje cvetke lahko cveto povsod,« tako je zaključil in se zopet zbral.

Kurt je vzel v roko pismo svoje sestričine. »Zvesto srčece,« je rekel ginjeno, ko je bral naivne besede, ki so znova potrjale to, kar je že davno vedel. Tam, kamor je bil hotel dati vse, tam ni žel drugega ko nehvaležnost, nezvestobo in bolezen, tam pa, kjer ni ničesar nudil, tam je našel toliko! »Zvesto srčece,« je ponovil in skoraj nežno pogladil papir, ki je nosil njeno nevajeno in okorno pisavo. Pred njim je zrasla njena prijazna postava in ga poživila. Njeno urejeno življenje, njene uravnane razmere, njena preprostost — vse to se je nenavadno razlikovalo od zapletene, neprijetne življenske poti druge, ki je vodila preko takega močvirja in prahu, da je vsak, kdor ji je hotel slediti, dobil od tega svoj delež. Lilina mirna življenska pot pa je nekaj vabljivega... So ure duševne razdvojenosti, ko bi nam bilo ljubše še tako preprosto življenje pustinjaka kot pa še tako bujno življenje pustolovca.

Mehanično in raztreseno je segel po Dahnowovem pismu, ki je v njegovo začudenje nosilo žig njegovega domačega kraja.

»Te vrste naj me opravičijo,« je pisal, »ker nisem držal besede, katero sem bil dal na vajino prijazno povabilo. Gotovo boš sporočil to moje obžalovanje tudi svoji ljubeznivi sestričini, četudi si moram priznati, da me bržkone nista pogrešala. Če se ne motim, sta oba v takem stanju, da lahko pogrešata vsakršen obisk. Dovoli mi, da ti kot tvoj najstarejši prijatelj že v naprej voščim srečo. Saj je trenutek, ko bi naj voščil človeku srečo, pač tisti, ki v njem spozna, kje mu je najti srečo. Vidva, kot se mi zdi, sta jo brez dvoma našla. Iskreno me veseli tvoja odločitev; zakaj najbolj neprijetno pojmovanje življenja je, če se človek ne more znajti niti v svoji boli, niti v svojem veselju. Pričakujoč, stari prijatelj, tvojega uradnega sporočila, te pozdravja

tvoj Dahnow.«

To pismo je bilo Kurtu v tem trenutku kakor dopolnilo k njegovim mislim.

Sladko se mu je prikradla v srce nedvomna ljubezen, ki je vedno mislila le nanj. Pomirjal ga je up na lahko osvojitve; vedel je namreč, naj reče svet kar hoče, da se ona ne bo obotavljala in — mož ostane mož, ki se spomni vedno tudi realnosti. Vedel je, da bo s to zaroko najenostavneje ovrigel vse govornice.

Enega pa Kurt ni slutil, namreč tega, da je Dahnow napisal pismo v lastnem boleznem samospoznavanju. »Ne morem iti k njemu, da bi videl, kako ljubimkuje z drugo,« je rekel debeluhar. »Vendar naj me vzame vrag, če takoj ne poizvem, kaj se je zgodilo z ono.«

* * *

Drugo jutro po razgovoru s Kurtom je kaplana na vso moč presenetil listič, ki mu ga je bil izročil grofov sluga. Vseboval je le nekaj besed:

»Najprej potujem v Göhlitz — morda tudi v inozemstvo, kakor se bo odločilo v Göhlitzu. Vsekakor boste v kratkem več zvedeli o meni. Molite zame.

K D.«

XXII.

Medtem, ko se je vse to dogajalo, je sedelo blede, mlado dekle ob bolniški postelji svojega očeta, ki je, zadet od kapi, nezavestno ležal v njej. Zdaj je vstala in šla v sosednjo sobo, tolažit malega dečka, ki je od samote in dolgočasja naslanjal glavico na okensko steklo in gledal skozenj. »Ali se mamica še vedno ne misli vrniti?« je vpraševal. Nora je vzela kodrolasca, ki je nosil očetove poteze in ni mogel zakriti bratovske podobnosti ž njo, v naročje in ga tolažila: ko bo očka ozdravel, bo imela zopet čas, da se bo igrala ž njim; zdaj pa naj bo le priden in tiho; mamica je za nekaj časa odpotovala. Pri zadnjih besedah so ji lica vroče zardela.

Ta nesrečni dogodek Nore ni iznenadil. Že dolgo ga je slutila, dočim je z največjo nevoljo opazovala čedalje predrznejšo igro obeh, ki je na eni strani izdajala lahkomiselnost in strast, na drugi pa podlo namero in maščevalnost.

Landolfov smeli načrt, da si bo pridobil Noro in se povzpел kot ravnatelj zeta do soudeležnika podjetja in bodočega naslednika, se je razbil ob Norini odpornosti, s katero je zavračala vsako približevanje od njegove strani. V njenem srcu je živela le ena misel, poleg tega pa je čutila proti Landolfu nepremagljiv odpor; hkrati pa je slutila v njem tudi onega, ki je bil s svojimi spletkami povzročil njeno sedanjo usodo.

Ker so se mu tako izjalovile vse njegove želje, je vrelo v njegovem srcu neizmerno sovraštvo, ne le proti njej, temveč tudi proti ravnatelju, o katerem je menil, da je kljub vsem svojim obljubam v skrivnem sporazumu s svojo hčerjo. Z resno grožnjo namreč, da bo odpovedala vsakršno sodelovanje pri nje-

govem poslu, je Nora slednjič dosegla, da mu je oče prepovedal vsako nadaljno nadlegovanje njegove hčere. Z ravnateljovo ženo se je izprva začel pečati le zato, da bi vzbudil ljubosumnost pri Nori. Nečimurni ženski je zelo ugajala ta osvojitev, katero je bila dosegla poleg slovite lepote, svoje pastorke. Njeno življenje je vrh tega postalo zelo enolično. Ravnatelj, ki je z leti postajal vedno bolj mlačen in se je posvečal le svojemu delu, se je zdaj malo briga zanjo. Minil je tudi sijaj bonskega življenja, kajti odkar je propadlo premoženje, so morali živeti dokaj varčneje. Za tako prikrajšano življenje se je oškodovala s tem, da je pričela živeti svobodno življenje. Landolfo je videl v lahkomišljenem bitju, ki ga je tem bolj omamljalo njegovo dvorjenje, čim bolj jo je zapuščala njena cvetoča doba, sredstvo za nov načrt. Kmalu je znal ravnateljico tako prikleniti nase, da je bila le še slepo orodje v njegovih rokah.

Ravnatelj, ki je bil zaposlen z drugimi stvarmi, ni vsega tega nič opazil. Vrh tega je bil Landolfo tako podkrepil njegovo nagnjenje do opojnih pijač, da je bil često dneve in dneve nesposoben za jasno mišljenje.

S Kurtovim zopetnim prihodom je bil Landolfov načrt le še hitreje dozorel. Po jasnih besedah, ki jih je bil slišal od Degenthala, se mu je dozdevalo, da bo kmalu nastopil v Karstenovi družini preokret in s tem je izgubil vsako upanje, ki ga je še stavil v čas. Zdaj je hotel zadostiti le svojemu sovraštvu in svoji koristi. Njegove poneverbe tako ali tako ne bi mogle več dolgo ostati prikrite in vedel je, da bi se sam najbolje zavaroval s tem, da bi odpeljal ravnatelju njegovo ženo in tako občutno žalil njegovo čast. Le predobro je poznal Karstenov ponos in vedel je, da bi ta rajši prestal vsako izgubo, kakor da bi tako sramotne družinske zadeve s sodnim zasledovanjem spravljal v javnost.

Slabotno ženo je bilo Landolfo kmalu pridobil z grožnjo, da bo izdal njeno sokrivdo na njegovih poneverbah, na drugi strani pa tudi z vabljivimi zgledi,

ki jih ji je predočal. Tekmujoča družba bo ubežnika iz sovražnikovega tabora sprejela z največjim veseljem in nič manjšimi plačami, ji je zagotavljal. Strast, strah in želja po svobodnem življenju so premagali celo ljubezen do otroka. Po nekoliko krepkih segljajih v ravnateljstvo blagajno sta pobegnili na način, kot ga je bil opisal nadnatakar.

Svoji maščevalnosti nad Noro je zadostil medtem Landolfo še s tem, da je vrgel v javnost napačna poročila, pri katerih so bile zamenjane osebe in storil vse, kar je mogel, da bi se te hitro razširile. Prepričan je bil, da bo na ta način najuspešneje preprečil vsako zedinjenje s Kurtom. Izpod njegovega peresa je prišel tudi zlobni članek, ki je s svojo mešanico resničnosti in neresničnosti zatemnil dobro ime Kurta in Nore.

Med Noro in njenim očetom je bilo prišlo ta dan do nastopa, ker je bil ta po Londolfu zvedel za Degenthalov obisk. Radi tega se je čutila Nora nezmožno, da bi nastopila pri predstavi in njen nastop je bil odpovedan — okoliščina, ki je pozneje še bolj podkrepila občinstvo v zmoti glede odpeljane osebe.

Umaknila se je bila v svojo sobo, da bi zbrala svoje misli po vseh teh razburjenjih; a proti večeru je začula v sosednji sobi zamolkel ropot; prestrašena je hitela tja in našla svojega očeta nezavestnega na tleh, v roki pa je krčevito stiskal list papirja. Ko je bil namreč prišel po svojo ženo, da bi jo odpeljal k predstavi, mu je vratar naznanil, da se je ena njegovih dam že odpeljala z gospodom Landolfom. Osupnil je in hitel v sobo svoje žene, kjer je našel otroka mirno spečega v posteljici, a vse omare in kovčegi so bili odprti in deloma tudi izpraznjeni. Pismo, ki je bilo vidno položeno na mizo, mu je v nekoliko hladnih besedah povedalo nekaj splošnih rekov, tako: da njeno srce ne more prenesti, da jo zanemarja in zato se rajši zateče v naročje resnične ljubezni, da vezi, s katerimi jo oklepa, dušijo njen umetniški duh in da gre rajši tja, kjer bodo znali ceniti njene zmožnosti. »Naj skrbi za dečka,« je bila še pristavila, »in

popravi pri njem, kar je zagrešil pri materi,« in še več takih praznih besed.

Nora je hitro uvidela, kaj se je bilo zgodilo. Njena prva misel je bila, uničiti izpričevalo sramote, storjene njenemu očetu, še preden pokliče pomoč. Tudi potem ni nikogar pustila blizu razen svoje lastne stare služabnice in zdravnika, v skoraj bolestni želji, da se ogne vsaki večji pozornosti — kakor da bi s tem mogla prikriti dejstvo. Upala je, da je očetova nezavest le hipna; a iz zdravnikovega obraza je kmalu razbrala, da je položaj dokaj resnejši.

Prvi dnevi so potekali v napetem pričakovanju in neprestani negi. Razen teh skrbi pa so kmalu nastopile zanjo še drugi zapletljaji. Vsled očetove bolezni in Landolfovega ubega je bila družba brez vodnika in spričo ogromnega osebja in velikega podjetja je morala nastopiti popolna zmešnjava.

Da bi za silo odvrnila vsled tega nastali nered ali ga vsaj zadržala, je Nora, ki je imela toliko prisotnosti duha, izjavila, da je oče pri polni zavesti in je kot po njegovem pooblastilu izročila vodstvo začasno v roke najstarejšega člana družbe, nekega v službi osivelege moža. To se je za nekaj časa izkazalo kot pravilno, ker se je vse delo v družbi enakomerno nadaljevalo. Stari gospod pa se je kmalu sam nahajal pred težkočami, ki so presegale njegove moči, zakaj ne samo, da je postajalo vrhovno vodstvo vsak dan težje, temveč so tudi vedno očitneje prihajale na dan velikanske Landolfove poneverbe. Ker so bile te povečini v zvezi s pridržanimi plačami, se je širilo nezadovoljstvo in nezaupanje med člani družbe.

Dasi je bila Nora zelo krepkega duha, vendar se sama ni čutila kos vsem tem težavam. Zaman je razmišljala, kje bi našla sveta in pomoči, kajti še vedno se je bala vsakega koraka, ki bi povzročil vmešavanje javnih organov.

Morda je še kaj mislila na ono obljubo »v kratkem«, kljub vsem ogromnim poslom, ki so silili vanjo? A ta »v kratkem« je že davno minil in o njem ni bilo nikakega glasu. Morda tak glas v splošni zmedi ni

dospel do nje? Zabičala je svoji služkinji, naj ji naznani predvsem morebitne obiske, vpraševala je po onih, ki so se bili doslej oglasili, a bilo je le nekaj, zanjo brezpomembnih imen.

Pač se je je zasvitala misel, da bi se v svoji zapuščenosti obrnila na kaplana; toda neko čuvstvo ponosa se je uprlo tudi temu. Hotela se je ogniti vsakemu, še tako daljnemu približevanju Degenthalovi rodbini. Nekega dne pa ji je radostno zaigralo srce, ko so ji naznanili neki obisk: a pogled na posetnico, ki so ji jo bili izročili, jo je takoj razočaral; na njej ni bilo zaželenega imena.

»Baron Dahnow« — morala se je šele spomniti na debelega Meklenburžana, preden si ga je mogla predstaviti. Že je hotela odkloniti njegov obisk, ko je zapazila s svinčnikom pristavljene besede: »Če potrebuje gospodična Nora Karstenova sveta in pomoči, potem si jo dovoljuje to ponuditi star znanec.«

Kljub razočaranju so te besede gorko padle na Norino srce; saj je hrepenela po svetu in pomoči. In ko je takoj nato stala pred njo ta resna, odločna postava, katere široko čelo je izdajalo moč, kot da bi bilo zmožno premagati vse zapetljaje in katere ostre, drobne oči so bile videti kot da znajo najti pot skozi vsak labirint, se je čutila že nekam pomirjeno. A ker je bila sama preveč zamišljena, ni opazila, kako ginjen je postal njegov sicer tako miren obraz, ko mu je stopila naproti.

Morda je hotel prikriti to svojo ginjenost, da se je tako spoštljivo sklonil nad roko, ki mu jo je podala in jo nesel k ustnicam.

Znak družabnega spoštovanja je bil Nori všeč. »Kako se naj vam zahvalim, baron Dahnow?« je vprašala ginjeno. »Kako ste mogli slutiti, da potrebujem sveta in pomoči?«

Dahnow ji je priprosto odgovoril. Ko se je slučajno mudil na Dunaju, je zvedel, da je njen oče težko obolel in zato se je požuril, da se ji ponudi v pomoč, kot zahteva to dolžnost dobrega prijatelja.

Bilo bi preobširno, da bi ji poročal resnico. Časopisi so bili tudi v njegovo severno domovino prinesli

vest o dogodkih v Karstenovem cirkusu, prav tedaj, ko je poizvedoval po Norini usodi. Zvedel ni bil namreč niti, kaj je razdrlo Kurtovo razmerje do nje, niti, kaj se je zgodilo ž njo.

Vest o nesrečnih dogodkih ga je zato doletela povsem nepričakovano, zlasti, ker je ž njo prvič tudi zvedel za Norin javni nastop. To vse je sicer tako mirnega moža povsem zbegalo. A kljub temu, da mu je bilo vse še tako nerazumljivo, obenem je bil vendarle prepričan, namreč, da je Nora nedolžna in da jo je mogla le najhujša, najtežja usoda prisiliti do tega.

Vesti o Norinem ubegu je na kratko označil kot »nesramne laži«; vendar je bila prva posledica tega, da je sklenil takoj vrniti se na Dunaj, da bo tam natančneje poizvedel. S svojo prirojeno vztrajnostjo se mu je po velikem prizadevanju posrečilo, ne le najti Noro, temveč tudi zvedeti resnico o dogodkih in to ga je navdalo s tihim zmagoslavjem.

Zdaj je sedel Nori nasproti in skušal nekoliko spoznati sedanji položaj. S svojim bistrim razumom se je kmalu spoznal v njem. Obljubil ji je, da bo stopil v stik s kakim dobrim odvetnikom, da ji bo lahko podal kako utemeljeno mnenje o stvarnem položaju.

A Nora se je pri tem plaho zgrozila: »Ne, ne samo ne spravljajte stvari v javnost, samo ne napravljajte iz nje predmeta za vsakdanji razgovor.«

Morda jo je slabo prikrito začudenje v Dahnowem obrazu prvo opozorilo na to, da javnost že davno ve za njen nesrečni položaj. Čudno je, človek ima vedno nekaj nojevih lastnosti — če namreč ta skrije glavo pod perot, meni, da ga nihče ne vidi.

Zdaj se ji je nekako zasvitalo v glavi, naglo in rezko je vprašala: »Ali je javnost že kaj zvedela o tem?«

Dahnow je v njeno pomirjenje zvrčal to na slovečo osebnost njenega očeta in nje same; pokazal ji je, kako napačne in zmotne so te vesti.

»Tudi v tem, kar se je zgodilo sedaj?« je zopet vprašala Nora in njene oči so se čedalje bolj širile od nemira. »Moj oče vendar pri tem ni nič kriv?«

»Bile so le zamenjane osebe,« je v zadregi rekel Dahnow, »Mislili so . . . bilo je razumljivo, zakaj imela je otroka in tako je bilo neverjetno, da bi mati . . .«

»Zamenjane osebe!« je ponovila Nora. »O ne, saj ni mogoče!« je nenadoma vzkliknila in obraz ji je zabila živa rdečica. »Ali mislijo . . . ali mislijo, da sem bila jaz to?«

»Časopisna poročila so tako netočna,« se je opravičeval Dahnow.

»O, to se mora popraviti! To se mora popraviti!« je rekla Nora in v tihem obupu vila roke.

»Zadnje dni je bilo to že enkrat preklicano,« je rekel Dahnow. »Bral sem ta članek v enem najpomembnejših tukajšnjih listov.«

»Ah, saj skoraj ne bo več pomagal!« je tarnala. »Kar ljudje bero o nas, takoj vse verjamejo.« In prvič po preobratu so se ji ulile solze po licih.

»Vse bom storil, kolikor je v moji moči, da uveljavim resnico,« je rekel Dahnow. »Poskrbel bom, da bo vaše ime popolnoma oprano.«

Bil je mož beseda; že v naslednjih dneh so prinesli časopisi njegova poročila, v katerih je krepko, jasno in prepričevalno ovrgel vse napačne vesti ter posebno še poudaril Norino navzočnost ob bolniški postelji njenega očeta.

A Nora je imela prav; zdaj je imelo to le še malo pomena. Kakor vsaka taka poročila, tako so brali tudi ta površno in hitro, kot se navadno bero nezanimiva poročila; kajti ali je ubežala žena ali hči cirkuškega jahača, je bilo zdaj že popolnoma vseeno. Trenutna mikavnost pikantne zgodbe je minila.

In baš ono malo ljudi, za katere so nekaj dni poprej pomenile napačne vesti obrat v njihovem življenju, baš ti niso brali teh poročil. V Göhlitzu ni zdaj nihče prebiral dnevnikov; kot po molčečem dogovoru so jih kolikor mogoče prezirali, seveda v strahu, da ne bi naleteli na kaka neprijetna namigavanja ali tudi le zato, da bi jih ne spominjalo neprijetnega dogodka.

Lili je žarel obraz od sreče. Grofičina najgorečnejša želja se je izpolnila v trenutku, ko je že obupala

nad njo: Kurtova zaroka ž njegovo sestrično se je bila izvršila še tisti dan, ko se je bil prav tako nenadoma vrnil, kot je bil odpotoval. Vsi škodoželjni jeziki so morali zdaj utihniti.

Kaplan je bil edini, ki je bil vsled svojih korakov kmalu zvedel resnico o Nori in o njej kolikor mogoče obvestil javnost. Toda v sedanjih okoliščinah bi je ne bilo mogoče pojasniti njegovim domačim in zato je moral to odložiti na primernejši trenutek.

*

Dahnow se je med tem kar najmarljiveje zavzel za Norine zadeve. Po njegovem mnenju bi bilo gotovo najbolje za vse, da se čim prej opusti podjetje, proda ogromni inventar in izroči premoženje otrok kakemu varuštvu, ker je bilo pričakovati, da bo Karstenovi boleznii v najboljšem slučaju sledilo še daljše bolehanje. Preselitev v prestolico severonemške države, kjer je imel Karsten svoje državljanstvo, bi te posle dokaj poenostavila.

Nori so žarela lica, ko je mogla uvideti, da bi nadaljevanje obrti rodilo le škodo; zakaj bala se je, da jo bo v korist bratu treba nadaljevati, dasi je njegova mladost nasprotovala vsem milim, da bi bil on bodoči naslednik. Tako je imela nenadoma v svoji roki konec niti, ki se ji je zdela nekaj mesecev poprej nepretrgljiva.

Vendar pa je začutila v sebi nepremagljiv odpor proti misli, da bi zdaj zapustila Dunaj. Dunaj, kjer ga je bila zadnjič videla, kjer ji je bil obljubil, da jo bo zopet posetil — okolico, ki je njegova domovina in kjer biva on v bližini.

Obšlo jo je neskončno hrepenenje in nemir. Saj vendar mora priti, saj je vendar rekel, da bo prišel. Mora priti!... Ne, ničesar več ne bo zahtevala od njega. Zdaj ga noče več priklepati nase... a rada bi še enkrat govorila ž njim in mu povedala vse, vse... Poiskala je staro pismo in ga pripravila, da ga mu bo lahko takoj izročila, da bo videl in razumel, kako težek je bil tedanji njen položaj.

Pismo je bilo pripravljeno dneve in dneve — a Kurta ni bilo. V njeno hrepenenje so se prikradle slutnje. So ga morda užalile njene besede? Ali ni bila dovolj jasna ob razburjenem svidenju? Morda so ga bile že dosegle govornice. Govornice — ne, zanj ni moglo biti na teh govornicah ni sence resnice. Ali pa je bil zopet obolel, kot takrat po onem svidenju na nočni vožnji?

Dan za dnem je težje pričakovala — in dasi so pretekli tedni in tedni, dasi je Dahnow skoraj vsak dan prihajal k njej in je vedela, kako je ta prijatelj z Degenthalom, vendar se ni mogla prisiliti do tega, bi ga vprašala po njem.

Slednjič pa je vendar zmagal nemir v njenem srcu. Bilo je nekega večera, ko je bil že pozen mrak in ni bilo mogoče jasno videti drugemu v obraz.

Dahnow je bil prišel, da bi ji poročal in je zopet načel vprašanje preselitve. Tedaj ni mogla več zadržati besede in vprašala ga je, če ni morda zadnji čas kaj slišal o Degenthalu. Hotela je vprašati hladno in vendar ji je trepetal glas od razburjenja.

Dahnow je prebledel; že tedne in tedne se je bal tega vprašanja. Zakaj iz vseh teh govoric in iz vsega njenega nemira je bil vendarle spoznal, da se je njeno razmerje do Kurta bridkeje končalo in da bi jo nova vest hudo zadela. Tudi on je bil zdaj vesel, da je bil mrak, v katerem ni bilo mogoče jasno videti drugega; tudi on je hotel odgovoriti hladno: Degenthalu je dobro; bil je pred nekolikim časom ž njim skupaj in videl, da je od svoje zadnje bolezni prav dobro okreval; mnogo upanja polagajo tudi na njegovo ponovno bivanje na jugu, kamor namerava takoj odpotovati s svojo mlado ženo; že v kratkem se bo poročil s svojo sestričino.

Povedal je. Vrlemu Meklenburžanu so stopile kaplje na čelo; trdo je povešal oči v tla, da ne bi srečal njenega pogleda. — Nobene besede ni bilo iz njenih ust, ne vzklika, ne solze, ne vzdih. Nastal je dolga, gluha tišina, ko se človeku zdi, da bi slišal, kako drugemu utriplje srce.

»Tega bi si ne bila mislila,« je rekla nenadoma kakor sama zase. Ko je srce najhuje ranjeno, tedaj se posluži najpreprostejših besed; a v teh besedah je bilo neskončno razočaranje . . . zopet je nastala tišina.

»Zdi se mi, da bom morala k očetu,« je rekla potem in vstala. Neprijetno so ji blestele oči iz mrtvaško-bledega obraza in celo njene ustnice so bile videti blede. Obrnila se je, da bi šla; a korak ji je tako omahoval, da se je morala opreti ob mizo.

Dahnow je skočil k nji, da bi ji pomagal.

»Nič ni hudega,« je rekla. »Postrežba me je utrudila.« In ko je zdaj odločno dvignila glavo, se je pokazala na njej skoraj ostra podobnost z njenim očetom.

Dahnow jo je gledal plašno in proseče; gorko sočutje, ki je sijalo iz njegovih oči, jo je hipoma ganilo. Mehko so ji zadrgetale ustne, kakor otroku, ki hoče jokati. »Baron Dahnow,« je rekla nekako proseče, »povejte mi, ali so bile lažnive govornice res tako verjetne?«

»Bilo je vse storjeno, da bi jih naslikali kar najbolj resnične,« je tiho rekel Dahnow.

»A vi, kako pa ste vedeli vi, da niso resnične?« je rekla nekoliko nepotrpežljivo.

»Ker sem vas poznal, seve, nisem verjel,« je rekel pošteni Meklenburžan kar najbolj preprosto, a s tresočim se glasom; potem pa je urno pograbil za klobuk in odšel iz sobe.

Nora skoraj ni zapazila, da je bil odšel. »Ker sam vas poznal, seve, nisem verjel,« je ponovila. »O in on . . . on pa je verjel vse!« je zaklicala ter si zakrila obraz z rokami in skozi prste so ji lile vroče solze.

Baron Dahnow je ta večer še dolgo nemirno hodil okrog. Biti mu je moralo pač zelo toplo v duši, da ni zapazil, kako mrzla jesenska megla je padala nanj. »Še ga ljubi,« je ponavljal venomer. »Še sedaj ga ljubi in ga bo ljubila, tudi če jo bo desetkrat pustil na cedilu! Ali nisem vedno pravil, da jo bo onesrečil? A prav ob takih sanjačih, ki so danes taki, jutri pa taki, zapravljajo ženske svojo ljubezen, kot da bi tak sanjač sploh vedel, kaj se pravi ljubiti!«

XXIII.

Nora je težje prenašala to razočaranje kot prejšnje žrtve. Od prostovoljne odpovedi do pozabljenosti, da, celo nadomeščanja z novo ljubeznijo pa je še daleč. Ne, tega ni bila pričakovala! To je bilo ponižanje, hujše in grenkejše nego bridko zaničevanje, katero ji je bil pokazal nekoč. Celó iz tega je še blestela iskra ljubezni, ljubezni, ki ni hotela odpustiti, ker pozabiti ni mogla. A zdaj je zašla zadnja zvezda, po kateri bi se mogla še ravnati njena ljubezen. Zato sedaj tudi ni začutila v sebi one divje kljubovalnosti kot takrat, pač pa ono težko življensko utrujenost, ki objame človeško srce, če nima ničesar več pričakovati.

Ta čas je morala čuvati Nora ob bolniški postelji svojega očeta, ki je ležal v njej, ne da bi se mogel ganiti, in je le težko in nejasno oblikoval misli in besede. Posebne postrežbe ni potreboval, pač pa neprestane pažnje in to je bilo za Noro najhujše; kajti za njeno delavno naravo ni bilo nič težjega kot prenašati brezdelni mir. In če človek nima notranjega miru, je to še težje.

V eni teh brezupnih ur je pisala svoji stari, pobožni prijateljici:

»Zdaj zavidam Vas za Vaš nemoteni mir, druge za njihovo živo srečo! Zakaj nisem krenila po drugi poti življenja? Kaj sem storila, da mi je prinesla ljubezen le bolesti in da mi je žrtev uničila vse in ni rešila ničesar? Da, zdaj bi rada pokopala svoje srce pri Vas, da bi se v Vašem miru popolnoma odtegnila življenju.«

Pobožna žena pa je pisala:

»Otrok, tu ni pokopališče; tudi za odpoved je treba močnega življenja. Kakor ti nekaj nisi marala nas, tako bi zdaj tudi jaz ne marala tebe, če bi hotela priti k nam. O, mi nespametni ljudje, ki se najbolj pritožujemo takrat, če nam da Bog življenje, kot si ga sami želimo!

Mar nisi hotela boja? Mar nisi hotela ljubezni? Kot danes, tako tudi sedaj nisem grajala tvoje odlo-

čitve. Človek ima pravico do hrepenenja po veselju in žalosti življenja in zato ni bilo nič napačnega, da si se borila za to, kar se je zdelo tako drago tvojemu srcu. A vedela si, da bo za to treba boja in da je izid dvomljiv. Z veseljem si sprejela ljubezen z njeno boljo vred. Čemu tožiš sedaj? Je mar postal Gospod skop? Dal ti je pestro, izpremenljivo življenje. Mar si že pozabila vse one ure, ko se ti je zdelo, da ti prekipevajo od sreče? Celo danes, v tvoji veliki bridkosti, te vprašam: Ali bi res hotela izbrisati oni čas iz svojega življenja?

Otrok, še vse drugačna nesreča bi te bila lahko zadela v tvojem viharnem življenju! Zahvali Boga, da ti je pustil imovino tvoje duše. Če ti je bila zemeljska ljubezen pri tem v varstvo, potem jo blagoslavljam in vem, zakaj ti jo je Bog poslal, kakor boš tudi ti gotovo kdaj razumela, zakaj je zahteval žrtev od tebe. Volja božja vama je naložila to žrtev, tebi in njemu. Zakaj gineš od žalosti, mesto da bi zaupala višjemu vodstvu, proti kateremu človeška volja ničesar ne zmore? Če pa se ti zdi, da je tvoja sreča uničena, potem ne pozabi, da je ljubezen le ena vrsta zemeljske sreče. Iz vsake čiste volje in junaškega dejanja pa nam lahko vzcete nova radost, saj veš, da bi jo smeli smatrati za nalogo svojega življenja.«

Resna redovnica, ki je to pisala, je morala dobro poznati človeško srce, da je tako vpletala med zemeljsko tudi nebeško tolažbo.

Odslej si je Nora često stavljala vprašanje, če bi mogla izbrisati tisti čas iz svojega življenja in si s srečo odkupiti bol? A kolikorkrat se je vprašala, tolikokrat so ji odgovorile ustne: »Ne!« Zakaj vedno silneje jo je obhajal spomin na vse one srečne ure, ki jih je bila doživela — in tedaj se ji je zazdelo, da ni več revna, temveč da je zopet bogata. Da in tudi to ji je bilo všeč, da je redovnica v svojem pismu še enkrat mislila skupno na nju, ko je napisala: »Božja volja vama je naložila to žrtev, tebi in njemu.« To je tako rahlo potegnilo ost iz rane in je bilo ko tih spomin na staro ljubezen. Najbrž je bilo tudi njeno

ravnanje napram njemu nerazumljivo, kljub njeni zvestobi? In pustila je misel na zemeljsko bol ter povzdignila k nebu svojo misel.

*

Medtem je prišla zima. Nora se že davno ni več upirala nasvetu, da bi se preselila v severonemško domovino; a ravnateljovo zdravje tega še vedno ni dopuščalo. Dahnow je že odšel tja, da bi podvzel vse potrebne korake in izročil razpust cirkuške družbe v večje roke. Ker Karsten ni bil zmožen izraziti niti ene misli, so bili spricho dečkove nedoletnosti ter Norine zahteve na del premoženja to jako težavni koraki. A Dahnow jih je znal z izredno marljivostjo in požrtvovalnostjo premagati. Ali so zahtevali trgovski posli, da je skoraj vsak dan o njih poročal Nori, o tem ne bomo razpravljali. A Nori so postala polagoma ta pisma resnično razvedrilo v njenem enoličnem življenju, pisma, ki so imela sicer skromen značaj trgovskih pisem, a so skrivala v sebi mnogo več. Najnežnejši živci se stekajo koncem naših prstov in zato pač lahko prehajajo v pero naši najnežnejši občutki.

Šele na spomlad so se preselili. Dahnow jim je preskrbel prijazno stanovanje pred mestom, kjer je bilo za ravnatelja dovolj zraka in miru, zanj zdaj najvažnejših življenskih potrebščin. Pameten in praktičen duh mladega moža si je izmislil vse, da bi napravil novi mali dom čim udobnejši. Po vseh sobah so dehtele vijolice in cvele na malem vrtičku, ki je obdajal stanovanje.

Aprilsko solnce je sipalo z neba vse svoje žarke, da bi čim prijazneje obsijalo trenutek prihoda in Dahnow, ki je sprejel prišlece, si je nehote domislil onega prvega svidenja v Bonnu. Da, kot aprilsko vreme je bilo njeno življenje; toplo, a le malo časa ji je sijalo solnce sreče, a so ga zato tem češčeje zakrivali oblaki, tem hitreje uničil vihar. In kaj ji bo prinesla nova izprememba?

A Nori so zažarele oči, ko je videla novi dom — dom, ki je zdaj povsem njena last, kjer je prvič ne

bo mogel motiti nikak vsiljiv element, kjer bo prvič prosta in neodvisna od usode, ki je bila zvezana z očetovim poklicem.

Trgovski posli so se medtem še dosti dobro razvili. Kljub veliki izgubi zadnjih let je bil pokazal izkupiček velikanskega inventarja premoženje, ki je dalo ravnatelju in njegovim otrokom, četudi ne bogastva, vendar pa precejšnje dohodke.

Ravnatelj je preselitev, kot je bilo videti, komaj opazil. Okreval je bil le toliko, da so se mu bile zopet vrnila njegove telesne moči in deloma tudi zavest, vendar pa le kot nejasen, meglen razum. Največ je tiho in sam vase posedal v hiši ali pa gojil mali vrtič, kar ga je vidno zelo veselilo.

Zadnjih dogodkov se, kot se je zdelo, ni nič spominjal. Z veliko skrbjo je mislila Nora na to, kako bo sprejel vest o razpustu svoje družbe. Vendar jo je poslušal z največjo brezbriznostjo. »Helena je to vedno želela,« je bilo edino, kar je rekel. Njegov duh se je sploh vračal le v one čase; včasih je ogovarjal Noro edino le z materinim imenom in samo kot s tako občeval ž njo.

Imena svoje druge žene ni nikdar izgovoril; za malega dečka se ni brigal. Samo enkrat je jeza užaljenega moža pretrgala vez, katera je vidno oklepala njegovega duha. Deček se je namreč v naravnem spominu svojih prvih vtisov igral na svojem konjičku cirkuškega jahača in pri tem v očetovi bližini izgovoril Landolfovo ime. V tem trenutku je spačila Karstenov obraz nepopisna jeza; planil je na dečka, da ga mu je Nora komaj še iztrgala iz rok, strl igračo s težkimi sunki z nogo in se tako razkačil, da ga skoraj ure in ure ni bilo mogoče potolažiti in pomiriti. Tedaj je Nora prvič pokleknila poleg njega, pogumno vzela njegove stisnjene pesti v svoje roke in s trepetajočimi ustnicami, vendar mirno in odločno svarila očeta s svetimi opomini ter mu tiho šepetala molitve, dokler se mu niso od utrujenosti zaprle divje se vrteče oči.

Kar se ji je zdelo nekdanj tako važno, namreč pridobiti zopet očetovo dušo ter ga zbuditi iz nje-

gove mlačnosti, v katero ga je zavedlo njegovo, vsaki višji misli odtujeno življenje, ta naloga ji je utonila v njeni lastni sreči in bolesti. Samo zase, samo za svojo srečo je živela, mislila in molila. Zdaj se je zopet zavedla te svete dolžnosti, resno jo opominjajoče, ko da je pozabila najvažnejše. Srečen, komur postane zopet nekaj važneje nego lastna bol; s tem je našel zanjo najboljši lek.

Kot v prijazno podporo so se pridružile tej resni nalogi tudi še druge stvari. Življenje se ti ne zdi tako hudo, če ti ga skuša dober človek čim bolj olepšati in razvedriti. Ves baronov trud in prizadevanje za Noro je imelo ta namen. Tako je bilo na videz malenkostno, vendar pa se je izkazalo kot trajno okrepčilo, da je Nora v svoje veliko presenečenje zopet našla svojega ježnega konja. Ona ga je hotela takoj odpraviti, češ, da je to nepotrebna potrata; a Dahnow je spričo varuštva, katero si je bil prilastil pri vodstvu trgovskih poslov, vztrajal pri tem, da ga mora obdržati. Njegovi konji, je rekel, so tako potrebni, da se nekoliko razgibljejo in njegovi sluge taki lenuhi, da bi bilo pravo zasluženje, če bi jih hotela Nora nekaj vzeti za svoje spremstvo.

Da bi se ognila vsaki pozornosti, je porabljala za svoje izlete najzgodnje jutranje ure, ko še ni bilo ljudi in iskala najbolj stranska pota. Če jo je potem kljub temu često srečal samotni jezdec, ki je istotako tvegala svoj jutranji mir, se ji je zdel to prijeten slučaj in rada mu je dovolila, da je jezdil ob njeni strani: skromno plačilo, ki si ga je dovoljeval Dahnow za svoje izvrstne uredbe. Tako prisrčna je skupna ježa po tihih potih skozi sveže, zeleneče gaje, ki razvijajo vso svojo pomladno krasoto — to so bile ure, ko so Nori zopet nanovo vzblestele oči in je prišla nova svežost v njena lica. Mar je bilo zameriti Dahnowu, da je z novim, svežim zelenečim upanjem zašlo upanje tudi v njegovo srce, ko je videl, kako krog in krog njega vstaja novo življenje? Zakaj bi bilo to, kar je tako lahko naravi, nemogoče človeškemu srcu? Zakaj ne bi mogla tudi ljubezen znova oživetiti?

Toda kljub temu, da je toliko mislil in čutil, ni niti z besedo kalil Norinega miru, niti se kdaj dotaknil njene preteklosti. Klemen Dahnow je imel redko lastnost, da se je znal prilagoditi vsakemu razpoloženju ljudi, tako, da je njegova navzočnost ni nikdar motila. Nori je to pri njenem sedanjem občevanju zelo godilo; kakor njegova pisma, tako so bili sedaj njegovi obiski edini dogodki v njenem enoličnem življenju.

A kljub temu, da je Dahnow na tako preprost in neprisiljen način občeval ž njo, kljub temu, da mu je vedno dokazovala, kako dobrodošel ji je bil, vendar je prej prešla pomlad v poletje in ta zopet v jesen, preden se je toliko opogumil, da je uveljavil svoj sklep. Morda so ga le preveč odkrito pozdravljale Norine oči in mu je le prerada podajala roko?

Izgovarjaje se s svojim znastvenim delom se je bil za stalno naselil v prestolici. Njegovi znanci so se čudili, da je bival tam celo v vročem in prašnem poletju; a on se je izgovarjal, češ, da ga je utrdilo tropično solnce. Znanost je dobila v njem zelo pridnega učenca.

Mar je bila Nora še vedno tako zatopljena sama vase, da ni prav nič slutila, kaj se godi v Dahnowovem srcu. Da, res, kajti ko se je nekega dne opogumil in izrekel odločilno besedo ter ji ponudil vse, kar more moški nuditi ženski, ki jo ljubi, jo je silno iznenadilo. In on je bil pač mož, ki je mogel ganiti žensko srce — zlasti v tem trenutku, ko je tako moško resen in tako globoko ganjen stal pred njo, kakor da je privrelo na dan vse, kar je leta in leta skrival v svojem srcu. A iz njenih oči je sevalo samo iznenadenje. Velikanski, vsemogočni pomisleki so vstajali pred njo in ni mu pustila niti časa, da bi jih ovrgel. »Njeno ime je tako onečaščno pred svetom« — Dahnow se je samo lahko nasmehnil. »Loči ju vera« — kako resno ji je skušal s trdnimi obljubami ovreči ta pomislek, četudi je ona zmajala z glavo. »Potrebuje je oče in bratec, ki je tako zapuščen« — in govorila je o prijateljstvu, ki je tako lepo in njej tako drago.

Dahnow jo je mirno poslušal. Videl je, kako boječe upira vanj svoje oči, kot da se boji, da bo izgubila

zadnjega prijatelja; videl je pa tudi, da v njegovih očeh ni niti enega žarka, ki ga je pričakoval. Morda pa je bil vendarle prezgoden? Morda se je še ni bil izlečil spomin? Dahnnow je bil potrpežljiv mož in je lahko čakal. Morda se ji je bilo treba šele polagoma privaditi misli na novo ljubezen.

»Pa naj bo, kot da nisva ničesar govorila o tem,« je rekel preprosto.

Nora mu je bila pri tem tako hitro in zaupno segla v roko, da je z nekakim bridkim občutkom spoznal, kako lahko bo pozabila, o čemer sta govorila in kako vesela je, da sme to pozabiti.

Kakor prej, tako je prihajal Dahnnow tudi sedaj in prebil dolge ure v krogu male družinice. Vse zimске večere je zabaval ravnatelja, kateremu je znal spretno zbujati spomine ali pa je igral domino, s čemer si je preganjal dolge ure. Nori pa je prinašal knjig in umetnin, česar se je pač mogel domisliti, da bi ji razvedril srce in zbudil duha. Noro je to v resnici osvežalo in se je z zanimanjem zatapljala vanje. — Nikdar se mu ni zdela tako lepa kot zdaj, ko ji je začela izginjati žalost iz obraza in se je razlival čezenj jasen mir, ki je sledil viharju.

Čutil je to, kadar jo je opazoval, kako ljubko gospodinji mali družini, bodisi, da je stregla svojemu očetu, bodisi, da je varovala svojega bratca ali pa urejevala mali dom; vse je vršila z mirnostjo, ki jo daje človeku pravo razumevanje, popolna vdanost v svoj položaj — mirnost, ki je tako očarala barona Dahnnowa.

Kljub vsemu čaru ali pa ravno vsled tega pa ga je nekega dne nenadoma zapustil njegov lastni mir. »Ne morem več priti,« je rekel s skoraj zamolklim glasom ter vstal in odšel brez nadaljnega pozdrava in slovesa.

Nora je skočila kvišku, kakor da mora pridržati prijatelja, kakor da ga mora poklicati nazaj — a nato je obstala kot pribita in položila roko na razburjeno srce, kot da je hotela poskusiti njegov močni utrip.

Slednjič se je zopet pomirila in sedla; saj vendar ni imela pravice, vezati ga na svojo usodo, njega, ki

mu za vso njegovo ljubeznivost ni mogla nuditi ničesar, za katerega ni čutila nikakega nagnjenja v svojem srcu. Dahnow je odšel.

Po njegovem odhodu je zavladal v Karstenovem stanovanju mir in tihota. Prijatelj je razveseljeval in oživiljal malo družbo. Nora je uvidela, da mora zdaj bolj ko kdaj stopiti iz zatopljenosti same vase, da bo očetu in bratcu vsaj nekoliko nadomestila to izgubo.

Tiho so potekali dnevi drug za drugim. Ko je zopet minilo poletje in prišla jesen, si je morala Nora priznati, da očetove moči pojemajo. A s pojemanjem telesnega zdravja se mu je vračalo duševno. Njegov razum je postajal bistrejši, spomin mu je oživel in videti je bilo, da se mu je ogrelo tudi srce. Norinemu vplivu je postajal dostopnejši in njegove misli so dobile višji polet.

Nekega dne je prosil za duhovnika. Ko ga je Nora, silno vzradoščena nad tem, poljubila na čelo, ji je smehljaje položil rok na glavo.

»Ve ženske vedno zadnje zmagate; iz lahkomišljenega cirkuškega jahača boste napravile še pobožnjaka. Najprej tvoja mati... in potem ti, otrok moj... Da, ko bi bil v svetem in duhovnem oziru poslušal Helenin svet... drug mož bi bil danes. Otrok, svojo usodo si mož lahko izkuje, podleči pa mora njenem vplivu; popolnoma ga prenapredi. Zate, otrok, so bile te posledice najhujše... Ne,« je nadaljeval, ko mu je hotela z roko zatisniti usta, »pusti me, naj govorim! Od tedaj mi je razjedalo dušo in glodalo srce, četudi nisem mogel nikdar najti besede za to. Uničil sem tvojo življenjsko srečo; brez moje sebične volje bi bilo danes vse drugače. A povej mi, ali sem sanjal ali je bila resnica: ali se ni on kljub temu nekoč vrnil k tebi?«

»Da, da prišel je, bil je tukaj,« je zašepetala Nora žarečih oči in srce ji je prevzelo neko čuvstvo sreče, kot da s tem v zvezi ni bilo nikdar kake bolesi.

»Zakaj pa ni ostal?« je vprašal starec in nagnil čelo.

»Nesporazumljenja,« je tiho rekla Nora. »Oče, saj bi se itak ne bilo moglo več uresničiti... saj je bolje tako.«

Karsten je gledal svojo hčerko. Tako lepa, tako plemenita, tako čista! Zakaj bi ne bila še vedno vredna vsakega mesta? »In zakaj bi ne bilo mogoče izravnati nesporazumljenj? Oba sta še v cvetu svojega življenja, za srečo ni nikdar prepozno. Kaj je ž njim, kje je?« je vprašal in oživel ob tej misli.

»On je že davno poročen, oče!« je zašepetala Nora in proti njeni volji ji je zardelo čelo pri tej omembi. »Saj sem ti rekla, očka, da ni bilo mogoče drugače,« je pristavila kot da je hotela odvrniti tudi najmanjši očitke od svojega ljubljenca.

Oče je žalostno zrl predse. »Ubogi otrok,« je rekel samo in jo nežno pritegnil k sebi; ona je naslonila svojo glavico na njegovo ramo.

Hipoma pa jo je lažno odrinil od sebe. »In oni drugi... kje pa je ostal on? Saj veš, Nora, oni debeli gospod, ki je zadnjo zimo tolikrat prišel. V onem času nisem mogel misliti; povzročalo mi je bolečine v možganih. A kolikor se spominjam, je bil skoraj vsak dan tukaj. Gotovo ni prihajal le zato, da bi obiskaval mene, ubogega in preprostega moža, četudi me je tako prijazno poslušal. Zakaj ga že tako dolgo več ni? Ali si ga ti odpravila, Nora?«

»Naj rajši ostanem pri tebi,« je zašepetala Nora. »Samo pri tebi najdem zdaj tolažbo.«

Starec je nevoljno zmajal z glavo. »Jaz morda ne bom več dolgo ostal pri tebi,« je rekel. »Bil je dober mož, Nora, zvesta roka, blago srce. Velika tolažba bi bila zame vedeti, da te ne bom zapustil same.«

»Naj se zgodi kot je božja volja,« je rekla Nora. »Tudi tu so bili resni pomisleki.«

»Da, ti si in ostaneš otrok cirkuškega jahača,« je rekel trpko, »ki se ne more nikjer ustaliti, nikamor prilagoditi.«

»O pač,« je rekla, »je neko mesto, kjer nihče ne vpraša, kaj si bil in kaj si... le, kaj hočeš storiti za kak vzvišen namen. Morda vodi Bog tja moje srce, četudi še nisem v vsem na jasnem.«

»Tega nikakor ne morem umeti,« je odgovoril nekoliko vznevoljen. »A stori, kot se tebi zdi; moj svet ti je že dovolj škodoval. Vendar poslušaj: preden mi bodo potekli dnevi, pokliči kaplana... že veš, koga mislim: njega, ki je stal nekoč ob smrtni postelji tvoje matere. Morda tudi meni olajša zadnjo uro! Ko sva bila zadnjič skupaj, nisem lepo ravnal ž njim; zdel se mi je kot kak opominjevalec, ki me je radi tebe hotel spomniti Helenine poslednje volje... in tega nisem mogel prenesti. Takrat nisem bil vljuden, a upam, da mi bo odpustil. Tudi radi sina se moram posvetovati ž njim, kako naj ga obvarujem, da ne pade v kremplje onih ljudi! Le ne v njene kremplje!« je ponovil. »A tudi od njih se hočem ločiti v miru. Nora, ko me ne bo več, lahko pišeš njegovi materi, da ji odpuščam. Ona je najmanj kriva. Helena je imela prav, ko je dejala: če se razpase v človeku lahko-miselna navada, je ni mogoče več ustaviti. Da nisi tudi ti postala taka, ni moja zasluga.«

»Tudi njemu,« je nadaljeval čez nekaj časa, »tudi njemu odpuščam njegovo hudobijo. Njegove roke so me nekoč rešile iz vode in Bog ve, če me ni zdaj njegova nesrečna hudobija rešila še hujšega pogina. Nora, ta njegova hudobija me je vrnila tebi. O, kaj bi bilo z menoj, da me nisi ti varovala. Prav si imela, ko si rekla, da je dobro, da se je tako zgodilo. Ž njim, ki bi te bil popeljal v povsem drugačno življenje, bi se mi bila popolnoma odtujila, popolnoma odtujila. A zdaj ni med nama nikakega prepada... postala si moja uteha, moja opora in rešitev, v boljšem zmislu nego sem mislil nekdam... Otrok, tvoja mati te je zapustila meni!«

»Da, prav je tako,« je tiho rekla Nora, čutudi je ob tem spominu še enkrat začutila upor v svojem srcu, a glavico je prislonila k očetovemu licu in ga objela; in tedaj je začutila v svojem srcu sladko, prijetno zadovoljstvo. Saj zdaj je vedela, zakaj ji je bilo nebo naložilo to žrtev in videla, kake sadove je ta rodila.

Lepa je bila ona ura, ko se je nemirni pustolovec, mož popotnega življenja vlegel k zadnjemu počitku in sladko zaspal v naročju svojega otroka, ki je bil po-

polnoma njegov, da popolnoma njegov radi enega samega požrtvovalnega čina, s katerim je menil, da si jo je popolnoma odtujil, samo, da bi ostal zvest besedi, ki jo je bil dal njeni materi.

Kaplan se je bil odzval Karstenovi želji in je prišel k njemu; na Norino prošnjo se niti trenutek ni obotavljal ter se izkazal kot zvest, čuteč prijatelj. Kot nekdanj Helena, tako mu je bil tudi Karsten s poslednjimi besedami izročil Noro v njegovo varstvo, ki je ostala zdaj prav tako brez varstva kot takrat.

Na podlagi tega očetovega pooblastila jo je torej vprašal kaplan po nekoliko dneh, ko je bilo vse končano, po njenih nadaljnjih načrtih.

Nora je bila pravkar prejela neko pismo, v katerem je bila videti nekaj časa popolnoma zatopljena. Ko se je ozrla kvišku, ji je zablestela solza na trepalnicah, a njen pogled je bil jasen in odločen.

»To pismo bi lahko in preprosto rešilo to vprašanje,« je rekla. »Ne morete si misliti, kak zaklad ljubezni in zvestobe je v njem!«

»Od barona Dahnova?« je vprašal kaplan in v njegovem glasu je bilo čutiti nekak nemir.

»Da,« je rekla mirno, »od barona Dahnova. Zvedel je za bolezen mojega očeta in v sebični ljubezni mi nudi svoje varstvo, zavetje in oporo za ta najnovejši žalostni dogodek ter mi ponuja svojo roko in ime, ne meneč se za vse, kar je bilo z menoj.«

»To je plemenita ponudba, povsem primerna njegovemu plemenitemu značaju,« je rekel kaplan, »ko bi le ne bilo pomislekov...« obmolknil je kakor v notranji razdvojenosti. Kaj bi bilo svetovati Nori v njenem negotovem položaju? Zakon s tako dobrim in vestnim možem, kot je Dahnov, bi ji nudil varno zavetje in dovolj zagotovila.

»Ne,« je rekla odločno, »nič ni treba pomislekov. A dobro je, če si je človek na podlagi take ponudbe sam na jasnem. Vse to, po čemer sem nekdanj hrepnela, me ne mika več. Drevo, ki mu je vihar uničil srčico, ne požene več nove, a tudi, hvala Bogu, ne usahne, temveč se razraste v mnogo vej.« Govorila je tiho, zamišljeno, kakor sama sebi.«

»Ne morem razumeti, kako to mislite,« je rekel duhovnik. »So tudi nesebična srca, ki se zadovoljijo s tem, da smejo ljubiti, ne da bi zahtevala od drugega isto mero ljubezni, in prav za žensko srce je to često blažilneje nego žalovati za enim samim čuvstvom... Ko bi le ne bilo enega pomisleka...«

»Hvaležna sem Bogu za ta pomislek,« ga je prekinila. »Če bi ne bilo te ovire, ki se kot resna dolžnost protivi temu, o, potem bi z veseljem vračala toliko zvestobo in požrtvovalnost; potem bi eno življenje ne bilo dovolj, da bi mu mogla vse to s hvaležnostjo povrniti... tako pa niti najprisrčnejša ljubezen ne more izravnati tega verskega prepada... ne, nočem si vzklicati nove razdvojenosti v dušo...«

»In vendar,« je žalostno rekel kaplan, ker mu je branila dolžnost, da bi ji prigovarjal, »bilo bi človeku v veliko tolažbo vedeti, da ste v srečnem in varnem pristanu.«

S sanjavim pogledom je dvignila svojo lepo glavo. »V pristanu...« je ponovila. »Da, zakon, kot bi bil ta, bi bil tih in varen pristan. Ali pa res mislite, da bi našla v njem svojo srečo? Pristna hči svojega očeta sem, v mojih žilah se pretaka nemirna kri, ki se hoče boriti in stremeti. Če sem hotela to delati iz zemeljskih želja... naj delam zdaj to za boljšo imovino, za najvišje življenje.«

»Ne delajte nikakih nezdravih načrtov,« jo je skoraj strahoma svaril kaplan. »Če srce doživi kako razočaranje, često misli, da bo lahko sklenilo račun z življenjem.«

»A jaz ne mislim tega,« je rekla in okrog usten ji je zaigral lahen smehljaj. »Ne, prav nasprotno, šele pričeti hočem živeti. Minil je čas, ko sem hotela zakopati svoje srce v tišino; a zdaj, ne le, da nočem počivati, temveč si naravnost želim novih nalog. Mar mislite, da mi Bog ni pustil še dovolj moči in poguma za obilo delo?«

Dvignila se je in stala pred njim — ženska v polnem razcvitu svojega življenja — in iz oči ji je sijala navdušenost, ki pač ni kazala mržnje do življenja.

»In ta?« Kaplan je pokazal z očmi na dečka, ki je ostal nekoliko oddaljen od njih.

»Da, do njega imam prvo dolžnost in jo bom tudi najprej skušala izpolniti. Osnovati mu moram nov dom onstran Oceana, pri sorodnikih svoje matere. Pogrešati ne sme niti varstva, niti ljubezni. To bo tudi boljše zanj, kajti tam si bo lažje ustvaril bodočnost nego tukaj. Pozneje pa se bo tam tudi zame odprlo polje, kjer bom lahko delovala. Odkar mi je baron Dahnow pripovedoval o Novem svetu, kjer manjka še toliko moči, ki bi delale za Gospoda, me z nepremagljivo silo vleče tja. A to je še daleč. Vi, moj prvi prijatelj, pa mi pomagajte, da se preselim v to novo izprembo svojega življenja, kot ste mi pomagali tudi takrat, ko sem se prvič selila v nove razmere.«

Kaplan ji je podal roko. »Mnogo nalog ste si naložili. V tretjič ste si izvolili borbo in trud mesto miru... čudovito vas vodi Gospod! Vaša mati je skrbela le za vaše zveličanje in zdi se, da se izpolnjuje njena želja. Zdi se, da hočete hoditi le po tej poti... božji blagoslov naj vas spremlja! Vaša sreča je bila kruto uničena,« je pristavil in se s tem prvič dotaknil zadeve, o kateri nista bila doslej še nič govorila.

»To je samo ena vrsta sreče,« ga je mehko zavrnila. »A ljudem je dano doseči še vse višje vrednote nego so radosti ljubezni.«

*

Nekoliko pozneje je prišla v neki južnonemški kraj, prišedši od juga, mlada zakonska dvojica. Žena je posvečala svojo pozornost edinole malemu, komaj nekaj mesecev staremu sinčku, rojenemu v topli Italiji, ki naj bi napravil tu prehodno postajo, da bi se navadil ostrejšega podnebja v nemški domovini.

Gospod se je vidno dolgočasil ob njeni neprestani skrbi za otroka, katera ji je izključevala vsako drugo misel. Zato je navzlic vsemu očetovskemu veselju porabil prvo priliko, ki jo je mogel, da jo je prepustil samo sebi in stopil ven na teraso, odkoder je bil lep razgled na gore, ki so žarele v večerni zarji, kopajoče

se v rožnatem vzdušju mehkega poletnega večera. Kmalu pa je obrnil svojo pozornost na drugega posetnika terase, ki se je bil vsedel nekoliko vstran od njega s hrbtom obrnjen proti njemu. Njegov stas in vedenje sta mu bila zelo znana; zato se mu je jel bližati; a potem je zopet obstal, negotov, ali je ali ni. »Ali si ti ali nisi?« se je slednjič odločil hitro in stopil k njemu. »Dahnow! Kako me veseli, da te najdem!«

»A, ti si Degenthal!« je rekel prvi ter počasi okrenil svoj glavo, a z glasom, ki ni kazal nikakega veselja.

»Da, jaz... vračam se po treh letih... z ženo in otrokom,« je pristavil ter poudaril zadnjo besedo. »Krasen dečko, ti rečem! A kaj ti je, prijatelj, kakšen pa si?« je nadaljeval, začuden nad nenavadnim izrazom v Dahnowem obrazu.

»Morda kot nekdo, ki je bil pravkar v tretje zavrnjen,« je bridko rekel Dahnow in spravil v žep neko pismo, ki ga je držal v roki.

»Zavrnen... Dahnow, ti? Ti, tako sijajen in ljubezniv človek? Bogati mož, ki vse gleda za njim! Nemogoče... od koga?«

»Od Nore Karstenove!« je rekel Dahnow ter brezobzirno in z neprijaznim pogledom zabrusil to ime svojemu mladostnemu prijatelju v obraz. Ni bilo ravno srečno naključje, da je videl pred seboj na videz vesel in zadovoljen obraz baš njega, radi katerega je bil zavrnjen. »Od Nore Karstenove!« je ponovil. »Oni, čigar je bil ta biser, ga je pustil ležati v prahu... in zdi se, da je nedosegljiv vsaki drugi roki.«

»Od Nore Karstenove?« je zajecjal Degenthal ter stopil korak nazaj. »One, ki je z onim Landolfom...«

»Lahko verjame, kdor rad verjame,« je pikro rekel Dahnow in mu brez nadaljne besede obrnil hrbet.

A Degenthal ga je krčevito pograbil za rame.

»Kaj verjame? Kaj misliš? Mar ni bilo res?«

»Najnesramnejša in najprozornejša laž, ki je bila mogoča! Da bi se tako dekle zvezalo v tem ničvrednem! Tako bitje in ta nizkotni pes!« je vzkipel Dahnow. »Kdor je mogel verjeti kaj takega, ta je rad verjel. Če

še ne veš, ti jaz povem: njena mačeha je bila tista, ki je pobegnila, s tem lopovom in pustila na cedilu moža in otroka, kar ni posebno težko. Da bi se bolje zavaroval ter se obenem maščeval nad ubogo deklico, je ta čedna dvojica razširila to vest pod njenim imenom... in res, prav trdno ste jima verjeli.«

»Nemogoče!« se je izvilo Degenthalu iz prsi.
»Nemogoče! Na svoje lastne oči...«

»Si morda bral, kar sem bral tudi jaz,« je zaničljivo rekel Dahnow. »Toda jaz, ki se ji nisem bil nikdar približal, ki se nisem nikdar poskušal prikrasti v njeno srce, ki ji nisem nikdar govoril praznih besed, da jo cenim nad vse, da jo hočem rešiti in varovati... jaz vidiš, ... jaz nisem verjel tega! Tako sem jo cenil, da sem takoj vedel, da so bile vse govornice le nizkotna laž in sem se potrudil, da sem se prepričal o resnici. Eno samo vprašanje je zadostovalo, da mi je bilo jasno vse... In ti! Ali te nisem svaril takrat,« je nadaljeval Dahnow ter se vedno bolj razvnel v svoji jezi, »takrat, ko si si jo brez vsakih pomislekov prizadeval pridobiti. Mar ti nisem prerokoval tedaj, da se ti bo tvoje razvneto čuvstvo ohladilo spričo resnih okoliščin? Tedaj je bil čas premisliti in se zatajiti. A mož, ki po dobrem premisleku tvega tak korak — in ti si imel prav, bila je vredna tega! — ta mož se ne skriva za prazne izgovore... Veš, kako sem jo našel? Ob bolniški postelji na smrt bolnega, nezavestnega očeta, ki ga je bil zadel mrtvoud in nikogar ni imela poleg sebe razen zapuščenega otroka... njeno dobro ime omadeževano radi tebe... nikogar, ki bi ji pomagal, nikogar, ki bi jo podpiral! Jaz sem ji skušal pomagati. Jaz sem storil, kar je mogoče storiti možu za žensko, ki jo ceni nad vse... a niti ene misli ni imela zame, niti z eno mislijo ti ni postala nezvesta! Videl sem, kako ji je njena ljubezen do tebe uničila vsako veselje do življenja, četudi je sicer tako krepko in pogumno prenašala vse, kar jo je bilo zadelo... Zaničujem moža, ki tako uniči življenjsko srečo ženske!« In jezno je stresel raz sebe Degenthalovo roko ter odšel v hišo!

Degenthal je ostal sam. Niti z eno besedo ni bil prekinil Dahnova. Ali ni to zopet oni ledeni mraz, ki se mu zdaj vlega na srce — kot nekoč? In pritisnil je nanj z roko, kot da je začutil v njem silno bolečino. Tri leta je bil preživel razmeroma mirno in srečno, tri leta je zavračal vsako misel na Noro, zatiral vsak dvom nad neverjetnostjo, ki je hotel vstati v njem.

V tem trenutku je začul glas svoje žene. »Kurt! Toda Kurt, prosim te, kako moreš stati tu in ogledovati te stare gore, mesto da bi bil pri najinem ljubljencu, ki je tako, tako srčkan. Pomisli, že ti ve, da ni tu doma. Ne bo zaspal, če ne preuredimo opreme... tako pameten je že. Pridi, moraš mi pomagati!« in mlada žena je nekam zapovedovalno vzela moževo roko ter ga odvedla v hišo.

Kurt je vdano šel ž njo. Kakor v snu je sprejel otroka v svoje naročje, ki je bil tako ljubeč, kot le more biti ljubeč otrok devetih mesecev. Spodobno, kot je zahtevala neprestana ženina in strežničina zgovornost, je občudoval otrokovo ljubkost in razumnost in potrpežljivo premikal posteljo sem in tja, dokler ni bilo ustrezno vsem različnim željam. A v njegovem glasu je bilo nekaj tako nenavadno tujega, da je Lili slednjič to vendar opazila. Užaljeno je rekla: »Reci hudobnemu očku, naj le gre proč, ljubček, saj te komaj še pogleda in ne bo prej srečen, dokler ne bo zopet zunaj pri svoji smotki in svojih gorah... Moški ste tako brezsrčni!« je pristavila zlovoljno.

Kurt je odgovoril na to tožbo samo s tem, da je še enkrat poljubil svojega prvorojenca na prijazno smehljajoče se ustnice. Potem pa je res odšel; zakaj bilo mu je, kakor da ga bo zadušilo v sobi.

Davno je že vzšla luna izza visokih planin, da, nagibala se je že zopet k skrajnim vrhovom. Kurt je bil še vedno na svojem mestu; tedaj mu je nekdo položil roko na ramo. Pred njim je stal Dahnov. Gotovo ni bil vzrok le lunin blesk, da sta bila videti oba moža tako bleda.

»Degenthal,« je rekel resno, »prišel sem, da se poslovim. Vendar naj ne bo jeze med nama, ki bi jo utegnile vzklicati moje prejšnje besede. Ni bilo prav

od mene, da sem uničil tvojo srečo in tvoj mir. A pridejo ure, ko človek ni boljši od vruga... Ne, ne govoriva več o tem; vse besede ne pomagajo nič. Moralo se je tako zgoditi; ti nisi imel nepoštenega namena; ona pač ni bila namenjena nikomur izmed naju; morda ima tudi sedaj prav, ko pravi, da ne mara drugoverca, četudi bi ji jaz ne delal nikakih ovir. Ona je dovolj pretrpela v neurejenih razmerah... morda je bolje tako!«

»Kje pa je?« je vprašal Degenthal. Skoraj neslišno so mu ušle te besede.

»Karsten je umrl; ona gre v Ameriko, v domovino svoje matere,« je nakratko rekel Dahnow. »Pozabiva zdaj vse to. Ne bi se hotel v nesoglasju ločiti od tebe; še to noč odpotujem. Zdravstvuj, Kurt! Bodi srečen v tem, kar ti je dal Gospod.«

»Kam nameravaš?« je vprašal Degenthal in segel v roko, ki mu jo je bil podal Dahnow.

»Kam? Možu, ki si noče ustanoviti domačega ognjišča, je odprt široki svet. A kjer je imel ptič svoje gnezdo, slednjič vendarle najde najtoplejši kotiček. Tako morda pride čas, ko se mi bo zdela tudi moja severna domovina najtoplejši kraj na svetu.«

»Kaj bo s tabo?« je vprašal Degenthal, ki ga je napak razumel; kajti vse besede so mu zvenele kot iz daljne daljave.

»Kaj bo z mano?« je ponovil Dahnow in osupnil nad nenavadnim vprašanjem. »Kaj... najprej bom morda neprijeten izpregled za vse, ki bi me radi še premagali in pozneje prijeten izgled za moje nečake.« Celo bridkost ni mogla zatreti v njem sladko-grenkega humorja.

Degenthal v tem trenutku ni opazil te besedne igre; a značilna je bila za Dahnowovo poznejše življenje.

Nekaj let je Dahnow še potoval po domovini in tujih krajih, potem pa se je vrnil v svojo domovino in se naselil v mali prestolici v bližini svojih sorodnikov; posvetil se je svojemu znanstvenemu delovanju in dosegel v njem lepe uspehe.

Njegova domačnost je bila čedalje bolj zgled izbranega udobja; a često je rad zbiral okrog sebe družbo veselih ljudi. In prav je imel; svet ni mogel razumeti, zakaj si on, človek tako toplega srca in zmisla za domačnost, noče ustanoviti prave družinske sreče. A napram vsem prijateljskim svetom in smelim osvojitvenim načrtom je imel jekleno srce.

Prijeten izgled na njegove nečake je bil od leta do leta gotovejši; samo enkrat se jim je zdel nevarno orožen; nenadoma se je bil pojavil neki Amerikanec, mlad mož prikupljive zunanosti s starim francoskim imenom ter se popolnoma podvrigel Dahnowovemu pokroviteljstvu. Hotel je proučevati Nemčijo, a je smatral za sedaj baronovo hišo za nekak svoj dom in je preživel tam tedne in tedne, da slednjič cele mesece. Bil je tako očiten prijatelj hišnega gospodarja, da je vzbudilo to obče strmenje in razburjeni sorodniki so strahoma stikali glave. — A njih srca so se kmalu pomirila, ko so potrdile verodostojne vesti, da ima mladi Amerikanec sam bogata posestva v svoji domovini in da se ni bati nikake deščinske tekme. Zato so tem marljiveje ugibali, v kaki zvezi bi bil ta mladenič z baronom in tako so srečno našli nov predmet veselega razgovora.

Klemen Dahnow je molčal in se smehljaj. Mladi nemirni tovariš, ki je s pravo ameriansko brezobzirnostjo preobrnil vso udobno urejeno hišo, ki je kazal kaj malo zanimanja za stremljenja svojega zaščitnika, tem več pa za njegove konje in pse, si sam ni mogel prav raztolmačiti, kako si je bil pridobil toliko naklonjenost svojega ljubeznivega gospodarja. Morda so napravile to tople priporočilne besede v pismu, ki ga je bil prinesel s seboj za barona — morda ime, ki ga je tolikrat izgovarjal, če je govoril o njej, ki ga je zvesto negovala v mladosti in mu v izredni nesebičnosti preprstila večino svojega premoženja — morda je bil tudi kak izraz v njegovih finih potezah, kateremu se ni mogel ustavljati baron Dahnow... saj ga je spominjal edinega obličja, ki je kdaj uničil njegov srčni mir...

XXIV.

Pretekla so leta — leta, ki vsebujejo človeško življenje. Med trenutkom, v katerem vzplapola v nas kak življenjski up in med korakom, ki nas opozori na starost, utripa pravo človeško življenje. Pred njim je le sen, za njim le spomin, tako tudi štejejo leta.

Zopet je bilo v göhliškem vrtu z njegovo solnčno teraso, z njegovimi pisano se izpreminjajočimi gredicami in bohotnim cvetjem sredi avgustove krasote, ki je posebno značilna zanj! In solnce je obsevalo živo sliko. Vitke, mladostne postave, vesele otroške gruče, možje in žene v cvetu svojega življenja so se sprehajali v radostnem razpoloženju po vrtu in v smeh in pogovor so se mešali veseli zvoki godbe, ki je bila skrita med grmovjem. V Göhlitzu so obhajali družinski praznik: rojstni dan svojega gospodarja, starega gospoda, kakor so zdaj nazivali Kurta Degenthala, odkar se je bil poročil njegov najstarejši sin in je ta že sam imel otroke.

Velika družba, ki se je bila zbrala, je bila najboljši dokaz, kako zelo se je bila razmnožila družina, katera se je vsako leto na ta dan v čim popolnejšem številu zbrala okrog svojega družinskega poglavarja.

Kurt in Lili sta ostala zvesta Göhlitzu. Ko sta se bila kot mlada zakonca vrnila z juga, sta se bila tam naselila. Sin ni hotel odvzeti materi gospodarstva svojih posestev, ki ga je vodila dolga leta in Lili je rajši gospodarila na svojem posestvu. Ko vsled visoke starosti ni mogla več voditi poslov, je bil Kurtov najstarejši sin že toliko star, da je lahko prevzel gospodarstvo. In zopet bi bilo po Lilinih nazorih najbolje, da pride njen sin do kake bogate posesti. Zato je lahko pregovorila svojega soproga, da mu je prepustil očetovska posestva, dočim sta sama ostala v Göhlitzu, kjer sta se bila že udomačila.

Grofica je videla izpolnjene še vse svoje želje. Njen sin je bil poročen z bogato dedinjo, katero je bila že v njeni zgodnji mladosti določila zanj.

Z Lilino zvezo je bila grofica sina, ljubljenca svojega srca, popolnoma izgubila. Le velikodušne na-

rave znajo deliti — tako idealne kot materijalne dobrine. Lili pa ni bila velikodušne narave; kot njeno duševno, tako je bilo omenjeno tudi njeno srčno obzorje. Ljubezen njenega moža in njenih otrok je morala biti samo njena. Kurt se deloma sploh ni brigal za življenje, deloma pa je bilo med njim in materjo nešteto neizrečenih spominov in zato se ni temu prav nič protivil. Tako je bila grofica v svoji starosti i z ozirom na ljubezen i življenje sila zapuščena.

Gotovo ji je tedaj, v teh samotnih urah, priplavala pred oči podoba one deklice, v katere očeh je sijal tako topel žarek, v katere glasu je trepetal tako mehki zvok, ko je prosila za njeno materinsko ljubezen. »Hči, ki te bo vredna po duhu in srcu,« je bila rekla tedaj prednica. Ko je čula grofica po kaplanu o Norini zgodbi, katero ji je ta povedal v Norino opravičilo, ji je morala izreči priznanje in občudovala je pogum, s katerim je hodila hči cirkuškega jahača svojo pot življenja.

Lili se je bila tekom let malo izpremenila. Mala, debelušna žena se ni nikdar pečala z drugimi željami in mislimi nego s tistimi, ki so se tikale njenega naj-ožjega kroga: tu pa se je bilo razvilo vse mirno in zadovoljno. Z izpolnitvijo njene srčne želje pa je zamrla v njej še ona trohica notranjega življenja, ki jo je sploh imela; dihanje ljubezni, ki je vel iz njenega bitja, je s tem izginilo. Kurt je bil zdaj za vedno njen; to ji je bilo dovolj; in poleg tega je bilo zunanje življenje njeno polje, kjer si je vedno nalagala posla čez glavo.

Večinoma podedujejo otroci materin duh, po očetu pa stas; in tako so bili skoraj vsi Lilini otroci visokih, vitkih postav in preprostega, a ne ravno slabega materinega duha. Mirno so živeli vsaki v svojem poklicu. Samo eden, drugi sin, je kazal očetove rjave oči, njegovo sanjavo čelo in resnejše, nežnejše, više stremeče mišljenje. A kaplja materine krvi je pač tudi temu mišljenju dala praktičen izraz. Še preden je bil izpolnil osemnajsto leto, je sklenil živeti za najvišje in se posvetiti le božji službi. Vstopil je v neki red in se v svoji gorečnosti odločil za zamorske misijone.

Nerad se je ločil Degenthal od njega; toda napram nagnjenju svojih otrok je bil mil, skoraj plah oče. Celo napram svoji gospodovalni ženi je odločno nastopil, če je bilo treba ščititi življenjsko odločitev svojih otrok.

Zdaj je bil misijonar Degenthal že več let od očetovega doma; njegov poklic ga je privedel na drugo polovico zemeljske oble. A njegovo ljubeče srce je vedno mislilo na svoje in tudi v najoddaljenejši deželi ni pozabil na domače družinske praznike.

Oče se je bil umaknil iz glasnega kroga svojih otrok in vnukov, da bi na tihem užival pismo odsotnega sina-ljubljenca, katerega je bil po srečnem naključju prejel baš ta dan. Kurt je sedel v svoji sobi poleg vrtnega salona, s katerega je bil pogled ven na teraso.

Kurt je zdaj že rad poiskal najsvetlejši žarek, če je hotel brati, radi ogromnega pisma pa se je zdelo to tem bolj potrebno. V svoje začudenje pa je našel v prvem pismu še eno pismo, ki je bilo brez naslova. Neverjetno ga je položil vstran, da bi našel poprej pojasnilo v sinovem pismu.

Ko je tako sedel tu in mu je obseval glavo topel solnčni žarek, je bil prava slika lepega starčka kot je bil nekdanj podoba lepega mladeniča. Samo v njegovih moških letih so pogrešali na njem izraz polne moči. Stasa je bil še postavnega; lasje so bili sicer srebrničasti, a so polno blesteli in gosta brada je dobro pristojala resni častitljivosti, ki jo je izražal njegov obraz.

Odkar sta se bila srečala z Dahnowom, se je bilo za leta in leta naselilo vanj globoko brezčutje, katerega so pripisovali njegovemu zgodaj uničenemu zdravju. Kot obzirni soprog, dobrotni oče in ljubeznivi gospodar je vodil svojo družino, toda vplival je nanjo bolj s svojim zgledom kot pa dejansko. Samo v njegovih tihih študijah je še živela njegova nekdanja gibčnost. Šele, ko mu je zrasla kopa otrok in je zavelo iz njih sveže mladostno življenje, je izginila z njega ona globoka resnost, ki je tolikrat ljudem

belila glave, češ, kaj mu neki manjka, ko je vendar videti, da sedi v naročju sreče.

A danes mu je, ko je bil prebral komaj polovico pisma, nenavadno zaživel obraz; rdečica, ki je nekdanj tako rada zalila mladeniško čelo, mu je nenadoma zalila stari obraz. Z zanj nenavadno naglico je že čez nekaj trenutkov vrgel sinovo pismo vstran in segel po drugem. Strgal je ovoj — iz njega je zletelo nekoliko časopisnih izrezkov, za katere pa se ni zmenil; a v roki mu je obležalo malo, obledelo pisemce. Nepremično je strmel stari gospod nekaj časa v to pismo. Moralo je napraviti nekoč dolgo pot — zakaj bilo je vse pokrito s poštnimi žigi. Naslov je bil že obledel, toda kazal je urne poteze razburjene ženske pisave in pod njo nekaj besed, ki jih je le predobro poznal — napisal jih je bil on sam nekoč v Carigradu, ko je imel že to pismo v roki.

Od tedaj so minila leta, leta, ki obsegajo človeško življenje, od tedaj, ko je bil v jezi in bridkosti svojega srca poslal to pismo nazaj, pismo, ki je skrivalo v sebi uganko, katere nepoznanje je bilo uničilo njegovo srečo.

S trepetajočo roko je zdaj odprl pismo. Orosile so se mu oči s sivimi trepalnicami, ko je bral besede, katere je bilo tedaj izlilo neko srce v svoji najgloblji razdvojenosti — besede, ki so pripovedovale o žrtvi, katero je bila darovala otroška ljubezen, besede, ki naj bi veljale kot v slovo in vendar zvene kot nekak klic po pomoči...

Starčeva glava se je povescila na prsi, kakor da mu je zopet obšla srce nekdanja bol. Vstalo je vanj bridko spoznanje, kako lahko bi mu bilo vse drugače pokreniti — zdaj, ko se mu je razjasnilo vse, kar mu je bilo doslej nejasno.

Tedaj mu je pač vstala v duši jedka misel na krivdo nje, katera je bila pripomogla do te zmote. Toda kako naj obtožuje druge, ko pa je sam toliko zagrešil s svojo malomarnostjo? Maščevalno se mu je vzbudila stara ljubezen v vsej svoji sili. Zopet jo je videl, ljubko deklico, kot jo je bil srečal v veseli pomladi svojega življenja.

In v srce mu je zavela jedka boleost, kot jo le more občutiti moško srce: sam je bil uničil svojo srečo, ker je ni bil z odločno roko poizkusil rešiti. Zlomil je bil pri tem svoje sile, izgubil ljubezen in mladostni sen se je bil razblinil v nič — in mož v sivih letih je moral videti, kako je bil zgrešil svoje življenje, kako zapuščeno je njegovo srce. Krčevito se je zgubil; v bridkem kesanju in vroči ljubezni je še enkrat izgovoril ime, ki ga je že desetletja ni bil izgovoril: »Nora, Nora!«, kakor da bi hotel s tem zopet priklicati mladost, življenje in ljubezen.

A v tem trenutku se je prestrašen ozrl kvišku; zdelo se mu je, kakor da se nahaja podoba nje, ki jo je bil poklical, v njegovi bližini.

A potrkalo je le nekaj na okno in skozenj je zrla kodrolasa glava in dve ročici sta se krčevito oprijemali okenskega zidca.

»Dedek, primi me, sicer bom padel,« je zvenel otroški glas. Pogumni mali deček je bil splezal po brajdi do nizkega okna. »Že tako dolgo trkam, pa me nič ne slišiš.«

Stari oče se je ob tem boječem glasu zdramil iz svojih misli. Prestrašen je dvignil malčka k sebi in ta se ga je trdno oklenil, najbrž pričakujoč, da ga bo ded strogo okaral zaradi nenavadne poti. A v toplem otroškem objemu se je olajšalo starčkovno srce. Saj je bil to otrok njegovega otroka, ki ga je pritiskal k sebi, glasnik sedanjosti, ki naj bi ga rešil zakletstva preteklosti. »Otrok mojega otroka,« je ponavljal in tako star se je zazdel samemu sebi! Čemu naj se uživilja v svojo nekdanjo ljubezen, ko pa jo prerašča že drugi rod? Z dečkom v naročju je opazoval skupino tam spodaj. Kaj njegova žena, ki ga je zvesto in ljubeče spremljala skozi življenje in otroci, katere mu je bila podarila in ki s častjo in ponosom nosijo njegovo ime in dom, ki ga tako prijazno obdaja in se mu tako veselo smehlja nasproti v svoji lepoti, kaj vse to ni nič? Čemu naj se torej pritožuje nad življenjem, ki mu je toliko dalo?

A poleg vesele skupine je vendar videl bledo podobo uničene sreče; prežalovala je bila za samostan-

skimi zidovi, kakor se je bal nekoč v mladosti — takrat jo je hotel obvarovati pred tem. Mar je postalo njeno življenje tako bridko, mar ni našla nikakega doma in nikake ljubezni, ki bi ji olepšala življenje?

Kurt se je obrnil od solnčne slike tam spodaj in zopet segel po pismu, katero mu je še enkrat pripovedovalo povest o njegovem mladostnem snu, o njegovi izgubljeni ljubezni; a dečka je obdržal v naročju ter ga tesno objemal, kakor da bi si hotel s tem preganjati temne misli. Sin mu je pisal sledeče:

»Poročati ti moram o dogodku, dragi oče, ki si ga boš znal gotovo bolje razjasniti nego jaz, četudi me je silno zanimal. Priloženo pismo, ki mi je bilo zapušeno, ti bo pojasnilo vse in ti povedalo, o kom govorim. V svojem pripovedovanju moram poseči precej nazaj:

Kot veš, je naš tukajšnji samostan še mlada naselbina; a mnogo nam pomaga s svojim delom neki ženski samostan, ki se že več let nahaja tu.

Pripovedovali so mi o prednici, ki je bila ustanovila ta samostan, s kakimi težkočami se je morala boriti. Slovela je kot izredno zmožna ženska, ki jo je njen red vedno pošiljal na najtežja mesta in to zlasti radi njenih izrednih organizatoričnih zmožnosti. Vrh tega, pravijo, je bila ta okolica njena domovina. Nekako deset let je delovala tu in skrbela za vzgojo otrok, širjenje krščanskega nauka, postrežbo bolnikov, skratka, delovala je neizrečeno veliko v vseh dolžnostih krščanskega usmiljenja. Ljudje povelčujejo njeno svetost in požrtvovalnost. Duhovni predstojniki ne morejo prehvaliti njenega spretnega vodstva, njene velike modrosti in njene neumorne delavnosti. Tako mi je bila prijetna naloga, ko sem bil nekega dne poslan k njej, da bi se razgovoril ž njo o nekih gospodarskih zadevah. Prosil sem za vstop; sestra vratarica, ki je bila Francozinja, je po svoje izgovorila moje ime, kot je to mogoče le Francozinji. Komaj pa sem stopil pred prednico, ženo visoke postave in svoj čas gotovo zelo lepega obraza, mi niti ni dala časa, da bi izvršil svoj nalog. »Vi ste gotovo kak grof Degenthal,« me je živahno nagovorila v čisti

nemščini, »sicer bi ne mogli biti tako podobni! Imate popolnoma očetove oči in čelo; prav tak je bil on v vaših letih... in celo glas je isti. Jaz sem ga dobro poznala, vašega očeta, zelo dobro,« je pristavila v pojasnilo na moj začudeni pogled. »Saj gotovo še živi.«

Lahko si misliš, s kakim veseljem sem ji pritrdil; kako je prijetno, če srečaš v tujini človeka, ki pozna tvoje drage v domovini. Moral sem ji pripovedovati o tebi, o materi, o bratih in sestrah. Videti je bilo, da pozna vse starejše člane družine, staro mater, kaplana, za vsakega je vprašala. Najpodrobneje sem ji moral pripovedovati o tebi in o tvojem življenju, dragi oče, o tvojem življenju, ki tako osreča vse, ki so v tvoji bližini, o delokrogu, ki si si ga ustvaril s svojo neizmerno dobroto, o veselju, katerega črpaš iz svojega pobožnega življenja. »Da, imel je vedno vzvišeno, čisto mišljenje,« je ponavljala pri tem kakor sama pri sebi.

Vprašal sem jo, če mi morda želi kaj naročiti zate, če Ti smem sporočiti njen pozdrav in pod kakim imenom.

»Saj se me skoraj ne bo več spominjal,« je rekla, izgibajoč se; »me samostanke tako obračunamo s svetom, da zamenjamo celo svoja imena. Morala bi predaleč poseči nazaj, da bi ga mogla zopet spomniti nase. A neizmerno me je veselilo, da sem vas videla; in upam tudi, da se vidimo še večkrat. saj smo tu v enakem delokrogu.«

Po njeni besedi, njenem vedenju in vsem njenem obnašanju sem sklepal, da je pripadala nekdanj prvimi družabnim krogom. Ti boš morda uganil, kdo je bila. Pozneje sem jo videl še večkrat in moje spoštovanje do nenavadne žene se je le še večalo, ko sem se поблиže seznanjal z njo. Vse to se je vršilo zadnjo zimo.

Spomladi pa je izbruhnila ena onih najstrašnejših kužnih boleznih, ki često obišejo te kraje in to so časi, ko moramo napeti vse svoje sile. Neverjetno je, koliko osebne požrtvovalnosti je izkazala tedaj častita žena, kako modro in previdno je organizirala postrežbo. Ubožci in bolniki so jo častili kakor svetnico in vsak se je počutil že varnega, da je le stopila v njegovo

stanovanje. Mesto se je čutilo dolžno, da se ji zahvali; zakaj le njeni hitri uvidevnosti in neumorni delavnosti se je imelo zahvaliti za marsikake varnostne odredbe, na katere tu tako radi pozabijo. Kmalu so jo klicali tudi v druge kraje, kjer je istotako razsajala ta bolezen in kjer so potrebovali redovnih sester, drugi so zopet želeli njenega izkušenega sveta za ureditev postrežbe. Če ji je bilo le mogoče, je ugodila prošnjam in hitela tudi k najoddaljenejšim samostanom svojega reda, da jim je prinesla poguma in tolažbe.

Radi slabih tukajšnjih potov je večinoma potovala na konju; jaz sam sem jo pri tem večkrat srečal in se čudil njenemu pogumu in njeni spretnosti, ki sta v njenih letih vzbujali še večjo pozornost. Na mojo na to merečo pripombo mi je smehljaje odgovorila, da je vajena tega že od mladosti; »in slednjič mi je vendarle prišlo v prid za dobro stvar,« je pristavila.

Oni čas so me bili poslali na neko misijonsko potovanje, na katerem sem se mudil nekaj mesecev. Ko sem se vrnil, je bolezen že precej ponehala; na svojo žalost pa sem zvedel, da so bili preveliki napori uničili predničino zdravje in da je že nekaj časa bolna. Takoj nato so mi sporočili, da želi z menoj govoriti in takoj sem se napofil k njej. Sprejela me je po svoji ljubeznivi navadi; vendar sem se nemalo ustrašil, ko sem videl, koliko se je bila izpremenila v tem kratkem času.

Našel sem jo na samostanskem vrtu, slonečo na blazinah in poleg nje je bila sestra, ki ji je stregla.

»Poglejte, kako se mi godi, kako morajo zdaj meni streči,« je rekla. »A kot duhovnega pomočnika vas nisem pozvala k sebi; za to se mi še ne zdite dovolj častitljivi,« je rekla v šali, katera ji je vedno tako rada prišla na jezik. »Toda rada bi vas prosila za neko uslugo, četudi se vam bom morda zdela nekoliko nedosledna. Ali bi hoteli prevzeti neko naročilo za vašega gospoda očeta? Pred mnogimi leti sva se poznala... kot otroka naju je bil privedel skupaj čuden slučaj in on in vaša stara mati sta bila izkazala

mojim staršem in meni veliko dobroto. Pozneje nas je ločilo neko nesporazumljenje, gotovo ne po naši lastni krivdi . . . a nikoli ni bilo priložnosti, da bi se to razjasnilo. Rada bi uredila še to zadevo, preden se ločim od sveta. Nepričakovano srečanje z vami mi je bilo kakor mig božji. V svoji dobroti Gospod vse prav obrne! Pošljite gospodu očetu to pismo,« je rekla in mi izročila ta priloženi zavojček; on bo že vedel, kdo ga mu pošilja in ko bo zvedel vse, bo morda drugače sodil kot takrat.«

Silno žalostno je zvenel njen glas, ko je to rekla in videti je bilo, da jo je obšel močen spomin; kajti obmolknila je, kakor zamaknjena v misli in dolgo, dolgo molčala, kot da je bila popolnoma pozabila name. Hipoma pa je zopet odprla oči z onim nepopisno prijaznim izrazom, ki je le njej lasten. »Vidite,« je nadaljevala, »kako je stara samostanka še vedno navezana na pozemske stvari in še celo v svojih poslednjih dneh misli nanje. Vam se v vaši mladosti gotovo zdi to čudno; stanost se nam zdi v mladosti neka tako tuja, daljna dežela, da se nam zdi, da so ljudje tam povsem drugačni. A človek ostane človek do zadnjega diha v svojem čuvstvanju in mišljenju. To občutimo šele potem, ko smo stari, ko se nam zdijo minula leta kakor kratek sen in so nam še tako živo pred očmi vsa mladostna doživetja, četudi je medtem pretekla cela doba človeškega življenja.«

Govorila je kot zamaknjena; a iz vseh njenih besed je vel neki čar in zato ti jih tako natančno navajam.

»Tudi vaši materi,« je nadaljevala »bi rada poslala pozdrav; pozdrav prijateljice iz zavoda. Vem že dolgo, kako srečna je postala vaša mati. Izkazala mi je nekoč ganljivo dejanje prijateljske zvestobe, katerega ji nisem nikdar pozabila, katerega ji je gotovo poplačal Bog s to srečo.« Obmolknila je. »A tudi jaz sem postala srečna, srečna iz vsega srca, tudi to povejte vašemu očetu,« je zopet nadaljevala potem. »Življenje, ki ga mi je dal Bog, je bilo lepo in ljubila sem to življenje do konca. Lepo je bilo, kar mi je dal v mladosti in gotovo je bilo najbolje, da je z menoj

tako storil; zakaj na ta način smo bolje izpolnili vse svoje namene, kakor bi se bilo to zgodilo po naši želji. Vsaki boli primeša Gospod hladilne tolažbe in v vsak mračen dan pošlje kak svetel žarek. Hvaležna sem mu, da mi je vodil srce edino le v svojo službo, da si je poiskalo delokroga, kjer je smelo mnogim biti mnogo; da, hvaležna, da mi je, brezdomovinki, dal dom v svojem šotoru — morda bi mi bil vsak drug pozemski dom pretesen. In hvaležna sem mu tudi, da mi je danes poslal vas v slovo,« je rekla in me prijela za roko. »Veseli me, da sem vas videla. Veselite se, mladi mož, da vas je Bog tako zgodaj poklical v vaš zvišeni poklic. Da, poznala sem več duš, ki so ga takoj povsem razumele; mi, nemirna pozemeljska srca, pa obhodimo poprej vsa druga pota. Vendar mi povejte še kaj o svojem delu; od počivanja sem tako trudna, da rada čujem o delu, če mi morete posvetiti še nekoliko časa.«

Ustregel sem njeni želji in ji pripovedoval o svojem zadnjem potovanju, o naših uspehih in o tem, kaj moramo še doseči. Z največjim zanimanjem me je poslušala; o vsem je imela jasno sodbo in iz vsake njene besede je vela duševna svežost in gibčnost, da je bilo videti, kako je bila z vso dušo vzrastla v svojem poklicu in živela za najvišje misli. Spomniti se moram pri tem njene besede, da bi bila za njenega duha domovina zares postala pretesna.

»Jaz tega vsega ne bom več čakala,« je rekla kot v odgovor na nekatere moje izglede na bližnjo bodočnost. »Poslati me hočejo v naš glavni samostan zaradi mojega zdravja. Morala se bom vdati, četudi mi bo velika žrtev zapustiti tu svoje delo; toda, kot že rečeno, jaz se ne morem nikjer ustaliti, jaz spadam med popotnike do konca svojega življenja.« Žal, da mi je potekel čas in da se nisem smel več muditi. Vendar sem jo prosil za dovoljenje, če bi jo smel še kdaj obiskati. »Ne,« je rekla nato, »posloviva se, mladi prijatelj. Vaš poklic vam ne dopušča časa, pa tudi jaz hočem posvetiti svoje poslednje dni, kolikor mi jih je še dano, svoji poslednji nalogi. Saj sem rekla, da človek ostane človek; še zdaj mi rojijo po

glavi vsi stari spomini. Zdaj, ko sem jim torej zadnjič ugodila, naj se umaknejo boljšim mislim... Nikakor ni bilo napak, da sem jih še enkrat dopustila; morda bo to tudi za koga drugega dobro. Veliko dobroto mi je izkazal Bog, da vas je poslal k meni. Pridite, sprejmite v slovo blagoslov stare žene; za vas, za njega in vso vašo hišo,« je rekla; jaz sem se medtem sklonil in začutil na glavi njeno roko. »Tudi moja mati je tako na smrtni postelji blagoslovila vašega očeta,« je lahko rekla v slovo, »in jaz vas blagoslavljam prav tako prisrčno. Zakaj neki blagoslov je vendarle bil, da sta se križali najini poti.«

To so bile zadnje besede, ki sem jih slišal od nje in vsaka od njih se mi je globoko vtisnila v dušo: zdelo so se mi kot volilo za Te, oče. Videl je nisem potem več, četudi ni odpotovala v Francijo. Njena želja, da bi počivala v materini domovini, se je izpolnila. Bolezen, ki se je razvila po zadnjih naporih, je napredovala tako hitro, da je umrla, še preden je mogla nastopiti potovanje. Le nekoliko tednov po najinem razgovoru je odšla v boljšo domovino, v neizrekljivo žalost vseh, ki so jo poznali.

Njene duhovne sestre so objokovale v njej pravo mater; v njeno oskrbo izročene sirote, ubožci in vsa občina je žalovala za njo. Njene zadnje zasluge so bile preočite, da bi jim mogli odrekati javno priznanje; tako je tekmovala svetna in duhovska gosposka, da bi ji izkazala čim več časti na njeni zadnji poti. Če bi bila kdaj v svetu zavzemala visoko mesto, bi ne mogla biti deležna večjega sijaja kot ga je bila tu kot preprosta samostanka. Da bi ti, ki si ji moral biti nekdanj blizu, imel vsaj nekoliko pojma njenega delovanja in časti, katero je uživala, ti prilagam tu časopisna poročila, katera govorijo o čudoviti ženi. A to je samo majhen del njene slave. Meni samemu ne bo nikdar izginila iz spomina; pravi blagoslov je, srečati tak močen značaj, čegar srce s tako gorko ljubeznijo objema zemljo, duša pa že popolnoma živi v nebesih.«

Tako je pisal sin s polnim mladostnim navdušenjem in starček je bral in lajšalo se mu je srce. Ne, ta življenska podoba ni bila blede strah, ki je grozeče

stopal predenj, temveč sveže, polno življenje, ki se je tako blagodejno širilo, tako marljivo izživljalo in našlo srečo na zemlji do zadnjega diha; to ni bilo nikako ogrenjeno življenje, ki bi zahtevalo od njega izgubljeno srečo.

In vstala je vanj sladka pomirjajoča misel, da zmota, ki ju je ločila, ni bila le zmota, temveč, da je bila tudi volja božja, ona volja božja, kateri služi tudi človeška kratkovidnost.

Mali deček v njegovem naročju pa se je že dolgo časa nemirno oziral okrog sebe; zdaj je lahko potipal deda, ki je še vedno strmel v papirje. »Ali še nisi končal, dedek?« je vprašal.

»Da, končal, otrok,« je tiho rekel starček kot sam pri sebi, »končal, kot se tudi tukaj vse končava: mladost, ljubezen in življenje. A bil je to srečen konec.« On v tem trenutku še ni mogel reči kot ona: bilo je bolje tako. A vendar je rekel: tudi tako je bilo dobro. Ko se je dvignil, se mu je zdelo, kakor da je padla raz njega velikanska teža; oddahnil se je, kakor da je srečen zakletstva, katero je viselo nad njim vse življenje. Da, imela je prav: njen zadnji pozdrav je osrečil tudi nekoga drugega.

Mali deček je začudeno gledal deda, ki je s toliko previdnostjo zbiral vse te liste in lističe in jih s toliko ljubeznijo urejal.

Starček se je smehljaj pri tem — spomnil se je, kako je bilo nekoč dospelo to pismo s povsem drugimi poročili v njegove roke. Za kako globoko propadlo jo je smatral takrat in kako visoko ga je bila nadkrilila! Res, po čudovitih potih jo je vodilo življenje!

Dalje ni mogel razmišljati, zakaj vratom so se približali glasni koraki in glasovi; cela kopa njegovih ljubljencev je pridrvela k njemu.

»Ker en poslanec nič ne izda, prihajamo vsi pote, očka,« so klicali veselo. »Ne pustimo te samo Rihardu ob njegovem dolgem pismu.«

K njemu je pristopila njegova žena in mu pozorno pogledala v razburjeni obraz: »Pa vendar ni bilo kaj hudega v pismu?« je vprašala skrbeče.

»Ne, bilo je dobro pismo,« je rekel iz polnega srca; ljubeznivo jo je objel in veselih oči gledal postavno trumo, ki ga je obdajala.

»Zakaj pa se nam potem odteguješ, ko smo tako srečni skupaj?« ga je nekam očitajoče zavrnila Lili.

»Richard mi je poročal o nekom, o katerem sem menil, da ne bom več slišal... bil je to zadnji pozdrav, pozdrav v slovo. Midva pa,« je pristavil in jo pristrčno privil k sebi, »midva pa ostaneva, če Bog da, še dolgo skupaj in ti zadnji dnevi nama bodo še najlepši. Gospod nama je podaril mnogo veselja in blagoslova, in je vse prav uredil... Nora, hči cirkuškega jahača, pozdravlja tudi tebe; ona je postala več kot srečna, postala je sveta.«

Božje cvetke lahko cvelo povsod!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

C08155 8

00000076378

